

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1953

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1955

INLEDNING

TILL

Allmän hälso- och sjukvård / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1913-1982. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

1911-1967 utgiven av Kungl. Medicinalstyrelsen.

1911-1950 med innehållsförteckning på franska. 1913-1950 med fransk parallelltitel: Hygiène et service sanitaire en Suède.

1951-1979 med innehållsförteckning och parallelltitel på engelska: 1951-1956: Public health and sick care in Sweden ; 1957-1979: Public health in Sweden . 1960-1979 även med sammanfattning på engelska.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskolligii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1864-1912. - Sundhetskolligium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen. Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Sinnessjukvården i riket /Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm, 1913-1939. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1939.

Efterföljare:

Hälsan i Sverige: hälsostatistisk årsbok / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : 1988–1992. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1987/88-1991/92

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Veterinärstyrelsen. – Stockholm, 1918-1951. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1916-1949.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960

Allmän hälso- och sjukvård. 1953. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1953

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1955

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN

**PUBLIC HEALTH
AND SICK CARE IN SWEDEN**

1953

THE ROYAL MEDICAL BOARD

STOCKHOLM 1955

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Inrikesdepartementet.

Medicinalstyrelsen får härmed överlämna »Allmän hälso- och sjukvård» för år 1953.

Tidigare (kring månadsskiftet maj/juni) har styrelsen till landsting och övriga intressenter utsänt en på fyra tabellblad tryckt detaljerad redogörelse för lasarettens, garnisonssjukhusens, barnsjukhusens, sanatoriernas, epidemisjukhusens och sjukstugornas personal och förvaltningsekonomi.

Stockholm den 30 november 1954.

ARTHUR ENGEL

ERIK SOOP

/ Erik Salwén

INNEHÅLL

	Sida
Kap. 1. Organisationen av den hälso- och sjukvårdande verksamheten	1
1.1 Vissa definitioner	1
1.2 Organisationen	2
Kap. 2. Översikt av medicinalpersonalen	6
Kap. 3. Den allmänna hälso- och sjukvårdens organ	11
3.1 Organ för enbart öppen hälso- och sjukvård	11
3.11 Provinsial- och stadsläkarväsendet	11
3.12 Distriktssköterskorna	12
3.13 Distriktsbarnmorskorna	12
3.14 Den förebyggande mödra- och barnvården	12
3.15 Tuberkulovården	13
3.16 Karantänsväsendet	14
3.17 Vården av könssjuka	14
3.18 Folktandvården	15
3.2 Anstalter för i huvudsak sluten sjukvård	17
3.21 Översikt av anstalter, vårdplatser m. m.	17
3.22 Kroppssjukvården (patienter, personal och ekonomi)	22
3.23 Sinnessjuk- och sinnesslövrården (patienter, personal, ekonomi, vissa ny- byggnader)	35
3.3 Apoteken	39
Kap. 4. Hälсотillstånd, sjukdomar, förlossningar m. m.	40
4.1 Hälsovårdsförhållandena i allmänhet	40
4.2 Det internationella hälso- och sjukvårdsarbetet	42
4.3 Infektionssjukdomar	43
4.4 Skador genom våld	50
4.5 Den aktuella kariesprocenten	54
4.6 Förlossningar och aborter	55
4.7 Legala aborter, steriliseringar, kastreringar	59
4.8 Sinnessjukdomar	67
Kap. 5. Det allmännas kostnader för hälso- och sjukvården	71
Sammanfattning på engelska språket	75

Tabeller

Medicinalpersonal, vissa befattningar

Antal läkare, tandläkare, apotekare och sjukgymnaster	Tab.	1
Antal civila läkarbefattningar med tjänstårsrätt	»	2
Vissa sjuksköterske- och barnmorsketjänster	»	3

Organisationer och anstalter

Den förebyggande mödra- och barnvården	»	4
Tuberkulosdispensärerna	»	5
Antal apotek m. m. och dessas försäljningsbelopp	»	6
Folktandvårdens verksamhet m. m.	»	7
Folktandvårdens utgifter och inkomster	»	8
Översikt av vårdplatserna på kroppssjukhusen	»	9
Specifikation av lasarettens vårdplatser	»	10
Anstalter för kroppssjukvård	»	11
Anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och epileptiker	»	12
Tjänster och vakanser vid vissa kroppssjukhus	»	13
Utgifter och personal vid statens och storstädernas sinnessjukhus	»	14
Specifikation av intagna patienter på sinnessjukhus, tillhöriga staten eller storstäderna	»	15
Antal befintliga patienter vid sinnessjukhus, tillhöriga staten eller storstäderna	»	16
Antal avgångna patienter från sinnessjukhus, tillhöriga staten eller storstäderna	»	17

Sjukdomar, förlossningar m. m.

Insjuknade i vissa infektionssjukdomar med anmälningsplikt 1875—1953	»	18
Insjuknade i vissa infektionssjukdomar med anmälningsplikt 1943—1953	»	19
Insjuknade i vissa infektionssjukdomar med anmälningsplikt länsvis 1953	»	20
Fall av venerisk sjukdom fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort ..	»	21
Fall av venerisk sjukdom efter ålder och kön	»	22
Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar	»	23
Tuberkulossjukligheten och -dödligheten	»	24
Förlossningar och födda barn fördelade efter sjukvårdsområden och vårdform	»	25
Fall av skador genom våld intagna på sjukhus	»	26
Verkställda legala aborter	»	27
Verkställda steriliseringar	»	28
De på statens och storstädernas sinnessjukhus intagna, grupp B, fördelade efter hemort ..	»	29
Ålder vid första insjuknandet hos de för första gången för vård på statens etc. sinnessjukhus intagna	»	30
För sinnessjukvård omhändertagna fördelade efter sjukdomsform	»	31
Vid slutet av året befintliga vid sinnessjukhus och vårdhem procentuellt fördelade efter sjukdomsform	»	32
På statens etc. sinnessjukhus intagna, som haft ärftlig psykopatisk belastning, fördelade efter sjukdomsform	»	33
Vissa uppgifter angående återställda på statens och storstädernas sinnessjukhus	»	34
Dödsorsaker för de å statens och storstädernas sinnessjukhus avlidna	»	35

CONTENTS

	Page
<i>Chapter 1. Organization of the Public Health and Sick Care</i>	<i>1</i>
<i>1.1. Introduction, definitions</i>	<i>1</i>
<i>1.2. The organization</i>	<i>2</i>
<i>Chapter 2. Survey of the Medical Personnel</i>	<i>6</i>
<i>Chapter 3. Public Health and Sick Care Institutions</i>	<i>11</i>
<i>3.1. Public health services</i>	<i>11</i>
<i>3.11. Medical Officer's Institution</i>	<i>11</i>
<i>3.12. Public Health Nurses</i>	<i>12</i>
<i>3.13. District Midwifery</i>	<i>12</i>
<i>3.14. Maternity and Child Welfare</i>	<i>12</i>
<i>3.15. TB-care</i>	<i>13</i>
<i>3.16. Quarantine</i>	<i>14</i>
<i>3.17. Care of Venereally Diseased</i>	<i>14</i>
<i>3.18. Public Dental Care</i>	<i>15</i>
<i>3.2. Hospitals</i>	<i>17</i>
<i>3.21. Survey of establishments, beds etc.</i>	<i>17</i>
<i>3.22. Establishments for somatic diseases</i>	<i>22</i>
<i>3.23. " " mental diseases and mental deficiency</i>	<i>35</i>
<i>3.3. Pharmacies</i>	<i>39</i>
<i>Chapter 4. Sanitary conditions, diseases, deliveries etc. during the year</i>	<i>40</i>
<i>4.1. Sanitary conditions generally</i>	<i>40</i>
<i>4.2. International relations in the field of health and sick care</i>	<i>42</i>
<i>4.3. Infectious diseases</i>	<i>43</i>
<i>4.4. Accidents, poisonings, violence</i>	<i>50</i>
<i>4.5. Dental caries</i>	<i>54</i>
<i>4.6. Deliveries</i>	<i>55</i>
<i>4.7. Abortions, sterilizations and castrations for medical or legal indications</i>	<i>59</i>
<i>4.8. Mental diseases</i>	<i>67</i>
<i>Chapter 5. Expenses out of Public funds for Health and Sick Care</i>	<i>71</i>
<i>Summary in English</i>	<i>75</i>

Tables

Medical personnel, certain posts

<i>Physicians, dental surgeons, pharmacists and physiotherapists</i>	Table 1
<i>Number of posts for physicians</i>	» 2
<i>Certain posts for nurses and midwives</i>	» 3

Organisations and establishments

<i>Maternity and child welfare</i>	» 4
<i>TB dispensaries</i>	» 5
<i>Pharmacies</i>	» 6
<i>Public dental care. Activity etc.</i>	» 7
<i>Public dental care, operation cost and receipts</i>	» 8
<i>Survey of beds at hospitals for somatic diseases</i>	» 9
<i>Survey of beds at specialized general hospitals</i>	» 10
<i>Hospitals for somatic diseases</i>	» 11
<i>Hospitals for mental diseases and deficiency</i>	» 12
<i>Posts and vacancies at certain hospitals for somatic diseases</i>	» 13
<i>Operation cost and personnel at mental hospitals of the State and the three largest cities</i> ...	» 14
<i>Admissions into mental hospitals of the State and the three largest cities</i>	» 15
<i>Number of patients at the mental hospitals of the State and the three largest cities on December 31st</i>	» 16
<i>Discharges from mental hospitals of the State and the three largest cities</i>	» 17

Diseases, deliveries etc.

<i>Cases of notifiable infectious diseases 1875—1953</i>	» 18
<i>Cases of notifiable infectious diseases reported during 1943—1953</i>	» 19
<i>Cases of notifiable infectious diseases reported in each county (county borough)</i>	» 20
<i>Cases of venereal diseases according to place of domicile and place of infection</i>	» 21
<i>Cases of venereal diseases by age and sex</i>	» 22
<i>Massradiofluorography of the Royal Medical Board</i>	» 23
<i>Tuberculosis morbidity and mortality</i>	» 24
<i>Deliveries and newborn according to regions and type of care</i>	» 25
<i>Cases of accident, poisoning and violence admitted into hospitals</i>	» 26
<i>Number of abortions induced for medical and legal indications</i>	» 27
<i>Number of sterilizations induced for medical and legal indications</i>	» 28
<i>Admissions, group B, into mental hospitals of the State and the three largest cities, according to the patient's domicile</i>	» 29
<i>Patients admitted for the first time into mental hospitals of the State etc. according to age when disease started</i>	» 30
<i>Patients at mental hospitals and nursing homes according to type of disease</i>	» 31
<i>Number of patients at mental hospitals and nursing homes at end of year according to type of disease (per cent)</i>	» 32
<i>Patients admitted during the year into mental hospitals of the State etc. who suffer from a hereditary psychopathic taint</i>	» 33
<i>Special data referring to patients cured at mental hospitals of the State and the three largest cities</i>	» 34
<i>Causes of death of deceased at mental hospitals of the State and the three largest cities</i>	» 35

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSOMRÅDEN

Principal districts for health and sick care

Gräns för landstingsområde

Border of County council's dist. ———

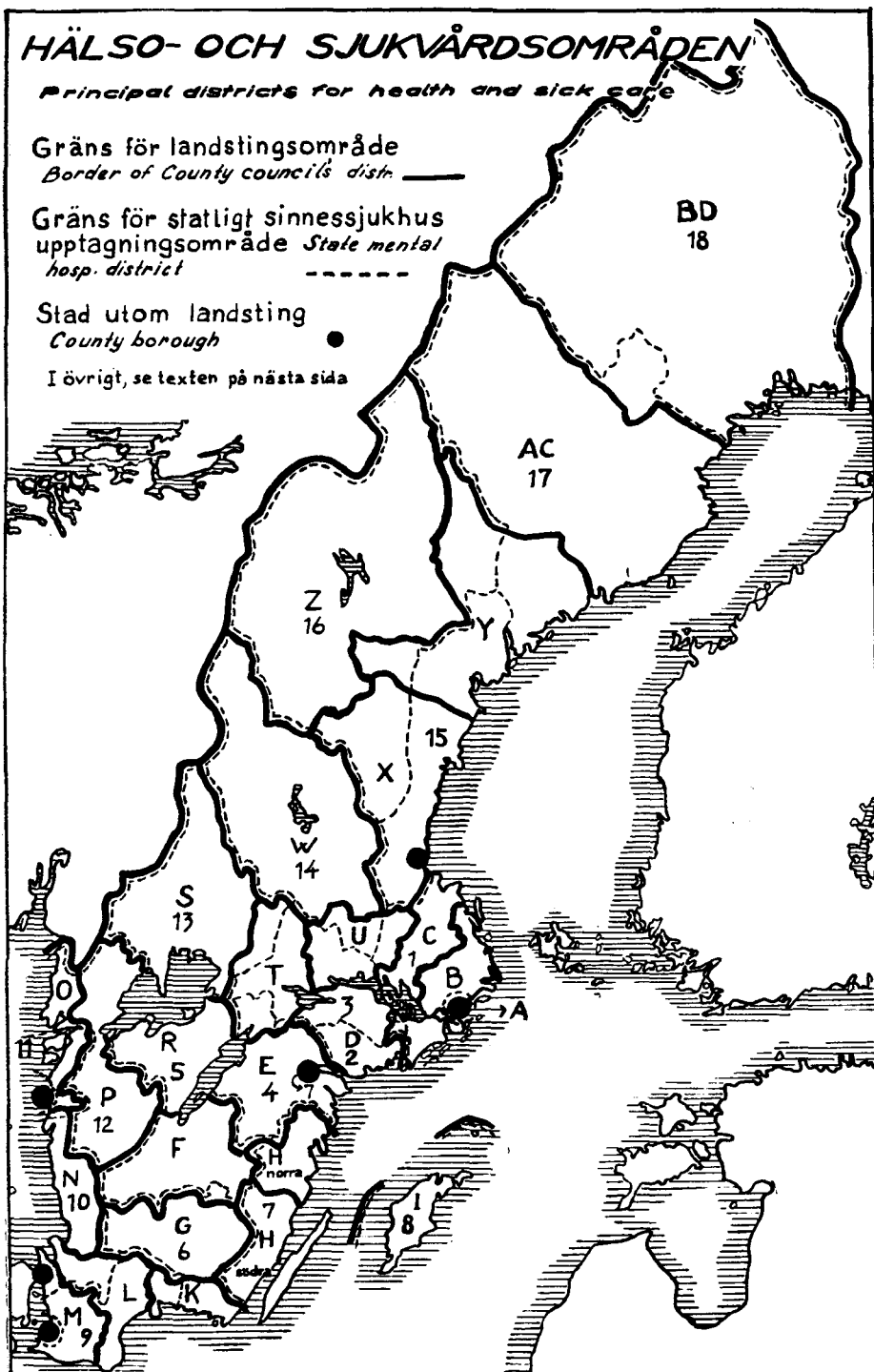
Gräns för statligt sinnessjukhus

upptagningsområde *State mental hosp. district* - - - - -

Stad utom landsting

County borough ●

I övrigt, se texten på nästa sida

Teckenförklaring Codes

Länsbokstäverna *The counties (and city of Stockholm)*

A = Stockholms stad <i>city</i>	N = Hallands	län <i>county</i>
B = Stockholms län <i>county</i>	O = Göteborgs o. Bohus	» »
C = Uppsala » »	P = Älvsborgs	» »
D = Södermanlands län »	R = Skaraborgs	» »
E = Östergötlands » »	S = Värmlands	» »
F = Jönköpings » »	T = Örebro	» »
G = Kronobergs » »	U = Västmanlands	» »
Hn = Kalmar läns norra landstingsomr.	W = Kopparbergs	» »
Hs = » » södra »	X = Gävleborgs	» »
I = Gotlands län <i>county</i>	Y = Västernorrlands	» »
K = Blekinge » »	Z = Jämtlands	» »
L = Kristianstads » »	AC = Västerbottens	» »
M = Malmöhus » »	BD = Norrbottens	» »

Städer, som ej deltagar i landsting¹ *County boroughs*

Stockholm	Malmö	Hälsingborg
Göteborg	Norrköping	Gävle

De statliga sinnessjukhusens upptagningsområden

Districts of State mental hospitals

1 = Ulleråkers	7 = S:ta Gertruds	13 = Mariebergs
2 = S:ta Annas	8 = S:t Olofs	14 = Sätters
3 = Sundby	9 = S:t Lars	15 = Sidsjöns
4 = Birgittas	10 = S:ta Maria	16 = Frösö
5 = Ryhovs	11 = S:t Jörgens	17 = Umedalens
6 = S:t Sigfrids	12 = Restads	18 = Furunäsets

Kategorier av huvudmän

Categories of authorities responsible for the health and sick care.

S = Staten <i>The State</i>
L = Landsting <i>County council</i>
U = Stad utom landsting <i>County borough</i>
K = Kommun (annan) <i>Local commune</i>
Kf = Kommunalförbund <i>Union of communes</i>
F = Förening, fond eller stiftelse, i vars styrelse det allmänna är företrätt genom av offentlig myndighet tillsatt representant. <i>Fund, association etc. in collaboration with organ of the Community.</i>
P = Privat företag (även fond, förening etc. annan än F) <i>Private other than F.</i>

Riksplatser

- † = Anstalten är rikssjukhus. Se vidare kap. 1.1. *Treatment available to all citizens on same terms.*
- (†) = Riksplatser ingår bland vårdplatserna. *Including beds available to all citizens on same terms.*

¹ Jfr texten sid. 2.

KAP. I

ORGANISATIONEN AV DEN HÄLSO- OCH SJUKVÅRDANDE VERKSAMHETEN

1.1. Vissa definitioner

Till *allmän hälso- och sjukvård* räknas i denna publikation av det allmänna bedriven eller sanktionerad verksamhet för att förebygga sjukdomar och förbättra medborgarnas hälsotillstånd ävensom förlossningsvård, allt under förutsättning, att verksamheten är tillgänglig för allmänheten. Hit hör sjukdomsdiagnostik, även om den icke åtföljes av terapi (såsom visst laboratoriearbete, rättsmedicin och rättspsykiatri). Som organ för den hälso- och sjukvårdande verksamheten räknas i detta sammanhang icke anstalter med huvudsaklig uppgift att bereda vila eller rekreation. Till följd härav kommer en del konvalescenthem, som drives i kombination med vilohem, att falla utanför gränsen för sjukvården. Icke heller räknas dit anstalter, som har huvudkaraktären av skola, såsom institut för blindas och döva. De militära truppförbandssjukhusen såsom uteslutande avsedda för militärpersonal, hör — till skillnad mot garnisonsjukhusen — icke till den allmänna sjukvården.

Som *sluten sjukvård* räknas vård på sjukvårdsanstalt av ineliggande patienter för sjukdomar av det slag, för vilken anstalten är inrättad. Vård av epidemiska sjukdomar hos interner på sinnesslöanstalt är sålunda icke sluten epidemivård, därför att anstalten icke är inrättad härför.

Öppen sjukvård är till skillnad här emot sjukvård i hemmet, på läkares mot-

tagning, polikliniker o. dyl. En mellanform mellan sluten och öppen vård betecknar de avdelningar för akutsjukvård, som inrättats på en del ålderdomshem. Då dessa är avsedda för fall, som normalt skulle kunnat vårdas i vederbörandes hem, har de här räknats som tillhörande den öppna sjukvården och redovisas alltså icke bland sjukvårdsanstalterna.

Med *rikssjukhus eller riksplatser* menas sjukhus resp. vårdplatser, på vilka patienterna lämnas vård mot samma avgift, oavsett deras hemort inom landet, och vars huvudman icke är enskilt företag. Dessa sjukhus eller platser har i tabellavdelningen betecknats med ett kors (†). Rikssjukhus är enligt denna definition Karolinska sjukhuset, Serafimerlasarettet, pensionsstyrelsens fristående anstalter, vanföreanstalterna, anstalterna för kirurgisk tuberkulos (kustsanatorierna) och jubileumssanatorierna. Alla platser på ett rikssjukhus är icke med nödvändighet riksplatser, enär genom avtal med annan huvudman (t. ex. landsting) en del platser kan ha reserverats för dennes räkning.

Med *huvudman* förstås i denna publikation den, som i sista hand svarar för verksamhetens driftkostnader, d. v. s. som bär ansvaret för att utgifterna täcks, sedan vårdavgifter och eventuella bidrag från andra intresserade parter dragits från.

1.2. Organisationen

All för allmänheten öppen hälso- och sjukvårdande verksamhet i Sverige är underkastad statlig kontroll. Övervägande delen bedrivs av eller understödes av det allmänna (stat eller kommun).

Medicinalstyrelsen, som sorterar under inrikesdepartementet, är landets högsta administrativa organ på området. Dess uppgift är främst att övervaka medicinalpersonalens, sjukvårdsorganens och apotekens verksamhet och ha högsta ledningen av de statliga sinnessjukhusen m. fl. institutioner (se nedan). Den är organiserad på nio byråer: Medicinalbyrån, hälsovårdsbyrån, sjukhusbyrån, sinnessjukvårdsbyrån, byrån för social- och rättspsykiatri, tandvårdsbyrån, apoteksbyrån, lag- och utredningsbyrån samt kameralbyrån med särskild avdelning för sinnessjukhusens ekonomiska förvaltning. Vid sin sida har medicinalstyrelsen diverse rådgivande organ och nämnder för speciella frågor. (Se härom den av styrelsen utgivna »Förteckning över svenska läkare och tandläkare», t. ex. årg. 1954 s. 460 ff.)

Direkt under medicinalstyrelsen sorterar: De statliga sinnessjukhusen, statens anstalt för fallandesjuka, barnmorskeläroanstalterna, centralanstalten för specialutbildning av barnsjuksköterskor, statens bakteriologiska laboratorium, statens rättskemiska laboratorium, statens farmaceutiska laboratorium, rättsläkarstationerna, provinsialläkarna (i ordinarie distrikt), medicinalstyrelsens skärmbildscentral och i visst hänseende radiofysiska institutionen.

Jämsides med medicinalstyrelsen på den allmänna hälso- och sjukvårdens område verkar två andra centrala institutioner. Den ena är *Statens institut för folkhälsan* med huvudsaklig uppgift att

utföra vetenskapligt-praktiska undersökningar på den allmänna hygienens, födoämneshygienens och yrkeshygienens områden och att meddela undervisning i dessa och liknande ämnen. Den andra är *Centrala sjukvårdsberedningen*, som har till uppgift att ge råd vid planläggning av sjukhusbyggnader och deras utrustning och att verka för standardisering och rationalisering av sjukhusens utensilier och drift.

Slutligen må nämnas, att *universitets-sjukhusen* intager en i förhållande till medicinalstyrelsen relativt självständig ställning.

Den lokala organisationen av hälso- och sjukvården ansluter sig till de 25 landstingsområdena och de 6 städer, som icke tillhör landsting (Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle). Landstingens områden sammanfaller i regel med länens. Undantag utgör dels de län, där de uppräknade sex städerna ligger, dels Kalmar län, som delats på två landstingsområden (Kalmar läns norra och Kalmar läns södra landstingsområde). Varje landstingsområde (utom de båda områdena i Kalmar län) har en förste provinsialläkare med huvudsaklig uppgift att övervaka hälsovården och den öppna sjukvården och städerna utanför landsting (utom Gävle) en med förste provinsialläkare jämställd förste stadsläkare. Landstingsområdena i Kalmar län har en gemensam förste provinsialläkare och Gävle stad hör i berört avseende under förste provinsialläkaren i Gävleborgs län.

Ansvar för att vård på sjukvårdsanstalt skall kunna beredas den, som är i behov därav, vilar ytterst på landstingen och städerna utom landsting. (Jfr sjukhuslagen och lag om undervisning och

vård av bildbara sinnesslöa, fr. o. m. 1955 ersatt med lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna.) För den mera kvalificerade sinnessjukvården och vården av svårskötta sinnesslöa svarar dock i allt väsentligt staten, utom vad angår sinnessjukvården i städerna Stockholm, Göteborg och Malmö, som själva handhar huvudparten härav mot erhållande av statsbidrag. För den statliga sinnessjukvården har 18 geografiska regioner inrättats (se kartan i början av boken).

Att landstingen och de städer, som ej deltar i landsting, ålagts huvudmannaskapet för den slutna vården och faktiskt är huvudmän också för betydande delar av den öppna vården, hindrar icke, att även andra — samfälligheter lika väl som enskilda personer — svarar för viktiga delar av hälso- och sjukvården. Att staten åtagit sig huvudparten av sinnessjukvården har redan nämnts.

Huru ansvaret för hälso- och sjukvården i detalj fördelar sig, framgår av följande tablå. Denna har för överskådlighetens skull fått omfatta även verksamhetsgrenar, som icke tillhör den allmänna hälso- och sjukvården, såsom fängelseläkarväsendet, skolhälsovården, industrihälsovården och den militära sjukvården.

I tablån har öppen sjukvård utövad av privatpraktiserande läkare särskilt angivits. Att huvudmännen för denna är privata företagare, säger sig självt. En betydande öppen läkarvård bedrives också i anslutning till sjukhusen, i de flesta fall i läkarnas egen regi. Vid en del sjukhus, särskilt i storstäderna, bedrives dock denna öppna vård helt i sjukhusens regi (vid s. k. polikliniker), något som emellertid icke markerats i tablån.

Som komplettering till uppgiften om huvudmännen må nämnas, att stat, landsting och primärkommuner dessutom i viss utsträckning understödjer vård, för vilken de själva icke är huvudmän. *Statsbidrag* till driften och i allmänhet också till anläggningen utgår sålunda på vissa villkor till sjukvårdsanstalter, som bedriver förlossningsvård, medicinsk barnsjukvård, neurokirurgi, radioterapi, tuberkulosvård, epidemivård, vanförevård, kronikervård, sinnessjukvård, epileptikervård och sinnesslötvård. *Landstingsbidrag* utgår till primärkommuner och enskilda, som driver kronikervård, förlossningsvård, sinnessjukvård m. m. Även bidrag till allmän kroppssjukvård förekommer, liksom till konvalescentvård.

»Vem gör vad inom hälso- och sjukvården?» Tablå över hälso- och sjukvårdens huvudmän och organ

Vårdform	Huvudman ¹ och organ					
	Staten (S)	Landsting (L)	Städer utom lands- ting (U)	Andra kommuner (K, Kf)	Vissa föreningar, stiftelser o. dyl. (F) ²	Privata före- tag (P)
Hälsovård och öp- pen sjukvård						
Hälso- och sjukvård i allmänhet, epide- miavård, sanitär övervakning						
a) allmän	Statens institut för folkhälsan Statens bakteriologis- ka laboratorium 1:e provinsialläkare, provinsialläkare i ordinarie distrikt	Provinsialläkare i extra distrikt (är dock underställda 1:e provinsialläkaren) Distriktsköterskor	Hälsovårdsnämnder (ev. kommunalnämnder) och deras tjänstemän 1:e stadsläkare (är jämfäst med 1:e provinsialläkare), stadsläkare, stads- distriktsläkare, soci- alläkare Kommunsköterskor (stadssköterskor), för- samlingssystrar, diakonissor Skolhälsovård (läkare och sjuksköterskor)	Stadsläkare (även 1:e d:o), köpings-, muni- cipal-, socialläkare (är underställda 1:e provinsialläkaren)		Privatpraktise- rande läkare
b) för speciella grupper	Militärläkare Verksläkare, järnvägs- läkare Fängelseläkare					Industriläkare Industrisköter- skor
Förlossningsvård		Distriktsbarnmorskor				
Förebyggande mödra- och barnavård		Mödra- och (el.) barnavårdscentraler, -statio- ner och -filialer				
Tuberkulosvård	Medicinalstyrelsens skärmbildscentral	Allmänna skärmbildsundersökningar Central- och distriktsdispensärer			Nationalföreningen mot tuberkulos	
Könssjukvård						
Tandvård	Militär tandvård	Folk tandvårdspolikliniker (central-, distrikts-, annex- och anstalts-) (utom i Stockholm och Norrköping)		Kommunal skoltand- vård (annan än folk- tandvård)		Privatpraktise- rande tand- läkare Industritand- vård
			Kommunal tandvård (Stockholm o. Norr- köping)			
Sinnessjukvård	Hjälpverksamhet ge- nom särskilda läkare (utom i storstäderna) Familjevård (utom i storstäderna)	Länspsykiatriker	Öppen vård och fa- miljevård (Stock- holm, Göteborg)			

Sluten (och därtill knuten öppen) sjukvård						
Sjukvård i allmänhet (huvudsakligen kroppssjukvård)	Serafimerlasarettet, Karolinska sjukhuset o. Akademiska sjukhuset	Sjukstugor	Lasarett Barnsjukhus		Barnsjukhus Reumatikersjukhus	Ensk. sjukhem Läkares mottagning vid landstings lasarett m. m.
	Garnisonssjukhus Militära sjukstugor (endast f. militärer) Pensionsstyrelsens fristående anstalter					
		A n s t a l t e r f ö r k r o n i s k t s j u k a				
Förlossningsvård	Karolinska sjukhuset, garnisonssjukhus	Barnbördshus, förlossningshem, förlossningsrum hos barnmorska, förlossningsavdelningar vid lasarett och sjukstugor		Förlossningshem	Barnbördshus	Förlossningshem
Epidemivård		Epidemisjukhus, epidemisjukstugor				
Tuberkulosvård		Sanatorier, tuberkulosjukstugor, tbc-avdelningar vid lasarett och sjukstugor		Tuberkulosjukstugor	Jubileumssanatorier Anstalter för kirurgisk tuberkulos (kustsanatorier)	
Vanförevård		Ortopediska kliniker på lasarett			Vanföreanstalter	
Sinnessjukvård	Sinnessjukhus (utom i Stockholm, Göteborg och Malmö)	Vårdhem för lätt-skötta sinnessjuka	Sinnessjukhus och vårdhem (Stockholm, Göteborg, Malmö)	Mindre kommunala sinnessjukhus		Mindre sinnessjukhus Vårdhem
		Psykiatriska lasarettskliniker				
		Anstalter för psykisk barn- och ungdomsvård				
Sinnesslövärd	Vissa sinnessjukhus				Anstalter för psykisk barn- och ungdomsvård	Sinnesslövanstalter
		S i n n e s s l ö a n s t a l t e r				
		Epileptikeranstalter				
Rättsläkarväsendet	Statens rättskemiska lab. Rättsläkarstationer Rättspsykiatriska stationer				Epileptikeranstalter	
Apoteksväsendet	Statens farm. lab. Militärapotek					Apotek ³

¹ Jfr förteckningen vid kartan i bokens början.

² I vilkas styrelse det allmänna är representerat.

³ Apotekens ställning som privata företag är starkare reglerad genom bestämmelser av offentligrättslig karaktär än övriga i denna kolumn upptagna organ.

KAP. 2

ÖVERSIKT AV MEDICINALPERSONALEN

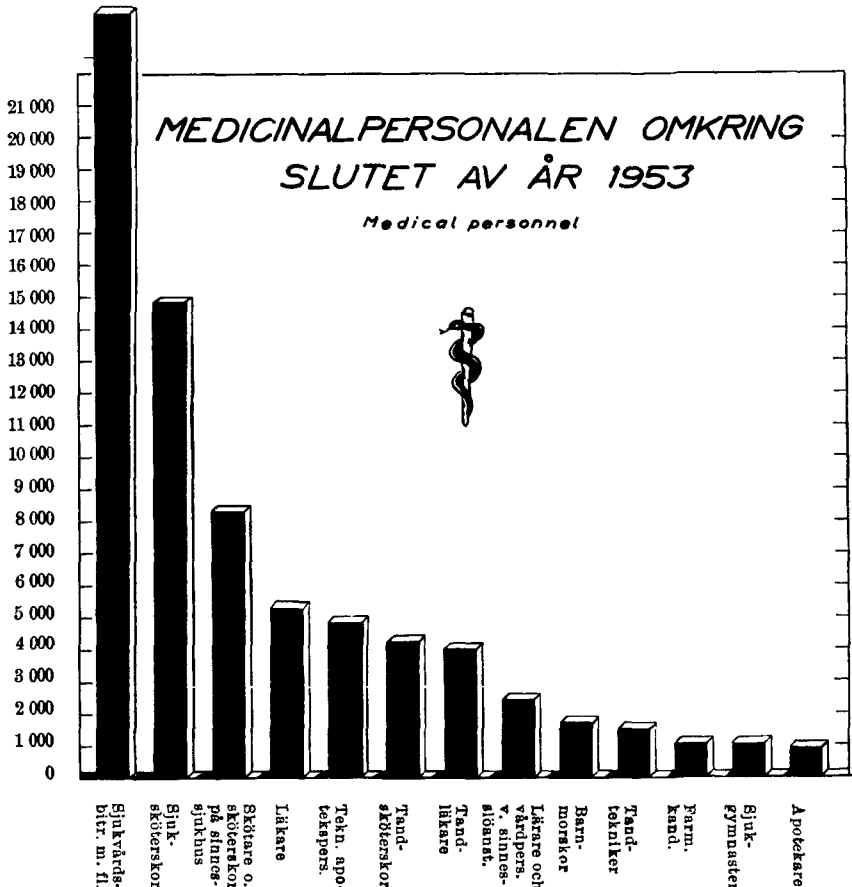
Ett överslag av den i slutet av åren 1952 och 1953 yrkesverksamma medicinalpersonalen ger följande resultat (avrundade tal).

Tab. A. Medicinalpersonal

Medical personnel	1952	1953
Läkare <i>Physicians</i>	5 230	5 280
Sjuksköterskor <i>Nurses</i>	14 020	14 840
Barnmorskor <i>Midwives</i>	1 620	1 710
Sjukgymnaster (kvinnliga) <i>Physiotherapists (female)</i>	920	1 050
Sjukvårdsbiträden m. fl. vid kroppssjukhus <i>Auxiliary nursing personnel</i>	23 120	23 830
Skötare och sköterskor på anstalter f. sinnessjukv. (exkl. sjuksköterskor) ¹ <i>Nursing personnel at mental hospitals etc.</i>	8 190	8 290
Lärare och vårdpersonal vid sinnesslö- och epileptikeranstal-		

	1952	1953
ter <i>Ditto at homes for mentally deficient</i>	2 430	2 450
Tandläkare <i>Dental surgeons</i> ...	3 810	3 980
Tandtekniker ⁴ <i>Dental mechanics</i>	1 500	1 500
Tandsköterskor ⁴ <i>Dental chair-side assistants</i>	4 050	4 250
Apotekare <i>Pharmacutists</i>	920	890
Farmacie kandidater <i>Bachelors of pharmacy</i>	1 000	1 070
Teknisk och annan apotekspersonal <i>Technical and other personnel in pharmacies</i>	4 430	4 840
Summa Total	71 240	73 980

¹ Härtill kommer 1952 och 1953 313 resp. 354 sjuksköterskor, som samtidigt är barnmorskor och inräknats bland dessa. — ² Inkl. ett uppskattat antal vid kronikeranstalter anslutna till ålderdomshem. — ³ Exkl. enskilda vårdhem. — ⁴ Uppgifterna, som är relativt osäkra uppskattningar, motsvarar det sannolika minimiantalet.

Beträffande sjukvårdsanstalternas personal — även kuratorer, arbetsterapeuter och förvaltnings- och ekonomipersonal — hänvisas till kap. 3.22 och 3.23.

Läkarnas antal beräknas sålunda:

a) Legitimerade läkare	5 158
b) Utländska läkare, som jämlikt Kungl. Maj:ts resolution fått allmän behörighet att utöva läkarkonsten i riket	294
c) Utländska läkare, som saknar allmän behörighet, förordnade av medicinalstyrelsen som vakansvikarier på sjukvårdsanstalter m. m.	148
d) Härifrån avgår ett beräknat antal icke yrkesverksamma (5 %) av förstnämnda två grupper jämte 43, som tillika är tandläkare	316
Nettosumma	5 284

Läkare enligt grupp b är jämställda med legitimerade läkare (grupp a), utom då det gäller dels uppgift, för vilken i lag kräves legitimation som läkare (gäller endast ett fåtal uppgifter), dels att utfärda vissa intyg och dels att som ordinarie inneha läkartjänst. Från de båda sistnämnda inskränkningarna kan dock

dispens meddelas. — Bland de legitimerade läkarna befann sig ca 25, som tidigare hört till grupp b. För att en läkare skall föras över från grupp b till grupp a fordras, att han skall vara svensk medborgare och ha avlagt svensk medicine licentiatexamen. (Se SFS 1952: 536.)

Det här ovan gjorda avdraget av 5 % för icke yrkesverksamma motsvarar tämligen nära antalet läkare i åldern över 70 år. Hela antalet personer, som verkat som läkare, utgör enligt tablån 5 284. Räknar man bort de 148, som icke haft full kompetens enligt svenska krav, blir antalet 5 136 eller 7,1 på 10 000 invånare. Läger man därtill de legitimerade men icke yrkesverksamma, får man talet 5 452 (jfr tab. 1), eller 7,6 per 10 000 invånare.

Läkarkåren under tidigare år redovisas i tab. B.

I internationella sammanhang uttryckes stundom relationen läkare—invå-

Tab. B. Läkarkårens utveckling 1930—1953. Physicians

År	Intagna på nybörjarskurs	Nytilkomna genom		Döda	Bestånd den 31/12 (leg. + resolution)	Därav yrkesverksamma	Tillkommer utländska läk. utan allm. behörighet förordn. på sjukhus	Hela antalet yrkesverksamma
		legitimering	Kungl. Maj:ts resolution					
1930	..	..	—	—	2 540	2 400	—	2 400
1940	198	..	1	42	3 436	3 242	..	..
1941	198	..	1	47	3 522	3 335	..	..
1942	198	144	1	56	3 601	3 403	..	..
1943	190	174	—	40	3 687	3 503	..	..
1944	185	155	1	40	3 879	3 691	..	..
1945	185	194	—	50	4 089	3 850	..	..
1946	195	176	6	47	4 244	3 997	..	..
1947	219	161	15	57	4 354	4 099	103	4 202
1948	234	182	35	58	4 497	4 235	169	4 404
1949	270	177	40	59	4 719	4 447	327	4 774
1950	305	218	47	52	4 915	4 631	263	4 894
1951	305	206	73	55	5 134	4 834	243	5 087
1952	310	186	29	52	5 285	4 978	255	5 233
1953	310	166	74	62	5 452	5 136	148	5 284

Anmärkning. Uppgifterna om tillkomna och avgångna läkare korresponderar icke helt med uppgifterna om beståndet den 31/12 — för tidigare år på grund av brister i materialet, för åren 1947—1953 delvis beroende på att ca 25 läkare, som fått behörighet genom resolution sedermera också blivit legitimerade. — Uppgifterna om yrkesverksamhet grundar sig för åren 1940—1944 på tjänsteläkarnas rapporter. För följande år har reduktion skett dels med 5 %, dels har läkare, som tillika är tandläkare, frånräknats. — Uppgifterna om utländska läkare, som saknar allmän behörighet, är tämligen osäkra.

nare som antalet invånare på en läkare. För Sveriges del blir det med denna metod i genomsnitt en legitimerad läkare (även icke yrkesverksamma medräknade) per 1 300 invånare år 1953, om talet avrundas till närmaste 50-tal. År 1950 var motsvarande tal 1 450. För 1953 blir talet 1 350, om man som läkare räknar endast de yrkesverksamma men i stället inbegriper de utländska läkare, som verkade på förordnande av medicinalstyrelsen (d. v. s. antalet 5 280).

En av WHO utgiven stencilrad publikation (Medical Statistics: Documentation II D) innehåller uppgifter om medicinalpersonal m. m. i en rad länder och från denna publikation har de flesta av de uppgifter hämtats, som ligger till grund för diagrammet på nästa sida. Man bör emellertid föreställa sig, att diagrammet endast ger en grov bild av verkligheten. Bortsett från att begreppet läkare icke är internationellt entydigt, är metoderna för räkningen av läkarnas antal säkerligen växlande. I en del fall torde man ha medräknat endast de yrkesverksamma, i andra fall samtliga läkare med vederbörlig examen. Det kan icke förutsättas, att dessa antal överallt överensstämmer så nära, som de råkar göra för Sveriges del. Det är heller icke givet, att endast de läkare medräknats, som är verksamma inom ifrågavarande land.

Tandläkarna. Totalantalet enligt tab. 1 är 3 771. Av dessa är enligt uppgift 3 634 yrkesverksamma. Härtill bör läggas ca 350 utländska tandläkare, som i slutet av 1953 verkade jämlikt tillstånd av Kungl. Maj:t — därav 337 inom folktandvården på befattningar, som icke kunnat besättas med i Sverige utbildade tandläkare. Detta gör tillhoppa 3 984 praktiserande tandläkare. Av dessa var 43 tillika legitimerade läkare.

Av de praktiserande tandläkarna var 1 001 verksamma inom folktandvården (tab. 7).

Antal invånare per tandläkare i olika länder framgår av diagrammet på nästa sida. Motsvarande reservationer, som anförts om läkarna, gäller även här.

Sjuksköterskorna. Antalet i riket yrkesverksamma sjuksköterskor med svensk examen var 14 825 vid slutet av år 1953. Härtill kom ett okänt antal utländska sjuksköterskor. Om dessa vet man endast, att anställning förmedlats åt 557 — de flesta från våra nordiska grannländer. Två tredjedelar av dessa beräknades vara i tjänst vid årets slut, varför hela kåren skulle uppgå till ca 15 200 personer. Av dessa var 354 tillika barnmorskor och har i tablån här ovan räknats som sådana.

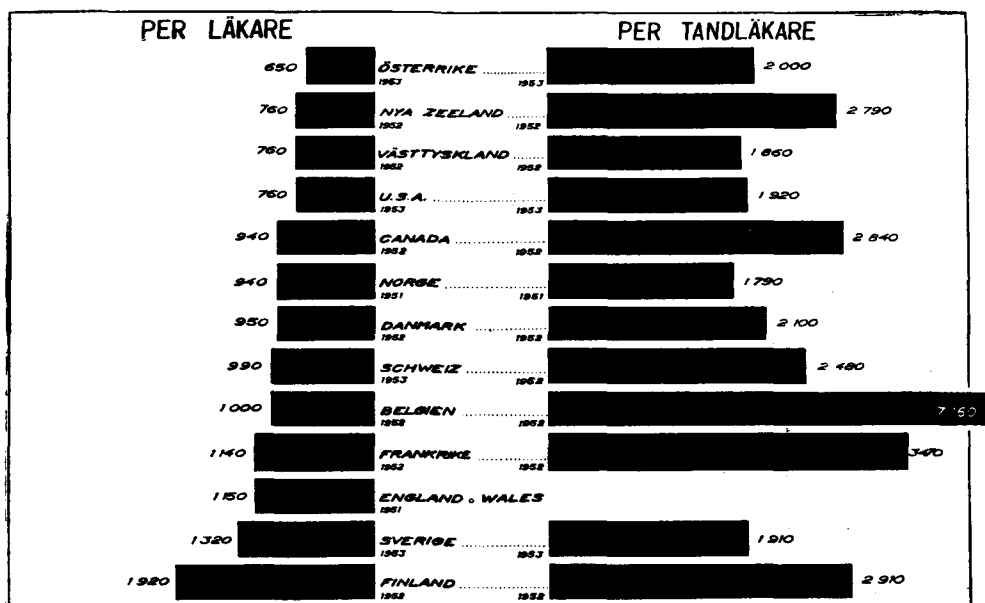
Kårens nettotillväxt mellan 1952 och 1953 var 797, vad angår sjuksköterskor med svensk examen. Antalet 1953 utexaminerade sjuksköterskor var 1 243. Se i övrigt tab. C.

Vissa sjuksköterskebefattningar redovisas i tab. 3 (jfr härom kap. 3).

Barnmorskorna. Totala antalet legitimerade barnmorskor under 66 år var 2 460 vid slutet av år 1953. Av dessa innehade ca 700 tjänst som distriktsbarnmorska. Av hela kåren var 709 mer än 55 år, d. v. s. över pensionsåldern enligt före 1950 gällande bestämmelser, och av dessa innehade ca 200 barnmorsketjänster. Av de 1 751, som var högst 55 år, tjänstgjorde 500 som distriktsbarnmorskor, 520 på anstalter, 430 som tillfälliga vikarier på befattningar i allmän tjänst eller som privatpraktiserande, 30 som heltidsanställda på mödravårdscentraler och 30 på andra tjänster inom sjukvården. I utlandet befann sig vidare 90 som missionärer eller för studier, varjämte 30 kompletterade för svensk sjuksköters-

Antal invånare per läkare och tandläkare i olika länder

Nr. of inhabitants per physician and dental surgeon

Anmärkning. Uppgiften för England och Wales grundar sig på 1 % sample från 1951 års folkräkning. — I Frankrikes läkartal ingår »stomatologer» d. v. s. personer med såväl läkar- som tandläkarutbildning.

keexamen. Slutligen hade 120 helt upphört med yrket.

I Sverige verkade således 1 510 barnmorskor i åldern högst 55 år och 200 över, eller tillhoppa 1 710. Alla här lämnade uppgifter är blott ungefärliga. 354 barnmorskor var samtidigt sjuksköterskor. — Under året utexaminerades 112 barnmorskor. (Beträffande barnmorsketjänster hänvisas till tab. 3 och beträffande barnmorskor vid anstalter även till kap. 3.22.)

Sjukgymnasterna. Den ökning av antalet yrkesverksamma kvinnliga leg. sjukgymnaster, som framträder i tab. A (från 920 till 1 050), sammanhänger dels med att den under åren 1951—1952 rådande sjukgymnastkonflikten lösts, dels med att den år 1953 uppträdande polioepide-

min föranlett ett stort antal förut icke yrkesverksamma sjukgymnaster att återupptaga sitt yrkesarbete. Därtill kom, att ett antal nya tjänster för gymnaster inrättats. Medicinalstyrelsens sjukgymnastregister upptog vid årsskiftet — inräknat de icke yrkesverksamma — 2 220 kvinnliga leg. sjukgymnaster, varav 92 efterlegitimerade, och 132 manliga, varav 87 efterlegitimerade. Jämför också tab. 1 i tabellavdelningen.

Material till kap. 2.

Medicinalstyrelsens register: Läkare, tandläkare, sjuksköterskor, barnmorskor och sjukgymnaster.

Resp. anstalters årsberättelser eller annan årlig redovisning: Apotekare, apotekspersonal, sjukvårdsbiträden och övrig sjukhuspersonal.

Tab. C. Sjuksköterskekåren 1930—53 *Active nurses*

År	Elev- platser den ³¹ / ₁₂	In- tagna elever	Tillskott		Avgångna på grund av			Antal aktiva svenska sjuk- sköterskor den ³¹ / ₁₂		Ut- ländska sjuk- sköterskor i landet den ³¹ / ₁₂
			Ny- utbil- dade	Åter- inträdda m. fl.	gifter- mål	pen- sion	döden	Hela antalet	Därav sjuksköt- barn- morskor	
1930	706	640	556	10	107	60	26	7 077	..	..
1931	706	673	526	1	158	76	33	7 337	..	..
1932	706	683	585	7	297	113	41	7 478	..	..
1933	706	669	542	3	151	85	24	7 763	..	..
1934	706	637	582	—	169	111	22	8 043	..	..
1935	654	639	598	6	165	120	24	8 338	..	..
1936	654	603	561	1	167	83	29	8 621	..	..
1937	706	719	532	3	211	139	23	8 783	..	..
1938	751	798	567	5	595	133	68	8 559	..	..
1939	842	887	566	15	388	117	24	8 611	..	..
1940	1 024	995	609	27	219	141	40	8 847	..	..
1941	1 028	1 013	664	36	260	142	25	9 120	..	..
1942	1 028	1 020	813	23	307	153	21	9 475	..	..
1943	1 028	1 018	823	32	397	166	31	9 736	..	..
1944	1 063	1 031	879	23	423	175	35	10 005	..	..
1945	1 172	1 085	889	62	413	213	37	10 293	..	..
1946	1 182	1 061	888	208	545	176	44	10 624	..	..
1947	1 167	1 052	927	99	528	182	19	10 921	110	250
1948	1 192	1 132	1 031	111	508	174	18	11 363	140	300
1949	1 260	1 249	958	154	384	197	25	11 869	170	314
1950	1 387	1 382	964	132	347	102	15	12 501	211	314
1951	1 524	1 496	960	115	346	83	19	13 128	257	322
1952	1 549	1 544	1 097	207	282	97	25	14 028	313	305
1953	1 569	1 581	1 243	201	539	81	27	14 825	354	¹ 370

¹ Talen i denna kolumn har tillkommit genom uppskattning (se texten).

KAP. 3

DEN ALLMÄNNA HÄLSO- OCH SJUKVÅRDENS ORGAN

3.1. Organ för enbart öppen hälso- och sjukvård

3.1.1. Provinsial- och stadsläkarväsendet

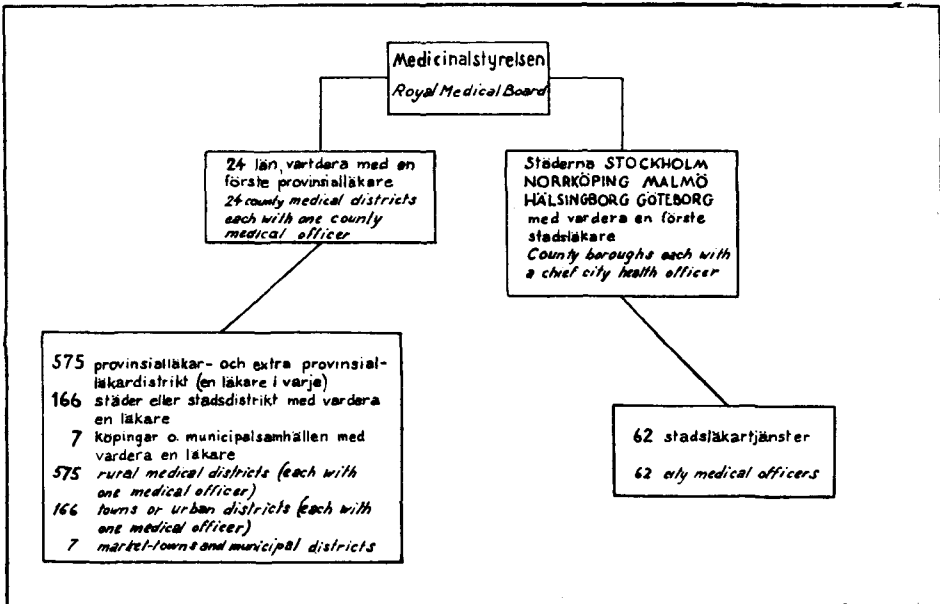
I början av år 1954 fanns 24 förste provinsialläkartjänster, 575 tjänster för provinsialläkare och extra provinsialläkare och 24 tjänster för biträdande förste provinsialläkare (en i varje län) (jfr tab. 2). Av de sistnämnda innehades 7 av provinsialläkare. Av de 575 tjänsterna för provinsialläkare och extra provinsialläkare var 69 vakanta (60 i ordinarie och 9 i extra distrikt). Antalet provinsialläkare etc. var alltså 506.

Till belysning av frågan om vakanser inom provinsialläkarväsendet må yt-

terligare följande meddelas. Den 1/6 1954 hade antalet vakanser i ordinarie distrikt nedgått från nyssnämnda 60 till 52. Den 1/12 samma år hade det åter stigit till 63. Av dessa senare var 28 »rutinlediga», d. v. s. vakanta så kort tid, att de icke hunnit tillsättas. Två tillhörde distrikt, som ifrågasatts att indragas. Av de övriga 33 uppehölls 12 på vikariat av svenska legitimerade läkare och 13 av utländska läkare. Resten, eller 8, saknade vikarie och sköttes av provinsialläkaren i angränsande distrikt (s. k. dubbelförordnande).

Följande nya ordinarie provinsiallä-

Provinsial- och stadsläkarväsendet *Medical officers' institution*

kardistrikt inrättades under år 1953 och fram t. o. m. första kvartalet 1954: Färjestadens, Svalövs, Bjärträ och Storumans distrikt, vilka tillkom under första kvartalet 1953 och redan uppräknats i föregående årgång av denna publikation, vidare Söderfors, Sättila, Örby och Hammarstrands. Melleruds distrikt delades i Melleruds västra och Melleruds östra. Under samma tid inrättades följande ordinarie distrikt, som förut varit extra: Smålandsstenar, Jämjöslätt, Tomelilla, Vinslöv, Gravarne, Surte, Bollebygd, Tibro, Tidå och Kolbäck. Smögens extra distrikt inrättades 1/1 1954.

Tierps och Tierps södra distrikt slogs den 1/7 1953 samman till ett distrikt benämnt Tierps provinsialläkardistrikt. Kungsbacka distrikt har ändrat namn till Kungsbacka södra fr. o. m. den 1/1 1954.

Stads- och stadsdistriktsläkartjänsterna var 233, varav 12 vakanta utan insatt vikarie och köpings- och municipalläkarna 7. Kungl. Maj:t har under år 1953 medgivit rätt till tjänstårsberäkning för 5 stads- el. stadsdistriktsläkare.

3.12. Distriktsköterskorna

Distriktskötersketjänsternas antal vid slutet av år 1953 var 1 660. Vakanserna uppgick till icke mindre än 278, varav 217 helt utan vikarie, 36 med ej kompetent vikarie och 25 med kompetent vikarie (tab. 3).

Distriktsköterskornas huvudsakliga verksamhet omfattar dels sjukvård i

Antal av distriktsköterskorna utförda hembesök per år och sköterska

År	För sjukvård	För hälsovård	Summa
1947	548	466	1 014
1948	564	506	1 070
1949	614	492	1 106
1950	692	461	1 153
1951	730	438	1 168
1952	776	432	1 208
1953	812	417	1 229

hemmen, dels hälsovård, nämligen spädbarns- och småbarnsvård, skolhygienisk verksamhet, dispensärbete och bostadstillsyn.

3.13. Distriktsbarnmorskorna

Antalet tjänster för distriktsbarnmorskor den 1 januari 1954 var 756 uteslutande barnmorsketjänster, vartill kom ett femtontal tjänster, som kombinerats med distriktskötersketjänst (tab. 3). Av dessa var 16 vakanta med insatt vikarie och 60 utan vikarie. Antalet hemförlossningar, varvid barnmorska biträdd, utgjorde 3 655 (tab. 25), hembesök för förvård ca 73 000, för eftervård ca 41 000, för barnavård ca 10 000 och för sjukvård ca 14 000. Distriktsbarnmorskorna kan även åläggas tjänstgöring i slutenvård, och i sådan ordning har ca 14 000 förlossningar handhåfts av dem.

3.14. Den förebyggande mödra- och barnavården

Den förebyggande mödra- och barnavården omspände under år 1953 i organisatoriskt hänseende 99 % av landets befolkning. Uppgifter om antalet mödra- och barnavårdscentraler och -stationer, övervakade mödrar och barn lämnas i tab. 4.

Hälsoövervakningen ur kvalitativ synpunkt, bedömd genom medeltalet besök hos läkaren, barnmorskan och sjuksköterskan och medeltalet hembesök hos blivande mödrar och barn i olika åldrar vid olika typ av organ i städer och på landsbygd framgår av följande tablå.

Att övervakningsprocenten enligt denna tablå icke helt överensstämmer med motsvarande tal i tab. 4, beror på att talen i tablå räknats på mödrar respektive födda i de i organisationen inlemmade delarna av länen, medan talen i

Den förebyggande mödra- och barnvården (sammandrag) *Maternity and child welfare*

Hälsövnärsorgan	Över- vaknings- procent		Besök hos läkaren per individ och år				Hembesök av barnmorska resp. sjuksköterska per individ och år			
	möd- rar	späd- barn	möd- rar	späd- barn	ett- åringar	2—6- åringar	möd- rar	späd- barn	ett- åringar	2—6- åringar
Centraler av typ I										
i städer utanför landst.	75	91	3.4	4.0	1.5	1.2	0.4	5.6	1.5	1.0
i landstingsområden ..	78	96	3.2	3.7	1.5	1.0	0.6	4.7	1.6	1.0
Centraler av typ II	82	91	2.8	3.4	1.4	0.9	0.9	4.2	1.2	0.7
Stationer	65	96	1.8	2.2	1.3	0.7	1.5	4.7	1.9	1.3
Samtliga	73	94	2.6	2.9	1.4	0.9	1.0	4.8	1.7	1.2

tab. 4 räknats på samtliga mödrar respektive barn.

3.15. Tuberkulosvården

Dispensärerna. Enligt den år 1937 genomförda dispensärorganisationen är landet indelat i distriktsdispensärer, som i regel förestås av tjänsteläkare. I varje län finns dessutom en eller flera centraldispensärer, som förestås av tuberkulosspecialister och är utrustade med röntgenanläggningar. De största städerna och Älvsborgs län har en något avvikande organisation med mer centraliserad dispensärverksamhet. Vid universiteten finns särskilda studentdispensärer.

Distriktsdispensärerna utför det förberedande fältarbetet, varefter säkra eller misstänkta tuberkulosfall remitteras till centraldispensären för närmare undersökning, bl. a. medelst röntgen (skärmbildsundersökning).

I tab. 5 återges i sammandrag vissa statistiska data ur Svenska Nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift (1954, nr 2), som belyser verksamhetens omfattning under 1953.

Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar. Sedan den 1 oktober 1946 har i medicinalstyrelsens regi en systematisk undersökning av svenska folket medelst skärmbildsfotografering (röntgenfotografering) pågått i syfte att på ett tidigt stadium upptäcka fall av lung-

tuberkulos och bringa dessa under behandling.

Alla personer, som fyllt 10 år, har rätt att bli undersökta, men även en del barn under denna ålder har medtagits. Vilka län, som besökts, och antalet i dem undersökta civila personer (utom patienter vid sinnessjukhus) framgår av tab. 23.

Verksamhetens totala omfattning framgår av följande uppgifter om antalet undersökta personer. För fullständighetens skull har även den inom försvarsväsendet bedrivna verksamheten här medtagits.

	Civil allmän- het	Patienter på sinness- jukhus	Militärer
År 1946	22 635	—	25 104
» 1947	277 387	20 856	105 452
» 1948	524 184	—	116 973
» 1949	424 163	—	160 362
» 1950	621 091	—	97 232
» 1951	624 824	—	187 616
» 1952	566 581	—	176 612
» 1953	523 322	—	172 999
Summa	3 584 187	20 856	1 042 350

De undersökta militärerna torde i en del fall ha blivit undersökta även i egenskap av civila personer och även en del civila har undersökts mer än en gång.

Driftkostnaderna för det civila klientelet uppgick kalenderåret 1953 till 1 195 967¹ kr, varav hälften kommer på statsverkets och hälften på huvudmännens (landstingens och städernas utom landsting) lott. Dessutom bestrider sta-

¹ Exkl. Hälsingborgs stad.

ten ensam kostnaderna för den centrala granskningen m. m. av skärmbilderna. Denna granskning kostade budgetåret 1952/53 333 971 kr.

Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos. Från föreningens generalsekreterare har följande uppgifter erhållits.

Upplysningsarbetet har under år 1953 fortgått som tidigare genom föreläsningar i skilda delar av landet. Föreningens kvartalsskrift har utgått i en upplaga av ca 11 000 exemplar. En broschyr om tuberkulosen har utdelats till samtliga värnpliktiga inom armén, marinen och flygvapnet och föreningens övriga meddelanden har i stor utsträckning kostnadsfritt utdelats till patienter och allmänhet. Två kortfilmer (om BCG-vaccination och skärmbildsundersökning) och en långfilm om tuberkulosbekämpande har visats på ett stort antal biografier ute i landet.

Nationalföreningens bidrag till sårverksamheten uppgick år 1953 till 212 711 kr. Till vetenskaplig tuberkulosforskning har utbetalats 167 855 kr och till BCG-vaccination 303 055 kr. Vid föreningens ambulatoriska skärmbildsundersökningar har undersökts 89 079 personer. Vid landets central- och studentdispensärer har med bidrag från Nationalföreningen 78 657 personer undersökts. Sammanlagt har under tiden 1939—1953 med bidrag från Nationalföreningen 2 459 440 personer röntgenundersökts.

Bokbeståndet vid Nationalföreningens centralbibliotek för tuberkulossjukvårdsanstalter utgjordes den 31 december 1953 av 6 650 katalogiserade band, varav 3 958 band facklitteratur. Under året har utsänts 146 vandringsbibliotek och till enskilda patienter har utlånats 3 261

band fack- och studielitteratur samt 1 360 band skönlitteratur.

Prövning av nyare läkemedel mot tuberkulos har i Nationalföreningens regi fortsatt vid 13 sanatorier.

Till olika former av eftervård (studier, arbetsterapi, konvalescentvård och arbetsträning) har utbetalats 117 784 kr.

Föreningens inkomster uppgick år 1953 till 1 586 414 kr, därav medlemsavgifter 8 501 kr, jul- och nyårsmärken 314 348 kr och lyxtelegramblanketter 833 050 kr. Utgifterna belöpte sig till 1 186 404 kr. Föreningens tillgångar uppgick till 7 070 324 kr.

3.16. Karantänsväsendet

Jämlikt bestämmelserna i karantänskungörelsen den 24 april 1953 (SFS 1953:222) var vid utgången av 1953 fortfarande följande 9 hamnstäder karantänsstationer, nämligen Stockholm, Kalmar, Malmö, Hälsingborg, Göteborg, Gävle, Sundsvall, Umeå och Luleå. Bevis om rättutrotning fick — förutom av hälsovårdsnämnd i ovannämnda 9 karantänsstationer — utfärdas av hälsovårdsnämnderna i följande 19 av medicinalstyrelsen härför godkända hamnar, nämligen Falkenberg, Halmstad, Karlshamn, Köping, Landskrona, Lysekil, Norrköping, Oskarshamn, Oxelösund, Slite, Sölvesborg, Trelleborg, Uddevalla, Varberg, Visby, Västervik, Västerrås, Ystad och Åhus.

F. d. karantänsanstalten vid Fejan (från 1894) har under året överförs till försvarsmakten.

3.17. Vården av könssjuka

Kostnadsfri undersökning och behandling av personer lidande av eller misstänkta för könssjukdom i smittsamt skede sker hos vederbörande *tjänsteläkare*

och i flertalet städer med över 20 000 invånare på särskilda polikliniker. Under 1953 har sådana polikliniker varit anordnade i Stockholm, Uppsala, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Malmö, Lund, Häl-singborg, Halmstad, Göteborg, Borås, Karlstad, Örebro, Karlskoga, Västerås, Gävle och Sundsvall. Poliklinikerna i de största städerna förestås av specialutbildade läkare. Vid dessa polikliniker har även ett stort antal personer vårdats, som lidit av könssjukdom i icke smittsamt skede, hudsjukdom o. s. v. Omfattningen av poliklinikernas verksamhet framgår av följande sammanställning.

	Besök i tusental för:	
	Könssjukdom i smittsamt skede etc.	Könssjukdom i icke smittsamt skede etc.
1939	145	77
1945	221	89
1946	224	88
1947	180	87
1948	164	90
1949	143	97
1950	135	105
1951	138	101
1952	141	94
1953	123	99

Det epidemiologiska bekämpandet av de smittsamma könssjukdomarna bedrivs av de s. k. sundhetsinspektörerna. Dessa är samtliga förste provinsialläkare, en var för sitt län, samt dessutom förste stadsläkarna i Göteborg, Malmö, Norrköping och Helsingborg, en var för sin stad. I Stockholms stad och län handhas verksamheten av en särskild, därtill utsedd inspektör. Sundhetsinspektörerna ombesörjer efterforskandet av smittkällor och återförandet till läkare av sådana personer, som avbrutit behandlingen, innan denna ansetts slutförd.

Som medhjälpare åt läkarna vid poliklinikerna i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping samt som biträde åt sundhetsinspektörerna i ve-

derbörande stad är ett antal socialkuratorer anställda.

Sundhetsinspektörernas verksamhet framgår av nedanstående uppgifter, som sammanställts ur av dessa till medicinalstyrelsen ingivna rapporter.

Antal personer, som anmälts som misstänkta smittkällor, var 8 016. I 1 173 fall hade anmälan gjorts till hälsovårds- eller polismyndighet. I 1 567 fall kunde de sålunda anmälda styrka smittfrihet, under det att 4 562 misstänkta smittkällor erhöll läkarbehandling (jfr vidare kap. 4.3).

Antalet personer, som under år 1953 anmälts på grund av underlåtelse att följa lagens föreskrifter eller för avbrott i behandlingen var 2 643. I 1 701 fall hade anmälan gjorts till hälsovårds- eller polismyndighet.

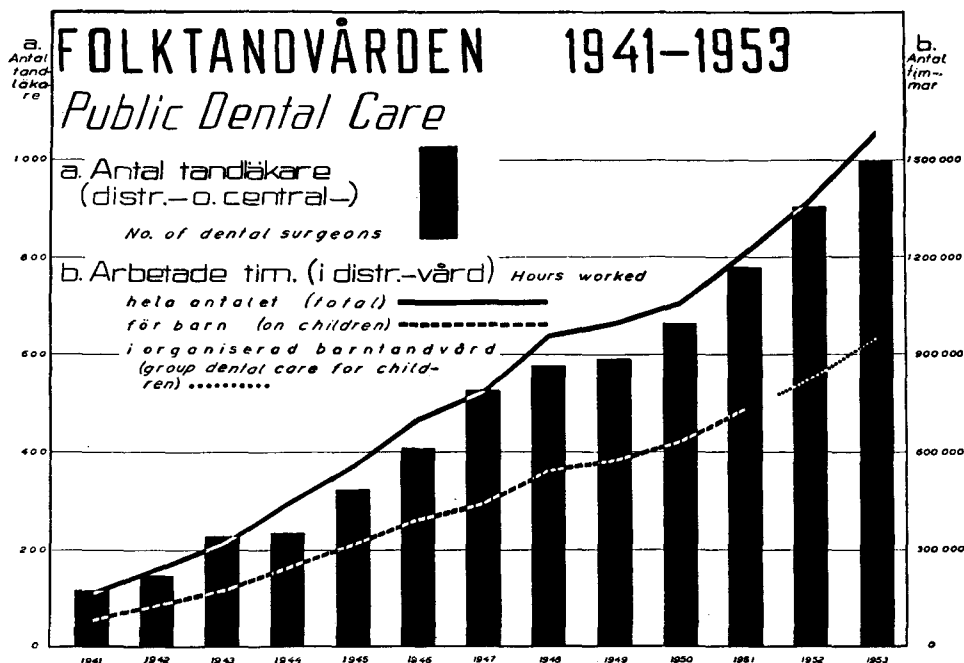
3.18. Folk tandvården

Författningarna angående folktandvården trädde i kraft från och med år 1939.

Antalet distriktstandpolikliniker har sedan dess och intill slutet av år 1953 stigit till 461 (tab. 7). Antalet ett år tidigare var 431. Vid 11 polikliniker var emellertid verksamheten tillfälligt nedlagd. Dessutom fanns 2, där den ännu icke kommit igång och som icke inräknats i tab. 7.

Verksamheten har fortsatt att ökas i omfattning, vilket framgår av diagrammet över utförda arbetstimmar, liksom av följande tab. D.

Av de sammanlagt 499 883 barn, som redovisas i tab. D, hade 482 167 behandlats i organiserad barntandvård (d. v. s. vid systematisk behandling av vissa grupper, såsom årsklasser, skolklasser eller anstalter) och av dessa sistnämnda

hade 434 630 undergått fullständig behandling. På grundval av uppgifterna i tab. 7 kan beräknas, att i genomsnitt 60 % av distriktstandpoliklinikernas arbetstid ägnades den organiserade barn-tandvården.

Uppgifterna om antalet tandläkare i tab. 7 avser anställda personer — icke tjänster. Utöver tabellens uppgifter om

1 001 sådana tandläkare (motsvarande 25 % av samtliga i riket verksamma tandläkare) kan nämnas, att 97 vakanta tjänster för tandläkare inom folktandvården fanns vid årsskiftet 1953/54.

Driftkostnaderna för folktandvården (central- och distriktstandpolikliniker) uppgick år 1953 till i runt tal 43 941 000 kr, som framgår av tab. 8. Av detta be-

Tab. D. Antal inom folktandvården behandlade åren 1940-1953 *Public dental care*

År Year	Antal vid distriktstandpoliklinikerna behandlade <i>Persons treated</i>				År Year	Antal vid distriktstandpoliklinikerna behandlade <i>Persons treated</i>			
	barn <i>children</i>		vuxna <i>adults</i>			barn <i>children</i>		vuxna <i>adults</i>	
	full- ständigt <i>complete</i> <i>treatment</i>	partiellt <i>partial</i> <i>treatment</i>	full- ständigt <i>complete</i> <i>treatment</i>	partiellt <i>partial</i> <i>treatment</i>		full- ständigt <i>complete</i> <i>treatment</i>	partiellt <i>partial</i> <i>treatment</i>	full- ständigt <i>complete</i> <i>treatment</i>	partiellt <i>partial</i> <i>treatment</i>
1940	23 121	3 073	8 909	9 346	1947	205 065	30 344	70 100	102 899
1941	48 414	5 177	15 869	21 970	1948	258 061	50 440	82 603	130 131
1942	77 548	9 076	24 038	38 465	1949	268 198	60 257	81 894	138 767
1943	96 511	11 159	31 015	48 913	1950	281 702	66 042	85 404	143 147
1944	135 339	14 962	41 418	64 643	1951	327 151	76 460	93 044	166 623
1945	162 317	18 862	48 916	78 131	1952	378 359	63 065	111 898	197 871
1946	184 424	24 844	63 044	96 049	1953	436 732	63 151	130 596	231 592

lopp bestreds 15 % med statsmedel, 37 % med avgifter (från kommuner och patienter) och 47 % med tillskott från huvudmännen (landstingen och vissa städer utom landsting). I beloppen ingår

icke utgifter för lokaler, städning, värme och lyse, vilka bestrides av huvudmännen, kommunerna eller båda tillsammans.

3.2. Anstalter för i huvudsak slutna sjukvård

3.2.1. Översikt av anstalter, vårdplatser m. m.

För förklaring av begreppen öppen och slutna sjukvård hänvisas till kap. 1.1.

De anstalter, vilkas verksamhet behandlas i detta avsnitt, är inrättade i första hand för slutna sjukvård, men även öppen vård kan vara ansluten till dem.

Ifrågavarande öppna vård förekommer huvudsakligen vid lasarett, barnsjukhus, vanförestalter och sjukstugor. Till de statliga sinnessjukhusen är anknuten öppen vård i form av s. k. hjälpverksamhet.

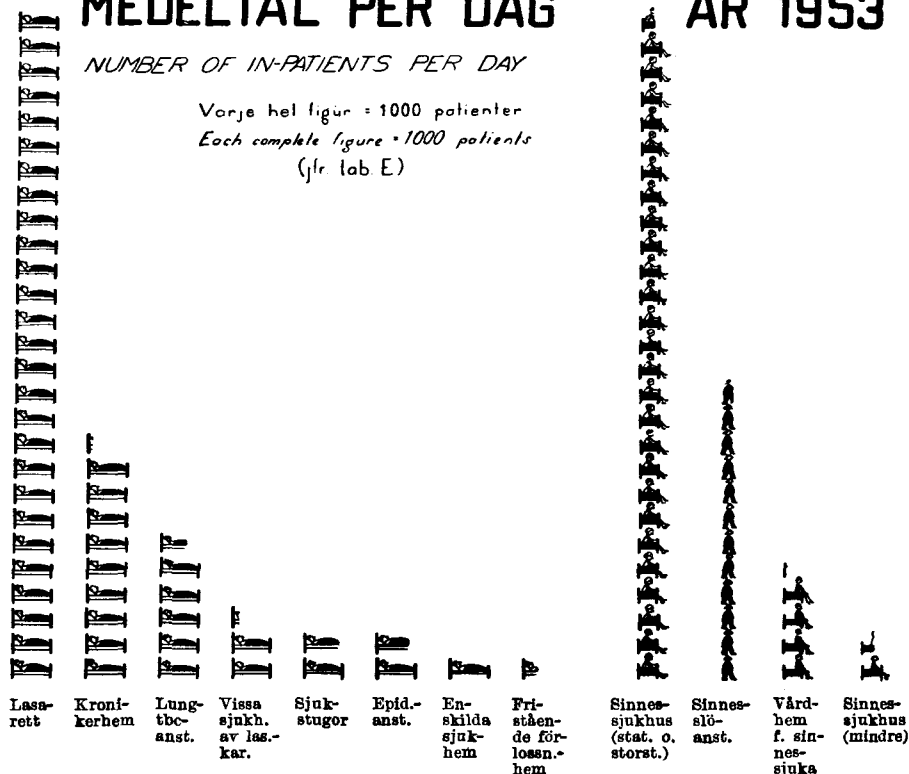
Tabellsystemet för detta kapitel är upplagt så, att man i tabellerna E och F i texten på närmast följande sidor finner översikter av rikets hela sjukvårdsorganisation. I tab. 9 och 10 i tabellavdelningen i slutet av boken finner man ytterligare översikter — något mer detaljerade — av enbart kroppssjukvården. På de flesta av dessa översikter anges inom parentes i förspalten nummer och littera, som i sin tur leder till de delar av tab. 11 och 12, där detaljer om de särskilda sjukvårdsanstalterna redovisas. I tab. 11 och 12 förekommer, att en anstalts platsantal icke utsatts (markerat med ett streck), och detta betyder då, att anstalten visserligen varit i gång under året men var nedlagd den 31/12. Vidare förekommer, att uppgifter om in-

tagna eller vård dagar saknas för enstaka anstalter (markerat med punkter). I texttabellerna finns detta oaktat inga luckor, emedan kompletterande tal i förekommande fall beräknats och intagits i de redovisade summorna. Metoden för kompletteringen har t. ex. för tab. E varit, att man utgått från vårdplatsantalet, som alltid är känt, och multiplicerat detta med en kvot angivande antalet intagna respektive vård dagar per vårdplats.

I tab. 11 och 12 har i likhet med föregående år uppgifter om anstalternas ekonomi och personal utelämnats. (Jämför dock tab. 14 beträffande de stora sinnessjukhusen.) Vad angår lasarett, garnisonssjukhus, sjukstugor, epidemisjukhus, barnsjukhus och A-anstalter för lungtuberkulos har dessa förhållanden ingående redovisats på de särskilda tabellblad, vilka omtalats i missivskrivelsen i bokens början. För de statliga sinnessjukhusen har en stencilerad detaljredogörelse upprättats. Sammanfattande uppgifter om ekonomi och personal för grupper av anstalter återfinns dock liksom tidigare i detta kapitel.

Man kan redovisa den slutna sjukvården efter flera indelningsgrunder, såsom efter *anstalternas typ* (lasarett, sanatorier o. s. v.), *vårdformen* (allmän kroppssjukvård, tuberkulosvård o. s. v.) eller *huvudmannakategori*. I denna publikation har anstaltstypen valts som huvudsaklig indelningsgrund, beroende på att ma-

ANTAL PATIENTER I SLUTEN VÅRD I MEDELTAL PER DAG ÅR 1953

terialet (årsberättelser) avlämnas anstaltsvis och att anstalterna såsom utgörande driftenheter är av särskilt intresse, men övriga nämnda indelningsgrunder förekommer också (tab. F, G, H och 9).

Tab. 9 ger en föreställning om hur inom kroppssjukvården anstaltstyper och vårdformer är kombinerade. Ehuru tuberkulosc-vård huvudsakligen bedrivs på de särskilda tuberkulossjukvårdsanstalterna, förekommer sådan vård även vid lasarett. Epidemivård och kroniker-vård bedrivs även vid till lasarett anslutna avdelningar, liksom omvänt kronikeranstalter utnyttjas för lasarettsvård o.s.v. Emellertid kan epidemi- och kronikervård juridiskt-administrativt sett icke

bedrivs vid lasarett, varför nu nämnda avdelningar egentligen icke är delar av ifrågavarande lasarett utan särskilda anstalter, som av praktiska skäl drives i kombination med lasarett (jfr nedan).

Av tab. E framgår, att det i slutet av år 1953 fanns 969 sjukvårdsanstalter. Talet är i någon mån beroende på, hur man uppfattar begreppet anstalt. En mera ingående redogörelse härför har lämnats i årgångarna 1947 och 1948 av denna publikation och vissa upplysningar lämnas också i kap. 1. Här skall blott nämnas, att en regel varit, att som särskilda anstalter räknats endast sådana, för vilka från andra anstalter skild ekonomisk redovisning lämnats i årsberättelsen till medicinalstyrelsen. Eftersom icke alla

Tab. E. Sammandrag rörande den slutna sjukvården i riket år 1953 (delvis konstruerade tal)
Survey of Swedish hospitals

Anstalter <i>Hospitals</i>	Antal an- stalter ¹ / ₁₂ 1953 <i>No. of hos- pitals</i>	Antal vård- platser ¹ / ₁₂ 1953 <i> Beds</i>	Antal intagna under år 1953 <i>Ad- mis- sions</i>	Antal vård- dagar under år 1953 <i>Bed-days</i>	Vårdade i medeltal per dag under år 1953 <i>No. of patients per day (mean)</i>
Lasarett (tab. 11 A) <i>General hospitals</i>	104	32 737	692 456	9 911 252	27 154
Vissa andra sjukhus av lasarettskaraktär (tab. 11 B)					
<i>Hospital type establishments</i>	21	2 825	28 317	802 156	2 198
Sjukstugor (tab. 11 C) <i>Cottage hospitals</i>	78	2 226	46 793	684 881	1 876
Sjukhärbargen (tab. 11 D) <i>Infirmaries</i>	7	40	723	5 875	16
Enskilda sjukhem (tab. 11 E) <i>Private hospitals</i>	42	1 242	13 564	370 704	1 016
Epidemivårdanstalter (tab. 11 F) <i>Epidemic hospitals</i>	63	4 240	34 799	654 699	1 794
Anstalter för lungtuberkulos (tab. 11 G) <i>Sanatoria and cottage hospitals for TB of the lungs</i>	50	7 276	14 445	2 054 823	5 630
Fristående förlossningsanstalter (tab. 11 H) <i>Indepen- dent maternity hospitals and homes</i>	48	510	15 909	135 578	371
Kronikeranstalter (tab. 11 I) <i>Homes for chronically diseased</i>	248	9 924	13 991	3 334 691	9 136
Summa kroppssjukvård Total for somatic diseases...	661	61 020	860 997	17 954 659	49 181
Statliga sinnessjukhus (tab. 12 A) <i>State mental hospitals för sinnessjuka¹ for mentally diseased</i>	21	18 185	10 166	7 775 911	21 304
för sinnesslöa ² <i>special hospitals for mentally deficient</i>	5	2 083	371	761 001	2 085
Storstädernas sinnessjukhus (tab. 12 A) <i>Mental hospi- tals of the three largest cities</i>	7	5 095	5 394	1 914 799	5 246
Mindre kommunala sinnessjukhus (tab. 12 B) <i>Small mental hospitals of local communes</i>	28	981	364	360 371	987
Enskilda sinnessjukhus (tab. 12 B) <i>Private mental hospitals</i>	2	51	271	18 338	50
Vårdhem för lättskötta sinnessjuka (tab. 12 C) <i>Nursing homes for mentally diseased</i>	103	4 475	2 751	1 556 014	4 263
Anstalter för psykopatiska och nervösa barn (tab. 12 D) <i>Schools for psychopathic and nervous children</i>	5	177	138	57 335	157
Anstalter för sinnesslöa (tab. 12 E) <i>Establishments for mentally deficient</i>	125	9 526	1 276	3 223 580	8 832
Anstalter för epileptiker (tab. 12 F) <i>Etabl. for epileptics</i>	12	956	139	336 791	923
Summa sinnessjuk-, sinnesslö- o. epileptikervård Total for mental diseases and deficiency	308	41 529	20 870	16 004 140	43 847
Därav anstalt för <i>Thereof institutions for mental sinnessjuka (inkl. psykopat. etc. barn) diseases¹ ..</i>	166	28 964	19 084	11 682 768	32 007
sinnesslöa och epileptiker <i>deficiency and epilepsy ..</i>	142	12 565	1 786	4 321 372	11 840
Hela den slutna sjukvården 1953 All hospitals	969	102 549	881 867	33 958 799	93 038
” ” ” ” ” 1952	971	101 294	857 410	33 275 690	90 917

¹ Exkl. Källshagens avdelning för sinnesslöa. — ² Inkl. Källshagens avdelning för sinnesslöa.

har sådan redovisning när de, som ovan sades, drivs som avdelning av eller i kombination med annan anstalt, kan till antalet av de anstalter för lungtuberkulos, epidemi- och kronikervård, som upptagits i tablån, läggas ytterligare en

och annan, som redovisats samman med något lasarett eller sjukstuga. De i praktiken viktigaste fallen har nämnts i förspalten till tab. 11 (t. ex. Norrköpings epidemisjukhus i tab. 11 F) och de övriga framgår av noter till samma tabell

Tab. F. Anstalter och vårdplatser för slutna sjukvård den 31/12 1953 fördelade efter huvudmannakategori *Hospitals and beds according to type of hospital and responsible authority*

	Huvudman (jfr sida IX) Responsible authority (cf. page IX)						
	Staten (S) The State	Lands- ting (L) County councils	Städer utom lands- ting (U) County boroughs	Kom- muner, kom- munal- förbund (K, Kf) Local comm.	Vissa fonder, stiftel- ser o. dyl. (F) Funds etc.	Privata före- tagare (P) Private	Summa Total
Antal anstalter för: Hospitals for:							
Kroppssjukvård <i>Somatic diseases</i>	12 $\frac{1}{2}$	428 $\frac{1}{2}$	40 $\frac{1}{2}$	95	24	56	661
Sinnessjukvård <i>Mental</i> »	21	59 $\frac{1}{2}$	13	27 $\frac{1}{2}$	3	42	166
Sinnesslö- o. epileptikervård <i>Mental de- ficiency etc.</i>	9	40 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{2}$	—	2	79	142
Hela den slutna sjukvården <i>Total</i>	42 $\frac{1}{2}$	527 $\frac{10}{2}$	62 $\frac{1}{2}$	122 $\frac{1}{2}$	29	177	969
Antal vårdplatser Beds							
Lasarett, sjukstugor m. fl. (Tab. 11 A, C, D, E) <i>General hospitals etc.</i>	3 574	22 667	8 762	—	—	1 242	36 245
Vissa andra sjukhus av lasaretskaraktär (Tab. 11 B) <i>Hospital type establishments</i>	909	—	284	—	1 632	—	2 825
Epidemivårdanstalter (Tab. 11 F) <i>Epidemic hospitals</i>	—	2 968	1 272	—	—	—	4 240
Anstalter för lungtbo (Tab. 11 G) <i>Sanatoria and cottage hospitals for TB of the lungs</i> ..	—	5 596	1 360	40	280	—	7 276
Fristående förlossningsanstalter (Tab. H) <i>Independent maternity hospitals and homes</i>	—	237	107	12	144	10	510
Kronikeranstalter (Tab. 11 I) <i>Nursing homes for chronically diseased</i>	—	4 507	3 226	1 431	333	427	9 924
Summa kroppssjukvård <i>Total somatic care</i>	4 483	35 975	15 011	1 483	2 389	1 679	61 020
Sinnessjukhus (Tab. 12 A, B) ¹ <i>Mental hos- pitals</i>	18 185	51	5 095	930	—	51	24 312
Vårdhem för sinnessjuka m. fl. (Tab. 12 C, D) <i>Nursing homes for mentally diseased</i>	—	3 404	399	—	94	755	4 652
Anstalter för sinnesslöa och epileptiker (Tab. 12 A 1, E, F) ² <i>Hospitals and es- tablishments for mentally deficient</i>	2 593	4 802	979	—	318	3 873	12 565
Summa sinnessjuk-, sinnesslö- o. epileptiker- vård <i>Total mental care</i>	20 778	8 257	6 473	930	412	4 679	41 529
Hela den slutna sjukvården 1953 <i>Total</i>	25 261	44 232	21 484	2 413	2 801	6 358	102 549
» » » » 1952 »	25 140	43 678	20 983	2 585	2 866	6 042	101 294
Procentuell fördelning av vård- platserna 1953 Beds, per cent							
Kroppssjukvård <i>Somatic diseases</i>	7,3	59,0	24,6	2,4	3,9	2,8	100,0
Sinnessjukvård <i>Mental</i> »	62,8	11,9	19,0	3,2	0,3	2,8	100,0
Sinnesslövärd <i>Mental deficiency</i>	20,7	38,2	7,8	—	2,5	30,8	100,0
Hela den slutna sjukvården <i>Total</i>	24,6	43,1	21,0	2,4	2,7	6,2	100,0

¹ Exkl. Källshagens avdelning för sinnesslöa. — ² Inkl. Källshagens avdelning för sinnesslöa.

eller av tab. 10. Av tab. E framgår vi-
dare, att 661 anstalter bedrev kropps-
sjukvård och 308 sinnessjuk-, sinnesslö-
eller epileptikervård. Av tab. 9 finner

man dock, att psykiatrisk vård meddelas
också på lasarett, och vilka dessa lasa-
rett är, framgår i sin tur av tab. 10. I ett
par fall är ifrågakarande psykiatriska

Tab. G. Vårdplatsantalet 1930—1953 i den slutna sjukvården *Number of beds 1930—1953*

Vårdform	Antal vårdplatser, år				Förändring (antal platser) per år		
	1930	1940	1950	1953	1930—1940	1940—1950	1950—1953
Lasarettsvård (exkl. enskilda sjukh.)	20 833	25 672	30 443	32 810	+ 484	+ 477	+ 699
Förlossningsvård	1 228	2 674	4 002	3 624	+ 145	+ 133	— 36
Epidemivård	6 753	6 779	5 131	4 408	+ 3	— 165	— 241
Lungtuberkulosvård	7 414	9 286	8 546	7 831	+ 187	— 74	— 238
Kronikervård	3 902	5 332	9 175	11 132	+ 143	+ 384	+ 652
Vård på enskilda sjukhem	1 974	1 737	1 337	1 215	— 24	— 40	— 41
Summa kroppssjukvård	42 104	51 480	58 634	61 020	+ 938	+ 715	+ 795
Vård på statens o. storstädernas sinnessjukhus ¹	14 067	20 252	22 733	23 280	+ 619	+ 248	+ 182
» » kommunala o. enskilda d:o	1 539	1 613	1 289	1 032	+ 7	— 33	— 86
» » vårdhem för sinnessjuka	..	2 278	3 995	4 475	..	+ 172	+ 160
» » anstalter för psykopatiska o. nervösa barn	—	123	211	177	—	+ 9	— 11
Summa sinnessjukvård	..	24 266	28 228	28 964	..	+ 396	+ 245
Sinnesslö- o. epileptikervård ⁴ ..	..	..	12 370	12 565	..	..	+ 65
Total ..	..	..	99 282	102 549	..	..	+ 1 105

¹ Åren 1930—1950 har ett antal gynekologiplatser (270 år 1950) inräknats i förlossningsvården. År 1953 ingår alla gynekologiplatser i lasarettsvården, liksom även vid beräkningen av för-

ändringen 1950—1953. — ² Jämförbarheten mellan detta och övriga tal är osäker. — ³ Exkl. Källshagens avdelning för sinnesslöa (283 platser). — ⁴ Inkl. Källshagens avdelning för sinnesslöa.

vårdorgan (t. ex. vid Södersjukhuset och Kristianstads lasarett) juridiskt-administrativt sett icke avdelningar av lasaretten utan till dem anslutna vårdhem för lättskötta sinnessjuka.

Hela antalet dagligen vårdade patienter på alla slag av anstalter var 93 038, motsvarande 1,3 % av hela folkmängden, därav 0,7 % på kroppssjukhus, 0,4 % på anstalt för sinnessjukvård och 0,2 % på anstalt för sinnesslö- eller epileptikervård. Detta betyder, att var 77:e svensk en genomsnittsdag under året var intagen som patient på något av rikets sjukhus. Var 146:e låg på kroppssjukhus, var 225:e på anstalt för sinnessjukvård och var 608:e på anstalt för sinnesslö- eller epileptikervård.

Antalet vid sjukvårdsanstalterna intagna personer var i sin helhet 881 867, vilket gör 1 på 8 invånare. Detta är icke att tyda strikt så, att var 8:e svensk någon gång under året varit intagen på

sjukhus, eftersom åtskilliga patienter varit intagna mer än en gång. Särskilt gäller, att många av dem som intagits på kronikeranstalt eller vårdhem för sinnessjuka överförts dit från annan anstalt.

Rangordningen mellan anstaltstyperna med avseende på antalet i genomsnitt inneliggande per dag åskådliggöres ytterligare av diagrammet i detta avsnitt.

I tab. F visas, hur anstalterna fördelar sig efter huvudmannakategorier.

I tablåns övre del finner man uppgifter om antalet anstalter. I en del fall redovisas brutna tal, t. ex. 428 6/2 av landsting drivna anstalter för kroppssjukvård, och detta sammanhänger med att det finns ett litet antal anstalter, som icke kunnat hänföras till en viss huvudman utan måst delas på två (se t. ex. Gävle lasarett i tab. 11 A). I tab. F har halva anstalten i sådana fall förts till den ena och halva till den andra huvud-

mannen. I det anförda exemplet betyder uppgiften, att landstingen ensamma driver 428 anstalter och delar huvudmannaskapet för sex med annan huvudman.

Det framgår, att landstingen på det hela taget har såväl det största antalet anstalter som de flesta vårdplatserna. Detta sammanhänger med deras dominerande roll inom kroppssjukvården. När det gäller platsantalet inom sinnessjukvården dominerar däremot staten med sina stora sinnessjukhus. Vad angår storleken av anstalterna finner man också, att den statliga kroppssjukvården kännetecknas av mycket stora anläggningar. Sinnesslövrården karakteriseras uppenbarligen dels av att anstalterna i stort sett är små, dels av att de privata företagen här har relativt stor betydelse.

I tab. G lämnas uppgifter om sjukhusens utveckling sedan år 1930. Indelningsgrunden är vårdformen. Under rubriken lasarettsvård, varmed menas vård av det för lasarett, sjukstugor, barnsjukhus m. m. typiska klientelet, har sålunda icke förts t. ex. lungtuberkulosvård (men väl led-, ben- och körteltuberkulos), ej heller epidemivård, kronikervård och förlossningsvård, även om sådan vård bedrivits vid anstalt kombinerad med lasarett. I de fall, då kvinnokliniker finns, har de för gynekologfall avsedda vårdplatserna förts till lasarettsvården (dock ej fullt renodlat för tiden före 1952) och de för obstetrik avsedda till förlossningsvård. Platserna vid de statliga s. k. »sinnessjukhusen för sinnesslöa» och vid Källshagens sinnessjukhus avdelning för sinnesslöa har räknats till sinnesslövrården. Ökningen i hela vårdplatsantalet för kroppssjukvården var 1930—1940 22 %, 1940—1950 14 % och 1950—1953 4 %. Sinnessjukvårdens platser ökades 1940—1950 med 16 % och 1950—1953 med 2 1/2 %. Sinnesslö- och

epileptikervården slutligen ökades 1950—1953 med 1 1/2 %.

Som komplettering av dessa uppgifter om vårdplatsernas ökning må anföras, att antalet intagna patienter stigit mycket starkare, nämligen med 56 % vad angår kroppssjukvården och 98 % vad angår sinnessjukvården under perioden 1940—1950. (För sinnesslövrården saknas jämförliga uppgifter före 1950.)

3.22. Kroppssjukvården

I tab. H anges antalet platser per 10 000 invånare för de olika sjukvårdsområdena och vårdgrenarna. I denna tabell har liksom i tab. 9 hänsyn tagits till förefintliga samarbetsavtal, så att kontraherade vårdplatser förts till det sjukvårdsdistrikt, som haft rätt att utnyttja platserna. I en del fall stipulerar avtalen emellertid intet bestämt platsantal, och i dessa fall har hänsyn till avtalet icke kunnat tagas i tabellen.

För definitionen på begreppet *riksplatser* hänvisas till kap. 1.1.

Lasaretten har i tab. 11 A delats i tre huvudgrupper: Delade lasarett, odelade lasarett och speciallasarett. Som delade har i motsats till odelade räknats lasarett uppdelade på avdelningar (här benämnda kliniker) med egna specialläkare för medicin och kirurgi. Bland de delade lasaretten har undervisningssjukhusen utskilts som en egen grupp. Speciallasarett är sådana, som har endast ett slags specialavdelning. Av de två speciallasaretten ägnade sig Holtermanska sjukhuset åt hud- och könssjukvård, medan Vasa sjukhus drev en specialiserad medicinavdelning i samverkan med Sahlgrenska sjukhuset. Vasa sjukhus hade dessutom en stor kronikeravdelning. Det kan ifrågasättas, om icke hela Vasa sjukhus bort räknas som kronikeranstalt. En

specifikation av de delade lasarettens kliniker återfinns i tab. 10.

Garnisonssjukhusen (tab. 11 B). Det angivna platsantalet avser hela antalet, även platser, som varit belagda med militära patienter.

Barnsjukhusen. Som barnsjukhus har här räknats endast anstalter av ren lasarettstyp, däremot icke specialsjukhus för vissa sjukdomar och lyten, såsom tuberkulos eller vanförhet, även om anstalterna endast tar emot barnpatienter. Samtliga platser på de tre sjukhus, som redovisas som sådana i tab. 11, har icke placerats i kolumnen för barnsjukdomar på tab. 9, utan 198 har förts till kirurgi (70 på Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt och 128 på Göteborgs barnsjukhus). Till kronprinsessan Lovisas vårdanstalt har numera överflyttats den barnpsykiatriska avdelningen vid Norrtulls sjukhus med 12 platser, vilka i tab. 9 hänförs till kolumnen psykiatri. Platser för medicinsk barnsjukvård finns dessutom vid lasarettens pediatrika avdelningar (se härom tab. 9 och 10).

Specialsjukhus för barn med vissa sjukdomar eller lyten återfinns under rubrikerna Anstalter för vanföra (Eugeniahemmet), Pensionsstyrelsens fristående anstalter (Broströmska sjukhuset), Anstalter för led-, ben- och körteltbc (Guldbröllopsminnet), Anstalter för lungtuberkulos (Rävlunda sanatorium, som dock omfattar även en avdelning för vuxna) och Enskilda sjukhem (se nedan).

Vanföreanstalternas huvudmän är föreningar, men staten, som bestrider större delen av kostnaderna, har ett avgörande inflytande på driften.

Pensionsstyrelsens anstalter. Huvudmannaskapet för pensionsstyrelsens till lasarettens anslutna avdelningar torde få

anses vara delat mellan staten och vederbörande landsting, men i tab. F har avdelningarna helt tillräknats landstingen. På dessa avdelningar fanns sammanlagt 557 platser. De flesta av dessa mottager i första hand reumatiskt sjuka men även psykiatrisk klientel, om därtill finnes plats. I översikten i tab. 10 har avdelningarna upptagits som reumatiska avdelningar (med sammanlagt 413 vårdplatser) utom den till Vänersborgs lasarett knutna (120 platser), vilken förts som psykiatrisk avdelning, och en avdelning vid Lunds lasarett, som är ortopedisk. Den sistnämnda är på 24 platser och ingår i de 156, som redovisas i tab. 10.

Pensionsstyrelsens fristående anstalter kan betraktas som statliga ehuru formellt drivna av aktiebolag. Broströmska sjukhemmet äges dock av stiftelse och hyres av pensionsstyrelsen. Dessa anstalter har i tab. 9 upptagits som anstalter för reumatologi. Det bör dock poängteras, att de delvis och tidvis övervägande, är belagda med icke-reumatiskt klientel, såsom psykiatriska fall, astmapatienter o. dyl. På dessa anstalter fanns 607 platser, och inräknat de ovannämnda lasarettensanslutna anstalterna disponerade alltså pensionsstyrelsen sammanlagt 1 164 platser för sitt sjukhusklientel.

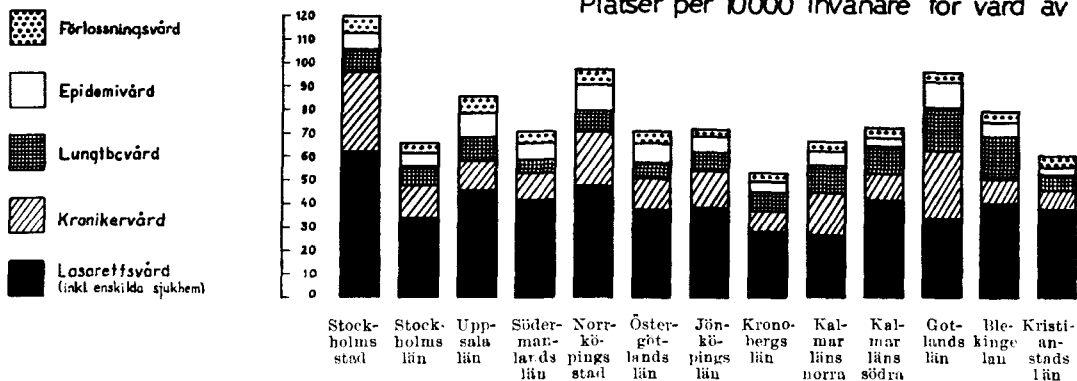
Bland *sjukstugorna*, vilka ju i regel ägs och drivs av landstingen, ingår även sjukstugorna i Surahammar, Hofors, Ljusne och Sandviken, som drivs av landsting ehuru i samarbete med industriföretag, som också äger anstalterna. Kilforsens sjukstuga drivs i samverkan mellan landstinget och Kungl. Vattenfallsstyrelsen.

Sjukhärbärgen förekommer endast i Västerbottens och Norrbottens län, där de stora avstånden skapat behov av en

Tab. H. Antal vårdplatser för kroppssjukvård per 10 000 invånare inom olika sjukvårdsområden den 31/12 1953 (Betr. motsvarande absoluta tal, se tab. 9)

Sjukvårdsområden		Platser på all- männa sjuk- avd.	Platser på lasarettssavdelningar (kliniker) eller anstalter med spe-								
			medi- cin	kirurgi	medi- cinsk barn- sjuk- vård	ögon- sjuk- domar	öron-, näs- o. hals- sjuk- domar	radio- logi	hud- o. köns- sjuk- domar	reu- ma- tologi	orto- pedi
1	Rikspatser¹	—	0,4	0,4	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	1,6	0,7
2	Stockholms stad	—	19,2	14,2	3,9	0,8	1,9	0,8	3,2	—	1,4
3	Stockholms län	3,7	8,5	11,6	1,8	0,7	1,7	0,5	1,2	—	—
4	Uppsala län	4,0	9,7	11,4	3,6	1,3	4,7	—	—	—	—
5	Södermanlands län	10,4	10,1	10,4	5,2	1,2	2,1	0,5	—	—	—
6	Norrköpings stad	—	10,7	13,9	6,4	1,1	4,2	—	1,1	—	—
7	Östergötlands län i övr.	9,2	8,7	8,4	2,3	1,1	1,8	—	0,9	—	1,8
8	Jönköpings län	14,4	5,8	8,3	2,0	1,1	1,0	—	—	—	—
9	Kronobergs län	9,6	6,4	7,3	1,4	0,9	1,3	0,5	—	—	—
10	Kalmar läns n:a	3,7	8,2	11,7	—	0,9	1,0	0,5	—	—	—
11	» » s:a	13,7	7,9	9,4	—	1,4	1,9	0,5	—	—	—
12	Gotlands län	—	10,8	17,9	3,4	1,0	1,4	—	—	—	—
13	Blekinge län	—	19,7	16,4	—	1,3	1,8	0,6	—	—	—
14	Kristianstads län	4,1	11,6	12,9	2,4	1,8	1,2	0,6	—	—	0,7
15	Malmö stad	—	7,8	10,6	8,3	1,1	2,4	0,3	3,7	—	5,2
16	Hälsingborgs stad	—	9,2	9,5	6,6	—	1,8	0,6	—	—	—
17	Malmöhus län i övr.	7,8	8,1	12,7	5,2	0,9	2,2	0,7	1,3	—	4,1
18	Hallands län	14,8	6,8	7,4	1,6	0,9	1,8	0,5	—	—	—
19	Göteborgs stad	1,9	26,1	14,6	4,1	0,8	1,7	0,7	3,5	—	—
20	Göteb. och Bohus län i övr.	15,8	5,4	7,8	0,3	1,1	1,1	0,5	0,1	—	—
21	Älvsborgs län	8,4	6,8	7,8	2,2	0,8	1,6	0,5	0,1	—	—
22	Skaraborgs län	10,1	8,1	10,2	1,5	1,0	2,0	0,6	—	—	—
23	Värmlands län	17,9	4,5	5,1	1,8	0,8	1,2	0,9	—	—	—
24	Örebro län	5,8	10,2	9,8	1,6	1,3	1,2	0,6	1,2	—	1,4
25	Västmanlands län	4,6	8,6	14,7	1,2	0,9	1,4	0,3	—	—	—
26	Kopparbergs län	22,3	4,4	6,1	1,8	1,2	1,6	1,1	—	—	—
27	Gävle stad	—	13,6	18,1	5,3	2,6	3,2	2,9	—	—	—
28	Gävleborgs län i övr.	11,6	9,1	12,0	1,8	1,1	1,3	0,6	—	—	—
29	Västernorrlands län	8,4	11,3	15,1	2,5	1,5	2,2	—	—	—	—
30	Jämtlands län	7,1	6,6	10,6	2,3	1,0	1,6	—	—	—	—
31	Västerbottens län	14,1	10,4	12,9	2,5	1,1	2,4	0,7	—	—	—
32	Norrbottens län	15,4	13,1	13,7	2,9	1,0	1,3	0,3	—	—	—
33	Medeltal Mean	8,0	11,1	11,6	2,8	1,1	1,9	0,7	0,9	1,6	1,3
34	därav landstingsområden (exkl. rikspatser) C. councils	10,0	8,6	10,6	2,1	1,1	1,7	0,5	0,2	—	0,4
35	städer utom landsting (exkl. rikspl.) C. boroughs	0,4	18,2	13,7	4,8	0,9	2,1	0,7	3,0	—	1,4

¹ Som ej genom avtal disponerats av annat sjukvårdsområde. Beds available to all citizens on same terms.

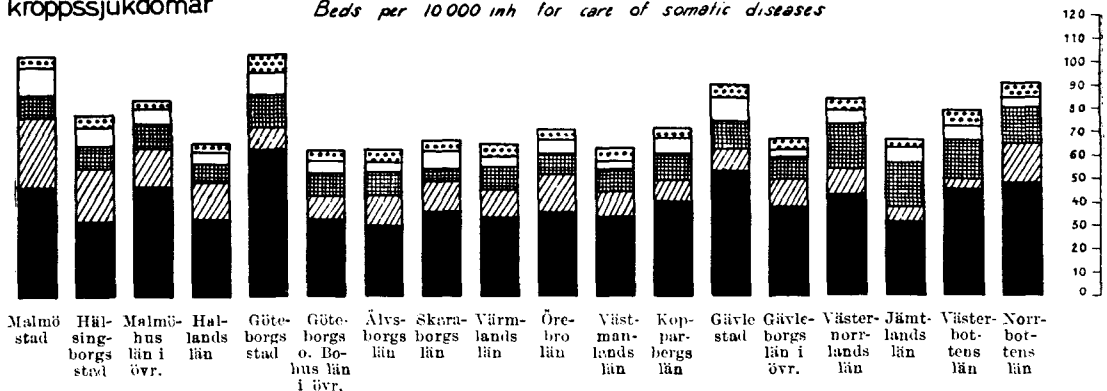

No. of beds for somatic diseases per 10 000 inhabitants according to different counties and county boroughs. Cf. table 9.

cialläkare för							Platser på barnbörds-avd. utan egen special-läkare	Platser på andra lasarets-avd.	Platser på kroniker-avd.	Platser på enskilda sjukhem (utom bb-platser)	Platser på epidemi-avd.	Summa vård-platser	
neuro-logi	neuro-kirurgi	psyki-atr	tbc-sjukd.		obstetrik o. (el.) gynekologi								
			lung-tbc	led-, ben- o. körtel-tbc	obst. plat-ser	gynek.-platser							
0,1	0,1	0,6	0,2	1,0	0,0	0,1	—	—	—	—	—	5,6	1
0,4	0,6	1,3	10,7	0,8	6,0	3,6	—	0,5	34,9	9,1	6,7	120,0	2
0,3	0,2	—	8,3	—	1,6	2,2	2,1	—	13,7	1,4	6,3	65,8	3
—	—	—	10,1	—	5,6	4,7	1,6	—	12,5	6,3	10,1	85,6	4
—	—	—	6,0	—	2,2	1,6	2,8	—	11,2	—	7,1	70,8	5
—	—	—	8,9	—	6,1	1,9	—	7,6	24,7	—	10,6	97,2	6
—	—	1,3	7,0	—	3,4	1,5	1,7	—	14,0	—	7,7	70,8	7
—	0,1	—	7,4	—	1,7	1,2	2,7	0,1	15,6	3,3	6,7	71,4	8
0,1	0,2	—	8,5	—	—	—	4,1	—	8,2	—	4,0	52,5	9
—	0,2	—	12,1	—	—	—	4,0	—	18,0	—	6,3	66,6	10
0,1	0,2	—	11,7	—	1,8	1,7	2,7	—	10,3	4,8	4,1	72,2	11
—	—	—	18,8	—	—	—	4,3	—	27,7	—	11,0	96,3	12
0,1	0,2	—	17,7	—	—	—	4,8	—	10,3	—	6,0	78,9	13
0,0	0,2	0,8	7,2	—	1,9	1,7	2,3	—	8,9	—	2,3	60,6	14
—	0,1	2,3	9,9	—	4,7	2,8	0,2	0,7	29,2	1,7	11,7	102,7	15
0,1	0,3	—	9,3	—	5,0	4,1	—	—	23,0	—	8,1	77,6	16
0,6	0,4	—	10,3	—	1,4	1,4	2,0	0,3	16,4	0,9	6,7	83,4	17
0,1	0,2	—	9,0	—	—	—	4,2	—	14,8	—	3,6	65,7	18
0,8	0,8	2,4	13,1	—	6,7	3,1	0,5	—	10,3	2,6	9,3	103,0	19
—	—	—	9,8	—	—	0,1	4,1	—	12,3	—	3,3	61,7	20
—	—	—	9,5	—	2,5	1,8	2,3	0,5	12,8	—	4,2	61,8	21
—	—	—	5,8	—	2,0	1,7	2,1	1,0	12,8	—	7,3	66,2	22
—	—	—	9,8	—	2,3	1,0	2,8	—	12,5	—	4,5	65,1	23
—	—	—	8,9	—	2,1	1,1	2,1	1,9	16,3	—	6,0	71,5	24
—	—	—	9,9	—	2,9	1,4	2,9	—	11,7	0,3	3,0	63,8	25
—	—	—	12,4	—	1,1	1,1	2,8	—	9,0	0,5	6,3	71,7	26
—	—	—	12,2	—	5,5	3,1	—	—	9,0	5,1	10,2	90,8	27
—	—	—	8,2	—	1,1	0,6	3,7	—	11,5	—	4,2	66,8	28
—	—	—	19,5	—	3,0	1,8	1,8	—	10,7	—	6,1	83,9	29
—	—	—	18,9	—	1,5	2,2	1,5	—	7,1	—	5,8	66,2	30
—	—	—	16,4	—	1,8	1,7	5,1	—	4,7	—	5,6	79,4	31
—	—	—	15,6	—	0,4	0,4	6,3	—	17,1	—	3,6	91,1	32
0,2	0,3	1,0	10,9	1,1	2,7	1,8	2,3	0,3	15,5	1,7	6,1	84,9	33
0,0	0,1	0,1	10,7	—	1,8	1,3	2,9	0,2	12,5	0,7	5,5	71,0	34
0,4	0,5	1,5	11,0	0,4	6,0	3,3	0,2	0,7	26,6	5,5	8,4	109,7	35

kroppssjukdomar

Beds per 10 000 inh for care of somatic diseases

anstaltstyp, där patienter tillfälligt kan tas in för undersökning och vid enklare sjukdomsfall vård. Den medicinskt utbildade personalen är i allmänhet provinsialläkaren och distriktssköterskan. Vanligtvis är härbärgena kombinerade med förlossningshem (förlossningsrum hos barnmorska).

Enskilda sjukhem. Under denna rubrik redovisas i tab. 11 E endast sådana enskilda sjukhem, som icke veterligen bedriver uteslutande kroniker- eller konvalescentvård. I översikten tab. 9 har samtliga hithörande platser, med undantag av barnbördsplatserna, placerats i en särskild kolumn, benämnd platser på enskilda sjukhem. Visserligen kan tyckas, att platserna på åtskilliga av ifrågasvarande anstalter bort inrangeras i de kolumner, som avser specialavdelningar eller specialsjukhus, men årsberättelserna medger icke en konsekvent bedömning i detta syfte. Det kan dock nämnas, att en anstalt, Sophiahemmet, har vårdplatserna uppdelade — i detta fall på en medicinsk klinik om 21 platser och en kirurgisk om 88. Att Röda korsets hem för barn med gomdefekter i Stockholm är en specialanstalt, framgår av namnet. En annan är Lilla hemmet (Vejlandshemmet), där barn med ärvd syfilis vårdas. I stort sett är dock de i tabellen upptagna enskilda sjukhemmen icke inriktade på speciella sjukdomar eller åldrar utan belagda med blandad klientel av akut och kroniskt kroppsjuka, stundom med inslag av lättskötta sinnessjuka. Enskilda sjukhem, som uteslutande är inriktade på kroniskt klientel, har upptagits i tab. 11 I 3. I tab. 11 E har ej heller medtagits enskilda sjukhem med karaktär av konvalescenthem. Dessa uppräknas nedan under rubriken »Övriga anstalter».

Epidemivårdanstalternas platser har som synes av noter till tab. 11 F i viss utsträckning utnyttjats som reserver för intilliggande sjukstugor eller lasarett.

Åtskilliga av dem har också vårdat kroniskt sjuka. Om epidemisjukstugorna gäller rent av, att de övervägande vårdat andra patienter än epidemiskt sjuka. En av dem (Hallsbergs) hade icke en enda sådan patient på hela året. Att dessa likväl upptagits som epidemivårdanstalter, beror på att de står till epidemivårdens förfogande.

De anstalter, som upptagits i tabellen utan uppgift om vare sig platsantal, antal intagna eller vård dagar, är sådana, som visserligen varit stängda under året men likväl förorsakat huvudmännen utgifter.

Anstalter för lungtuberkulos. I tab. 11 G utmärkes sanatorier och tuberkulossjukhus med A och tuberkulossjukstugor och bygdesanatorier med B, motsvarande vedertagen typindelning. A-anstalterna är företrädesvis avsedda för aktiv behandling (pneumothoraxbehandling m. m.) av personer lidande av lungtuberkulos och för observation och utredning av diagnoser och av vårdbehov hos personer, som lider eller misstänkes lida av dylik tuberkulos. B-anstalterna är företrädesvis avsedda för övriga personer, som lider av lungtuberkulos, d. v. s. kroniska fall och konvalescentfall.

Spenshults sjukhus, som tidigare tillhört jubileumsfondens sanatorier har under året öppnats som *reumatikersjukhus*.

Förlossningsanstalter. I regel har endast förlossningsanstalter (-avdelningar) med av medicinalstyrelsen godkända platser upptagits i tabellerna.

Anstalter för kroniskt sjuka. I redovisningen i tab. 11 har anstalterna uppdelats efter huvudmannakategori i tre

grupper (1. Landstings och städers utom landsting, 2. Övriga primärkommuner och 3. Enskilda sjukhem för kroniker-vård). Flertalet av dem har statsbidrag, men i alla tre grupperna finns en del undantag.

Som redan framgått av ovanstående, drivs åtskillig kronikervård på anstalter kombinerade med lasarett och sjukstugor. Detta framträder även på tab. 9. Där framträder däremot icke den kronikervård, som meddelas på epidemivård-anstalter, då denna räknas som tillfällig.

Övriga anstalter. Slutligen följer här en uppräknig av anstalter vid slutet av år 1953 med karaktär — helt eller övervägande — av konvalescent- eller vilohem, vilka anstalter icke redovisas i tabellverket. Vissa av dem är av medicinalstyrelsen godkända såsom enskilda sjukhem, nämligen Högberga konvalescenthem, Saltsjöbadens badhotell, Sol-sunda sjuk- och vilohem AB., Stiftelsen Stockholms konvalescenthem i Stortorp, Tammsviks enskilda sjukhem, Hultafors, Ulricchamns och Mössebergs sanatorier. Dessutom kan nämnas J. Dannströms, M. Gebers, J. och G. Lamms, Elfviks, Heijkenskjölds, A. och H. Pålssons, Stenby, Vårby och Ösbyholms konvalescenthem, Ihrfeldtska barnhemmet, Tobo konvalescenthem, Elsbeth Funchs stiftelse samt Alsters konvalescenthem.

Av hälsobrunnar kan nämnas Medevi, Söderköping, Lundsbrunn, Loka, Sätra och Ramlösa.

Patienter i sluten vård, beläggning. Texten i detta avsnitt ansluter sig till uppgifterna om intagna patienter och vård dagar i tab. 11 och övre delen av tab. E.

Intagna. Antalet intagna vid kropps-sjukhusen uppgick år 1953 till 860 997

eller, om man subtraherar dem som in-tagits för förlossning (tab. 25), 754 425.

Vårdtiden. Om man dividerar antalet vård dagar med antalet intagna patienter, erhåller man en kvot, som ger en unge-färlig uppfattning om den genomsnitt-liga liggtiden. Ju längre liggtiden är, desto osäkrare blir dock det så beräk-nade uttrycket för densamma, särskilt om starka förändringar i vårdtidens längd ägt rum. Detta bör ihågkommas av den, som till äventyrs önskar studera liggtiden för enstaka sjukhus, där patien-terna är långliggare, såsom anstalter för tuberkulos och hem för kroniskt sjuka. För här nedan angivna medeltal torde olägenheten ha tämligen liten betydelse med hänsyn till de stora massor av fall, varpå dessa grundar sig. Liggtiden för lasarettens klientel uppgår i genomsnitt, räknat på talen i tab. E, till 14,3. Detta tal gäller lasaretten, så som dessa redo-visas i tab. 11, alltså inklusive tuberku-losavdelningar, pensionsstyrelsens avdel-ningar, vissa avdelningar för kroniskt sjuka och barnbördsavdelningar. En me-delvårdtid beräknad exklusive alla des-sa avdelningar skiljer sig erfarenhets-mässigt i genomsnitt endast med ett par tiondels dagar från vårdtiden inklusive dem. I tab. I återfinner man talet 14,3 för lasaretten och motsvarande för öv-riga anstaltstyper, vilka tal alltså icke »renodlats» att avse det för resp. anstal-ter typiska klientelet.

För lasaretten kan följande serie för medelvårdtiden meddelas:

År 1920 ...	24,3 dagar	År 1949 ...	14,7 dagar
» 1930 ...	24,8 »	» 1950 ...	14,4 »
» 1940 ...	18,9 »	» 1951 ...	14,4 »
» 1947 ...	15,6 »	» 1952 ...	14,4 »
» 1948 ...	15,2 »	» 1953 ...	14,3 »

Beläggningen. Om man uttrycker an-talet i genomsnitt per dag vårdade pa-tienter i procent av det antal platser, som funnits tillgängligt i genomsnitt per

Tab. I. Medelvårdtiden *Mean bed-days*

	Vårdtid, dagar			Vårdtid, dagar	
	1952	1953		1952	1953
Lasarett (inkl. bb.-avd. m. m.)	14,4	¹ 14,3	Epidemivårdanstalter	16,3	18,8
Sjukstugor (» » »)	14,5	14,6	Barnbördshus (inkl. gynekolog-fall)	9,2	9,1
Garnisonssjukhus (inkl. bb.-avd.)	15,3	14,2	Andra fristående förlossningsanstalter: Allmänna	7,8	7,6
Barnsjukhus	13,1	13,3	Enskilda	9,8	9,5
Vanförelanstalter	30,7	28,9	Kronikeranstalter	242,0	238,3
Pensionsstyrelsens frist. anstalter	62,7	64,4	Enskilda sjukhem	31,3	26,8
Anstalter för kirurgisk tbc	135,3	121,1			
» » lungtuberkulos:					
A-anstalter	145,7	140,8			
B- »	168,9	174,1			

¹ Exkl. S:t Eriks sjukhus sinnessjukavdelning.

dag, erhåller man ett uttryck för den grad, i vilken platserna utnyttjats: beläggningen. Vid beräkningen av detta tal har man att taga hänsyn till om platsantalet ändrats under året eller om anstalten eller en del därav varit stängd någon tid. Om t. ex. det sista försummas, blir beläggningen för lågt angiven. Emellertid ingår rutinmässigt en viss period, vanligtvis sommartid, då avdelningarna eller delar därav stänges för grundlig rengöring (»vädring»). Till denna rengöringstid har hänsyn icke tagits vid beräkningen av beläggningsprocenten.

I tab. J lämnas en sammanställning av de genomsnittliga beläggningstalen för skilda slag av anstalter. Vid beräkningen

har — utom i de fall som anges i not 3 — vederbörlig hänsyn tagits till platsantalets förändringar under året, liksom till stängningar på grund av t. ex. reparationer eller personalbrist, i den mån anstalterna i sina årsredogörelser redovisat detta. De här redovisade talen stämmer således i regel icke med de beläggningstal, som till äventyrs skulle kunna räknas fram på de tal, som finns i tab. E.

Epidemivårdanstalterna har den lägsta beläggningsprocenten. Vid dess beräkning har platser på avdelningar, som varit stängda av brist på patienter, helt naturligt räknats med som disponibla. Helt stängda anstalter har dock ej med-

Tab. J. Beläggningen *Beds occupied*

	1952	1953		1952	1953
	%	%		%	%
Lasarett (inkl. bb.-avd. m. m.)	86	¹ 86	Epidemivårdanstalter	32	45
därav undervisningslasarett	87	88	därav epidemisjukhus	42	53
» övriga delade i städer utom landsting	83	¹ 82	» epidemisjukstugor	19	29
» » » inom landst.	87	87	Anstalter för lungtbc	82	81
» odelade lasarett	86	86	därav sanatorier	83	82
Sjukstugor	88	86	» tbc-sjukstugor	67	72
Barnsjukhus	75	77	Barnbördshus	88	87
Vanförelanstalter	90	88	Förlossningshem och förlossningsrum ²	54	56
Pensionsstyrelsens frist. anstalter	93	93	Anstalter för kroniskt sjuka ³	94	95
Anstalter för kirurgisk tbc	73	72	Enskilda sjukhem ³	84	81

¹ Exkl. S:t Eriks sjukhus sinnessjukavdelning.

² Drivna av landsting och städer utom landsting.

³ I brist på uppgifter om förändringar under året räknat på platsantalet vid årets slut.

Tab. K. Personalen vid kroppssjukhusen den 31/12 1953 *Personnel at hospitals for somatic diseases*

Personal <i>Personnel</i>	La- sarett <i>General hospitals</i>	Sjuk- stugor <i>Cottage hospitals</i>	Epidemi- vård- anstalter <i>Epi- demic hospitals</i>	Anstalter för lungtbo <i>Sanato- ria for TB of the lungs</i>	Kroniker- anstalter ¹ <i>Homes for chronically diseased</i>	Övriga kroppss- sjukhus ¹ <i>Other hospitals for somatic diseases</i>	Summa <i>Total</i>
Läkare <i>Physicians</i>	2 003	93	105	126	260	230	(2 817)
Sjuksköterskor (i sjukvård) <i>Nurses</i>	5 878	247	318	392	550	576	7 961
Barnmorskor <i>Midwives</i>	473	68	—	—	2	76	619
Sjukgymnaster <i>Physiotherapists</i> ..	229	11	43	8	24	65	380
Sysselsättnings- och arbetsterapeuter <i>Occupational therap.</i> ...	43	—	8½	36	10	22	120
Kuratorer <i>Social workers</i>	99	—	2	19	4	10	134
Skrivbiträden på läkarexp. <i>Doctors' secretaries</i>	825	—	18	30	—	48	921
Övrig vårdpersonal <i>Auxiliary nursing personnel</i>	15 673	729	994	1 243	2 703	1 602	22 944
Husmödrar <i>Matrons</i>	163	1	10	36	—	20	230
Övrig förvaltningspersonal <i>Administrative staff</i>	706	51	28	91	84	116	1 076
Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i> ..	6 280	372	356	1 240	971	1 039	10 258
Summa <i>Total</i>	32 372	1 572	1 883	3 221	4 608	3 804	(47 460)

¹ Osäkra tal, delvis konstruerade.

räknats. — Det erinras om, att en väsentlig del av beläggningen på epidemivårdanstalter härrör från patienter, som lider av annat än epidemiska sjukdomar (kroniskt sjuka, lasaretsfall m. m.).

Patienter i öppen vård. Den öppna vården vid anstalterna har utvecklats hastigare än den slutna sedan 1947, vilket belyses av följande tablå, som avser lasaretten. Den öppna vården har här ställts i relation till den slutna, representerad dels av antalet vårdplatser, dels av de på dessa platser intagna patienterna.

År	Antal besök i lasarettens öppna vård	Besöken i öppen vård i relation till antalet vårdplatser	intagna
1947	3 430 000 inkl. röntgen etc.	125,4	6,2
1948	3 810 000 » » »	137,5	6,6
1949	4 310 000 » » »	149,2	7,1
1950	4 730 000 » » »	157,2	7,4
1951	4 883 000 » » »	158,2	7,6
1952	4 994 000 » » »	156,0	7,4
1953	3 988 000 exkl. » » ..	..	..

Jämförbarheten mellan 1953 och föregående år störes av att röntgenavdelningarnas och de radiologiska klinikerens öppna vård icke medräknats det sista året. Besöken i denna vård redovisas icke med samma räkneenhet som övrig öppen vård utan med antalet undersökningar och behandlingar. Dessutom har röntgenavdelningar etc. ofta svårt att i sin redovisning skilja på vård av poliklinikpatienter och vård av från de slutna avdelningarna remitterade patienter. — Det kan i detta sammanhang upplysas, att det år 1953 vid de delade lasarettens röntgenavdelningar och radiologiska kliniker verkställdes ca 1 187 000 undersökningar och 606 000 behandlingar i öppen och slutna vård tillhopatagna.

Personal. Enligt anvisningarna till årsberättelsen gäller uppgifterna om personalen fr. o. m. år 1952 antalet tjänster, varvid likväl skall anges, om helt vakanta tjänster (d. v. s. tjänster, som saknat

Tab. L. Personal per 100 vårdplatser år 1953 *Personnel per 100 beds*

	Läkare <i>Physicians</i>	Sjuk- sköter- skor o. barn- morskor <i>Nurses and mid- wives</i>	Övrig vård- perso- nal ¹ <i>Other nursing pers.</i>	För- valt- nings- pers. ² <i>Admin. staff</i>	Eko- nomi- pers. <i>Domes- tic staff</i>	Summa <i>Total</i>	Därav vård- perso- nal ³ <i>Nur- sing pers.</i>	Vård- perso- nal ³ 1948 <i>Ditto 1948</i>
Lasarett	6,12	19,41	51,54	2,65	19,18	98,90	70,94	62,9
därav undervisningslas.	9,13	23,81	64,55	3,42	21,45	122,36	88,36	70,9
övriga delade	5,59	18,55	48,94	2,23	17,31	92,62	67,49	63,3
odelade	3,90	16,53	43,29	3,39	24,29	91,40	59,82	53,8
Sjukstugor	4,18	14,20	33,26	2,29	16,67	70,60	47,47	43,4
Epidemisjukhus	2,59	9,57	31,20	1,30	10,36	55,02	40,77	19,4
» sjukstugor	2,26	3,42	12,46	0,20	4,69	23,03	15,88	11,5
A-anstalter för lungtbc.	1,62	5,45	18,47	1,76	17,30	44,60	23,92	21,5
B- » » »	3,35	4,46	16,75	1,67	13,17	39,40	21,21	20,7
Kronikeranstalter (landstings etc.) ⁵	..	5,93	28,08	0,80	9,61	(44,42)	34,01	* 30,8

¹ Inkl. sjukgymnaster, sysselsättningsterapeuter och kuratorer.

² Obs. Sjukstugor, epidemisjukhus och -stugor, B-anstalter och kronikeranstalter har stundom personal gemensam med andra anstalter.

³ Exkl. läkare. *Physicians excluded.*

⁴ Drivna av annan än socialvårdsmyndighet.

⁵ Osäkra tal (i relativt hög grad betingade av urvalet anstalter, från vilka materialet hämtats).

vakansvikarie) förekommit. Antalet vid anstalterna verksamma personer kan alltså beräknas. Tab. K, som delvis innehåller konstruerade tal, avser samtliga kroppssjukhus, även enskilda och kronikeranstalter under socialvårdsmyndighet.

Enligt detta överslag skulle alltså i slutet av år 1953 omkring 47 000 personer varit sysselsatta i den slutna kroppssjukvården (inkl. kronikeranstalter under socialvårdsmyndighet) och till denna ansluten öppen vård. För läkarna har summatalet satts inom parentes, då dessa i viss mån är dubbelräknade. Detta gäller icke lasarettens och andra större anstalters läkare, men det är icke ovanligt, att samma person (ofta provinsialläkaren) samtidigt är läkare vid en mindre sjukstuga och en eller annan mindre anstalt för epidemisjukvård, tuberkulossjukvård, kronikervård eller förlossning. Dessutom gäller, att läkarna liksom sjukgymnasterna och förvaltningspersonalen vid smärre anstalter vanli-

gen icke är helt sysselsatta vid resp. anstalt. Då förvaltnings- eller ekonomipersonal varit gemensam för flera anstalter, har den räknats endast till den ena anstalten, nämligen den där man kunnat antaga, att huvudanställningen varit. Av läkarna vid kronikeranstalter var endast ett tjugotal heltidsanställda. Vad sjukgymnasterna och sysselsättningsterapeuterna angår, har som regel reduktion av antalet kunnat göras med hänsyn till arbetstidens längd.

Vid lasarettens tjänstgjorde enligt tab. K ca 32 400 personer. Antalet patienter intagna i slutna vård, som dessa skötte i medeltal per dag var ca 27 200. Personalen utgjordes således i genomsnitt 1,2 (samma tal som 1952) per dag och sådan patient. Man bör hålla i minnet, att samma personal i öppen vård skötte ett betydande antal patienter. Vid betraktandet av dessa tal bör vidare observeras, att lasarettens kontors- och ekonomiavdelningar i viss utsträckning arbetat även för andra, smärre anstalters räkning.

Tab. M. I sluten vård intagna patienter per läkartjänst vid olika kliniker (avdelningar) vid landstingens delade lasarett år 1953 (undervisningslasarett ej medräknade)

Admissions per physician and year into general hospitals of the county councils

	Medi- cinska kliniker	Kirur- giska kliniker	Kvinno- kliniker	Pediat- riska kliniker	Öron-, näs-, hals- kliniker	Ögon- kliniker
Antal kliniker med nedanstående antal intagna per läkartjänst						
100— 199	—	—	—	—	1	9
200— 299	2	—	—	8	1	11
300— 399	9	—	1	6	11	3
400— 499	22	3	1	8	6	1
500— 599	9	12	1	2	3	—
600— 699	1	15	—	—	2	1
700— 799	—	11	3	—	1	—
800— 899	—	1	4	—	—	—
900— 999	—	1	4	—	—	—
1 000—1 099	—	—	6	—	—	—
1 100—1 199	—	—	—	—	—	—
1 200 o. flera	—	—	1	—	—	—
Summa	43	43	21	24	25	25
Genomsnittligt antal intagna per läkartjänst <i>Average number</i> ...	450	600	870	350	410	250
D:o år 1952.....	450	630	950	400	460	280

I epidemivårdanstalternas här redovisade personal ingick åtskilliga, som var tillfälligt anställda till följd av de svåra epidemierna under året.

I tab. L lämnas vissa uppgifter om personalenheter per 100 vårdplatser. Av de två kolumnerna längst till höger framgår, att en betydande ökning av personaltäteten ägt rum mellan åren 1948 och 1953. Vid bedömningen härav gäller — liksom i övrigt, då relativt för olika år meddelas i detta kapitel — åtf skillnader, som iaktas, icke nödvändigtvis beror på förändringar inom anstalterna utan också kan ha orsakats av att urvalet av anstalter ändrats. Anstalter läggs ned, nya inrättas, anstalter ändrar karaktär och flyttas från en grupp till en annan o. s. v.

Tab. M visar antalet läkartjänster i förhållande till de intagna år 1953, varvid läkarantalet avser slutet av året. Till talen för de kirurgiska klinikerna har vid lasarett, som saknar kvinnoklinik, även lagts antalet förlossningsfall, ehuru

enligt rådande praxis reducerat till hälften. Sådan reduktion har icke skett beträffande kvinnoklinikernas förlossningsfall, som anses mera svårskötta. Helt utan reduktion som talen här står, är de emellertid något för höga för jämförelse med övriga klinikers. De intagna på kronikeravdelningar och på pensionsstyrelsens avdelningar har i vissa förekommande fall räknats till den medicinska kliniken.

I tab. 13 redovisas antalet tjänster vid de flesta kategorier av kroppssjukhus fördelade på olika slags personal (läkare, sjuksköterskor o. s. v.). Förekommande vakanser, för vilka vikarie helt saknas anges i samma tabell. För åren 1952 och 1953 kan följande sammanfattande uppgifter om vakanta tjänster, d. v. s. tjänster utan utnämnd innehavare, som helt saknade vikarie, lämnas. De är hämtade ur sjukhusens årsberättelser och avser den 31 december. Procenttalen anger vakanserna relativt till hela antalet tjänster.

Tab. N. Kroppssjukhusens samlade driftkostnader
Operation cost of hospitals for somatic diseases (total)

	Milj. kr		
	1951	1952	1953
Lasarett <i>General hospitals</i>	332,9	403,8	421,3
Garnisonssjukhus <i>Military hospitals</i>	2,3	2,8	3,0
Barnsjukhus <i>Children's hospitals</i>	7,3	8,3	8,5
Vanförelästanstalter <i>Hospitals for the crippled</i>	4,9	5,8	5,4
Anstalter för kirurgisk tbc <i>Hospitals for surgical TB</i>	4,0	4,1	4,1
Pensionsstyr. frist. anst. <i>Hospitals of the Pensions Board</i>	3,3	3,8	3,8
Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i>	16,0	19,0	20,1
Epidemivårdanstalter <i>Epidemic hospitals</i>	17,6	19,6	25,1
Anstalter för lungtbc <i>Sanatoria for TB of the lungs</i>	42,7	48,4	48,2
Barnbördshus <i>Maternity hospitals</i>	4,8	4,6	4,7
Kronikeranstalter <i>Homes for chronically diseased</i>	44,0	55,2	57,5
Övriga anstalter (uppskattat) <i>Other hospitals</i>	14,0	16,9	12,9
Summa <i>Total</i>	493,8	592,3	614,6

	Helt vakanta läkar- tjänster		sjuk- sköterske- tjänster	
	Antal	%	Antal	%
Lasarett 1952	12	0,6	176	2,9
» 1953	15	0,7	171	2,8
Epidemisjukhus 1952.	—	—	9	4,6
» 1953.	—	—	13	4,7
A-sanatorier,				
lung-tbc 1952	1	0,9	36	8,1
» 1953	1	0,9	35	8,6

Av tabblån framgår icke totalantalet vakanser, vilket var vida större, ehuru till större delen täckt av vikarier med formell kompetens att sköta ifrågavarande arbetsuppgifter. Ett antal icke formellt kompetenta vikarier förekom dock också. Bland läkarna vid lasaretten kan dessa (svenska medicine kandidater och utländska läkare utan allmän behörighet) uppskattas till ett 70-tal år 1953 och bland sjuksköterskorna till ca 65.

Ekonomi. I princip inkluderar den i tab. N—P redovisade driftkostnaden samtliga driftkonton utom evalveringsersättning, pensioneringskostnader, rän-
tor och hyror i av anstalterna hyrda fastigheter. Dessa undantag beror på att systemen för täckande av utgifter på

dessas konton är varierande, varför posternas medräkning skulle medföra brist på jämförbarhet olika anstalter emellan. I likhet med föregående årgång har från anstalternas utgiftsbelopp dragits icke blott vad personalen inbetalat för erhållen kost och tvätt utan också så stor del av det de betalat i hyra för bostad i anstaltens egen fastighet, som antagits motsvara driftutgifterna för fastigheten (vanligen 60 % av hela hyresbeloppet).

Tab. N visar i sammandrag driftkostnaderna år 1953 definierade enligt ovanstående.

För vissa anstaltstyper har icke ekonomiska data lämnats av alla som bort, och för dessa har talen kompletterats med hjälp av uppgifterna om antalet vård dagar och dagkostnaden för dem, som redovisat ekonomin. För enskilda sjukhem och kronikeranstalter under socialvårdsmyndighet, som icke är skyldiga redovisa sin ekonomi i årsberättelsen, har utgiften uppskattats med ledning av dagkostnaden för likartad vård.

Kostnaden per vård dag (dagkostnaden) och kostnaden per intagen, som redovisas i tab. O, beror förutom på priser, löner, arbetets organisation o. dyl.

Tab. O. Driftkostnad per vård dag resp. per intagen 1946—1953*Operation cost per patient-day and per admission*

Anstalter <i>Establishments</i>	Dagkostnad, kr <i>Operation cost per bed-day</i>				Förändring 1952— 1953, %	Kostnad per intagen, kr <i>Oper. cost per admission</i>				Förändring 1952— 1953, %
	1946	1951	1952	1953		1946	1951	1952	1953	
Lasarett	16,3	35,9	40,9	42,0	+ 3	255	516	596	608	+ 2
därav undervisningslasarett	19,0	42,5	49,1	51,7	+ 5	332	688	793	826	+ 4
» övriga delade (städer utom landsting) ..	..	40,6	43,6	44,3	+ 2	..	721	915	924	+ 1
» » » (landsting) ..	..	32,2	37,2	37,9	+ 2	..	427	487	494	+ 1
» odelade lasarett	..	32,9	37,4	37,7	+ 1	..	419	473	480	+ 1
Barnsjukhus	21,5	44,5	52,8	53,9	+ 2	296	577	692	713	+ 3
Vanförestalter	14,3	31,0	33,5	34,1	+ 2	505	..	1 004	999	± 0
Pensionsstyrelsens fristående anst.	8,9	17,0	18,8	18,4	— 2	514	976	1 151	1 184	+ 3
Anstalter för kirurgisk tbc	8,6	18,7	21,5	22,6	+ 5	2 048	3 125	3 065	2 733	— 11
Sjukstugor	11,5	24,3	28,2	29,3	+ 4	169	352	408	428	+ 5
Epidemivårdanstalter	13,2	34,0	41,3	38,3	— 7	390	515	647	721	+ 11
därav epidemisjukhus	..	34,8	40,0	39,0	— 2	..	548	679	744	+ 9
» epidemisjukstugor	..	35,7	45,2	35,9	— 21	..	458	571	648	+ 13
Anstalter för lungtbc	9,6	19,9	22,9	23,4	+ 2	1 633	3 155	3 407	3 334	— 2
därav sanatorier	9,9	20,2	22,9	23,4	+ 2	1 619	3 145	3 384	3 296	— 3
» tuberkulosjukstugor	8,4	16,8	22,4	24,0	+ 7	1 729	3 295	3 781	4 172	+ 10
Barnbördshus	21,6	45,2	52,7	52,4	— 1	202	401	484	476	— 2
Kronikeranstalter	8,0	15,2	17,8	17,3	— 3	2 018	3 410	3 912	3 688	— 6

¹ Korrigerat tal.

på vårdens intensitet, omsättningen av patienterna och graden av beläggningen. Slutligen påverkas dessa kostnader, som de här redovisas, också i förekommande fall av den öppna vårdens omfattning, då dennas ekonomi icke kan särskiljas från den slutna vårdens.

Större delen av ökningen i kostnaderna mellan åren 1946 och 1953 beror på ökade personalkostnader på grund av dels höjda löner och dels begränsning av arbetstiden. Förkortade vårdtider, längre driven specialisering vid lasaretten och ökad omfattning av den öppna vården har också medfört, att kostnaderna per vård dag ökat. — Förändringarna från 1952 till 1953 är överraskande ringa. Epidemivårdanstalternas sänkta dagkostnader torde kunna tillskrivas den högre beläggningen.

Vid jämförelser mellan olika år bör det, som ovan sades angående omflyttning av anstalter, iakttagas. Särskilt må

påpekas, att medeltalen för grupperna undervisningslasarett och övriga delade lasarett i städer utom landsting påverkas av att Sahlgrenska sjukhuset fr. o. m. år 1952 flyttats till gruppen undervisningslasarett. Det höga genomsnittet och den starka ökningen av kostnaden per intagen i gruppen »städer utom landsting» sammanhänger delvis därmed, ty i och med att Sahlgrenska sjukhuset tas bort ur gruppen, kommer Vasa sjukhus med dess långa vårdtider (kronikeravdelning m. m.) att starkare påverka medeltalet. Till samma effekt bidrar, att sinnessjukavdelningen vid S:t Eriks sjukhus fr.o.m. år 1952 ingår i lasarettens ekonomiska redovisning. Vid sinnessjukhus liksom kronikeranstalter har man nämligen ett relativt till vård dagarna litet antal intagna. Omvänt är dagkostnaderna vid dylika anstalter relativt låga.

Lasarettens driftutgifter fördelade på konton framgår av tab. P.

Tab. P. Lasarettens driftkonton år 1953 *Operation cost of general hospitals*

Kontobeteckning	Hela utgiften, 1 000-tal kronor <i>Total</i>					Per vård dag, kronor <i>Per bed-day</i>					% 					
	Under- vis- nings- lasa- rett	Övr. delade lasarett		Ode- lade lasa- rett	Sum- ma	Under- vis- nings- lasa- rett	Övr. delade lasarett		Ode- lade lasa- rett	Samt- liga	Undervisnings- lasarett	Övr. delade lasarett		Odelade lasarett	Samtliga	D:o 1952
		Städers utom landsting ¹	Landstings				Städers utom landsting ¹	Landstings				Städers utom landsting ¹	Landstings			
Avlöningar <i>Salaries</i>	79 574	53 220	122 081	36 132	291 007	36,62	30,80	25,78	25,79	28,99	70,8	69,6	68,0	68,4	69,1	67,8
Läkemedel <i>Medicine</i>	6 470	4 481	12 297	2 947	26 195	2,98	2,59	2,60	2,10	2,62	5,8	5,9	6,8	5,6	6,2	6,4
Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården <i>Other articles for the medical treatment</i>	7 139	4 819	10 010	2 560	24 528	3,28	2,79	2,11	1,83	2,45	6,3	6,3	5,6	4,9	5,8	5,7
Kosthåll <i>Food</i>	6 404	4 924	12 935	3 806	28 069	2,95	2,85	2,73	2,72	2,80	5,7	6,4	7,2	7,2	6,7	6,8
Värme, elektrisk energi o. vatten <i>Fuel, electricity, water</i>	3 844	2 696	7 111	2 585	16 236	1,77	1,56	1,50	1,85	1,62	3,4	3,5	3,9	4,9	3,9	4,9
Tvätt och renhållning <i>Laundry, cleaning</i>	1 371	2 196	2 643	758	6 968	0,63	1,27	0,56	0,54	0,69	1,2	2,9	1,5	1,4	1,6	1,7
Inventariers underhåll och komp- lettering <i>Maintenance of plant</i> .	4 081	1 869	5 773	1 773	13 496	1,88	1,08	1,22	1,27	1,34	3,6	2,4	3,2	3,4	3,2	3,2
Fastigheters underhåll <i>Maintenan- ce of buildings</i>	1 632	1 135	2 854	1 026	6 647	0,75	0,66	0,60	0,73	0,66	1,5	1,5	1,6	1,9	1,6	1,6
Expeditionskostnader och diverse <i>Office expenses and divers</i>	1 929	1 135	3 891	1 238	8 193	0,88	0,66	0,82	0,88	0,81	1,7	1,5	2,2	2,3	1,9	1,9
Summa utgifter <i>Total</i>	112 444	76 475	179 595	52 825	421 339	51,74	44,26	37,92	37,71	41,98	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ Inkl. sinnessjukavdelningen vid S:t Eriks sjukhus.

3.23. Sinnessjuk- och sinnesslövrården

I avsnittet 3.21 har en allmän översikt med tabellariska sammandrag lämnats av den slutna sjukvården, och även sinnessjukvården och sinnesslövrården har där inplacerats i sammanhanget. Inledningsvis hänvisas dit.

Sex huvudtyper av anstalter kan särskiljas. (A) *Statens* och *storstädernas* (Stockholms, Göteborgs och Malmö) *sinnessjukhus* meddelar den mest kvalificerade vården. Till storstädernas anstalter utgår statsbidrag. (B) *Kommunala* (andra än storstädernas) och *enskilda sinnessjukhus* är mindre anläggningar och handhar fall, som icke kräver de stora sjukhusens terapeutiska resurser. De små kommunala sinnessjukhusen drives så gott som endast av primärkommuner (varibland ett par städer utom landsting). Enda undantaget är Örebro kommunala sinnessjukhus, för vilket huvudmannaskapet är delat mellan staden och landstinget. Dessa anstalter åtnjuter icke statsbidrag. (C) *Vårdhem för sinnessjuka* har hand om lättskötta fall. Dessa hem är dels sådana, som drives av landsting och städer utom landsting och brukar betecknas som *kommunala*, dels *enskilda*. De kommunala anstalterna har statsbidrag — de enskilda icke. (D) *Skolhem för psykopatiska och nervösa barn* hyser ett klientel av speciellt slag, närmast hänförligt till sinnessjukvården. Gränsen mellan sinnessjukvård och sinnesslövvård är i organisatoriskt hänseende icke skarp. Sålunda finns sinnessjukhus för sinnesslöa, där sådana sinnesslöa vårdas, på vilka sinnessjuklagens retentionsrätt skall kunna tillämpas. Av samma skäl vårdas en del sinnesslöa på vanliga sinnessjukhus, så som på Källshagens sjukhus, där en särskild avdelning med 283 vårdplatser är

inrättad för ändamålet. Av (E) *anstalter för sinnesslöa* finns eljest både statliga, landstingsdrivna, kommunala och enskilda. Av enskilda anstalter är endast sådana, som åtnjuter statsbidrag, upptagna i denna publikation. (F) *Epileptikeranstalterna* är drivna av enskilda utom två — en statlig och en landstingsdriven.

På anstalter huvudsakligen avsedda för sinnessjukvård fanns, som framgår av tab. E, 28 964 platser, var de ovan nämnda 283 platserna för sinnesslöa vid Källshagens sinnessjukhus till skillnad mot föregående år icke ingår. Talen avser ordinarie platser. De reservplatser, som fanns på många håll, har icke medräknats, då uppgifter om dem icke lämnas i årsberättelserna. Antalet sekundärplatser för sinnessjuka, d.v.s. platser avsedda för kroniskt klientel, var 1 853 (2 136 — 283), varav 1 178 på de tre i tab. 12 upptagna sekundärsjukhusen (Psykiatriska sjukhuset, Källshagens och Gädeå sjukhus) och resten (675) på avdelningar vid Sundby, Birgittas, S:t Sigfrids, Sätters och Frösö sjukhus.

För sinnesslöa och epileptiker fanns vid slutet av år 1953 12 565 platser på särskilda anstalter, vari för första gången är inräknade de 283 platser på Källshagens sjukhus, som nyss nämndes. Dessa är i tab. 12 redovisade i kolumnen för sekundärplatser, en placering, som dock icke har avseende på sinnesslöavdelningen utan på det sinnessjukhus, vari avdelningen ingår. De fyra anstalter för sinnesslöa, vilka upptagits bland de statliga sinnessjukhusen (tab. 12), är Västra Ny, Vipeholms, Västra Marks och Salberga sjukhus.

Patienter i anstalts- och familjevård m. m. Förutom de sinnessjuka, som vår-

Tab. Q. Beläggningen vid vissa anstalter för sinnessjuk- och sinnesslövärd *Occupancy*

	1947	1950	1951	1952	1953
Statens sinnessjukhus					
för sinnessjuka	118 %	115 %	114 %	116 %	117 %
för sinnesslöa	108 »	95 »	99 »	100 »	99 »
Storstädernas sinnessjukhus	106 »	105 »	103 »	102 »	103 »
Mindre kommunala sinnessjukhus	98 »	99 »	99 »	101 »	101 »
Vårdhem för lättskötta sinnessjuka	92 »	97 »	97 »	94 »	95 »
Anstalter för sinnesslöa					
landstings och städers utom landsting	..	..	..	90 »	89 »
enskilda	..	..	..	98 »	99 »
Epileptikeranstalter	..	..	..	96 »	97 »

das på anstalterna, finns ett antal, som under sjukhusens överinseende omhändersas i familjevård. I Stockholm och Göteborg är denna vård icke ansluten till sjukhusen och redovisas icke i denna publikation, utan ingår som en del av stadens öppna vård av psykiskt sjuka, för vilken finnes en fristående organisation. Den statliga familjevårdens kostnader redovisas i tab. 14.

Hjälperksamheten (tab. 14) omfattar tillsyn och hjälp åt från sjukhusen försöksutskrivna och exspektanter. Denna organisation fungerar även såsom psykiatrisk, rådgivande instans inom resp. sjukhusområde. Kostnaderna för denna verksamhet utgörs huvudsakligen av avlöningar och reseersättningar till den personal, som sköter densamma.

Beläggningen på sjukhusen har i tab. Q angivits med ett procenttal, på samma sätt som för kroppssjukhusen, dock med den skillnaden, att talet beräknats på vårdplatsantalet vid årets slut — icke på genomsnittet under året. För de stora sinnessjukhusen med deras relativt stabila platsantal har det fel, som härigenom begås, mindre betydelse, men för övriga anstaltstyper, vilkas platsantal tillväxt mera avsevärt under de sista åren, kommer beläggningstalen att bli något för låga.

Angående omsättningen av patienter se kap. 4.8.

Personal. Till skillnad mot kroppssjukhusen avser uppgifterna om *sinnessjukvårdspersonalen* icke personer utan tjänster.

Då tjänsterna i regel var besatta — med ordinarie innehavare eller vikarie — kan sinnessjukvårdens personal likväl approximativt beräknas till 11 900 personer (tab. R). Antalet har erhållits genom komplettering av de i tab. 14 angivna talen dels med motsvarande tal ur vårdhemmens årsberättelser, dels med en särskild kalkyl för de smärre kommunala sinnessjukhusen, vilka i regel icke lämnat sådana uppgifter. Det har antagits, att de sistnämnda haft samma personaluppsättning per 100 vårdplatser som de statliga sinnessjukhusen. I kolumnen för sinnessjukhusen har vidare inräknats tjänster för 16 läkare, 42 personer tillhörande »övrig vårdpersonal», 15 tillhörande förvaltningspersonal och 3 ekonomipersonal allt inom den statliga hjälpverksamheten och familjevården samt 19 läkare och 24 annan personal tillhörande de rättspsykiatriska stationerna, däribland 11 socialassistenter, som medräknats bland »övrig vårdpersonal». Åtskilliga av i tab. R upptagna läkartjänster gäller deltidsanställda och en del av dessa är dubbelräknade. Vid statens sinnessjukhus (inkl. hjälpverksamhet, familjevård och rättspsykiatri) fanns den 1/10 1953 60 vakanta läkartjänster (70 året förut), av vilka 7 (10)

Tab. R. Personalen vid anstalter för vård av sinnessjuka (utom enskilda vårdhem) samt sinnesslöa och epileptiker den 31/12 1953 *Personnel at establishments for mentally diseased (except homes operated by private persons), mentally deficient and epileptics*

	Sinnessjukvård <i>Mentally diseased</i>				Sinnesslö- o. epileptikervård <i>Mentally deficient etc.</i>		
	Sinnessjukhus (inkl. hela Källshagens sjukh.) (Tab. 12 A, B) <i>Mental hospitals</i>	Lands- tingens vårdhem (Tab. 12 C 1) <i>Homes for men- tally diseased of the counties</i>	Anst. f. psyko- pat. och nervösa barn (Tab. 12 D) <i>Schools for psy- chopathic children</i>	Summa <i>Total</i>	Sinnessjukhus för sinnesslöa (Tab. 12 A) <i>Special hospitals for men- tally deficient</i>	Anst. för sinnesslöa och epileptiker (Tab. 12 E, F) <i>Homes for mentally deficient and epileptics</i>	Summa <i>Total</i>
Läkare <i>Physicians</i>	262	60	—	322	9	—	9
Lärarpersonal <i>Teachers</i>	—	—	20	20	—	334	334
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	8 119	599	56	8 774	476	1 635	2 111
Förvaltningspersonal <i>Administra- tive staff</i>	288	9	3	300	20	57	77
Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i> .	2 291	180	29	2 500	165	880	1 045
Summa <i>Total</i>	10 960	848	108	11 916	670	2 906	3 576

icke uppehölls av vikarier. 42 vakanser uppehölls att utlänningar, av vilka ett fåtal var med. stud., medan de övriga antingen hade allmän behörighet enligt Kungl. Maj:ts resolution eller utländsk läkarexamen. Resten hade svenska vikarier, bland vilka även ett litet antal medicine studerande ingick.

I tab. R ingår som föreståndarinnor eller som översköterskor en del examinerade sjuksköterskor. Dessas totalantal inom sinnessjukvården år 1953 beräknas till ca 500, varav 300 på de statliga sinnessjukhusen, 150 på de tre storstädernas sinnessjukhus och 50 på vårdhemmen.

De i tab. R redovisade talen för *sinnesslö- och epileptikanstalter* (statens, landstingens, primärkommuners och enskilda) avser däremot i stort sett antalet anställda personer. Undantag utgör de statliga sinnessjukhusen för sinnesslöa, som ingår med sina tal för befintliga tjänster. Över huvud taget är uppgifterna tämligen osäkra, då årsberättelsens formulär icke är fullt tydligt i berört avseende och anstaltens personalorganisation är mycket varierande. Drygt 50 examinerade sjuksköterskor ingår bland vårdpersonalen.

Uppgifterna om personal på 100 vårdplatser enligt tab. S ger icke full rätt-

Tab. S. Vårdpersonal (exkl. läkare) per 100 vårdplatser

Nursing personnel (excl. physicians) per 100 beds

	1947	1950	1951	1952	1953
Sinnessjukhus <i>Mental hospitals</i>					
Statens (inkl. sinnessjukh. för sinnesslöa) <i>of the State</i>	29	31	31	31	31
Storstäders <i>of the three largest cities</i>	33	34	34	36	37
Vårdhem för lättskötta sinnessjuka <i>Homes for mentally diseased</i>	14	16	16	17	16
Anstalter för sinnesslöa och epileptiker <i>Homes for mentally deficient</i>					
Statens <i>of the State</i>	..	..	21	..	27
Landstings <i>of the counties</i>	..	..	18	20	22
Städers utom landsting <i>of the county boroughs</i>	..	..	..	20	19
Enskilda <i>Private</i>	..	..	15	15	15

Tab. T. Driftkostnad per vård dag inom sinnessjukvården *Running cost per patient-day*

	Dagkostnad, kr						Ökning
	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1952-1953 %
Statliga sinnessjukhus	kr 8,3	8,7	9,1	10,5	13,0	13,4	3
Familjevården vid statliga sinnessjukhus ... »	3,3	3,5	3,8	4,2	5,0	5,6	12
Storstädernas sinnessjukhus	» 11,7	12,8	13,4	16,6	18,8	19,2	2
Landstingens och städers utom landsting vårdhem för sinnessjuka	» 6,0	6,3	6,3	8,3	9,4	9,7	3

visa åt utvecklingen för de stora sinnessjukhusens del, emedan överbeläggningen på vårdplatserna något minskats under den berörda perioden. Sistnämnda förhållande spelar däremot ingen roll för följande uppgifter, som belyser läkartätheten, emedan dessa enligt praxis räknats på antalet befintliga patienter. Hjälpverksamhet och familjevård är icke medräknade här lika litet som i tab. S.

Antal i genomsnitt per dag befintliga patienter per läkartjänst *Inpatients per day per physician*

År	Statens sinnessjuk- hus (för sinnessjuka)	Stor- städernas sinnessjukhus
1947	153	116
1948	155	105
1949	152	101
1950	152	91
1951	151	90
1952	152	82
1953	151	86

Ekonomi. För de typer av anstalter för sinnessjukvård, som redovisat sin ekonomi, ställde sig dagkostnaden på sätt som framgår av tab. T. I kostnaden för sjukhusen ingår där icke kostnaden för hjälpverksamhet och familjevård.

Totalkostnaden för driften av de statliga sinnessjukhusen inklusive de fyra med sinnesslöa belagda anstalterna uppgick till 116 575 000 kr inräknat familje-

vård och hjälpverksamhet. Se vidare härom tab. 14, där också storstädernas sinnessjukhus redovisas.

Vissa nybyggnader och utvidgningar vid de statliga sinnessjukhusen

Följande större ny- och ombyggnadsarbeten av behandlings- och vårdavdelningar har avslutats under 1953.

Ulleråkers sjukhus: Etapp 1 av norra manspaviljongen, omfattande ungefär en tredjedel av byggnaden.

S:t Annas sjukhus: Nya administrationslokaler.

Sundby sjukhus: Helrenovering av paviljong V.

Birgittas sjukhus: Paviljong D II för kvinnor.

S:t Lars sjukhus: Laboratorium i västra administrationsbyggnaden.

Mariebergs sjukhus: Ombyggnad av paviljong 8—9.

Restads sjukhus: Helrenovering av paviljong XIII.

Källshagens sjukhus: Större avdelningsrenovering inom paviljong A.

Umedalens sjukhus: Större avdelningsrenovering inom paviljong III.

Furunäsets sjukhus: Ombyggnad av halva huvudbyggnaden.

3.3. Apoteken

Vid slutet av år 1953 var antalet självständiga apotek 414, vilket framgår av tab. 6. Antalet för allmänheten öppna filialapotek var 80 mot 78 ett år tidigare. Sjukhusapotekens antal har icke förändrats under året och var sålunda 13. Läkemedelsförrådets antal var 518. Antalet invånare per apotek (sjukhusapotek oräknade) var 14 559 mot 14 534 föregående år.

De självständiga apoteken i Lövsåterbruk och Torshälla har förändrats till filialapotek samt filialapoteken Trasten i Göteborg och Pantern i Malmö till självständiga apotek. Filialapoteken Linden i Borås och Biet i Stockholm har avsynats och öppnats för allmänheten.

Apoteksprivilegium har under året tilldelats 40 personer.

Uppgifter om viss vid apoteken anställd personal finns i tab. 1. Vid årsskiftet 1953—1954 var 20 av de 414

självständiga apoteken vakanta. För kontroll av apoteken har utförts 95 inspektioner, 317 visitationer och 9 avsynningar.

Material till kap. 3

Medicinalstyrelsens publikation »Förteckning över svenska läkare och tandläkare»: Kap. 3. 11, tab. 2.

Uppgifter från fackbyråer inom medicinalstyrelsen: Kap. 3. 12, 3. 13, 3. 16, 3. 3.

Nationalföreningen mot tuberkulos: Kap. 3. 15 (delvis), tab. 5.

Årsberättelser från sundhetsinspektörerna och könspoliklinikerna: 3. 17.

Uppgifter från apotekens avgiftsberedning: Tab. 6.

Årsberättelser från landsting: Kap. 3. 14, 3. 18, tab. 3 (delvis), 4, 7, 8.

Årsberättelser från sjukvårdsanstalter: Kap. 3. 2, tab. 3 (delvis), 9—14.

KAP. 4

HÄLSOTILLSTÅND, SJUKDOMAR, FÖRLOSS- NINGAR M. M. UNDER ÅR 1953

4.1. Hälsovårdsförhållandena i allmänhet

Enligt förste provinsialläkarnas och med dem jämställda förste stadsläkarnas årsberättelser har hälsotillståndet under år 1953 lidit av de stora barnförlamnings- och paratyfusepidemier, som började i juni samma år. Denna sjuklighet har aktiviserat strävandena att förbättra vattenhygienien, vilket också återspeglas i berättelserna. Framhållas må dock, att vattenfrågorna sedan många år tillbaka intagit en framskjuten plats i tjänsteläkarnas rapporter.

Läkarbristen i den öppna vården framhålles allmänt som anmärkningsvärd. Det anföres, att tjänsteläkarna har stor arbetsbörda och obekvämt arbetstid, även om joursystemet, som börjat tillämpas i allt större utsträckning, i någon mån förbättrat situationen.

Stockholms län. Utbyggnaden av de kommunala vatten- och avloppsanläggningarna inom länet har under året fortgått i den takt och omfattning som varit möjlig med hänsyn till byggnadskvoter och lånemöjligheter. Den snabba bebyggelseutvecklingen, speciellt inom Stor-Stockholm och de kommunala myndigheternas alltjämt ökade intresse för dessa frågor, medför ett alltjämt stigande behov av höjda kvoter för vatten och avlopp. Under år 1953 har diskussioner rörande möjligheten att samordna avloppsfrågorna för hela Stor-Stockholm inletts.

Uppsala län. Vattenreningsverket i Uppsala har utbyggt under året och man planerar att anlägga ett verk för höggradig rening enligt aktivitetsslammetoden. Även ett vattenlaboratorium har planerats.

Södermanlands län. I Nyköpings stad har utredning påbörjats om reningsverk för avloppsvattnet.

Norrköpings stad. Renhållningen är icke tillfredsställande ordnad. Det är ett trängande önskemål, att sopstation anordnas.

Stadens badanstalt är omodern och kan ej tillgodose intresset för simsporten.

Fabriker och verkstäder har icke sällan åstadkommit obehag inom bostadskvarteren genom störande buller och utsläppande av illaluktande gaser, damm och sot.

Östergötlands län i övrigt. I samband med paratyfusepidemierna under senare hälften av året verkställdes en särskild bakteriologisk kontroll av ytvattnet, varvid framkom, att råvattnet vid ett flertal vattenverk icke var tillfredsställande.

Jönköpings län. I Huskvarna bygges nytt vattenverk med råvatten från Vättern. Reningsverket i Nässjö anses för litet för avloppsvattnet från jästfabriken i staden.

Kronobergs län. I Växjö är det nya vattenverket färdigställt och avloppsreningsverk för biologisk rening påbörjat.

Kalmar län. I länets samtliga städer utom Nybro förekommer ingen rening av avloppsvattnet. I Västervik är hamnen och kringliggande vattenområden höggradigt förorenade av avloppen. I Kalmar har utbyggnaden av huvudavloppsledningar för allt avloppsvatten till ett blivande reningsverk fortsatts under år 1953. Vid årets slut återstod av dessa arbeten tre pumpstationer och en del ledningar i ytterområdena.

Gotlands län. Det största problemet synes vara vatten- och avloppsfrågorna. Hälsovårdsnämnderna saknar i stor utsträckning yrkeskunniga befattningshavare.

Blekinge län. Det torde vara alldeles nödvändigt att minska på den allmänna föroreningen av vattendragen. Särskilt framhålles bristen på avloppsreningsverk i städerna och vid de större sjukvårdsinrättningarna och anordningar för rening av stärkelsefabrikernas fruktavatten. Utbildning i personlig hygien behövs för personer i livsmedelsbranschen.

Kristianstads län. Kommunerna hyser numera större förståelse för vatten- och avloppsproblemen. De väsentligaste hindren för en snabbare utbyggnad av ledningsnät och reningsverk är i många fall svårigheten att erhålla byggnadstillstånd och län.

Malmö stad. Frågan om provisoriska förbättringar av gamla bårhuset vid Celsiusgatan har under året bringats till lösning, i det att stadsfullmäktige den 22 maj 1953 efter framställning från hälsovårdsnämnden lämnat anslag till reparationer.

Malmöhus län utom städerna Malmö och Hälsingborg. Ofta består kommu-

nernas reningsverk endast av enkel slamavskiljare, där även biologisk rening egentligen varit erforderlig. På landsbygden har iakttagits en tilltagande förorening av bäckar och diken genom utsläppning av spillvatten från ensilagebyggnader.

Hallands län. Som särskilt aktuella frågor framhålls vatten- och avloppsförhållandena, anordnande av reningsverk och renhållningen, särskilt på landsbygden och i mindre tätorter.

Göteborgs stad. De hygieniska och socialmedicinska svårigheter, som sammanhänger med den bristande tillgången på bostäder, synes vara oförändrade.

Polisläkarfrågan är fortfarande ej tillfredsställande ordnad.

Göteborgs och Bohus län i övrigt. De allvarligaste sanitära olägenheterna orsakas — särskilt i de mindre kustsamhällena — av att vatten- och avloppsledningar icke anlägges gemensamt.

Älvsborgs län. Det av medicinalstyrelsen meddelade rådet till hälsovårdsnämnderna att förbjuda försäljning och användning av icke lämpligt komposterad latrin som trädgårdsgödsel, synes icke ha blivit beaktat av hälsovårdsnämnderna.

Skaraborgs län. Vid storkommunindelningen borde kommunerna gjorts större och i många fall även fått en bättre avgränsning med hänsyn till tätortscentra.

Värmlands län. Den stora utredningen om Klarälvens förorening har tyvärr ännu icke lett till några resultat. Som en följd av vattendragens förorening från tätorterna har vattnet i ökad omfattning blivit otjänligt för friluftsbad.

Örebro län. Olägenheterna av luftförorening från Kvarntorpsanläggningen är synnerligen besvärande.

Kopparbergs län. Falu stads nya vat-

tenledning från Rogsjön har under hösten 1953 kopplats till stadens ledningar. Endast ett reningsverk för höggradig rening av avloppsvatten finnes i länet, nämligen vid Sätters sjukhus. Så gott som samtliga sjukhus i länet sprider därför sitt synnerligen höginfektösa avloppsvatten okontrollerat i sjöar och vattendrag. Förste provinsialläkaren anser, att avloppsförhållandena i länet måste betecknas som i hög grad hälsovådliga för befolkningen.

Västernorrlands län. Tillfredsställande rening av avloppsvatten från i första hand epidemisjukhus och sanatorier men även från andra sjukhus är nödvändig.

Jämtlands län. Vattenförsörjningen är på många håll baserad på ytvatten, som icke renas alls eller otillräckligt. Ett intressant försök att ordna bättre bostads- och arbetsförhållanden för skogsarbetare har gjorts på ett par ställen i länet.

Västerbottens län. Intresset för bygande av vatten- och avloppsledningar

är stort. Umeå och Skellefteå städer måste bygga reningsverk i en nära framtid.

Norrbottnens län. Genom anslag från landstinget och samtliga kommuner har det blivit möjligt att nu anställa en hälsovårdskonsulent.

Skyddskoppypmpning. Från förste provinsialläkarna inkomna uppgifter om skyddskoppypmpningen år 1953 slutar på en totalsumma av 100 247 vaccinationer och ca 4 500 revaccinationer i hela riket.

Undantag från skyddskoppypmpning. Under år 1953 har till medicinalstyrelsen inkommit 461 framställningar om befrielse från skyddskoppypmpningen jämlikt 5 § 2 och 3 mom. lagen om skyddskoppypmpning. Av dessa har 284 bifallits, 53 underställts Kungl. Maj:ts prövning, 46 ej upptagits till prövning på grund av ofullständiga ansökningshandlingar eller andra hinder av liknande art och 78 hänvisats till vederbörande ympare för erhållande av uppskov med ympningen.

4.2. Det internationella hälso- och sjukvårdsarbetet

De internationella hälsovårdsärendena handhas sedan november 1952 av den vid medicinalstyrelsens sida stående nämnden för internationella hälsovårdsärenden (NIH), i vilken nämnd generaldirektören för medicinalstyrelsen är ordförande.

Av särskild betydelse var den av WHO anordnade första högre hälsovårdskursen för skandinaviska tjänsteläkare i Göteborg i vilken fem svenska läkare deltog.

WHO anordnade under år 1953 ett stort antal konferenser m. m. till vilka Sverige hade tillfälle utse representan-

ter. Så kan nämnas konferens angående hälsovårdsupplysning i London, studieresa i skolhälsovård i Danmark och Holland, kurs i industrihygien i Manchester, kurs i veneriska sjukdomar hos sjömän i Rotterdam, sjuksköterskekonferens i Mont Pélérin och konferens rörande medicinal- och befolkningsstatistik i London.

Stipendier har av WHO utdelats för kortare och längre studier i barnpsykiatri, omgivningshygien, socialpediatrik, narkomani och alkoholism, utbildning av barnmorskor och sjuksköterskor på sinnessjukhus.

Under året har ett 50-tal WHO-stipendiater besökt Sverige för studier av skilda delar av hälso- och sjukvården. Nämnanden har varit dem behjälplig med att

organisera dessa studier. Dessutom har ett 30-tal andra läkare beretts tillfälle studera olika områden inom den allmänna hälso- och sjukvården.

4.3. Infektionssjukdomar

Epidemiska sjukdomar. De i denna publikation redovisade uppgifterna om antalet sjukdomsfall i epidemiska sjukdomar för år 1950 och tidigare grundar sig, där intet annat anges, på de sammanställningar, som förste provinsialläkarna och jämställda förste stadsläkare gjort beträffande infektionssjukdomarna i sina årsberättelser. Fr. o. m. år 1951 har dessa delar av årsberättelserna avskaffats, varför uppgifterna om antalet sjukdomsfall i stället hämtats från de av samma läkare successivt inlämnade halvmånadsrapporterna. Hur en jämförelse mellan de olika redovisningssätten ställer sig, har framgått av en tablå i denna publikation årg. 1951 sid. 41.

År 1953 kan ur epidemisynpunkt karakteriseras som ett svårt år. Detta beror dock icke på att totalantalet epidemiska sjukdomsfall var särskilt stort. De sjukdomar, som uppräknats i tab. 19 och som är samtliga epidemilagssjukdomar av någon kvantitativ betydelse, utgjorde 20 846, vilket t. o. m. är lägre än medeltalet för senaste tioårsperiod (26 352). Förhållandet belyses ytterligare av följande texttablå, som visar de i tab. 19 upptagna sjukdomarna sedan 1944.

År	Antal fall	År	Antal fall
1944.....	45 789	1949.....	33 371
1945.....	29 595	1950.....	39 462
1946.....	22 068	1951.....	15 786
1947.....	23 390	1952.....	9 817
1948.....	21 022	1953.....	20 846

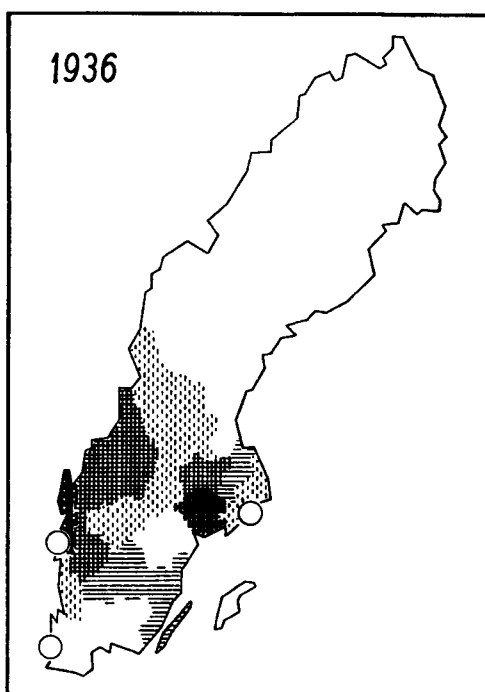
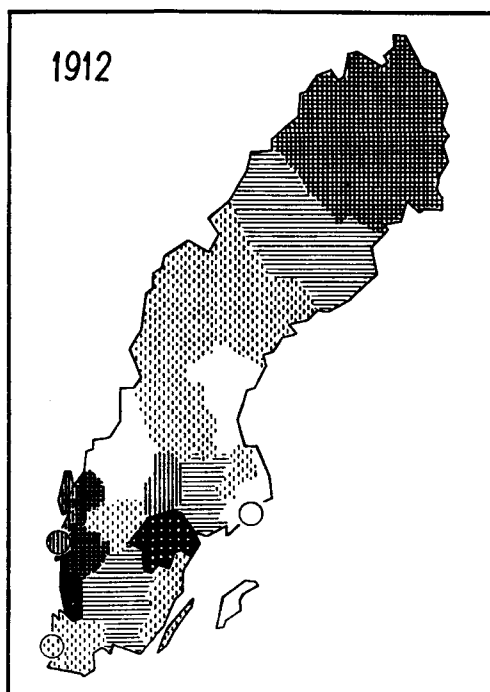
Att 1953 var ett svårt epidemiår, berodde på de epidemier av barnförlam-

ning och paratyfus, som inträffade. Barnförlamningen drabbade 5 090 personer och paratyfusen 8 760, vilket motsvarar 71 resp. 122 per 100 000 invånare (jfr tab. U). Omfattningen av dessa sjukdomar och ett antal andra under tidigare år, i en del fall tillbaka ända till år 1875 framgår av tab. 18. Det som i särskild anmärkning och i noter till denna tabell anföres om ändring i diagnosticering och rapportering av sjukdomar, bör noga observeras.

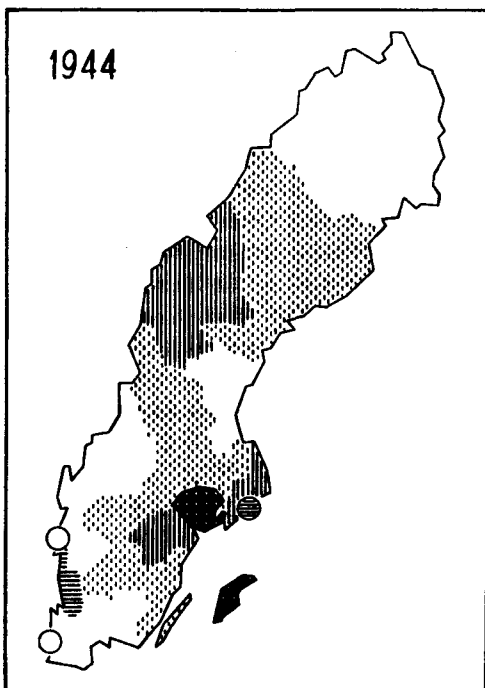
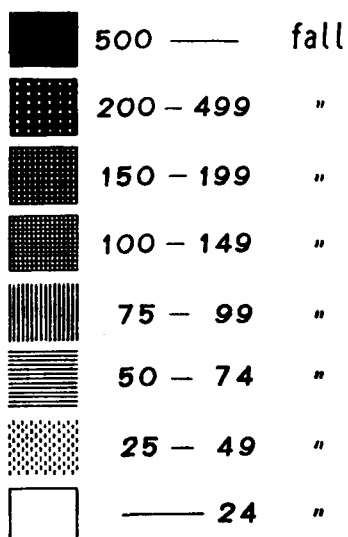
Barnförlamningsepidemin var den största sedan 1912, då antalet fall (se tab. 18) var 4 112, vilket i förhållande till dåtida folkmängd innebar ungefär samma frekvens som 1953 (74 på 100 000 invånare år 1912 mot 71 år 1953). Därefter i storleksordning kom 1911 års epidemi med 3 646 fall (66 på 100 000).

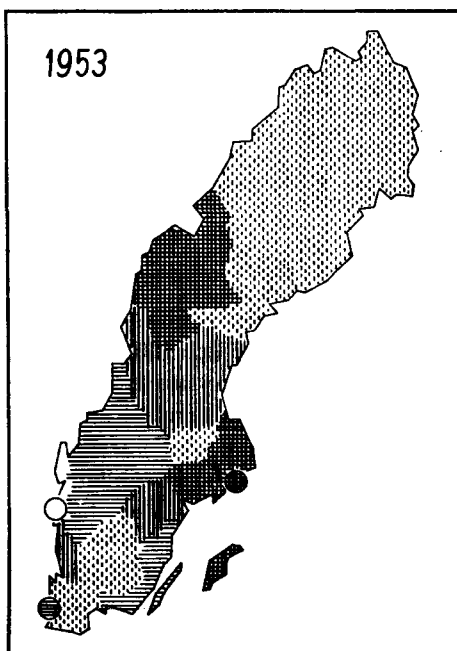
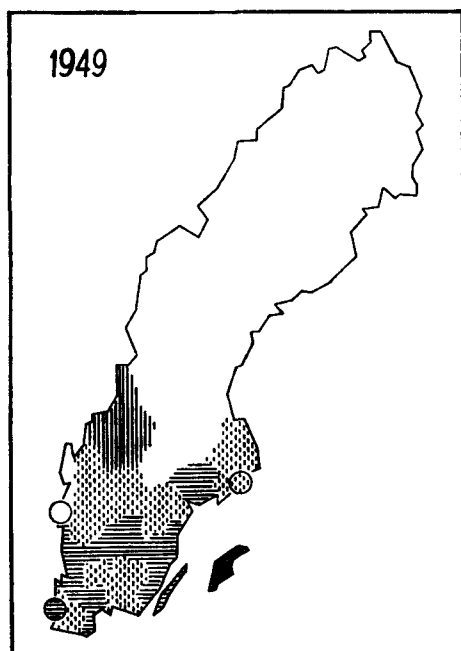
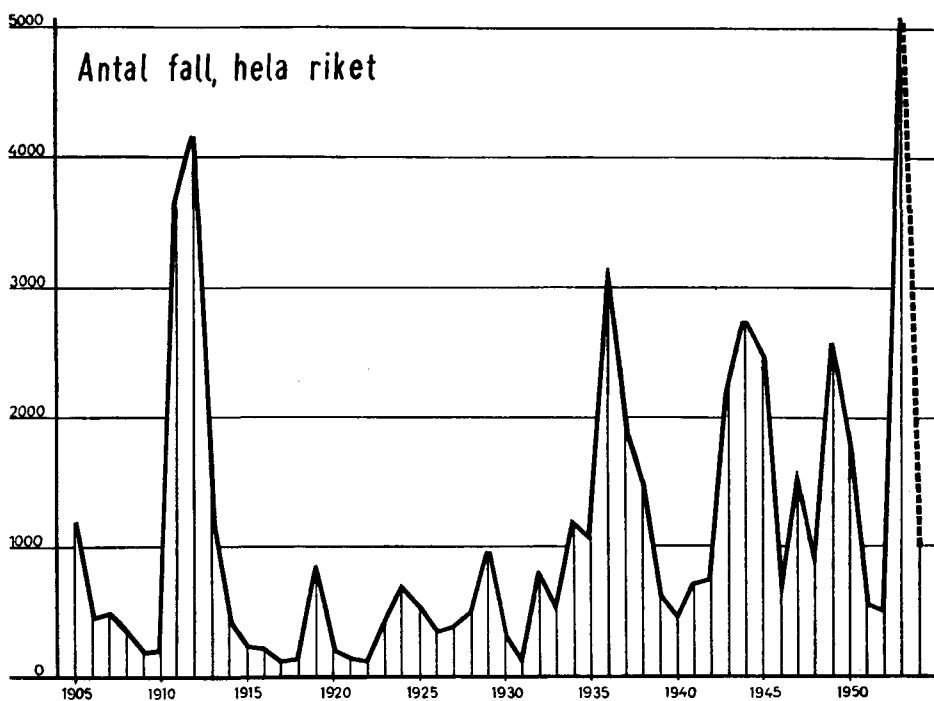
Fördelningen av 1953 års epidemi på olika delar av landet var mycket ojämn. I fråga om fall med förlamning uppvisade Stockholms län, Jämtlands län, Stockholms stad, Södermanlands län och Uppsala län särskilt höga relativtal (tab. U). Relativt låga tal uppvisade Skåne, där Malmöhus län gick under talet 20 på 100 000 invånare. Undantar man de två största städerna, befinnes att återstoden av samma län hade lägre frekvens än 10 på 100 000. Bland orter med låg frekvens må vidare nämnas Göteborgs stad, Göteborgs och Bohus län i övrigt, Norrbottens län och södra delen av Kalmar län. De icke förlamade fallen företedde i stort sett, ehuru icke i varje detalj, sam-

Poliomyelitis 1905—1953

Antal fall per 100 000 invånare,
länsvis

Kurvan och kartorna avser i princip såväl barnförslamning med som utan pareser (jfr dock anmärkning på tab. 18). På kartorna särskiljes länen och städerna Stockholm, Göteborg och Malmö.

Tab. U. Sjukdomsfall i vissa epidemiska sjukdomar år 1953 per 100 000 invånare

Cases of epidemic diseases per 100 000 inhabitants

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Samtliga epidemiska sjukdomar upptagna i tab. 19 <i>All diseases in table 19</i>	Därav <i>Thereof</i>				
		para- tyfus <i>para- typhoid fever</i>	schar- lakans- feber <i>scarlet fever</i>	barnförslamning		in- fektios hepatit <i>infectious hepatite</i>
				hela antalet <i>total</i>	med för- lamning <i>with paralysis</i>	
Stockholms stad	529	254	109	132	74	30
Stockholms län	515	234	113	142	80	21
Uppsala län	248	28	56	123	63	14
Södermanlands län	270	36	55	129	66	26
Norrköpings stad	203	4	70	81	50	9
Östergötlands län i övrigt	247	103	62	73	48	7
Jönköpings län	179	38	71	49	38	21
Kronobergs län	1 989	1 915	28	37	23	6
Kalmar län	160	18	79	58	22	4
Gotlands län	237	26	45	129	36	29
Blekinge län	234	87	84	51	40	9
Kristianstads län	107	12	37	46	26	6
Malmö stad	230	15	93	54	18	21
Hälsingborgs stad	220	30	142	47	17	—
Malmöhus län i övrigt	107	12	48	25	9	4
Hallands län	158	28	40	82	59	5
Göteborgs stad	340	142	135	16	14	17
Göteborgs o. Bohus län i övrigt...	150	50	69	18	16	8
Älvsborgs län	151	11	61	69	52	9
Skaraborgs län	172	6	75	61	46	28
Värmlands län	186	14	87	65	46	8
Örebro län	192	12	92	70	33	15
Västmanlands län	227	63	115	35	28	13
Kopparbergs län	179	13	60	79	39	20
Gävleborgs län	265	21	64	79	59	12
Västernorrlands län	479	331	51	49	27	10
Jämtlands län	169	9	12	118	77	17
Västerbottens län	103	9	36	33	21	25
Norrbottens län	100	6	60	25	16	6
Hela riket <i>Whole country</i> 1953	296	122	75	71	42	15
” ” ” ” 1952	139	2	109	7	5	17
” ” ” ” 1951	223	2	192	8	5	17

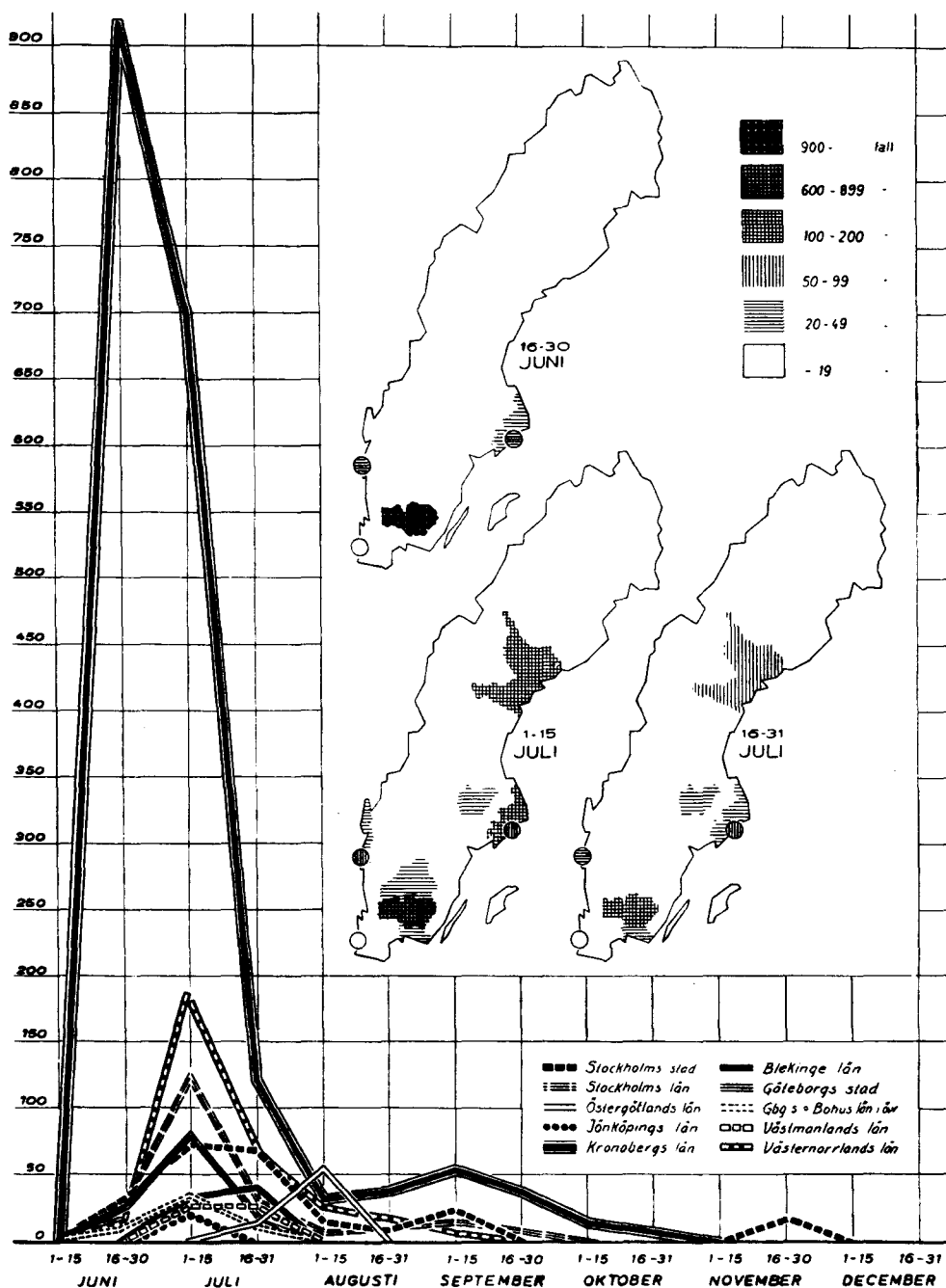
ma geografiska olikheter. Som undantag kan nämnas, att Malmö och Hälsingborgs städer och södra Kalmar län i detta fall hade högre frekvenstal än riksgenomsnittet och att Gotland, som i fråga om förslamningsfallen låg något under genomsnittet, här uppvisade den högsta frekvensen i hela riket.

Av samtliga 3 029 fall med förslamning inträffade endast 107 före juni månads ingång. Räknar man årets epidemi från och med sagda månad, erhålles till årets slut 2 922 fall. Härtill kan läggas de un-

der de första fem månaderna 1954 inträffade fallen, som var 195 stycken. Epidemin sålunda angiven för året 1/6 1953—31/5 1954 omfattade 3 117 fall med förslamning. Totala epidemin, inklusive de ej förslamade fallen, omfattade samma period 5 223 fall.

På epidemivårdanstalterna avled under 1953 151 personer drabbade av barnförslamning. För perioden 1/7 1953—30/6 1954 var antalet 146. Det må erinras om att någon revision av 1953 års uppgifter icke utförts och att det sålunda icke är

Paratyfusepidemin 1953. Antal kliniska fall per 100 000 invånare enligt halvmånadsrapporterna.
(Jfr tab. 19 och 20)

uteslutet att å ena sidan fall som i halv-månadsrapporten uppgivits vara polio utan förklaring sedermera visat sig vara annan sjukdom, liksom å andra sidan, att fall, som där registrerats såsom varande utan förklaring, sedermera gått till förklaring.

Följande tablå över barnförklaring och paratyfus i olika länder är beräknad på uppgifter ur WHO:s Epidemiological and Vital Statistics Report Vol. 7, 1954, No. 3 resp. 1. Den avser att jämföra våra epidemier med dem som samtidigt eller året innan pågick i andra länder. Tablåen omfattar de länder, som 1952 eller (och) 1953 hade de högsta frekvenstalen, och avser antal fall per 100 000 invånare.

Barnförklaring

Danmark (1952)	131
Sverige (1953)	71
Canada (1953)	57
USA (1952)	36
Norge (1952)	21
» (1953)	31
Västtyskland (1952)	20
Australien (1953)	19
Nederländerna (1952)	16
England och Wales (1952)	10
» » » (1953)	12

Paratyfus

Sverige (1953)	122
Saar (1953)	48
Finland (1953)	16
Österrike (1953)	15
Italien (1953)	12

Ovanstående tal är otvivelaktigt påverkade av nationella olikheter i diagnostisering och rapportering av sjukdomarna, något som speciellt torde gälla paratyfusen.

Paratyfusedipidemin ter sig såsom den största, som förekommit under de senaste sextio åren. Observera dock det som i tab. 18 anförts om ändrade möjligheter till diagnostisering av sjukdomen. Medelfrekvensen de tio åren 1943—1952 var endast 400 fall per år. Epidemin år 1953 orsakades huvudsakligen av infektion med

Salmonella typhi murium (Breslau), en i paratyfusgruppen ingående bacill, men dessutom förekom smärre anhopningar av tarminfektioner orsakade av andra, Breslautypen närstående mikrober (t. ex. Virchow och Montevideo). Dessa mindre epidemier ingår med sina fall i de här redovisade talen, då samtliga salmonellainfektioner i vårt land rapporteras under samlingsdiagnosen paratyfus. Den utredning om Breslausmittan, som utfördes, ådagalade, att den utgått från Kronobergs läns slakteriförenings slakteri i Alvesta.

Den svårast drabbade landsdelen var Kronobergs län, där frekvensen kliniska fall beräknad per 100 000 invånare var 1 915 och därmed överträffade riksmedeltalet (som var 122) sexton gånger (tab. U). Den närmast följande landsdelen, Västernorrlands län, hade endast sjättedelen så hög frekvens. Även Stockholms stad och län och Göteborgs stad låg över medeltalet. De lägsta frekvenstalen uppmättes i Norrköpings stad, de tre nordligaste länen och Skaraborgs län, som alla hade tal lägre än 10 på 100 000 invånare.

Epidemin började i juni månad, före vilken tid endast 37 kliniska fall rapporterats. Från och med juni till årets slut var månadstalen 2 070, 4 850, 829, 560, 176, 197 och 41, vilket allt tillhoppa gör ovan nämnda 8 760. Härtill kom 1 508 fall av bacillbärare, som icke var kliniskt sjuka. Antalet döda i paratyfus bland de på epidemivårdanstalter intagna var 75 år 1953.

Enligt medicinalstyrelsens cirkulär den 7 januari 1946 till läkarna vid samtliga epidemivårdanstalter (med ändring 1951) skall de vanligaste komplikationerna till bl. a. *scharlakansfeber* angivas i årsrapporten. De så redovisade fallen för de särskilda sjukdomarna måste

**Tab. V. Uppgifter om komplikationer till
scharlakansfeber** *Complications of scarlatina*

	1950	1951	1952	1953
Antal fall med uppg.	32 470	12 536	5 514	3 746
Därav i % med				
lymfadenit	3,3	4,4	5,2	7,5
otit	1,7	2,5	2,6	2,8
otit + mastoidit .	0,0	0,0	—	0,0
sinusit	0,3	0,2	0,3	0,8
endocardit	0,3	0,1	—	0,1
myocardit	0,5	0,3	0,4	0,2
synovit el. artrit .	0,2	0,2	0,3	0,3
nefrit	0,2	0,3	0,5	0,5

ju vara färre än de i tab. 19 upptagna, eftersom icke alla insjuknade vårdats på anstalt. Emellertid har en del anstalter underlåtit att redovisa komplikationerna, medan andra lämnat oanvändbara uppgifter. Sedan dessa fallit bort, kvarstår uppgifter för 3 746 fall. Av dessa hade 16 % komplikation av ett eller flera slag. Vid epidemisjukhusen utgjorde antalet 19 % och vid epidemisjukstugorna 7 %. Möjligen får man härigenom en överdriven uppfattning om komplikationernas frekvens, då de anstalter, som icke lämnat fullständiga uppgifter, kan förmodas ha haft relativt få komplikationer. De vanligaste komplikationernas art framgår av tab. V. Observeras bör, dels att alla förekommande komplikationer där icke redovisas och dels att samma person kan ha haft flera komplikationer och alltså ha dubbelräknats.

Anmälningsplikt beträffande enskilda fall finns också för epidemisk gulsot, som under 1940-talet var en vanlig sjukdom i vårt land. Det svåraste året var 1948, och då anmäldes ej mindre än 11 667 fall mot 1 087 år 1953. Den högsta lokala frekvensen år 1953 uppvisade Stockholms stad med 30 per 100 000 invånare (231 fall).

Beträffande influensa och vissa s. k. barnsjukdomar är uppgifterna mycket osäkra. Intill den 1 juli 1953 tillkom de genom uppskattningar av vederbörande

tjänsteläkare men efter nämnda datum skall varje läkare en gång i månaden insända en rapport om av honom behandlade fall. Huruvida statistiken för 1953 blivit jämförlig med föregående år är en fråga, som tills vidare torde få stå öppen.

	Influ- ensa	Mäss- ling	Vatten- koppor	Pås- sjuka	Kik- hosta
1949	18 500	37 100	7 800	9 200	18 200
1950	40 400	6 400	10 400	6 600	14 400
1951	71 400	31 200	8 900	11 800	13 600
1952	23 000	34 300	15 000	21 000	15 300
1953	62 200	5 100	6 400	11 300	17 900

I dessa tal ingår — i varje fall före 1953 — de större städerna endast med mycket ofullständiga tal, varför totalantalen icke motsvarar frekvensen i hela riket.

Veneriska sjukdomar. I tab. 21 och 22 lämnas uppgifter bl. a. om antalet sjukdomsfall i olika delar av landet, om smittningsorter och sjuka av olika kön och ålder. Dessa uppgifter inkluderar i princip även militärpatienter, men redovisningen av dessa till förste provinssiäläkarna — vilka i sin tur redovisar till medicinalstyrelsen — torde vara mycket bristfällig. Även civila fall torde under senare år ha blivit relativt ofullständigt redovisade, sammanhängande bl. a. med ändrade behandlingsmetoder, i sin tur sammanhängande med tillgången på nya antibiotika.

Tuberkulos. Uppgifter om tuberkulosens utbredning finns i tab. 24, som utgör en sammanställning av tabeller i Nationalföreningens mot tuberkulos kvar-
talsskrift (1954, nr 2). Morbiditeten illustreras av uppgifterna om antalet hos dispensärerna registrerade personer med tuberkulos av olika slag och i olika stadier (öppen tbc resp. annan tbc). Att fastställa, om en tuberkulos är »öppen»

d. v. s. i smittsamt stadium, kan emellertid många gånger vara vanskligt, varför de uppgifter, som meddelas härom, icke bör betraktas som exakta uttryck för det verkliga antalet. Vidare bör observeras, att antalet nyupptäckta fall icke är ett gott uttryck för tuberkulossjukligheten inom ett område, eftersom forskningarna efter tuberkulosfall bedrivs med olika intensitet i olika delar av landet.

I tab. 24 anges vidare dödligheten i tuberkulos dels totalt, dels per 1 000 invånare enligt en preliminär bearbetning av material i statistiska centralbyrån. Tuberkulosedödligheten för riket var år 1953 0,15 ‰ mot 0,18 ‰ året innan.

I tab. 23 redovisas omfattningen av och några resultat från medicinalstyrelsens hittills utförda skärmbildsundersökningar av civila personer. Det framgår härav, att totala antalet under åren 1946—1953 undersökta personer uppgår till

3 584 187. Några relativtal utvisande omfattningen av undersökningarna länsvis har icke utförts, då vid sådana beräkningar hänsyn icke kan tagas vare sig till omflyttningen och mortaliteten hos befolkningen under den period skärmbildsundersökningar pågått eller till att vissa personer undersökts mer än en gång. Bland de undersökta personerna hade man i genomsnitt funnit tuberkulösa sjukdomstecken hos 3,5 %. De allra flesta av dessa fall var emellertid kända förut och bragta under kontroll. Sälunda har en specialundersökning omfattande ca 57 % av de åren 1946—1953 undersökta personerna ådagalagt, att endast 0,69 % nya tuberkulosfall upptäckts. Dessa kunde i sin tur uppspälkas på följande sätt: 0,09 % fall i behov av vård, 0,45 % i behov av observation och resten, eller 0,15 % utan behov av vare sig vård eller observation. (Se Nat.-fören:s kv.-skrift 1953: 4)

4.4. Skador genom våld

Statistiken avser för första gången sedan 1947 *samtliga* på akutsjukhus i slutenvård intagna fall av skador. Fallen är nu fördelade på skadeorsaker enligt den internationella klassifikationen. Polikliniskt behandlade fall ingår icke. Resultatet redovisas i tab. 26.

Som framgår av anmärkning till tabellen, har materialet hämtats från de typer av anstalter, där akuta olycksfall brukar intagas. Kronikeranstalter och vanförearstalter är alltså icke medtagna, då dessa i regel mottager sina olycksfall, sedan de behandlats på något av de medräknade sjukhusen. Icke heller är sinnessjukhusen medtagna, och detta kan eventuellt ha någon betydelse för redovisningen av självmorden. Om sälunda

statistiken gått miste om ett och annat fall, torde å andra sidan också ha förekommit, att fall blivit dubbelräknade, nämligen när de intagits för samma skada på flera sjukhus eller avdelningar av samma sjukhus (t. ex. vid huvudskada både på en kirurgisk klinik och en ögonklinik). — Slutligen bör observeras, att talen i tab. 26 delvis är konstruerade (kompletterade), enär icke alla, som bort lämna uppgift, fullgjort denna skyldighet (se anmärkningen till tabellen). Avsikten med kompletteringen är, att talen skall bli jämförliga med föregående års. Den påverkar främst talens absoluta storlek. I mindre grad påverkas den inbördes relationen mellan de skilda kategorierna av skadeorsaker och därvid san-

nolikt i endast ringa mån jämförelsen mellan könen. De felande sjukhusens lokalisering ger ingen anledning förmoda, att härigenom något systematiskt fel skulle inkommit i materialet. Däremot är det naturligtvis möjligt att fel — även systematiska sådana — kan ha uppkommit vid sjukhusens klassificering av skadeorsakerna, t. ex. i de många fall, då det varit tveksamt, om en skada orsakats genom olycksfall eller självmordsförsök.

Följande sammanfattning och jämförelse med föregående år må lämnas:

Intagna på grund av:	1952	1953
Trafikolycksfall	12 370	14 590
Olycksfall genom förgiftning ..	1 159	1 319
Övriga olycksfall	..	29 236
Självmord etc., förgiftning	1 735	2 101
annan metod .	..	267
Misshandel o. dyl.	..	433
Summa ..		47 946

»Övriga olycksfall» utgör den största orsaksgruppen med 61 % av alla skadefall genom våld och 65 % av de egentliga olycksfallen, d. v. s. de som blir kvar, om man bortser från avsiktligt tillfogade skador. Bland »övriga olycksfall» ingår en väsentlig del av olyckorna under arbetsutövning, ehuru dylika naturligtvis finns även bland trafikolyckorna och förgiftningarna. Under rubriken »fall från höjd» döljer sig t. ex. fall från byggnadsställningar och tak. »Fallande föremål» inkluderar ras i gruvor, »skärande eller stickande föremål» omfattar bl. a. splitter från arbetsstycken o. s. v.

Trafikolyckorna utgjorde 30 % av alla skadefallen och 32 % av olycksfallen.

Enligt tab. 26 hade 901 personer avlidit år 1953 av sina skador, sedan de intagits på sjukhus. Personer, som omkommit genom våldsam död och icke införts till sjukhus eller som införts dit, efter det att döden inträtt, är däremot — med sällsynta undantagsfall — icke med

i denna statistik. Sådana dödsfall är vida flera än här redovisade döda. Enligt statistiska centralbyråns publikation »Dödsorsaker» omkom sålunda genom våldsam död 3 554 personer år 1950, 3 921 år 1951 och 4 047 (preliminär uppgift) år 1952 (senare uppgift saknas). Mer än 3/4 av dem, som ljuter en våldsam död, torde alltså avlida utan att dessförinnan komma på sjukhus.

Betydande skillnader mellan könen framträder i sjukhusmaterialet. I totalantalet intagna olycksfall övervägde männen med sina 32 211 fall (67 % av samtliga). Samma tendens framträder i ännu mer utpräglad grad i statistiska centralbyråns material över döda, där männens andel av dödsfall genom våldsam död och förgiftning var 72 % år 1952.

Förhållandet är emellertid rätt olika för skilda grupper av orsaker. Männens andel var sålunda i sjukhusmaterialet 74 % i fråga om trafikolycksfall, 63 % i fråga om förgiftningar genom olycksfall, 66 % i fråga om övriga olycksfall, 41 % i fråga om självmordsförsök och 86 %, när det gällde misshandel och mordförsök.

Ännu större skillnader kan uppletas, om man går längre i specifikation av orsakerna. Utpräglat »manliga» ter sig olyckor i samband med motorcyklar, järnvägstrafik och överhuvudtaget maskiner, skärande eller stickande föremål, fallande föremål, elektrisk ström, explosioner, skott o. s. v.

Skadeorsaker där kvinnorna starkt överväger är svårare att leta upp, åtminstone så länge man håller sig till olycksfallen. Där överväger de mera avsevärt endast i fråga om fall i trappor och fall i samma plan. Det kan antagas, att det här gäller gamla personer, som halkat eller snavat. För denna tydning talar den bland dessa kvinnor relativt

höga dödligheten. Däremot överväger kvinnorna klart bland dem som gjort självmordsförsök (59 % kvinnor). Detta gäller visserligen icke alla självmordsmetoder men det gäller för de viktigaste bland dem nämligen förgiftningarna (62 % kvinnor). Männen överväger inom grupperna hängning, skott och skärande eller stickande vapen, men även för dem var förgiftningen den främsta metoden.

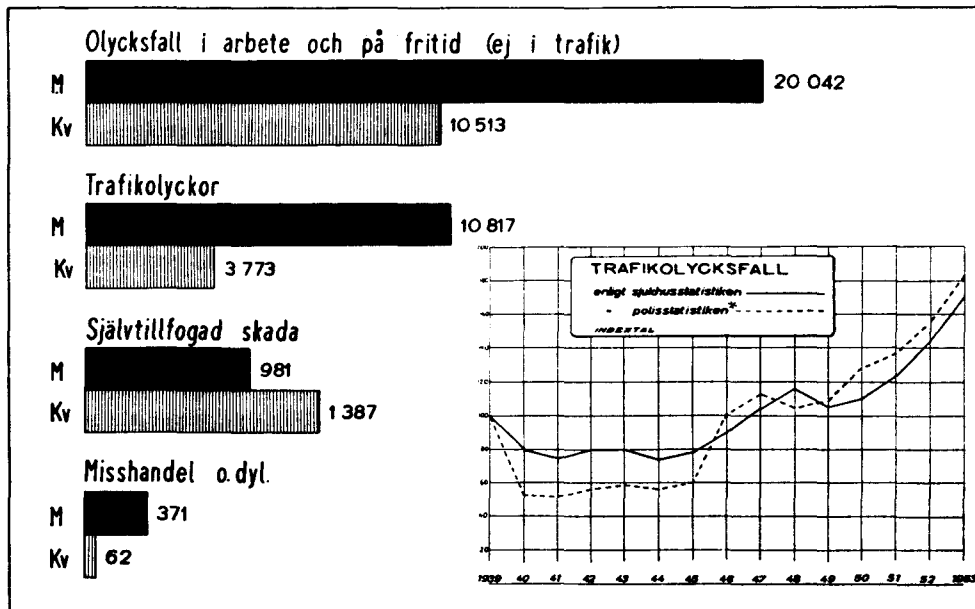
Den bild av självmordsförsöken, som sjukhusmaterialet ger, skiljer sig i hög grad från den som förmedlas av centralbyråns statistik över de fullbordade dåden. Bland de sistnämnda var det männen som dominerade med 78 % av samtliga fall (år 1952). Vidare var fördelningen på metoder en helt annan, i det förgiftningarna här fått träda i bakgrunden för hängning, skott och dränkning både bland män och kvinnor. Endast kvinnorna i städerna hade sömnmedelsförgiftning som främsta metod.

Antalet av dem som avlidit, utgjorde i vårt material icke fullt 2 % av dem som intagits skadade på sjukhus. Den högsta dödligheten observeras i självmordsgruppen (5,4 %) och därefter bland trafikolycksfallen (2,3 %). För männen var dödligheten 1,8 % och för kvinnorna 2,1 %. Om man sorterar bort olyckorna genom »fall i samma plan», vartill skäl kan föreligga, då man här sannolikt har en kategori av annan orsakstyp än övriga (jfr ovan), sjunker det allmänna dödlighetstalet till 1,8. Samma tal framkommer nu både för män och kvinnor.

Materialet medger icke uppdelning efter de skadade personernas ålder, men någon belysning av denna sida av saken kan likväl erhållas, om man bryter ut barnsjukhusens och de lasarettanslutna pediatrika klinikernas material och bearbetar detta separat. Så har skett, och följande tablå visar i sammandrag resul-

Antal personer intagna på sjukhus år 1953 för skador genom våld jämte trafikolycksfallens förändring 1939—1953

Nr. of persons admitted into hospitals because of injuries through violence. Trafik accidents 1939—1953.

* Avser personer som skadats vid trafikolyckor, som föranlett polisundersökning oavsett om sjukhusvistelse följt eller icke (statistiska centralbyråns statistik).

tatet, som alltså gäller intagna under 15 års ålder. Det bör observeras, att tablån icke avser samtliga i tab. 26 ingående barn, eftersom de barn, som lagts in på sjukhus utan pediatrik avdelning, icke kunnat skiljas ut från de vuxna.

	Gossar	Flickor	Summa
Trafikolycksfall	465	186	651
Olycksfall genom förgiftning	158	93	251
Övriga olycksfall	1 301	754	2 055
Själv-mord etc.	—	5	5
Misshandel etc.	4	5	9
Summa 1928	1 043	2 971	

Trafikolycksfallen (22 % av samtliga) betyder här mindre än i hela materialet, där även de vuxna ingår (30 %). Inom den stora gruppen »övriga olycksfall» spelar liksom bland de vuxna fall i samma plan och fall från höjd den största rollen. Bland gossarna betyder fall från höjd avsevärt mera än fall i samma plan, men för flickorna är dessa orsaker av samma betydelse. I samma grupp ingår skador genom frätande eller heta ämnen med 78 fall bland gossarna och 65 bland flickorna. Bland förgiftningarna spelar sömnmedlen icke samma stora roll som bland de vuxna. I övrigt är intet särskilt medel speciellt framträdande.

I barnmaterialet ingår även några fall av avsiktliga skador, däribland 5 av självtillfogad skada (ev. självmordsförsök). Intet av dessa avgick med döden. Själv-mord bland barn är ju eljest mycket sällsynta. I statistiska centralbyråns »Dödsorsaker» redovisas för de senaste åren 1 å 2 fall per år bland personer under 15 år.

Dödligheten i barnmaterialet var i absoluta tal 6 gossar och 3 flickor, tillhopa motsvarande 0,3 % av antalet intagna.

Rörande trafikolyckor och sömnmedelsförgiftningar under olika år kan yt-

terligare följande uppgifter meddelas. De avser samtliga på akutsjukhus intagna (vuxna och barn, olycksfall och självmordsförsök).

	Trafik-olycksfall	Sömnmedelsförgiftningar
1939	8 576	302
1945	6 729	707
1950	9 392	1 466
1951	10 511	1 748
1952	12 370	1 920
1953	14 590	2 425

Materialet till dessa serier har ändrat beskaffenhet flera gånger under den redovisade perioden, varför jämförbarheten icke är absolut. (Se härom denna publikation årgång 1952). Tendensen är dock utan tvekan riktig och sannolikt även förändringens storleksordning.

Då det kan vara av intresse att jämföra sjukhusens uppgifter om trafikolycksfall med annan statistik belysande samma sak, må omtalas, att statistiska centralbyrån för år 1953 redovisade 15 954 personer, vilka skadats vid sådana trafikolyckor, som föränlett polisutredning. År 1939 uppgav samma källa 8 706 fall. I princip skiljer sig denna statistik från vår genom å ena sidan begränsningen att endast omfatta polisfall (påverkar framför allt tramcykelolyckorna) och å andra sidan utvidgningen att omfatta även andra än på sjukhus intagna personer. Nettoresultatet har som synes blivit något högre tal för centralbyrån. I dess tal ingick 1953 ca 950 dödsfall mot 341 i vårt material. Dödligheten bland sjukhusfallen var, som ovan nämndes 2,3 %. I polismaterialet var den helt naturligt högre, eller 5,8 %.

Ökningen av antalet i trafiken skadade eller dödade personer från år 1939 till 1953 är enligt polismaterialet 83 % och enligt sjukhusmaterialet 70 % (se diagrammet).

4.5. Den aktuella kariesprocenten hos sjuåringar

I årsberättelserna från folktandvårdspoliklinikerna ingår uppgifter bl. a. om antalet permanenta tänder hos 6- och 7-åriga patienter angripna av karies men ej behandlade. Genom att sätta dessa tänders antal i relation till totala antalet frambrutna permanenta tänder hos samma barn kan man erhålla ett procenttal, som är ett summariskt uttryck för vårdbehovet. Sådana procenttal benämnes här »aktuell kariesprocent».

I tab. W redovisas resultatet av en bearbetning av materialet beträffande sjuåriga barn. Dock bör observeras, att man före 1949 som sjuåringar räknade

alla barn i folkskolans första klass, medan man fr. o. m. nämnda år gått direkt efter åldern. Emellertid torde denna omständighet endast äga ringa betydelse vid bedömningen av den aktuella kariesprocentens förändringar.

Tab. W omfattar åren 1941—1953, men uppgifter saknas dels för 1951, för vilket år ingen beräkning utförts och dels för 1952, då materialet endast omfattade senare hälften av året.

Procenttalen från olika år växlar i en del fall till synes omotiverat inom ett och samma län. Det är icke uteslutet, att detta förhållande i vissa fall kan sam-

Tab. W. Aktuell kariesprocent för permanenta tänder hos i folktandvården undersökta 7-åriga skolbarn 1941—1953 *Rate of caries frequency in permanent teeth in seven year old children (percentage).*

Landstingsområde, städer	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1953
Stockholms län	27,5	25,8	23,1	20,6	20,9	20,8	23,4	23,1	22,3	25,3	23,5
Uppsala län	—	30,5	26,4	19,0	16,2	19,5	18,7	20,6	16,5	19,0	24,1
Södermanlands län	22,7	19,6	19,1	17,7	16,1	14,3	13,0	15,8	14,7	14,7	18,1
Östergötlands län	37,9	34,0	35,6	33,3	35,5	32,6	31,8	34,3	37,9	34,3	33,3
Jönköpings län	33,3	30,2	20,6	28,0	22,0	22,3	19,8	21,0	26,9	28,5	27,4
Kronobergs län	29,8	27,4	26,6	30,4	25,4	23,7	25,5	27,3	36,2	34,5	30,6
Kalmar läns norra	24,9	13,8	12,7	17,6	25,5	19,4	14,2	20,9	14,1	19,6	24,4
Kalmar läns södra	—	—	36,6	28,9	29,4	24,4	24,5	25,1	24,6	26,0	29,6
Gotlands län	—	—	—	21,3	16,7	29,7	21,7	24,8	23,9	25,7	26,6
Blekinge län	—	—	20,2	19,9	13,9	19,2	20,6	27,8	28,8	29,9	34,4
Kristianstads län	27,7	29,2	28,3	26,7	25,3	27,3	25,4	..	30,5	32,0	32,8
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	..	..	..	34,3
Hälsingborgs stad	—	—	—	—	—	32,6	33,8	35,5	35,4	35,8	37,0
Malmöh. län i övr.	22,7	30,2	28,2	28,6	30,5	29,8	27,5	28,9	27,4	29,0	35,2
Hallands län	51,3	44,9	31,9	27,3	26,6	29,3	28,7	32,0	29,2	33,2	33,8
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	32,4	33,0	34,1	33,7	29,4
Göteb. o. Boh. l. i övr. .	28,4	32,1	26,3	22,4	27,8	29,6	28,2	25,9	27,0	31,7	29,4
Älvsborgs län	31,5	27,6	30,2	27,0	27,2	29,2	33,1	34,3	38,3	35,5	37,5
Skaraborgs län	30,7	35,6	37,0	28,2	32,8	30,2	22,1	23,2	29,9	31,3	24,3
Värmlands län	38,6	38,0	35,3	31,8	33,6	32,4	30,5	37,1	33,6	33,1	29,5
Örebro län	33,9	37,3	28,0	31,3	25,6	24,6	25,7	32,2	36,6	37,4	36,2
Västmanlands län	15,8	14,4	13,6	18,5	15,9	17,7	18,6	19,2	22,0	17,8	23,4
Kopparbergs län	—	—	—	—	—	24,9	20,2	21,1	26,2	23,0	22,3
Gävle stad	20,8	23,6	19,1	13,9	19,4	17,7	22,7	21,0	20,9	31,7	27,3
Gävle. län i övr.	16,0	31,6	26,8	28,7	24,6	24,4	20,4	22,5	25,0	24,2	20,0
Västernorrlands län	—	—	—	35,9	..	31,7	33,7	29,8	31,7	31,7	25,7
Jämtlands län	—	—	39,3	38,0	34,7	35,1	34,9	36,3	33,7	32,1	24,6
Västerbottens län	33,2	33,3	27,3	22,0	27,3	28,4	25,0	22,7	25,3	27,2	25,7
Norrbottens län	44,3	30,7	19,7	27,3	28,1	26,4	28,2	26,5	26,9	29,0	34,2
Hela riket (medeltal)	29,1	27,5	24,3	24,9	24,1	24,4	25,3	28,2	29,2	29,3	29,2

manhånga med brister i det statistiska materialet. Genomgående låga tal, d. v. s. relativt lågt vårdbehov, visar sig emellertid för t. ex. Södermanlands och Västmanlands län och höga för Östergötlands, Värmlands, Örebro och Jämtlands län.

Genomsnittstalet för hela riket sjönk från 29,1 år 1941 till 24 å 25 åren 1943—1947. Det genomsnittliga vårdbehovet i det permanenta bettet hos sjuåringarna i folktandvården minskades sålunda med ca 15 %. År 1948 ökade den aktuella kariesprocenten ånyo och har nu uppnått samma nivå som 1941. Stegringen har dock ingalunda varit likformig över hela landet.

I samband med folktandvårdens fortgående utbyggnad till lägre åldersklasser kan väntas en tendens till sänkning av den aktuella kariesprocenten för sjuåringarna.

Till att belysa denna fråga har materialen för åren 1950 — då sexårstandvården ännu hade mycket ringa omfattning — och 1953 underkastats särskild bearbetning. Sålunda undersöktes först, hur stor omfattning tandvården för sexåringar hade år 1953 i de olika länen (städerna) och dessa indelades med hänsyn härtill i tre grupper. Till (a) den lägsta gruppen räknades län etc., där sexåringarnas antal i folktandvården utgjorde högst 10 % av sjuåringarnas och till

(b) den högsta gruppen sådana där de utgjorde 50 % eller mera. Mellangruppen (c) utgjordes alltså av områden med 11—49 %. Vid en jämförelse av åren 1950 och 1953 borde effekten av denna tandvård visa sig. Resultatet blev följande.

Län (städer)	Aktuell kariesprocent för sjuåringar	
	1950	1953
a) med ringa sexårstandvård .	32,0 %	33,2 %
b) » mycket » .	26,9 »	24,6 »
c) övriga	27,8 »	27,7 »
	Samtliga 29,3 %	29,2 %

Det må nämnas, att till grupp a hörde: Östergötlands län, Kalmar läns norra landstingsområde, Gotlands, Blekinge och Kristianstads län, Hälsingborgs stad, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Värmlands län, Gävle stad och Norrbottens län och till grupp b: Uppsala, Kronobergs, Skaraborgs, Kopparbergs, Jämtlands och Västerbottens län.

Med hänsyn till det framkomna resultatet synes slutsatsen berättigad, att visserligen var den aktuella kariesprocenten för sjuåringar i stort sett oförändrad mellan 1950 och 1953, men detta resultat skulle sannolikt icke uppnåtts, om icke sexårstandvård satts in på åtskilliga håll i landet.

Den aktuella kariesprocenten för sexåringar var 25,8 % år 1953.

4.6. Förlossningar och aborter

Förlossningar och födda barn. I tab. 25 har uppgifter från såväl barnmorskornas som förlossningsanstaltarnas årsberättelser sammanförts. Där redovisas länsvis antalet förlossningar på anstalter av typ I, II och III samt utom anstalt. Av-

gränsningen av typerna I och II har skett i huvudsak enligt definitioner, som givits i befolkningsutredningens betänkande om förlossningsvården (SOU 1945: 50, s. 152) och i sammandrag återfinnes i noterna till tabellen. I praktiken har

Tab. X. Antal förlossningar och födda barn år 1953 (enligt inkomna årsberättelser)

Deliveries and newborn

Vårdform <i>Type of care</i> (cf. table 25)	Antal förlossningar <i>Deliveries</i>		Antal födda barn <i>Newborn</i>							
			Fullgångna <i>Mature</i>				Ofullgångna <i>Immature</i>			
	Abso- luta tal	%	Le- vande födda <i>Live- born</i>	Därav avlidna i % ¹ <i>Thereof dead, per cent</i>	Död- födda <i>Still- born</i>	Döda under förloss- ningen i % av dödf. ²	Le- vande födda <i>Live- born</i>	Därav avlidna i % ¹ <i>Thereof dead, per cent</i>	Död- födda <i>Still- born</i>	Döda under förloss- ningen i % av dödf. ²
Anstalter av typ I..	58 202	52,8	55 382	0,4	620	50,0	2 438	18,4	475	24,0
" " " II..	41 935	38,1	39 910	0,5	497	52,5	1 742	19,7	303	26,7
" " " III..	6 279	5,7	6 091	0,4	53	43,4	164	12,2	20	35,0
Sjukstugor utan barn- bördsavd. <i>Cottage hospitals without ma- ternity ward</i>	156	0,1	153	0,7	1	100,0	1	100,0	1	—
Utom anstalt <i>Not in maternity institution but under the care of a midwife</i>	3 655	3,3	(3 340)	0,4	(32)	..	(88)	15,9	(21)	..
Summa <i>Total</i>	110 227	100,0	104 876	0,4	(1 203)	50,8	(4 433)	18,7	(820)	25,3

¹ Inom 7 dagar efter födelsen (betr. fall utom anstalt 10 dagar). *Within 7 (10) days.*² Dead during delivery in % of stillborn.

deras tillämpning inneburit, att anstalter, vilkas platsantal i tab. 9 och 10 förts i kolumnen obstetriska vårdplatser med egen specialläkare — alltså de mest kvalificerade avdelningarna — räknats till grupp I. Övriga barnbördsavdelningar vid lasarett och alla förlossningsavdelningar vid sjukstuga har förts till grupp II. Barnbördshuset i tab. 11 H1 har räknats till typ I. Övriga anstalter har räknats till typ III.

Tab. X här i texten utgör ett koncentrat av innehållet i tab. 25. Det framgår, att numera 96,7 % av alla förlossningar i landet äger rum på förlossnings- eller sjukvårdsanstalt.

Fr. o. m. år 1952 har definitionen på begreppet fullgången nyfödd ändrats till överensstämmelse med internationell konvention. Tidigare räknades barn, som var minst 47 cm långt eller vägde minst 2 700 g som fullgången, varvid längden vid skiljaktigt utslag fick avgöra. Nu går

gränsen så, att den som väger mer än 2 500 g, räknas som fullgången. På de nya blanketterna till årsberättelse från anstalt användes dock icke uttrycken fullgången och ofullgången, utan där står »över 2 500 g» resp. »högst 2 500 g». Motsvarande rubriker har införts i anstalternas förlossningsloggare. Efter denna ändring väntar man att finna en minskad frekvens ofullgångna nyfödda enligt årsberättelserna, men så är icke fallet. Tvärt om inträffade på det hela taget en höjning efter 1951, som framgår av sammanställningen nedan. Förklaringen härtill synes ligga i att man tidigare huvudsakligen gått efter längden vid barnens klassificering och att längd- och viktnormerna icke helt motsvarade varandra. (Se denna publikation årgång 1952.)

Vidare finner man av sammanställningen ovan, att största antalet ofullgångna registreras på anstalter av typ I,

Ofullgångna i % av samtliga födda						
	Förlossn.anst., typ			Annan anstalt	Utom anstalt	Summa
	II	III				
År 1947	4,7	4,3	2,5	..	3,1	4,3
» 1948	4,8	4,3	2,3	3,1	3,1	4,3
» 1949	4,8	4,0	1,9	3,4	3,0	4,1
» 1950	4,4	4,0	1,9	1,6	3,1	4,0
» 1951	4,9	4,3	1,8	1,9	2,9	4,4
» 1952	5,0	4,7	2,5	0,5	3,0	4,6
» 1953	4,9	4,8	2,9	1,3	3,0	4,7

som kan väntas ha de mest komplicerade fallen, och därnäst på typ II. Kolumnen »utom anstalt» avser fall handhavda av distriktsbarnmorskor och övriga barnmorskor i öppen vård. Dessa barnmorskor hade fått meddelande om den ändrade definitionen men icke ny blankett.

Av tab. 25 framgår, i hur många fall barnaföderskor dött i samband med förlossningen. För perioden 1947—1953 kan följande uppgifter härom lämnas.

År	Antal barna- föderskor	Därav döda i samband med förlossn.	
		Antal	På 100 000 föderskor
1947	128 189	110	86 ± 8,2
1948	127 622	96	75 ± 7,7
1949	122 494	96	78 ± 8,0
1950	115 957	71	61 ± 7,3
1951	110 522	85	77 ± 8,3
1952	110 723	52	47 ± 6,5
1953	110 227	57	52 ± 6,9

(Talet för 1951 är reviderat.) Med hjälp av de utsatta medelfelen kan beräknas, att skillnaden mellan t. ex. det första och det sista året är statistiskt säkerställd (större än tre gånger medelfelet på differensen). Till dödlighetens nedgång kan en från befolkningsstatistiken känd, svag tendens till sänkning av barnaföderskornas ålder i någon ringa mån ha bidragit (SOS: Befolkningsrörelsen). Enär dödsrisken är lägre i yngre åldrar, bör en sådan tendens i och för sig verka sänkande på den genomsnittliga dödligheten.

Det antal döda mödrar, som ovan re-

dovisas, överensstämmer ganska nära med det som statistiska centralbyrån redovisar under rubriken »Havandeskaps- och förlossningssjukdomar» i publikationen »Dödsorsaker» (SOS), ehuru det icke nödvändigtvis behöver vara fråga om identiska fall, eftersom vi i förlossningsstatistiken icke efterfrågar vissa bestämda sjukdomar utan de i samband med förlossningen avlidna, oavsett dödsorsaken. Sålunda redovisade centralbyrån för år 1947 105 och 1951 86 fall (de, som avlidit i samband med abort, icke medräknade). Ännu tidigare, t. ex. åren 1935 och 1940, var centralbyråns tal 200 respektive 155. Till den kraftiga sänkningen, som sålunda ägt rum från 1935 till 1953 har hygienens framsteg, den förebyggande mödravården inbegripen, och under de allra sista åren de nya antibiotika, sannolikt varit de viktigaste orsakerna.

Ur WHO:s publikation Epidemiological and Vital Statistics Report, Vol. 7, No. 2, 1954, har följande uppgifter om mödradödlighet i olika länder hämtats. De avser antalet döda i »havandeskapets, förlossningens och barnsängstidens sjukdomar» och inkluderar även fall, som haft samband med abort. Tabellen är icke standardräknade med avseende på åldrar. De avser döda mödrar i förhållande till 100 000 levande födda barn och hänför sig, där intet annat anges, till år 1951.

Canada	105	Finland	121
Chile	390	Frankrike	81
USA (1950)	81	Italien	149
» vita	60	Norge	96
» färgade	205	Nederländerna	83
Israel	72	England och Wales ..	82
Japan	172	Skottland	109
Västtyskland		Sverige	86
(1952)	189	Australien	105
Danmark	80	Nya Zeeland (vita) ..	69

Aborter. Om det totala antalet aborter, som årligen äger rum i vårt land, har man ingen säker kännedom. Däremot har man uppgifter om aborter verkställda enligt lagen om avbrytande av havandeskap (se även kap. 4. 7) och om övriga vid våra sjukhus i sluten vård intagna ävensom av barnmorskor i öppen vård omhändertagna abortfall.

Anstälternas uppgifter om aborter synes ha varit tämligen fullständiga år 1953, såtillvida som uppgifter inkommit från praktiskt taget alla som vederbort. Ett sammandrag meddelas i tab. Y, som i allt upptager 16 368 aborter. Till detta tal kan läggas 281, som utgör det antal, som distriktsbarnmorskor o. d. redovisat (utan närmare specifikation av fallens art); alltså tillhoppa 16 649 abortfall. Här ingår 4 591 aborter utförda enligt lagen om avbrytande av havandeskap. Sistnämnda tal kan jämföras med det under år 1953 verkställda antalet enligt de särskilda operationsberättelser, som ope-

ratörerna på de anstalter, där ingreppen ägt rum, har att insända till medicinalstyrelsen och som var 4 915 (se nästa textavsnitt). De båda materialen täcker icke alldeles samma period, då årsberättelserna håller sig strikt till kalenderåret och operationsberättelserna bearbetas efter inkomstdatum, vilket kan ligga någon månad efter operationen. Då antalet verkställda aborter var mindre 1953 än 1952, är det rimligt, att operationsberättelsernas tal ligger över.

I tab. Y anges aborternas klassifikationsnummer enligt det internationella systemet, dels i vänstra kanten med ett tresiffrigt tal dels i tabellhuvudet med en decimalsiffra. I den första kolumnen, med decimalsiffran 0, har man det största antalet — en blandning av spontana och provocerade aborter, dock ej sådana som provocerats enligt lagen om avbrytande av havandeskap, vilka sistnämnda uppförts under decimalen 1. Under decimalen 2 har man det lilla antal fall, som veterligen framkallats utan tillstånd. Som »annan abort» (decimal 3) har räknats druvbörd, blödnings efter abort, som icke ägt rum på den redovisande anstalten, placentalpolyper m. m., vilket delvis utgör fall, som vanligtvis icke eller endast med tvekan räknas som aborter.

Tab. Y. Abortfall (på sjukvårdsanstalter intagna fall) år 1953

Abortions (in-patients at hospitals)

	Spontana el. ej speci- ficerade .0	Legalt, provo- cerade .1	Andra provo- cerade .2	Andra .3	Summa
650 Utan uppgift om feber el. förgiftning	10 354	4 536	53	253	15 196
651 Med uppgift om feber	777	43	84	57	961
652 » » » förgiftning (ej feber)	27	12	3	2	44
NOS Utan närmare specifikation	167	—	—	—	167
Summa 1953	11 325	4 591	140	312	16 368
» 1952	11 070	5 088	107	576	16 841

Antalet abortfall med feber utgjorde 7,9 % av samtliga fall, bortsett från de legala aborterna och de 167, för vilka uppgift om feber saknas. Motsvarande tal för 1952 var 7,4 %. Senast föregående tillfälle, då frekvensen feberfall beräknades på uppgifter i sjukhusens årsberättelser, var år 1949, och då var motsvarande tal 6,5 %. Året dessförinnan,

eller 1948, beräknades det till 9,4 %. För de legala aborterna var frekvensen feberfall 0,9 % år 1953. Det må tillfogas, att de 12 fall av legala aborter, som förts på nummer 652,1 huvudsakligen torde vara sådana, där graviditetstoxikos spelat in som orsak till havandeskapets avbrytande.

4.7. Legala aborter, steriliseringar, kastreringar

Abort- och steriliseringsmaterialet (operationsberättelserna) har för första gången bearbetats enligt hålkortsmetoden. För varje fall har ett hålkort (marksensingkort) upptagande — förutom diarienumret — vederbörandes ålder, civilstånd, hemortslän, föregående förlossningar, indikation, diagnos, komplikation m. m. iordningställts. Ett sammandrag av de med hjälp av korten framställda tabellerna återges som nr 27 och 28 i tabellavdelningen.

Aborter enligt lagen om avbrytande av havandeskap. Abort enligt lagen om avbrytande av havandeskap den 17 juni 1938 (nr 318) med ändring den 17 maj 1946 kan erhållas efter tillstånd antingen av medicinalstyrelsen eller, då fråga icke är om abort på eugeniska indikationer eller gäller rättsinkapabla kvinnor, av två läkare (på s. k. två-läkarutlåtande). Dessutom kan avbrytande av havandeskap i vissa fall ske utan sådant tillstånd, om tiden icke medger dess inhämtande (s. k. nödfall).

Antalet *ansökningar* om abort, som ställts till medicinalstyrelsen åren 1949—1953 framgår av följande serie:

	Hela antalet	Därav bifallna
1949	5 736	5 086
1950	6 361	5 149
1951	6 884	5 751
1952	6 023	4 790
1953	5 908	4 758

Antalet till medicinalstyrelsen inkomna berättelser om *verkställda* aborter alltsedan abortlagens tillkomst ställde sig som följer:

År 1939	439	År 1947	3 534
» 1940	506	» 1948	4 585
» 1941	496	» 1949	5 503
» 1942	568	» 1950	5 889
» 1943	703	» 1951	6 328
» 1944	1 088	» 1952	5 322
» 1945	1 623	» 1953	4 915
» 1946	2 378		

Talen anger, som nämnts antalet respektive år inkomna berättelser. Av de år 1953 inkomna gällde 268 operationer, som verkställdes år 1952. Resten hade opererats år 1953.

Aborternas fördelning på län m. m. framgår av tab. Z och på indikationer, två-läkarutlåtanden m. m. av tab. Å.

I tab. Z har aborternas antal satts i relation dels till antalet kvinnor (i alla åldrar) i resp. län, dels till antalet barnaföderskor. Det idealiska skulle vara att sätta dem i relation till antalet graviditeter, men detta är av kända skäl icke möjligt. En annan lämplig relation skulle vara till antalet kvinnor i fertil ålder, men kvinnornas åldersfördelning meddelas länsvis endast vid folkräkningstillfällena — d. v. s. senast för år 1950. I brist på dessa uppgifter torde relationen till barnaföderskorna få accepteras som det bästa uttrycket för den relativa frekvensen. Det bör dock

Tab. Z. Antalet utförda legala aborter och steriliseringar fördelat efter vederbörandes hemort
Abortions and sterilizations induced for medical or legal indications according to domicile of the patient

Län, städer	Aborter åren 1951—1953						Steriliseringar år 1953			
	Absoluta tal			På 10 000 kvin- nor ¹	På 100 barnaföders- kor 1953 ²		Absoluta tal		På 10 000 invånare ³	
	1951	1952	1953		Inom äkt.	Utom äkt.	Hela an- talet	Därav eug. o. soc. ind.	Hela an- talet	Därav eug. o. soc. ind.
Stockholms stad	1 771	1 406	1 341	32,5	7,9	44,4	207	30	2,7	0,4
Stockholms län	470	411	365	19,2	5,1	16,3	117	25	3,1	0,7
Uppsala län	241	190	183	22,8	5,6	20,7	60	11	3,8	0,7
Södermanlands län	189	143	114	10,5	2,7	10,4	46	8	2,1	0,4
Norrköpings stad	104	87	51	11,1	2,6	9,4	42	6	4,8	0,7
Östergötlands län i övr. ..	149	106	119	9,1			66	12	2,5	0,5
Jönköpings län	198	142	128	9,3	2,3	14,9	41	11	1,5	0,4
Kronobergs län	48	34	31	4,0	1,1	3,6	20	11	1,3	0,7
Kalmar län	102	133	78	6,7	1,8	7,2	48	16	2,0	0,7
Gotlands län	42	29	36	12,5	3,4	6,7	27	7	0,5	1,2
Blekinge län	53	46	51	7,0	2,1	7,3	31	6	2,1	0,4
Kristianstads län	159	142	101	7,8	2,0	9,7	54	18	2,1	0,7
Malmö stad	175	216	207	19,6	2,9	14,3	117	20	5,8	1,0
Hälsingborgs stad	78	46	35	9,2			31	11	4,3	1,5
Malmöhus län i övr.	152	109	99	6,2	2,5	13,9	60	19	1,9	0,6
Hallands län	78	52	77	9,4			24	4	1,4	0,2
Göteborgs stad	413	365	326	17,2	3,9	19,7	78	15	2,1	0,4
Göteb. o. Bohus l. i övr. ..	148	140	129	12,7			19	5	2,9	0,2
Älvsborgs län	170	113	87	4,7	1,3	6,3	68	12	1,9	0,3
Skaraborgs län	81	70	43	3,5	0,9	4,7	26	15	1,0	0,6
Värmlands län	130	135	127	9,0	2,5	7,0	45	13	1,6	0,5
Örebro län	118	124	110	8,7	2,3	9,7	85	25	3,4	1,0
Västmanlands län	184	165	157	15,2	3,8	11,6	79	13	3,7	0,6
Kopparbergs län	146	140	149	11,0	3,2	5,9	88	16	3,2	0,6
Gävleborgs län	263	232	210	14,6	4,5	6,7	109	17	3,8	0,6
Västernorrlands län	232	206	183	12,9	3,7	6,3	98	28	3,4	1,0
Jämtlands län	105	98	62	8,8	2,1	5,6	42	11	2,9	0,8
Västerbottens län	70	55	61	5,4	1,1	4,7	47	5	2,0	0,2
Norrbottnens län	214	159	166	13,7	3,2	5,4	51	14	2,0	0,6
Utlandet <i>Aliens</i>	43	26	89	..	..	..	—	—	—	—
Okänd ort <i>Unknown</i>	2	2	—	—	—	—	13	1	..	..
Summa	6 328	5 322	4 915	13,6	3,4	14,4	1 839	405	2,6	0,6

¹ Per 10 000 women. — ² Per 100 women in childbed. (*Legitimate and illegitimate maternities*). — ³ Per 10 000 inh.

observeras, att så som talen står i tabellen är de blott approximativt riktiga, enär dels antalet barnaföderskor är beräknat på befolkningsstatistikens uppgifter om födda barn och dels dess uppdelning på barn födda inom resp. utom äktenskapet icke exakt motsvarar abortberättelsernas uppgifter om gifta och icke gifta. Till gruppen utom äktenskap har sålunda i abortmaterialet förts alla

frånskilda och änkor, vilket givetvis icke alltid är riktigt.

Tab. Z visar, att i genomsnitt för riket svarade mot 100 barnaföderskor med barn inom äktenskapet 3,4 och utom äktenskapet 14,4 aborter enligt lagen. Tillhopaslagna gör dessa tal ett genomsnitt av 4,4 för samtliga barnaföderskor. Motsvarande genomsnitt var 2,7 år 1947 och 5,7 år 1951, då kulmen i dessa aborter inträffade.

	Komplicerade fall (inkl. dödsfall)	
	Antal	‰
År 1949	447	81,2 ± 3,7
» 1950	365	62,0 ± 3,1
» 1951	393	62,1 ± 3,0
» 1952	306	57,5 ± 3,2
» 1953	265	53,9 ± 3,2

Medelfelen ger möjlighet beräkna, att tillbakagången i komplikationerna från 1949 till 1953 icke är ett verk av slumpen (större än tre gånger medelfelet på differensen).

För dödsfallen tagna för sig gäller följande serie, i vilken dödsfall vid kombinerad abort-steriliseringsoperation anges separat. (Promilletalen anger i sist-

nämnda fall relationen till abort-steriliseringsoperationerna.)

Dödsfall vid abortoperation			
Hela antalet		Därav vid samtidig sterilisering	
Antal	‰	Antal	‰
År 1949..	7 1,27 ± 0,48	5	3,43 ± 1,53
» 1950..	7 1,19 ± 0,45	5	3,39 ± 1,52
» 1951..	6 0,95 ± 0,39	2	1,29 ± 0,92
» 1952..	5 0,94 ± 0,42	4	2,83 ± 1,42
» 1953..	2 0,41 ± 0,29	1	0,84 ± 0,84

Medelfelen på dessa frekvenser är så stora, att någon statistiskt säkerställd skillnad mellan 1949 och 1953 icke kan påvisas. Till samma resultat kommer man genom χ^2 -analys. Här följer en specifikation enl. tab. Å på diagnoser.

Grupp I, eugenisk indikation, svår kroppslig sjukdom

Från mannen		Från kvinnan		Från mannen och kvinnan	
Dövstumhet	1	Dislocatio congen coxae ..	2	Missbildning	2
Harläpp	1	Haemophili	2	Cystinosis	1
Haemophili	1	Missbildning	2	Dövstumhet	1
Lipoidosis	1	Alopecia congenita	1	Epidermolysis bullosa	1
Medfödd muskelsjukdom..	1	Aplasia dentis	1	Erythroblastosis	1
Sockersjuka	1	Cataracta congenita	1	Grön starr	1
	6	Ceratoderma	1	Idiotia amaurotica	1
		Chorea hereditaria Hun-		Medfödd muskelsjukdom..	1
		tington	1	Retinitis pigmentosa	1
		Spina bifida	1		10
			12		

Grupp I, medicinsk och social-medicinsk indikation, rättsinkapabla

Psykos	135	Oligophreni	2
Insania per trauma mentale	46	Hysteri	1
Depression	21		207
Insania e laesione cerebri .	2		

Grupp I, medicinsk och social-medicinsk indikation, rättskapabla

Svaghet	2 208	Postpoliomyelitiskt till-		Magsår	2
Depression	561	stånd	7	Myalgi	2
1 § 1:a st, 2) abortlagen ¹ ..	491	Bronkialastma	6	Oligophreni	2
Psykoneuros	198	Psykopati	6	Anemi	1
Psykos	126	Sclerosis disseminata	6	Ben- och ledtbe	1
Insania per emotion. acqui-		Nefrit	6	Cardioscleros	1
sit.	34	Missbildning	5	Demens	1
Epilepsi	22	Neoplasma malignum	5	Hemiplegi	1
Hypertoni	20	Sockersjuka	5	Insania ex intoxicatione ..	1
Lungtbe	15	Diskbräck	4	Kronisk bronkit	1
Encephalopathia posttrau-		Otoscleros	4	Medfödda muskelsjuk-	
matica	11	Postencephalitiskt tillstånd	4	domar	1
Artrit	10	Bäckenförträngning	3	Myasthenia blavis	1
V. O. C.	10	Graviditetstoxikos	3	Porphyria	1
Insania per trauma men-		Migrän	3	Syndroma Marfan	1
tale	8	Obesitas	3	Tyreotoxicos	1
Insania e laesione cerebri .	7	Syfilis	3	Öroninflammation	1
		Encephalopathia	2		

¹ I ett fall rubeola.

Grupp I, humanitär indikation.

Sedlighetsbrott:	Brott mot annans frihet:
S.L. 18 kap. 8 § 10	S.L. 15 kap. 12 § 4
S.L. 18 » 9 § 4	18

Grupp II, medicinsk och social-medicinsk indikation

Lungtbc 130	Bäckenförträngning 3	Funktionellt hjärtfel 1
Svaghet 72	Diskdegeneration 3	Grön starr 1
Depression 63	Epilepsi 3	Hydronefros 1
1 § 1:a st, 2) abortlagen . 31	Hemiplegi 3	Insania e laesione cerebri . 1
V. O. C. 27	Lungtbc + sockersjuka ... 3	Kronisk uveit 1
Hypertoni 26	Lymphogranulomatosis be-	Kronisk pankreatit 1
Sockersjuka 26	nigna 3	Leukemi 1
Psykoneuros 25	Njursten 3	Levercirros 1
Neoplasma malignum 24	Psykos 3	Malign lymfgranulomatos
Nefrit 23	Trombos 3	Mjältförstoring 1
Graviditetstoxikos 15	Adipositas 2	Nefrit + artrit 1
Artrit 13	Cicatrices uteri 2	Paraplegia posttraumat. . 1
Missbildning 13	Erythroblastosis 2	Parkinsonism 1
Bronkialastma 9	Insania per trauma mentale 2	Polyglandulär funktions-
Otoscleros 9	Myasthenia gravis 2	rubbnings 1
Postpoliomyelitiskt till-	Perniciös anemi 2	Psoriasis 1
stånd 9	Pyelit 2	Psykopati 1
Sclerosis disseminata 8	Upprepade kejsarsnitt 2	Retinalavlossning 1
Ben- och ledtbc 5	Brakialneurit 1	Ryggvärk U N S 1
Tyreotoxikos 5	Bronhektasi 1	Strictura oesophagi 1
Ulcerös kolit 5	Bukbräck 1	Spastisk cerebral barnför-
Urogenitaltbc 5	Dyscinesia biliaris 1	länning 1
Anemi U N S 4	Dövhet 1	Ulcerös proktit 1
Muskelreumatism 4	Encephalopathia 1	Vaginalprolaps 1
Arterioskler. o. degener.	Encephalopathia posttrau-	626
hjärtssjukdom 3	matica 1	

Grupp II, humanitär indikation

Sedlighetsbrott:	Brott mot annans frihet:
S.L. 18 kap. 8 § 6	S.L. 15 kap. 12 § 1
S.L. 18 kap. 2 § 1	8

Grupp III, nödfall

Graviditetstoxikos 2	Reumatisk feber 1
Depression 1	Tarmtbc 1
Hotande uterusruptur 1	6

Komplikationer (Dödsfallen här ej medräknade)

Feber 74	Parametrit 5	Hjärtinsufficiens 1
Efterblödning 32	Riklig operationsblödning . 5	Huvudvärk 1
Anemi 14	Ileus 4	Influensa 1
Placentarretention 12	Lungemboli 4	Insulincoma 1
Trombos 12	Atonia uteri 3	Invagination 1
Haematom 11	Bronkit 3	Kolecystit 1
Salpingit 10	Haematuria 3	Nefrit 1
Infektion i övre luftvägarna 9	Psykos 3	Paratyfus 1
Suturinsufficiens 7	Haematometra 2	Tarmvred 1
Urinvägsinfektion 7	Lymphangitis mammae ... 2	Urinbläslaeasion 1
Bronkopneumoni 6	Lymphangitis uteri 2	Urinretention 1
Endometrit 6	Uterusperforation 2	Vesicovaginalfistel 1
Sårinfektion 6	Bäckenabscess 1	263
Chock 5	Depression 1	

Dödsfall (I 1 fall hade sterilisering samtidigt verkstälts).

Lungemboli 1
Tarmvred + lungemboli .. 1
2

Den lokala fördelningen av steriliseringsarna framgår av tab. Z. Där lämnas särskilda uppgifter om operationer på grund av eugenisk och social indikation. Att social indikation i detta fall sammanslagits med den eugeniska beror på att man på så sätt erhåller en grupp, där mentala defekter är den dominerande orsaken till ingreppet. Med social indikation avses nämligen fall, då vederbörande på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet, eller annan rubbning av själverksamheten eller ock på grund av asocialt levnadssätt anses vara för framtiden uppenbart olämplig att handha vårdnaden om barn. Det må tillfogas, att uttrycket social indikation för sterilisering har en helt annan innebörd än ordet »social», som ingår i begreppet

social-medicinsk indikation för abort. I senare fallet gäller det ju kvinnor, vilkas sociala förhållanden (arbetsbörda, försörjningsplikt o. s. v.) i kombination med medicinska förhållanden gör att de icke anses böra föda barnet i fråga.

Den starkt varierande frekvensen av steriliseringar i olika delar av landet bör icke uppfattas som renodlat uttryck för växlande behov därav, då praxis i tillämpningen av lagen sannolikt också företer lokala variationer. Frekvensen sammanhänger dock icke med förekomsten av anstalter för t. ex. sinnesslöa, då det är vederbörandes hemort — icke hans vistelseort — som avgör, vart han räknas i statistiken.

Här följer en specificering av indikationerna enligt tab. Ä på diagnoser.

Grupp I, eugenisk indikation, kroppslig sjukdom eller lyte.

Hos mannen		Hos kvinnan	
Chondrodystrophia	1	Ceratoderma	1
Chorea hereditaria Hun-		Missbildning	3
tington	1		4
Haemophili	1		
	3		

Grupp II, eugenisk indikation, kroppslig sjukdom eller lyte

Aplasia dentis	1
Chorea hereditaria Hun-	
tington	1
Haemophili	1
Missbildningar	4
	7

Grupp I, medicinsk indikation

Svaghet	878	Lungtbc	5	Deformerande artros	1
Psyconeuros	130	Bronkialastma	4	Demens	1
Depression	76	Insania per trauma mentale	4	Encephalitis	1
Psykos	45	Sclerosis disseminata	4	Graviditetspsykos	1
Epilepsi	20	Sockersjuka	4	Hemiplegia	1
Hypertoni	16	Otoscleros	3	Myalgi	1
Postpoliomyelitiskt till-		Erythroblastosis	2	Njurtbc	1
stånd	8	Migrän	2	Spastisk cerebral barnför-	
Bäckenförträngning	7	Nefrit	2	lämning	1
Missbildningar	7	Oligophrenia	2	Subaraknoidalblödning ...	1
Artrit	6	Postencephalitiskt tillstånd	2	Syfilis	1
Psykos	6	Uterusprolaps	2	Syndroma Cushing	1
Insania e laesione cerebri .	6	Anemi	1	Sömnrubbning	1
V. O. C.	6	Angina pectoris	1	Tumor cerebri	1
Encephalopathia posttrau-		Cancer coli	1		
matica	5	Cancer mammae	1		
Graviditetstoxikos	5	Cardiosclerosis	1		

Grupp III, utan abort

V. O. C.	7	Varicer	2	Lungtbc	1
Sockersjuka	6	Artrit	1	Myalgi	1
Bäckenförträngning	5	Binjuresjukdom	1	Upprepade kejsarsnitt	1
Anemi	3	Cancer thyroideae	1	Uterusprolaps	1
Hypertoni	3	Hudtbc	1	Vesicovaginalfistel	1
Graviditetstoxikos	2	Hydronefros	1		44
Nefrit	2	Tumör cerebri	1		
Otoscleros	2	Levercirros	1		

Grupp III, med abort

V. O. C.	12	Otoscleros	3	Myasthenia gravis	1
Hypertoni	10	Artrit	2	Pankreatit	1
Nefrit	10	Graviditetstoxikos	2	Parkinson	1
Lungtbc	7	Anemi	1	Porphyri	1
Sockersjuka	7	Bentbc	1	Psykoneuros	1
Sclerosis disseminata	5	Bäckenförträngning	1	Pyelit	1
Bronkjalastma	4	Cicatrices uteri	1	Ryggradskrökning	1
Missbildning	4	Coarctatio aortae	1	Spina bifida	1
Postpoliomyelitiskt till- stånd	4	Epilepsi	1	Tumör cerebri	1
Cancer mammae	3	Grön starr	1	Ulcerös kolit	1
Myalgi	3	Insania e laesione cerebri .	1	Ulveitis	1
Njursten	3	Intestinal obstruktion	1		100
		Lungtbc + sockersjuka ...	1		

Grupp IV

Bäckenförträngning	5
Upprepade kejsarsnitt	3
Sockersjuka	2
Graviditetstoxikos	1
Hypertoni	1
Nefrit	1
Tarmobstruktion	1
Uterusmyom	1
	15

Komplikationer hos kvinnor (dödsfallen här ej medräknade).

Feber	23	Urinvägsinfektion	3	Huvudvärk	1
Haematom	11	Anemi	2	Lungödem	1
Bronkopneumoni	8	Atonia uteri	2	Mastit	1
Ileus	6	Bronkit	2	Parametritis	1
Tromboflebit	5	Placentalretention	2	Paratyfus	1
Lungemboli	4	Psykos	2	Riklig operationsblödning .	1
Suturinsufficiens	4	Urineringsbesvär	2	Spottkörtelsjukdom	1
Sårinfektion	4	Chock	1		97
Endometritis	4	Coma diabeticum	1		
Infektion i övre luftvägarna	3	Efterblödning	1	Inga komplikationer hos män.	

Dödsfall. (Avbrytande av havandeskap hade samtidigt företagits.)

Tarmvred + lungemboli .. 1

Kastreringar. Förhållandena på hithö-
rande område regleras genom lagen den
24 mars 1944 (nr 133) om kastrering.
Ingreppet kan verkställas antingen med
tillstånd av medicinalstyrelsen eller, i
vissa fall, på utlåtande av två läkare.

Under år 1953 inkom till medicinal-

styrelsen 25 *ansökningar* om kastrering,
av vilka 22 bifölls och 3 avslogs. (År
1952 bifölls 25 och avslogs 1 *ansök-*
ning.)

Antalet under de fyra sista åren in-
komna rapporter om *verkställda* kastre-
ringar framgår av tab. Ö.

	Befintliga i slutet av året <i>No. of patients</i>	Därav i %: I familje- vård <i>In private homes</i>	Försöks- utskrivna <i>Released on probation</i>
År 1948.....	33 976	1,8	18,5
» 1949.....	34 576	1,8	18,9
» 1950.....	35 425	1,8	20,3
» 1951.....	36 084	1,8	21,2
» 1952.....	36 930	1,8	21,7
» 1953.....	37 804	1,8	22,9

delning åren 1938 och 1949 redovisas i 1949 års årgång av denna publikation.

Av visst intresse är att studera *omsättningen* av patienterna, d. v. s. de under en viss period intagna eller utskrivna sätta i relation till de tillgängliga vårdplatserna. Följande tablå är avsedd att belysa denna sak, men då de till buds stående uppgifterna om antalet vårdplatser icke inkluderar reservplatser, har i stället för platser räknats med det i genomsnitt under året vårdade klientelet. Talen anger alltså de utskrivnas (exkl. till annat sinnessjukhus förflyttade) antal per 100 i genomsnitt per dag på sjukhusen vårdade patienter. Statens sinnessjukhus för sinnesslöa ingår icke i beräkningen. Däremot ingår sekundäravdelningar.

	Statens sinnes- sjukhus	Storstädernas sinnessjukhus	Till- hopa
1947	34	72	42
1948	34	78	42
1949	35	80	44
1950	36	86	46
1951	38	91	49
1952	40	85	48
1953	42	89	51

Talen markerar som synes en kraftig ökning av omsättningen.

Sjukdomsformer. I tab. 32 har de i slutet av år 1953 befintliga fördelats efter sjukdomsform. Enligt gammal praxis medräknas i denna tabell de sinnesslöa såväl på de fyra statliga sinnes-

sjukhus, som hyser sådant klientel, som i övrigt i den mån de vårdas på sinnessjukhus. Av tabellen framgår, att den dominerande sjukdomsformen var schizofreni. Någon övervikt för det manliga könet kan märkas men är icke genomgående varje år.

Könsskillnaden framträder betydligt skarpare för andra sjukdomsformer. Sålunda uppvisar kvinnokönet relativt stora tal, då det gäller den manisk-depressiva psykosen, psykogen sinnessjukdom och presenila och senila sjukdomsformer, medan t. ex. syfilitisk infektion (paralytisk form), sinnessjukdom genom alkoholförgiftning och abnorm personlighet (psykopati) tycks vara vanligare hos männen. Psykopaternas andel av klientelet har för övrigt växt under den period, som tabellen omfattar, fram till år 1945. Därefter inträder en minskning för båda könen. De sinnessvagas och sinnesslöas andel är tämligen stor inom klientelet, men detta beror huvudsakligen på att vissa sinnesslöanstalter och -avdelningar ingår bland sinnessjukhusen.

I tab. 34 A redovisas sjukdomsformerna hos de under år 1953 återställda, och man finner, att fall med tidigare manisk-depressiv sjukdom här utgör en stor grupp. Återställda alkoholister och psykopater är relativt många, om man jämför med nyss citerade tabell över de befintliga, likaså återställda efter psykogen sinnessjukdom, annan än hysterisk form.

En specifikation av sjukdomsformen hos de ärftligt belastade lämnas i tab. 33, och man finner vid en procenttalsberäkning, att här upptagna fall av schizofreni (27,2 % bland männen och 26,2 % bland kvinnorna) utgör avsevärt mindre andel än genomsnittet för hela det befintliga klientelet enligt tab. 32. Vidare är de maniskt depressiva, psykopaterna och de

alkoholförgiftade relativt flera. Märkligt är, att de kvinnliga psykopaterna här är flera än de manliga.

Avgångna. Av tab. 17 framgår, hur många patienter, som återställts, förbättrats, avlidit o. s. v. bland dem, som avgått från de stora sinnessjukhusen under år 1953. I förhållande till hela klientelet ställde sig de återställdas och förbättrades antal under de senaste sex åren på sätt som framgår av följande serie, vilken avser alla de stora sjukhusen tillsammans utom de fyra med sinnesslöa belagda anstalterna men inklusive de försöksutskrivna.

	Antal patienter vid slutet av året <i>No. of patients</i>	Återställda under året i % av vidstående <i>Restored</i>	Förbättrade under året i % av vidstående <i>Improved</i>
År 1947...	31 587	9,1	13,6
» 1948...	31 981	9,9	13,4
» 1949...	32 531	10,1	15,0
» 1950...	33 321	10,6	14,4
» 1951...	33 949	11,7	14,6
» 1952...	34 847	12,2	13,6
» 1953...	35 657	12,7	14,7

Det är icke fullt korrekt att såsom skett i sammanställningen här ovan sätta de återställda resp. förbättrade i relation till antalet patienter vid årets slut, men eftersom patientantalet är tämligen konstant, har det härigenom uppkomna felet ringa betydelse.

Sjukdomsformerna bland de återställda har något berörts här ovan och i avslutning härtill skall tab. 34 B helt kort kommenteras. Här redovisas antalet återställda bland dem, som intagits under de sistförflutna tio åren på de stora sjukhusen. Den andra raden i tabellen anger antalet intagna under vart och ett av åren 1944—1953. Första raden anger antalet återställda bland dessa fram till och med år 1953. Av dem som intogs år 1944 hade således fram t. o. m. år 1953 åter-

ställts 2 073 eller 27 %, vilket framgår av tabellens sista rad. Observeras bör, att av de år 1952 intagna hade icke mindre än 34 % redan utskrivits som återställda. Detta med avseende på tiden höga tal får ses som uttryck dels för att antalet återställda över huvud taget stigit under senare år, dels för att sinnessjukdomar, som icke går till förbättring under de närmaste åren efter insjuknandet lätt övergår att bli kroniska. Detta senare förhållande framgår också av tab. 34 A.

I tab. 35 redovisas dödsorsakerna för dem, som avlidit på statens och storstädernas sinnessjukhus. Ålderssjukdomarna och bronkopneumoni dominerar såsom dödsorsaker. Bland övriga sjukdomar utgör tuberkulosen en av de största grupperna. Det dödlighetstal för tuberkulos, som kan beräknas på tabellens siffror, 1,9 ‰ och även om detta är väsentligt mycket lägre än tidigare, överstiger det vida genomsnittet för hela befolkningen. Enligt tab. 24 var detta år 1953 endast 0,15 ‰. Den väsentliga skillnaden mellan sistnämnda tal och det för sinnessjukhusen anförda kvarstår, även om hänsyn toges till att åldersfördelningen i befolkningen i dess helhet är en annan än inom sinnessjukhusens klientel.

Material till kap. 4.

Årsberättelser från förste provinsial- och stadsläkare: Kap. 4.1, 4.3 (Hälsövnadsförhållandena i allmänhet; Veneriska sjukdomar), tab. 18, 21, 22.

Uppgifter från fackbyråer inom medicinalstyrelsen: Kap. 4.1 (Undantag från skyddskoppypning).

Halvmånadsrapporter från förste provinsial- och stadsläkare: Kap. 4.3 (Epidemiska sjukdomar), tab. 18, 19, 20.

Nationalföreningen mot tuberkulos: Kap. 4.3 (Tuberkulos delvis), tab. 24.

Årsberättelser från sjukvårdsanstalter: Kap. 4.3, 4.4, 4.8; tab. 26, 29—35.

Årsberättelser från folktandvårdspolikliniker: Kap. 4.5.

Årsberättelser från barnmorskor och förllossningsanstalter: Kap. 4.6, tab. 25.

Rapporter om verkställda aborter, steriliseringar och kastreringar: Kap. 4.7, tab. 27, 28.

Uppgifter från medicinalstyrelsens skärmbildsbyrå: Kap. 4.3 (Tuberkulos, delvis), tab. 21.

KAP. 5

DET ALLMÄNNAS KOSTNADER FÖR HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

De uppgifter om kostnaden för olika slag av sjukvård, som lämnats i kap. 3.22 och 3.23, avser bruttoutgifterna för driften av vissa anstalter (utom rän-
tor, tomträttsavgälder, pensionskostnader m. m.). I tab. AA redovisas det allmän-

Tab. AA. Det allmännas nettoutgifter (inkl. investeringskostnader) för hälso- och sjukvårdsändamål, milj. kr

Net expenses (for operation and investments) for health and sick care of the State, the County councils and County boroughs, million kronor

Vårdform <i>Form of care</i>	1952				1953			
	Staten (1952/ 53) <i>The State</i>	Lands- ting <i>County coun- cils</i>	Städer utanför lands- ting <i>County bor- oughs</i>	Summa <i>Total</i>	Staten (1953/ 54) <i>The State</i>	Lands- ting <i>County coun- cils</i>	Städer utanför lands- ting <i>County bor- oughs</i>	Summa <i>Total</i>
Lasarettsvård <i>Hospital care</i>	47,85	296,12	121,62	465,59	38,29	323,67	125,62	487,58
Förlossningsvård vid anstalt <i>Ma- ternity wards</i>	2,45	4,57	1,84	8,86	2,37	3,33	1,75	7,45
Tuberkulosvård (lungtbe utom dis- pensär) <i>Sanatoria care</i>	6,25	36,44	12,01	54,70	6,92	33,52	12,76	53,20
Epidemivård <i>Epidemic care</i>	0,83	13,46	7,47	21,76	0,99	20,16	10,19	31,34
Kronikervård <i>Care of chronically sick</i>	2,61	23,43	10,39	36,43	3,53	30,83	12,44	46,80
Sinnessjukvård <i>Care of mentally sick</i>	136,40	9,61	15,72	161,73	146,93	8,30	10,99	166,22
Sinnesslövard <i>Care of mentally deficient</i>	11,68	13,88	2,89	28,45	13,70	14,01	4,98	32,69
Dispensärvård <i>TB dispensaries</i> . .	4,53	4,57	4,01	13,11	3,00	4,66	3,99	11,65
Distriktsvård (av sjuksköterskor) <i>Public health nursing</i>	6,86	12,03	1,46	20,35	6,79	11,93	1,31	20,03
Förebyggande mödra- och barna- vård <i>Maternity and child wel- fare</i>	3,85	3,26	0,90	8,01	5,98	2,90	1,37	10,25
Barnmorskeväsen <i>District mid- wifery</i>	3,79	5,67	0,08	9,54	3,32	5,07	0,08	8,47
Folktandvård och kommunal tandvård <i>Public dental care etc.</i>	6,06	18,97	9,52	34,55	8,73	21,41	9,13	39,27
Övrig hälso- och sjukvård <i>Other forms</i>	76,10	15,82	17,24	109,16	81,55	15,49	18,40	115,44
Summa Total	309,26	457,83	205,15	972,24	322,10	495,28	213,01	1 030,39
Tillkommer:								
Militär sjukvård <i>Military sick care</i>	9,08	—	—	9,08	9,82	—	—	9,82
Bidrag till sjukkassor <i>Contribu- tions to sickness funds</i>	58,25	—	—	58,25	63,80	—	—	63,80
Total	376,59	457,83	205,15	1039,57	395,72	495,28	213,01	1 104,01

¹ Avser Stockholms stad; för övriga städer utom landsting ingår förlossningsvården i lasarettsvården.

² Därav central hälsovårdsadministration 5,25 milj. kr, de statliga laboratorierna och statens institut för folkhälsan 6,26 milj. kr, utbildning

av medicinalpersonal 34,22 milj. kr och provin-
sialläkarstaten 11,70 milj. kr.

³ Härtill kommer kostnader för andra primär-
kommuner än städer utom landsting. Dessa upp-
skattades år 1950 till 15 å 20 milj. kr.

⁴ Korrigerat tal.

nas kostnader för såväl drift som nyanläggning och nyinredning med *netto-belopp*, sedan inkomsterna (t. ex. patientavgifterna) frändragits.

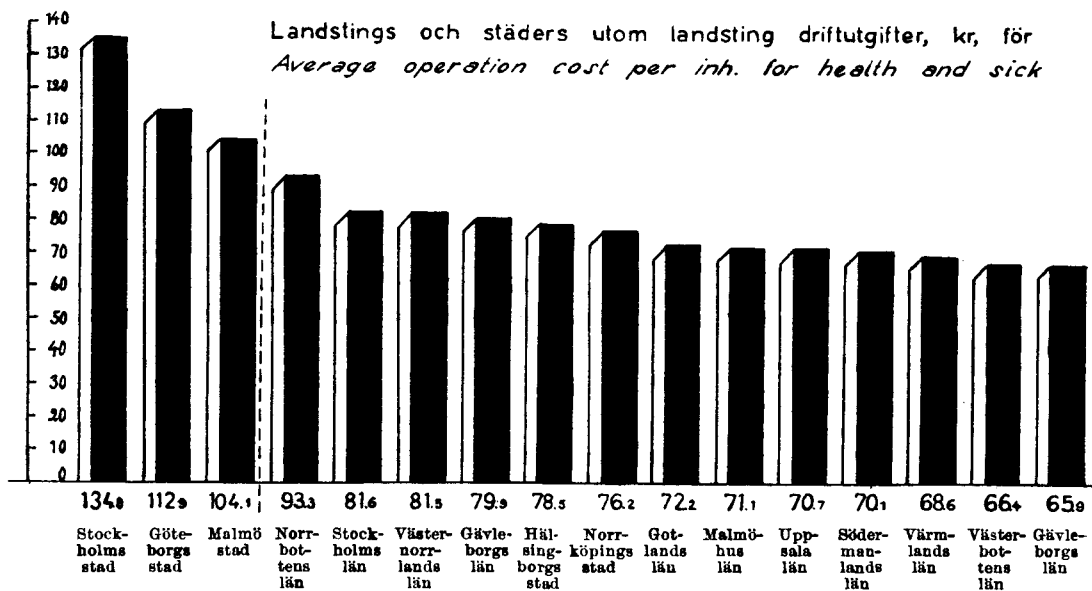
Uppgifterna om *statens* utgifter för hälso- och sjukvårdsändamål har hämtats ur publikationen Budgetredovisningen. Här har praktiskt taget alla poster inom medicinalstaten medräknats, och här till har lagts de militära utgifterna för sjukvårdsändamål, bidraget till sjuk-kassor, utgifterna för medicinsk undervisning, skolhälsovård, understöden åt medicinsk forskning m. m. En post, som icke kunnat medtagas, gäller verksläkarvården. Investeringskostnaderna ingår, liksom i närmast föregående årgångar av denna publikation, med hela de belopp, som tagits i anspråk under redovisningsåret. I årgångarna närmast före 1950 medtogs endast avskrivningarna på investeringarna, ett förfaringssätt, som är brukligt vid redovisningen av statsutgifterna. Genom ändringen uppnås överensstämmelse med landstingens och städernas utom landsting ekonomiska redovisning.

Uppgifterna rörande *landsting och städer utom landsting* är preliminära och har erhållits genom sammanställning av material hos statistiska centralbyrån. Investeringskostnaderna avser i centralbyråns material hela utgiften under redovisningsåret, även om den bestritts med lånemedel. Följaktligen ingår icke avskrivningar, ej heller amorteringar på tidigare upptagna lån bland utgifterna.

Totalkostnaden enligt den första tabellen uppgår som synes till ca 1 104 milj. kr. Tillägges 20 milj. kr för andra primärkommuner än de sex städerna utom landsting (se not 3 till tabellen), stiger beloppet till ca 1 124 milj. kr. Då motsvarande belopp föregående år (inräknat 20 milj. kr för andra primärkommuner än städer utom landsting) var ca 1 060 milj. kr, framgår, att en ökning ägt rum med ca 6 procent.

Av de 1 104 miljonerna belöpte sig 36 % på staten, 45 % på landstingen och 19 % på städer utom landsting. Ser man på utgiftsposterna, finner man, att 44 %

¹ Korrigerat tal.

Anmärkning. Observeras bör, att de tre storstäderna själva bekostar avsevärt mera av sinnessjuk-

Tab. BB. Det allmännas nettokostnader för nyanläggning och investering (nybyggnader och nyuppsättning av inventarier) år 1953 (1953/54), milj. kr

Investments for health and sick care of the State, the County councils and County boroughs, million kronor

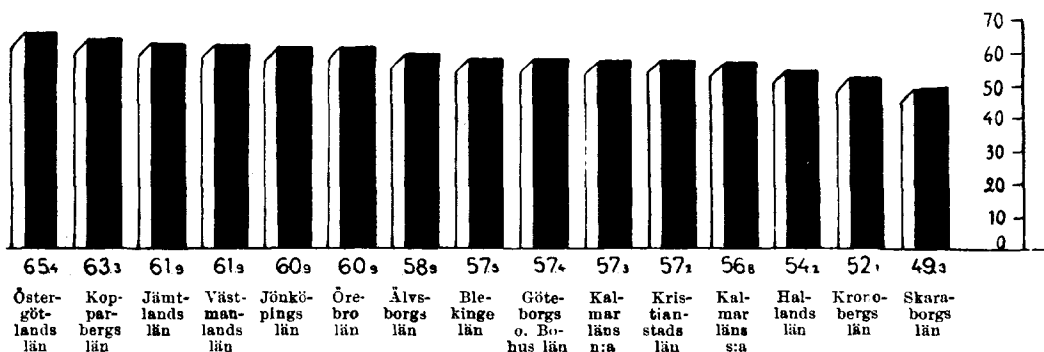
	Staten 1953/54 <i>The State</i>	Landsting 1953 <i>County councils</i>	Städer utanför landsting 1953 <i>County boroughs</i>	Summa <i>Total</i>
Lasarettsvård <i>Hospital care</i>	7,15	60,67	} 13,37	81,67
Förlossningsvård vid anstalt <i>Maternity wards</i>	0,17	0,31		
Tuberkulosvård (lungtbc utom dispensär) <i>Sanatoria care</i>	0,80	3,29	2,20	6,29
Epidemivård <i>Epidemic care</i>	0,06	4,20	0,27	4,53
Kronikervård <i>Care of chronically sick</i>	0,22	6,23	0,91	7,36
Sinnessjukvård <i>Care of mentally sick</i>	26,29	2,53	0,89	29,71
Sinnesslövard <i>Care of mentally deficient</i>	0,50	3,83	3,04	7,37
Dispensärvård <i>TB dispensaries</i>	—	0,19	0,05	0,24
Distriktsvård (av sjuksköterskor) <i>Public health nursing</i> ..	—	0,02	—	0,02
Förebyggande mödra- och barnavård <i>Maternity and child welfare</i>	—	0,01	—	0,01
Barnmorskeväsen <i>District midwifery</i>	—	0,00	—	0,00
Folktandvård och kommunal tandvård <i>Public dental care etc.</i>	0,13	1,76	0,42	2,31
Övrig hälso- och sjukvård <i>Other forms</i>	17,16	1,47	1,94	20,57
Summa Total	52,48	84,51	23,09	160,08

¹ Därav för militär sjukvård 3,33 milj. kr.

av totalbeloppet gick till lasarettsvård (inräknat vård på sjukstugor, garnisons-sjukhus, barnsjukhus, förlossningsanstalter, vanförelanstalter — dock ej yrkes-

undervisning och dylikt — anstalter för kirurgisk tuberkulos och pensionsstyrelsens anstalter), 15 % till vård av sinnessjuka och 3 % till vård av sinnes-

hälso- o. sjukvård per invånare i medeltal för åren 1951-1953
care of the County councils and County boroughs during 1951-1953

vården inom sina områden, än vad landstingen gör.

Tab. CC. Landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdsändamål år 1953

Operation cost for health and sick care of the County councils and County boroughs

Sjukvårdsområde	Kroppssjukvård, milj. kr ¹ <i>Somatic diseases</i>	Sinnessjukvård, milj. kr <i>Mental diseases</i>	Sinnesslövärd, milj. kr <i>Mental deficiency</i>	Totalkostnad för driften, milj. kr <i>Total</i>	Totalkostnad per invånare, kr <i>Total per inh., kr</i>	Per skattekrona enl. 1952 års taxering	
						Totalkostnad, kr	Därav för slutna kroppssjv., kr ²
Stockholms län	32,90	0,69	0,41	34,00	90,00	2,70	2,23
Uppsala »	12,07	0,06	0,30	12,43	78,60	2,73	2,30
Södermanlands »	16,03	0,24	0,40	16,67	76,50	2,67	2,19
Östergötlands »	18,10	0,22	0,65	18,97	71,40	2,74	2,34
Jönköpings »	18,51	0,20	0,37	19,08	69,20	2,55	2,04
Kronobergs »	8,84	0,19	0,20	9,23	57,90	2,52	2,00
Kalmar läns n:a	5,96	0,07	0,07	6,10	65,70	2,77	2,26
» s:a	8,53	0,20	0,11	8,84	61,00	2,57	1,95
Gotlands län	4,41	—	0,08	4,49	77,20	3,73	3,12
Blekinge »	9,07	0,08	0,17	9,32	63,80	2,86	2,25
Kristianstads »	14,95	0,54	0,28	15,77	60,70	2,71	2,23
Malmöhus »	24,91	0,47	0,57	25,95	81,40	2,90	2,47
Hallands »	9,62	0,32	0,13	10,07	60,80	2,54	2,04
Göteborgs o. Bohus »	12,52	0,13	0,48	13,13	63,80	2,71	2,20
Älvsborgs »	23,07	0,28	0,81	24,16	66,00	2,48	2,05
Skaraborgs »	13,11	0,15	0,59	13,85	55,50	2,49	2,11
Värmlands »	20,95	—	0,56	21,51	75,20	2,47	2,01
Örebro »	16,48	0,46	0,29	17,23	68,20	2,27	1,89
Västmanlands »	13,87	0,19	0,32	14,38	68,20	2,30	1,85
Kopparbergs »	17,81	—	0,81	18,62	67,80	2,23	1,83
Gävleborgs »	17,23	0,23	0,46	17,92	74,40	2,48	2,08
Västernorrlands »	24,91	0,20	0,60	25,71	89,30	2,89	2,42
Jämtlands »	9,39	0,09	0,36	9,84	67,70	2,69	2,08
Västerbottens »	16,48	0,19	0,57	17,24	73,70	3,07	2,46
Norrbottnens »	25,11	0,58	0,58	26,27	105,30	3,17	2,50
Landsting, summa	394,83	5,78	10,17	410,78	72,80	2,65	2,17
Stockholms stad	95,05	8,49	1,65	105,19	136,70	2,74	2,02
Göteborgs »	43,14	0,65	—	43,79	119,10	2,85	2,31
Malmö »	21,65	0,96	0,13	22,74	112,60	3,12	2,53
Norrköpings »	7,55	—	0,11	7,66	87,10	2,62	2,08
Hälsingborgs »	6,13	—	—	6,13	84,40	2,36	1,89
Gävle »	4,36	—	0,05	4,41	89,80	2,57	2,06
Städer, summa	177,88	10,10	1,94	189,92	122,60	2,78	2,14
Total	572,71	15,88	12,11	600,70	83,50	2,69	2,16

¹ Inklusive vissa för kropps- och sinnessjukvård gemensamma kostnader.² Inklusive vid lasarett o. dyl. anstalter knuten öppen vård.³ Skattekrönorna har beräknats med tillämpning av nya ortsavdrag fr. o. m. 1951 års taxeringar.

Om för jämförbarhet med uppgifterna i tidigare publikationer talen per skattekrona uträknas enligt äldre ortsavdragen för totala driftkostnaden och slutna kroppssjukvården för riket, blir dessa 2,47 och 1,98 kr mot 2,69 och 2,16 kr enligt de nya.

slöa, 6 % till sjukkassor, 6 % till tuberkulösvård vid anstalter och genom dispensärer och drygt 4 % till kroniker-vård. Epidemivården och folktandvården krävde resp. 3 och 3 1/2 %. Propor-

tionerna var dock i hög grad avvikande för staten, landstingen och städerna tag-na var för sig. Som synes av tabellen var statens nettoutgifter för lasarettsvården lägre under budgetåret 1953/54 än

1952/53. En väsentlig orsak härtill var, att inkomster bestående av landstingens och kommunernas under 1953/54 inlevererade bidrag till kostnader för vård på statliga sjukhus till en del hänförde sig till tidigare budgetår. Vidare har landstingsbidraget för bestridande av vård i vissa fall på Karolinska sjukhuset och Serafimerlasarettet ökat betydligt fr. o. m. 1/7 1953 (SFS 1953:270).

Bryter man ur föregående tabell ut investeringskostnaderna, erhåller man ett resultat, som framgår av tab. BB. Då landstingen och städerna utom landsting från och med år 1952 redovisar sina statsbidrag uppdelade på bidrag till drift och bidrag till investering, har investeringsbidragen som sig bör kunnat frändragas i vederbörliga kolumner i tabellen fr. o. m. detta års publikation. Resultatet skiljer sig därigenom principiellt från tidigare års, något som dock icke har större praktisk betydelse. (Jfr texten i 1951 års årgång av denna bok.)

I tab. CC finner man uppgifter om de särskilda landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdsändamål. Här har även kostnaderna angivits per invånare och per skatte-krona. Antalet skatte-kronor hänför sig till 1952 års taxering (inkomsterna under år 1951).

Då det allmännas kostnader för hälso- och sjukvård till största delen bestrides med skattemedel, kan det vara motive-rat att sätta de förra i relation till de senare. Om man gör så, befinnes det, att statens utgifter enligt ovan (395,72 milj. kr) utgjorde 9 % av den år 1953/54 in-flutna skatten på inkomst och förmö-genhet.

Vad beträffar landstingens och städernas utanför landsting kostnader för hälso- och sjukvård är motsvarande uppgifter icke tillgängliga, då detta tryckes, men det kan nämnas, att år 1952 utgjorde utgifterna för landstingen 96 % och för städerna 32 % av skatteinkomsterna.

SUMMARY

Organization

1.2.¹ All the activities in the field of Public Health and Sick Care in Sweden are either operated by or controlled by public authorities.

The health and sick care is under the *Ministry of the Interior and Health*, the chief of which is a member of the Cabinet.

The *Medical Board* is the principal instrument of the State for governing, superintending and promoting the activities and institutions pertaining to this field. The Board superintends the medical personnel, the hospitals and the pharmacies and has the direct control of the State mental hospitals, the State Bacteriological Laboratory, the State Pharmaceutical Laboratory, the State institutions for forensic medicine, a unit for massradiofluorography, schools for midwives etc.

The Medical Board is concerned with the subsidies granted by the Government for special medical care, i. e. for the equipment and operating of sanatoria for tuberculosis, hospitals for epidemic diseases, chronic diseases, pediatric diseases, maternity care, mental diseases and establishments for mentally deficient.

The main part of the administration of the health and sick care rests with local authorities. The County Councils, 25 in number, and the 6 County Boroughs are responsible that the sick get the hospital care required. The County Council districts correspond to the 24 counties, one of which has been divided into two districts (see page VIII and IX). The main part of the care of the mental diseases has, however, been taken over by the State all over the country; only the three largest cities (Stockholm, Gothenburg and Malmö) are organizing their own mental care. The State is also the responsible authority for the

Medical Officers' institution, whereas the County Councils and County Boroughs are responsible for the District Nurses, District Midwives, Public Dental Care etc. The *State Institute of Public Health* is an independent body outside the jurisdiction of the Medical Board. It conducts inquiries into public health matters submitted by public authorities, corporations and private individuals, but is also engaged in independent research in the fields of general, industrial and food hygiene. It is also engaged in teaching and spreading of public health information. The *Central Board of Hospital Planning* is another independent body engaged in standardization of hospital buildings and equipment.

Personnel

2. At the end of 1953 the population of Sweden amounted to 7 192 316 of whom 3 491 027 were living in cities (table 1). During the same year 112 087 children were born (110 105 live born and 1 982 stillborn) and 69 532 persons died. The general death rate was 9,7 per 1 000 of the mean population, the rate of live births 15,4 and the excess of births over deaths 5,7. The infant mortality rate as measured by the number of dead during the first year per 100 live births was 1,87 and the mean expectation of life 69,04 years at birth for men and 71,58 for women. (Most of these figures are to be found in the Statistical abstract of Sweden — Statistisk årsbok 1954.)

In chapter 2 figures are given as to the medical personnel. Thus there were 5 280 active physicians at the end of 1953. The number includes 442 foreign physicians working in Sweden. The number of physicians given in table 1 refers to the fully licensed doctors, active and not active. The active dental surgeons were 3 980 in number, 350 foreigners included. The number of fully licensed dental surgeons appears from

¹ The numbering of the paragraphs refers to the preceding chapters and subheadings.

table 1. There were 14 840 active nurses and 1 710 active midwives. The total of the medical personnel amounted to 73 980, administrative and domestic staff at hospitals not included. If the last two groups are added (see tables K and R), the total mounts to 89 220. In 1950 the number was 75 000 corresponding to 2,4 % of the economically active population.

Public Health Services

3.11. There were 575 rural medical officers' districts at the end of 1953; 69 of them, however, were vacant, the activity in most cases being maintained by the officer of an adjoining district. In each county there is a County Medical Officer, appointed by the government, and an assistant County Medical Officer. As there are 24 counties, these two categories make 48 doctors. Altogether there were 623 posts in this part of the organization (table 2). In the purely urban districts there were 240 posts, 12 of which were vacant. (Cf. also diagram, chapt. 3.11.)

3.12. The Public Health nurses were estimated at 2 300—2 400 in total. 1 407 were in generalized service in rural districts and small towns and the rest occupied specialized services in the towns. In rural districts 217 posts were vacant.

3.13. The district midwives numbered 696 persons excluding 15, who were at the same time Public Health nurses. Their activity is concentrated on prenatal care of pregnant women, since 95—100 % of all deliveries take place in hospitals. However they assist to a considerable extent at such deliveries in maternity homes, cottage hospitals etc.

3.14. The maternity and child welfare organization with 1 778 working units (clinics, stations and branches) supervised 72 % of all mothers, 94 % of all newborn and a great number of pre-school children. The conditions differed rather widely in different parts of the country. The highest figures are to be found in one county borough, where 98 % of the mothers were supervised and in one county where 100 % of the

children were treated, whereas in other places the lowest figures were 46 % and 80 % respectively (table 4).

3.15. In the 61 central and 598 district TB dispensaries in action during 1953, 101 598 persons were inoculated against TB, 406 372 TB tests were carried out, 102 118 examinations were made by physicians etc. (table 5).

3.17. In 20 of the largest towns medical treatment for venereal diseases was given free of charge at special policlinics. The number of visits to these policlinics amounted to 222 000, 123 000 of which had reference to the disease in its contagious phase.

3.18. At the end of 1953 Public dental care was introduced in all counties and county boroughs except Stockholm and Norrköping, where the local communes had arranged similar care. The activity was located to 16 central policlinics, mostly situated in the premises of a general hospital, and to 461 district policlinics (table 7). In all 1 001 dental surgeons were employed, i. e. 25 % of the total number in the country. 971 dental surgeons attached to the district policlinics worked in total 1 592 000 hours, 60 % of which during time especially reserved for children. (Number of persons treated appears from table D.)

Hospitals

3.21. If the institutions mainly intended for recreation and rest are excluded the number of hospital of all kinds in Sweden amounted to 969 at the end of 1953. Their total number of beds, admissions and bed-days during the year appears from the following abstract (cf. table E).

By »General hospitals and similar» in the table below is understood general hospitals, children's hospitals, hospitals for bone, joint and glandular tuberculosis, orthopedic hospitals, cottage hospitals, i. e. small general hospitals (cf. table 11 C), etc. Independent maternity hospitals and maternity homes are also included in consequence of the fact that 87 % of all beds reserved for maternity care are to be found in the general hos-

	Hospitals	Beds	Admissions	Bed-days
General hospitals and similar	258	38 300	784 200	11 540 000
Sanatoria for TB of the lungs	50	7 300	14 400	2 055 000
Other hosp. for somatic diseases	353	15 400	62 400	4 360 000
Mental hospitals	166	29 000	19 100	11 683 000
Institutions for mentally deficient	142	12 600	1 800	4 321 000
Total	969	102 600	881 900	33 959 000

pitals etc. (cf. table 9). »Other hospitals for somatic diseases» comprise homes for chronic diseases, epidemic hospitals and private hospitals.

One can alternatively group the hospitals in accordance with the type of patients making use of them. Thus e. g. you can take away from the general hospitals a few departments for chronic diseases, TB of the lungs etc. and of course all maternity wards (except the beds reserved for gynecological cases) and add a few beds for general hospital patients which are to be found at maternity hospitals and homes for chronically sick. This will result in what in this book is called beds for »general hospital care». Thus the following figures have been compiled.

General hospital care	32 800	beds
Maternity care	3 600	»
Epidemic care	4 500	»
Care of TB of the lungs	7 800	»
» chronic diseases	11 100	»
» at private hospitals	1 200	»
Total	61 000	beds

»Care at private hospitals» is detached as a special item, although it does not differ from other forms of care. The patients, however, form a rather heterogeneous group. Some of the private hospitals are regular general hospitals, and others have exclusively chronically sick patients, but to many of them acute somatic cases as well as chronic somatic cases and mild forms of nervous conditions are admitted.

The total number of hospital beds (102 600) per 10 000 inhabitants was 142,7, 84,9 of which in somatic hospitals and 57,8 in mental hospitals of all types. It appears from table H, that 15,5 beds were available for chronic diseases, 6,1 for epidemic diseases, 10,9 for TB of the lungs, 5,0 for maternity care and — if 1,7 beds at private hospitals are not included — this gives a result of 45,7 beds for »general hospital care».

A conspicuous feature in the Swedish hospital system is that the main part of the establishments are owned and operated by public authorities. 24,6 % of the beds available belong to the State, 64,1 % to counties or county boroughs, 2,4 % to local communes (small towns, parishes), 6,2 % to private enterprises and 2,7 % to funds, associations etc. (table F). The last group may for practical purposes be added to the State institutions, the difference being merely formal since these enterprises are constituted as foundations etc. but operated in close collaboration with the State authorities, which have representatives in their administrative committees and pay grants to cover their expenses. In some cases the State owns all the shares in the enterprise. The orthopedic hospitals, sanatoria for bone, joint and glandular TB and some sanatoria for TB of the lungs belong to this category (codeletter F, see page IX). The different categories of authorities mentioned above, however, vary in importance according to different types of care.

The mean occupancy of beds appears to have been 86 % at general hospitals, 81 % at sanatoria, 45 % at epidemic hospitals, 95 % at homes for chronically sick, 117 % at the State mental hospitals and 103 % at the mental hospitals of the three largest cities (tables J and Q). The high figure of the State mental hospitals is somewhat exaggerated as certain reserve beds have not been taken into consideration. The mean bed-days were 14,3 at the general hospitals, all types of patients included (table I).

It has already been mentioned that during 1953 the total number of admissions into all the hospitals taken together were about 880 000 and the number of bed-days 34 millions. The last figure means that 93 000 inpatients were treated per day, which corresponds to

1,3 % of the population of Sweden. At general hospitals proper the number of inpatients per day was about 27 000. Every workday the same hospitals were visited by 13 300 outpatients (patients at x-ray departments only, not counted), who were treated at polyclinics organized either by those responsible for the inpatients' care, which is often the case in the county boroughs, or by the physicians in accordance with an agreement between them and the owner of the hospital, an arrangement which is prevailing in the counties.

The personnel of the different types of somatic hospitals is calculated to be formed by about 47 500 persons, whereof about 2 800 doctors (table K) and the personnel of the institutions for mental diseases and mental deficiency by about 15 500 persons, whereof about 330 doctors (table R). Some of these doctors have been counted more than once, because, under certain circumstances the local medical officer may be at the same time chief of e. g. a small cottage hospital, an epidemic cottage hospital or a home for chronically sick in his own district.

The density of the hospital personnel appears from the statement that 98,9 persons per 100 beds were employed at general hospitals, 70,6 at cottage hospitals, 44,6 at sanatoria for TB of the lungs and 44,4 at homes for chronically sick (table L). These figures comprise all categories of personnel, even the administrative and domestic staffs. The nursing personnel, physicians excluded, amounted to 70,9 at general hospitals, and the physicians alone to 6,12. A concrete impression is derived from the fact that the personnel of all categories working at general hospitals amounted to 1,2 individuals per inpatient. It ought however to be kept in mind, that the same personnel also took care of a considerable number of outpatients.

The personnel of the mental hospitals is less numerous than that of the somatic hospitals. The average figure is 0,40 to each patient at the mental hospitals (homes for mentally diseased not included). Calculated per 100 beds the nursing personnel (physicians excluded)

amounts to 31 at the State hospitals and to 37 at the hospitals of the three largest cities. These figures are to be found in table S, where also data for establishments for mentally deficient are given. The average number of patients per physician was 151 at the State mental hospitals against 86 at the hospitals of the cities mentioned.

The total running cost of the Swedish hospitals for somatic diseases is estimated at 614,6 million kronor, 421,3 million of which are referable to the general hospitals proper (table N). The average cost per bed-day amounted to 42,0 kr at the general hospitals, 23,4 at the sanatoria for TB of the lungs and 17,3 at homes for chronic diseases (table M). On the whole these figures signify that the cost per bed-day has increased so much that it is now two and a half time the cost in 1946. The cost per admission has not risen in the same proportion. The running cost per patient-day was found to be 13,4 kr at the State mental hospitals and 19,2 kr at the mental hospitals of the three largest cities (table T).

Salaries constitute the predominant part of the operation cost of the hospitals and is the main lever of the increase of this cost during the last six years, in its turn partly due to a general raise of the wages partly to a shortening of the working day of the bedside personnel. In the accounts of the general hospitals 69,1 % of the running costs are entered under the heading salaries (table P).

The fee which the patient treated at a hospital is charged has but little reference to the running cost mentioned above. If e. g. he is treated at a general hospital in his own county, the most common rate is 3 kr per day during the first 20 days of his stay and 2 kr during the following days, which signifies that he pays but 5—10 % of the real cost. In the county boroughs the charge may be higher, e. g. in Stockholm 5 kr per day of treatment. If the patient has joined a sickness insurance fund he will not even pay these low fees. The fund pays them for him. 58 % of all adults and 82 % of all children are included

in this form of insurance. The patients' fees at other types of hospitals are at a similar level or even lower. Hospital care for epidemic diseases is free of charge, a mother at a maternity hospital or maternity ward pays 1 kr per bed-day and a patient in a home for chronically sick subsidized by the State — most homes are — 1,50 kr. The aforesaid refers to patients hospitalized in their own county etc. and at non-private wards. Private patients pay higher fees, though still at a subsidized level. The common rate for the first visit to a polyclinic is 8 kr and 4 kr for the subsequent ones; X-ray examinations, operations etc. are not included in the price.

Diseases, deliveries etc.

4.3. The epidemiological situation in Sweden during 1953 was not so favourable as the preceding years. The sum of cases comprising the eleven most frequent notifiable epidemic diseases, for which account is given in table 19, amounted to 20 845 (about 2,9 per 1 000 inh.) as a contrast to 9 817 in the preceding year. The three most frequent diseases included in the total just mentioned were scarlet fever (0,75 per 1 000), poliomyelitis with paralysis (0,42) and paratyphoid fever (1,22). The epidemic hospitals report that 16 % of the cases of scarlatina were followed by complication.

The TB morbidity is characterized by the figures 10,4 per 1 000 inhabitants, which stands for the number of persons suffering from the disease and registered at the TB central dispensaries, 0,9 which stands for persons with contagious TB of the lungs, 1,1 for new findings during 1953 of all forms of TB and 0,15 for dead of tuberculosis (all forms) (table 24). The massradiofluorography unit of the Medical Board has examined 3,6 million persons since 1946 and got positive findings in 3,5 % of these cases, already known cases included (table 23).

4.4. During the year 14 600 persons were brought into hospital in consequence of injuries contracted in traffic accidents, practically all of them on

land (table 26). Of these accidents 65 % were connected with motor vehicles and 28 % with motor-cycles only.

The number of persons brought into hospital because of poisoning by soporifics has been constantly and rapidly rising during the last decade. In 1947 there were 871 cases; in 1951 1 748. The figures for 1952, 1 920 and for 1953, 2 425, are perhaps not quite comparable with the before mentioned, since the international classification was introduced in 1952 (table 26).

4.5. Table W shows that the percentage of permanent teeth with caries in seven years old children was 29,2 in 1953. It would have been even higher, had not a number of counties newly introduced dental care for pre-school children. It was lower during the war-time but has now achieved and even surpassed the level of 1941.

4.6. According to the population registers the number of children born in 1953 was 112 087 (preliminary figure). In the statistics of the Medical Board based on the annual reports from hospitals and midwives 111 535 newborn are notified. From table X appears, that deliveries in the patient's home under the care of a midwife comprised not more than 3,3 % of all deliveries. Furthermore it will be seen, that 52,8 % took place at establishments of type I, i. e. maternity wards under the care of a specialist obstetrician, 38,1 % at type II or other hospitals under the care of a surgeon and 5,8 % at type III, small maternity homes supervised by the medical officer or some other local practitioner. Table X also gives relative figures for mature and premature children liveborn and stillborn respectively, dead during delivery etc. It ought to be observed, that the Swedish definition of live birth has reference to the breathing exclusively (cf. footnotes to table 25).

Account is given for 16 368 abortions at hospitals in the annual reports. Of these 4 591 had been induced for medical or legal indications (cf. next paragraph).

4.7. After an abortion, sterilization or castration for medical or legal indications has been accomplished, the oper-

ating doctor has to send a report to the Medical Board within two months.

During 1953 4 915 reports on abortions were registered, some of them of course relating to the end of 1952. The corresponding figure for 1952 was 5 322. In 1945 the year previous to an extension of the legal indications the number was 1 623. As will be seen from table A, 87,0 % of the abortions reported in 1953 were authorized by the Medical Board, 12,9 % by two physicians and 0,1 % were carried out in case of emergency. 94,6 % (4,2 + 77,7 + 12,7) of all abortions were carried out for medical or combined medical and social indications.

4.8. Exact data regarding the annual amount of persons falling sick with mental diseases are not available, but the frequency is elucidated by the fact that in 1953 4 456 men and 4 367 women were admitted to mental hospitals to undergo treatment for the first time (table 15). At the mental hospitals of the State and the three largest cities — where the most active and qualified treatment is given — 37 804 patients were recorded at the end of 1953. Of these 75,3 % were in the hospitals proper, 1,8 % in private homes supervised by the hospitals and 22,9 % conditionally released (table 16). The percentage distribution of the same patients according to type of disease is shown in table 32. In the same table data are given for mental hospitals of second order (small mental hospitals operated by local communities) and nursing homes — institutions intended for chronic cases (cf. table 31).

Expenses out of public funds for health and sick care

It has already been mentioned, that the patients pay a rather small part of the running cost of the hospitals out of their own pockets. The difference is covered by contributions from public funds or, to a rather small extent, from funds of different societies etc.

In 1953 the expenses of the State, the

counties and the county boroughs for »general hospital care» were 487,58 million kronor (table AA). If 7,45 million kronor for maternity care at hospitals are added, the sum amounts to 495,03 millions. Reduced by 81,67 millions from table BB, where the investments are set forth, the remainder, about 413 millions, represents the running cost. From table N the total running cost of the corresponding hospitals can be compiled by adding the first seven items plus the cost of maternity hospitals. This gives a total of about 471 million kronor in 1953. The sums are not exactly comparable, i. a. because the expenses of the State in tables AA—CC refer to the period 1 July 1953—30 June 1954, other points of disagreement not mentioned. The main impression that the Community bears by far the biggest part of the expenses is nevertheless correct.

The total of table AA amounts to about 1 104 million kr, i. e. 153 kr per inhabitant (about equivalent of 10 English pounds). The share of the State amounts to 36 %, corresponding to 9 % of the State income tax for the same year. According to the budgets of the county councils their share corresponds to 96 % of the income from taxes, and the budget of the county boroughs states 32 %.

Here is a synopsis of table AA.

Expenses (investments included) of the State, the counties and county boroughs in 1953

Health and sick care, total	1 104 mill. kr
General hospital care	44,2 %
Maternity wards	0,7 »
Sanatoria for TB of the lungs ...	4,8 »
Epidemic care	2,8 »
Care of chronically sick	4,2 »
» » mentally sick	15,1 »
» » » deficient	3,0 »
TB dispensaries	1,1 »
Public health nursing	1,8 »
Maternity and child welfare	0,9 »
District midwifery	0,8 »
Public dental care	3,5 »
Other forms	10,4 »
Subtotal	93,3 »
Military sick care	0,9 »
Contributions to sickness funds ..	5,8 »
Total	100,0 »

Tab. 1. Antal läkare, tandläkare, apotekare och sjukgymnaster vid slutet av år 1953

Population of Sweden, number of physicians, dental surgeons, pharmacutists and physiotherapists

Bostadsort (län, städer utom landsting) <i>Domicile (counties, county boroughs)</i>	Rikets folk- mängd ^{31/12} 1953 <i>Popu- lation</i>	Läkare ¹ <i>Physicians</i>		Tandläkare ² <i>Dental surgeons</i>		Apo- teks- inne- havare <i>Phar- ma- ceutists, proprie- tors</i>	Apotekspersonal (tjänstgörande) <i>Pharmaceutical personnel</i>			Kvinnl sjuk- gymn. (prakt.) <i>Female physio- thera- pists (active)</i>
		Hela an- talet <i>Total No.</i>	På 10000 inv. <i>Per 10000 inh.</i>	Hela an- talet <i>Total No.</i>	På 10000 inv. <i>Per 10000 inh.</i>		Apote- kare <i>Phar- ma- ceutists</i>	Farm. kand. ³ <i>Bache- lors of phar- macy</i>	Apo- teks- elever <i>Ap- prent.</i>	
Stockholms stad	769 714	1 558	20,2	928	12,0	43	133	239	65	247
Stockholms län	377 719	245	6,5	187	5,0	18	18	46	7	74
Uppsala län	158 193	235	14,9	82	5,2	6	11	28	10	21
Södermanlands län	217 864	119	5,5	99	4,5	11	16	32	3	20
Norrköpings stad	87 989	57	6,5	57	6,5	5	8	18	3	15
Östergötlands län i övr.	265 526	138	5,2	106	4,0	14	15	36	7	28
Jönköpings län	275 869	138	5,0	114	4,1	12	17	32	8	27
Kronobergs län	159 298	66	4,1	55	3,5	10	8	15	6	14
Kalmar läns n:a	92 849	47	5,1	26	2,8	4	2	13	—	15
» » s:a	144 929	56	3,9	61	4,2	10	5	19	3	—
Gotlands län	58 129	25	4,3	21	3,6	3	3	4	—	6
Blekinge län	146 063	69	4,7	57	3,9	7	8	16	8	9
Kristianstads län	259 669	127	4,9	114	4,4	15	11	27	9	33
Malmö stad	201 939	210	10,4	216	10,7	9	20	39	18	46
Hälsingborgs stad	72 660	86	11,8	65	8,9	3	7	15	3	23
Malmöhus län i övrigt ..	318 884	347	10,9	170	5,3	19	15	41	13	74
Hallands län	165 694	68	4,1	72	4,3	8	10	18	5	23
Göteborgs stad	367 579	451	12,3	295	8,0	21	36	86	20	88
Göteb. o. Bohus l. i övr.	205 817	79	3,8	59	2,9	9	6	19	3	14
Älvsborgs län	365 818	180	4,9	129	3,5	18	22	39	11	32
Skaraborgs län	249 366	106	4,3	79	3,2	14	10	29	2	28
Värmlands län	285 921	139	4,9	108	3,8	15	16	36	10	33
Örebro län	252 808	127	5,0	96	3,8	15	15	35	7	32
Västmanlands län	210 869	106	5,0	83	3,9	13	14	23	4	25
Kopparbergs län	274 756	113	4,1	107	3,9	21	10	38	7	22
Gävle stad	49 117	54	11,0	37	7,5	3	4	13	3	9
Gävleborgs län i övr...	240 714	74	3,1	61	2,5	14	12	25	6	18
Västernorrlands län ...	287 844	134	4,7	79	2,7	12	14	28	6	34
Jämtlands län	145 254	71	4,9	59	4,1	8	12	12	6	13
Västerbottens län	233 963	88	3,8	62	2,6	18	11	25	3	16
Norrbottnens län	249 502	100	4,0	55	2,2	16	10	19	8	15
Summa										
i städer <i>cities</i>	3 491 027	4 694	13,4	3 133	9,0	223	438	864	248	869
på landsb. <i>country</i> ..	3 701 289	719	1,9	606	1,6	166	61	201	16	185
i utlandet <i>abroad</i> ...	..	39	..	32	..	—	—	—	—	—
Total	7 192 316	5 452	7,6	3 771	5,2	394	499	1 065	264	1 054
Därav: män <i>male</i>	3 583 598	4 880	..	2 781	..	351	376	108	18	—
kvinnor <i>female</i>	3 608 718	572	..	990	..	43	123	957	246	1 054
Totalsumma 1952..	7 150 606	5 285	7,4	3 608	5,0	402	515	998	243	920
1951..	7 099 204	5 134	7,2	3 473	4,9	414	486	981	218	946
1950..	7 046 920	4 915	7,0	3 376	4,8	413	493	962	208	958
1949..	6 986 181	4 729	6,8	3 239	4,6	402	450	839	201	1 008
1948..	6 924 888	4 497	6,5	2 973	4,3	405	459	771	247	939
1947..	6 842 046	4 354	6,4	2 860	4,2	404	446	673	226	861
1946..	6 763 685	4 244	6,3	2 765	4,1	394	436	722	221	..

¹ Legitimerade läkare och läkare, som jämlikt Kungl. Maj:ts resolution äger behörighet att utöva läarkonsten. Omfattar även icke yrkesverksamma. Antalet vetksamma läkare, inklusive vissa här icke upptagna utlännningar, beräknas till 5 284 (se texten, kap. 2).

² Legitimerade tandläkare, även icke yrkesverksamma. Antalet verksamma, inklusive vissa här icke upptagna utlännningar, beräknas till 3 984 (se texten, kap. 2).

³ Inkluderar farmaceuter med utländsk utbildning.

Tab. 2. Antal civila läkarbefattningar med tjänstårsrätt i början av år 1954
Number of posts for physicians

Län eller stad, där tjänsten är stationerad <i>Counties, county boroughs</i>	Antal inrättade civila läkarbefattningar med tjänstårsrätt ¹									
	Förste provinsialläkare m. fl. ² <i>County Medical Officers etc.</i>	Provinsial- och extra prov.-läkare <i>Rural Medical Officers</i>	Stads-, köpings- och municipalläkare <i>City and Borough Medical Officers</i>	Psyk. barn- o. ungdoms- vård m. m. ³ <i>Mental care for youths etc.</i>	Vid anstalt för <i>At hospitals for</i>			Fängelseläkare <i>Prison Medical Officers</i>	Läkare vid medicinska un- derv.-anstalter ⁴ <i>Professors at inst. for med. education</i>	Övriga läkarbefattningar med tjänstårsrätt ⁵ <i>Other posts</i>
					tuberkulossjuka <i>TB</i>	andra kroppsligt sjuka <i>other somatic diseases</i>	sinnessjuka <i>mentally diseased</i>			
Stockholms stad	—	—	31	19	—	471	58	6	72	101
Stockholms län	2	29	15	4	15	241	1	3	—	1
Uppsala län	2	12	4	1	—	96	15	—	38	—
Södermanlands län	2	17	10	1	3	63	10	—	—	1
Norrköpings stad	—	—	8	—	—	29	—	—	—	1
Östergötlands län i övr. ...	2	25	4	—	3	65	8	—	—	1
Jönköpings län	2	22	13	1	10	63	13	—	—	2
Kronobergs län	2	19	2	—	4	30	9	—	—	1
Kalmar län	2	23	8	—	3	45	9	1	—	2
Gotlands län	2	7	1	—	2	12	2	—	—	1
Blekinge län	2	13	4	—	4	37	—	—	—	1
Kristianstads län	2	25	5	1	6	55	—	—	—	1
Malmö stad	—	—	6	—	—	102	4	3	—	1
Hälsingborgs stad	—	—	2	—	2	33	12	—	—	1
Malmöhus län i övr.	2	25	10	1	4	150	17	—	46	2
Hallands län	2	14	3	—	7	36	—	—	—	2
Göteborgs stad	—	—	20	2	9	196	20	2	33	1
Göteborgs o. Boh. län i övr.	2	22	4	—	3	39	—	—	—	2
Älvsborgs län	2	35	12	—	12	84	14	—	—	1
Skaraborgs län	2	22	10	—	3	54	—	—	—	—
Värmlands län	2	30	12	3	4	64	9	—	—	2
Örebro län	2	21	11	—	3	60	2	—	—	1
Västmanlands län	2	17	8	—	3	54	3	—	—	—
Kopparbergs län	2	31	7	—	5	59	10	—	—	2
Gävleborgs län	2	30	10	—	5	70	—	—	—	2
Västernorrlands län	2	37	7	—	8	77	12	1	—	1
Jämtlands län	2	24	1	1	4	33	7	—	—	—
Västerbottens län	2	38	5	1	5	61	10	—	—	3
Norrbottnens län	2	37	7	—	5	75	7	—	—	4
Summa Total 1954	48	575	240	35	132	2 454	252	16	189	* 138
1953	48	570	238	..	126	2 264	256	16	176	124
1952	48	566	228	..	128	2 053	249	17	..	126
1951	48	561	219	..	133	1 927	239	14	..	120
1950	48	556	219	..	131	1 849	234	14	..	114
1949	48	549	213	..	128	1 851	220	14	..	106

¹ Är flera befattningar förenade hos samma person, har de upptagits var för sig, varför antalet befattningar överstiger antalet tjänsteläkare.

² Inkluderar biträdande 1:e provinsialläkare.

³ Inkluderar 5 länsspsykiater (en i vardera Södermanlands, Kristianstads och Värmlands län och två i Stockholms län).

⁴ Här ingår förvaltningsläkare (hos medicinalstyrelsen, försvarets sjukvårdsförvaltning o. s. v.), läkare vid dispensärer m. fl.

⁵ Dessutom 278 järnvägs-läkarbefattningar, som icke kunnat uppdelas på län.

Tab. 3. Vissa sjukskötersketjänster den 31 december 1953 och barnmorsketjänster den 1 januari 1954

Certain posts for nurses and midwives

Län eller stad, där tjänsten är stationerad <i>Counties, county boroughs</i>	Sjukskötersketjänster ¹ <i>Posts for nurses</i>							Barnmorsketjänster <i>Posts for midwives</i>				
	Vid anstalter för kropps-sjukvård hos ² <i>Somatic hosp.</i>					I distrikts-vård ⁴		Summa	Vid anstalter	I öppen vård <i>Out-pat. care</i>		Summa
	sta-ten	lands-ting etc.	öv-riga ³	Summa	Därav va-kanta	Antal	Därav be-satta			Dis-trikts-vård	Förebyg-gande mödra-vård ⁵	
Stockholms stad	144	1 088	260	1 492	51	—	—	1 492	79	4	9	92
Stockholms län	381	227	1	609	8	87	83	696	23	28	—	51
Uppsala „	249	38	21	308	4	42	37	350	19	12	1	32
Södermanlands län	—	217	—	217	7	71	64	288	17	15	1	33
Norrköpings stad	—	120	3	123	2	—	—	123	8	1	1	10
Östergötlands län i övr.	—	256	2	258	16	70	64	328	23	25	1	49
Jönköpings län	21	214	12	247	4	75	56	322	21	27	—	48
Kronobergs „	—	96	—	96	2	41	34	137	12	34	1	47
Kalmar läns norra	—	66	—	66	4	36	33	102	6	15	—	21
Kalmar „ södra	—	106	5	111	2	48	43	159	13	24	—	37
Gotlands län	—	52	1	53	10	17	8	70	3	15	—	18
Blekinge „	—	115	—	115	1	44	34	159	13	19	—	32
Kristianstads „	—	196	14	210	4	78	66	288	15	25	1	41
Malmö stad	—	263	—	263	—	—	—	263	10	1	—	11
Hälsingborgs stad	—	100	10	110	—	—	—	110	5	1	—	6
Malmöhus län i övr.	—	373	6	379	6	88	49	467	21	19	4	44
Hallands län	—	104	26	130	4	41	38	171	13	16	—	29
Göteborgs stad	2	570	49	621	11	—	—	621	40	2	4	46
Göteb. o. Bohus län i övr. ..	—	135	2	137	3	63	52	200	17	33	—	50
Älvsborgs län	—	289	13	302	20	83	59	385	34	44	1	79
Skaraborgs „	21	185	—	206	17	65	41	271	16	29	—	45
Värmlands „	—	228	—	228	10	95	77	323	28	41	1	70
Örebro „	—	230	2	232	6	67	63	299	15	24	2	41
Västmanlands „	—	183	2	185	8	55	53	240	19	21	1	41
Kopparbergs „	—	239	—	239	18	82	72	321	18	49	—	67
Gävle stad	—	9	—	9	—	—	—	9	5	1	—	6
Gävleborgs län i övrigt ..	—	256	5	261	21	91	85	352	17	31	—	48
Västernorrlands län	12	258	20	290	4	102	96	392	23	47	—	70
Jämtlands „	7	124	—	131	6	60	59	191	7	49	—	56
Västerbottens „	—	190	—	190	4	66	59	256	14	52	—	66
Norrbottens „	82	181	—	263	11	93	82	356	34	52	1	87
Summa	919	6 708	454	8 081	264	1 660	1 407	9 741	588	756	29	1 373
Därav vakanta utan vikarie <i>Vacant</i>	17	239	8	264	..	217	..	489	6	60	—	102

¹ Tabellen upptager icke av sjuksköterskor uppehållna tjänster inom sinnessjukvården och — med undantag av distriktsvården — ej heller sjukskötersketjänster i sådan öppen sjukvård, som icke är ansluten till anstalt. Se i övrigt noterna 2—3.

² Omfattar icke samtliga enskilda sjukhem (se not 3), ej heller kronikeranstalter drivna av andra än landsting, städer utom landsting och vissa stiftelser. Detta bör observeras vid jämförelse med personaltablån i kap. 3.22. — Observera även, att husmodersbefattningar (i regel besatta med sjuksköterskor) icke medräknats. Dessa var minst 227 stycken (se tab. 13).

³ Avser huvudsakligen tjänster hos huvudmän av kategori F (föreningar etc. — se kodförteckningen början av boken) och de största enskilda sjukhem-

men (Betaniasystrarnas sjukhem, Ersta sjukhus, Röda Korsets sjukhem, Sophiahemmet, Samariterhemmet, Tranås kuranstalts privatavd., Sjukhemmet Solhöjden och Carländerska sjukhemmet). Även ett fåtal tjänster vid tbc-sjukstugor m. m. hos primärkommuner (andra än städer utom landsting) ingår.

⁴ *Generalized public health nurses (rural districts).*

⁵ Heltidstjänster.

⁶ Inkl. 13 tjänster vid Allmänna BB och AB Göteborgs privata sjuk- och förlossningshem som tidigare icke redovisats i denna tabell.

⁷ Dessutom 25 vakanser med kompetent vikarie och 36 med vikarie utan formell kompetens. Hela antalet vakanser var alltså 278.

⁸ Hela antalet vakanser var 76.

Tab. 4. Den förebyggande mödra- och barnvården år 1953

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal hälsovårdsorgan <i>Organs</i>								Barnaföderskor <i>Mothers</i>					
	Mödravårdscentraler, typ I <i>Clinics of 1st order for mat.welf.</i>	Barnavårdscentraler, typ I <i>Clinics of 1st order for childw.</i>	Mödravårdscentraler, typ II	Barnavårdscentraler, typ II	Mödra- och barnavårdscentraler, typ II	Barnavårdstationer <i>Childwelfare stations</i>	Mödra- och barnavårdstationer	Mödra- och barnavårdstillägg <i>Mat. and child welfare branches</i>	Hela antalet <i>Total number</i>	därav övervakade <i>supervised</i>		Medeltal besök per blivande mor <i>Visits per mother</i>		
										Antal <i>Number</i>	%	hos läkaren	hos barnmorskan	hembesök av barnmorskan
1 Stockholms stad	8	63	—	—	—	—	1	—	11 343	8 559	75	3,5	1,2	0,3
2 Stockholms län....	1	—	3	6	2	—	30	85	5 947	3 975	67	3,1	1,3	0,8
3 Uppsala »	1	5	—	—	1	—	10	10	2 553	2 473	97	2,2	1,9	0,7
4 Södermanlands »	1	6	4	2	—	6	12	36	3 350	2 287	68	3,5	1,3	0,7
5 Norrköpings stad	2	3	—	—	—	—	—	—	1 365	1 335	98	3,3	0,3	0,4
6 Östergötl. län i övr..	2	2	—	—	—	—	21	33	3 977	3 075	77	2,2	2,1	1,5
7 Jönköpings län	1	2	—	—	6	—	20	38	4 311	3 231	75	2,6	1,4	1,1
8 Kronobergs »	—	—	—	—	1	—	19	35	2 429	2 089	86	2,1	1,5	1,5
9 Kalmar läns norra ...	—	—	1	1	1	—	11	21	3 521	971	64	2,2	1,7	0,9
10 Kalmar läns södra ...	1	—	2	2	1	3	10	14		1 283		2,5	1,3	1,0
11 Gotlands län	—	1	1	—	—	—	6	4	953	462	48	2,1	0,7	1,3
12 Blekinge »	—	—	1	1	—	—	15	19	2 026	1 434	71	1,6	2,0	0,9
13 Kristianstads »	1	1	2	2	1	—	24	19	3 890	2 701	69	2,2	3,7	1,0
14 Malmö stad	2	7	—	—	—	—	—	—	3 117	1 419	46	2,9	—	—
15 Hälsingborgs stad ...	1	6	—	—	—	—	—	—	1 042	641	62	3,4	0,1	0,3
16 Malmöhus län i övr..	2	3	4	1	1	5	13	19	4 588	2 770	60	3,2	3,0	1,0
17 Hallands län	—	1	2	1	—	—	16	19	2 472	1 125	46	2,4	1,6	0,8
18 Göteborgs stad	5	25	—	—	—	—	—	—	5 695	4 506	79	3,5	0,7	0,7
19 Göteb. o. Boh. län i övr.	—	—	—	—	2	—	24	56	3 167	2 596	82	2,2	3,4	1,9
20 Älvsborgs län	2	5	3	3	1	1	32	71	5 514	3 340	61	2,5	1,4	0,9
21 Skaraborgs »	2	1	—	—	1	1	29	15	3 757	1 792	48	1,9	1,9	0,9
22 Värmlands »	1	1	1	1	1	—	33	63	4 186	2 286	55	1,9	2,2	1,7
23 Örebro »	1	4	5	4	2	6	11	36	3 629	2 488	69	2,6	3,0	1,2
24 Västmanlands »	1	3	3	2	1	2	14	28	3 429	2 270	66	2,5	1,1	0,9
25 Kopparbergs »	1	1	1	1	4	—	26	29	4 207	3 663	87	2,2	1,8	0,9
26 Gävle stad	1	2	—	—	—	—	—	3	753	867	85	2,7	2,3	0,6
27 Gävleborgs län i övr.	—	—	2	2	2	3	24	23	3 534	2 788		2,0	1,5	1,4
28 Västernorrlands län ..	2	2	—	—	3	2	30	47	4 496	3 508	78	2,1	1,9	1,4
29 Jämtlands » ..	1	1	—	—	—	—	21	70	2 277	1 907	84	1,8	1,2	1,6
30 Västerbottens » ..	1	1	—	—	1	—	36	51	4 079	3 631	89	2,3	0,9	0,8
31 Norrbottens » ..	—	1	1	—	4	—	29	99	4 919	4 509	92	1,9	1,2	1,5
32 Summa Total	41	147	36	29	36	29	517	943	110 526	79 981	72	2,6	1,6	1,0

¹ Dessutom mottagningar på tjänsteresor till avlägset belägna platser. — ² Talen har beräknats på födda har antagits motsvara 986 barnaföderskor. — ³ Preliminär uppgift (jfr not 4 till tab. 25).

Maternity and child welfare

Spädbarn Infants					Småbarn Pre-school children								Total- kostnader, kr	
Antal levande födda Number of live born	därav övervakade supervised		Medeltal besök per spädbarn Visits per infant			Antal över- vakade ett- åringar Number super- vised one year old children	Medeltal besök per ettåring Visits per one year old child			Antal över- vakade 2-6- åringar Number super- vised 2-6 years	Medeltal besök per 2-6-åring Visits per 2-6 year old child			Total cost
	Antal Num- ber	%	hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan	
11 302	9 750	86	4,1	1,3	5,5	7 291	1,9	0,2	1,7	19 599	1,6	0,1	1,3	1 708 694 1
5 949	5 466	92	2,9	1,3	3,8	4 607	1,3	0,4	1,3	9 044	0,8	0,4	0,7	403 590 2
2 544	2 475	99	3,6	0,6	5,9	2 107	2,0	0,2	2,2	1 612	1,2	0,1	1,1	218 777 3
3 344	3 284	98	3,2	0,7	4,9	2 987	1,8	0,3	1,5	2 606	1,0	0,1	0,9	274 078 4
1 367	1 291	94	4,3	—	5,8	1 189	1,7	—	1,5	1 121	1,3	—	1,2	143 279 5
3 971	3 892	98	2,9	0,4	4,3	3 269	1,3	0,2	1,6	6 676	0,7	0,1	1,2	300 750 6
4 307	3 834	89	3,4	0,9	3,9	3 291	1,6	0,2	1,2	5 538	1,0	0,1	0,8	304 796 7
2 405	2 345	98	2,8	0,4	4,1	846	1,0	0,1	1,6	477	0,6	0,3	0,6	123 665 8
3 486	1 332	96	2,5	0,4	5,2	1 187	1,5	0,1	2,0	2 707	0,8	0,1	1,1	101 377 9
954	2 005	85	3,0	0,6	6,1	956	1,3	0,1	0,9	859	1,0	0,2	0,6	120 966 10
2 008	813	85	2,7	0,5	4,8	583	1,2	0,0	0,9	1 035	0,6	0,0	0,7	62 231 11
3 870	1 898	95	3,5	1,5	6,0	551	1,5	0,3	1,0	—	—	—	—	85 559 12
3 108	3 644	94	2,0	0,6	4,0	3 154	1,5	0,2	1,7	5 046	1,0	0,1	1,0	218 908 13
1 040	2 921	94	6,1	2,0	4,2	2 475	1,2	1,4	0,2	8 689	0,9	1,0	0,1	390 907 14
4 570	896	86	5,7	4,9	4,3	739	1,8	1,8	2,1	2 897	1,1	1,4	0,9	139 774 15
2 472	3 670	80	2,3	1,2	3,4	2 652	1,1	0,6	1,1	3 919	0,9	0,5	0,6	250 680 16
5 683	2 276	92	2,5	0,5	5,5	2 072	1,0	0,2	1,7	3 880	0,5	0,3	1,4	109 793 17
3 139	5 297	93	2,3	1,5	6,8	4 459	0,9	0,3	1,8	8 862	0,5	0,1	1,1	581 273 18
5 487	3 054	97	2,2	1,2	6,3	3 133	1,1	0,3	2,5	1 058	0,7	0,1	1,2	174 810 19
3 738	5 463	100	1,2	0,9	4,5	5 171	1,6	0,3	2,0	8 322	0,8	0,1	1,1	360 972 20
4 192	3 583	96	1,9	0,3	4,4	3 141	0,9	0,1	1,3	3 316	0,7	0,1	0,9	138 995 21
3 622	4 067	97	2,7	0,6	4,3	3 894	1,6	0,2	1,8	2 857	0,9	0,1	1,1	281 540 22
3 418	3 522	97	3,4	1,9	5,0	2 939	1,5	0,2	1,7	4 240	1,0	0,1	0,9	357 966 23
4 182	3 301	97	3,3	1,4	4,7	3 240	1,6	0,3	1,4	3 074	1,1	0,3	0,9	242 647 24
744	3 942	94	2,7	0,6	3,5	2 178	1,7	0,3	1,2	847	1,0	0,3	1,1	256 364 25
3 512	674	91	4,0	1,6	5,3	390	2,0	0,4	1,6	685	1,6	0,4	0,8	83 654 26
4 476	3 286	94	2,8	0,8	4,3	3 325	1,2	0,2	1,6	1 905	0,8	0,1	0,7	158 583 27
2 268	4 220	94	1,9	0,5	5,1	3 471	1,0	0,2	2,1	9 858	0,5	0,1	1,2	251 133 28
4 054	2 189	97	2,4	0,2	5,1	2 302	1,5	0,1	2,5	4 208	0,8	0,0	1,5	181 549 29
4 893	3 896	96	2,1	0,1	4,5	3 638	1,3	0,0	2,6	3 612	1,1	0,0	2,1	228 311 30
	4 685	96	2,1	0,5	4,1	4 608	1,1	0,2	2,0	10 409	0,4	0,1	1,5	419 113 31
110 105	102 971	94	2,9	0,9	4,8	85 845	1,4	0,3	1,7	138 958	0,9	0,2	1,2	8 674 734 32

uppgifter om antalet födda (levande födda plus dödfödda) och är således endast approximativa. 1 000

Tab. 5. Tuberkulosdispensärerna år 1953 enligt uppgifter från Nationalföreningen mot tuberkulos. Antal och prestationer

TB dispensaries

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal dispensärer <i>No. of dispensaries</i>		Centralsdispensärer <i>Central dispensaries</i>		Central- och distriktsdispensärer <i>Central and district dispensaries</i>			
	Centralsdispensärer <i>Central dispensaries</i>	Distriktsdispensärer <i>District dispensaries</i>	Undersökta nytt-komna personer <i>New cases examined</i>	Röntgenundersökningar <i>No. of X-ray examinations</i>	Calmettevaccinationer <i>No. of BCG vaccinations</i>	Tuberkulinundersökningar <i>Tuberculin tests</i>	Hembesök av distriktsläkare <i>Home visits by district or dispensary nurse</i>	Läkarundersökningar <i>Examinations by physician</i>
Stockholms stad	1	—	10 296	91 303	4 128	35 037	—	—
Stockholms län	4	36	3 215	12 445	3 860	11 392	7 800	3 981
Uppsala län	1	12	3 521	16 281	2 282	6 788	6 426	8 739
Södermanlands län	2	18	3 212	7 863	2 319	9 720	3 518	2 354
Norrköpings stad	1	—	2 005	8 444	201	1 633	—	—
Östergötlands län i övr.	2	23	3 319	10 365	3 218	9 788	7 178	2 580
Jönköpings län	3	24	6 570	16 923	3 429	17 587	6 559	4 205
Kronobergs län	2	22	2 930	8 267	3 781	8 495	3 073	2 675
Kalmar län (norra o. södra) .	3	30	4 249	11 503	5 144	15 392	6 601	1 136
Gotlands län	1	8	3 276	9 456	853	2 031	1 013	53
Blekinge län	2	16	1 189	6 002	1 478	2 536	3 670	4 696
Kristianstads län	2	28	2 934	21 949	4 316	14 437	5 890	2 468
Malmö stad	1	—	5 489	43 927	2 835	26 430	—	—
Hälsingborgs stad	1	—	1 802	3 619	216	834	—	—
Malmöhus län i övr.	1	20	5 271	47 751	3 935	20 797	3 969	3 804
Hallands län	2	18	2 140	10 449	2 828	9 081	2 192	190
Göteborgs stad	1	—	17 809	53 093	4 582	30 729	—	—
Göteborgs o. Bohus län i övr.	3	25	5 469	10 104	3 464	10 663	5 023	2 471
Älvsborgs län	4	11	9 016	22 435	4 799	17 300	5 482	17 071
Skaraborgs län	1	28	2 822	5 715	4 601	7 069	3 013	2 927
Värmlands län	3	35	7 491	16 438	3 999	19 435	11 885	3 184
Örebro län	2	22	4 232	10 740	1 724	8 784	2 795	3 928
Västmanlands län	1	20	3 345	7 283	3 021	9 011	3 643	2 555
Kopparbergs län	2	36	6 270	11 860	4 076	16 274	9 760	3 361
Gävle stad	1	—	1 666	36 751	647	299	—	—
Gävleborgs län i övr.	2	32	2 848	8 960	4 452	10 438	4 340	2 831
Västernorrlands län	3	40	3 828	18 982	3 679	15 779	10 351	6 383
Jämtlands län	1	24	3 390	7 417	9 666	30 326	8 316	3 462
Västerbottens län	4	34	6 759	21 693	4 316	18 979	8 429	7 994
Norrbottnens län	4	36	4 541	23 132	3 749	19 308	13 177	9 070
Summa Total 1953	61	598	140 904	581 150	101 598	406 872	144 103	102 118
1952	61	593	142 252	504 169	123 779	407 648	159 757	106 936
1951	59	585	150 258	567 569	121 816	535 181	163 982	105 436
1950	58	578	136 067	503 865	152 709	571 769	180 955	107 084
1949	54	567	134 562	473 887	172 345	607 264	193 218	111 640
1948	54	544	128 516	458 332	177 968	590 148	192 761	163 518

Tab. 6. Antal apotek m. m. och dessas försäljningsbelopp år 1953

Pharmacies

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal apotek <i>No. of dispensaries</i>			Läke- medels- förråd <i>Medi- cine supply</i>	Apotekens försäljning, kr <i>Total sale</i>	Antal in- vånare per apotek ¹ <i>Inh. per dispensary</i>	Läkemedels- förbruk- ning per invånare, kr <i>Sale per inh.</i>
	<i>själ- ständiga inde- pendent</i>	<i>filial- apotek branch</i>	<i>sjukhus- apotek at hospital</i>				
Stockholms stad	43	12	6	4	35 426 315	13 995	46,0
Stockholms län {st. 11	11	1	—	39	5 970 268	16 423	21,5
{lb. 9	9	2	—		2 169 212		
Uppsala * {st. 4	4	1	1	15	4 284 633	14 381	32,6
{lb. 3	3	3	—		877 065		
Södermanlands * {st. 10	10	2	—	4	5 521 990	12 104	28,5
{lb. 3	3	3	—		683 751		
Norrköpings stad	5	—	—	13	3 413 475	17 598	38,8
Östergötlands län i övr. {st. 7	7	1	—		5 139 815	14 751	25,6
{lb. 7	7	3	—		1 646 240		
Jönköpings län {st. 11	11	—	—	19	6 581 464	16 228	26,2
{lb. 3	3	3	—		659 979		
Kronobergs * {st. 3	3	—	—	17	1 944 489	13 275	21,5
{lb. 7	7	2	—		1 475 659		
Kalmar * {st. 7	7	—	—	11	3 981 725	13 987	25,0
{lb. 8	8	2	—		1 961 729		
Gotlands * {st. 1	1	—	—	8	1 210 758	14 532	20,8
{lb. 2	2	1	—				
Blekinge * {st. 6	6	—	—	3	3 298 683	20 866	22,6
{lb. 1	1	—	—				
Kristianstads * {st. 5	5	—	—	9	3 619 927	13 667	22,4
{lb. 11	11	3	—		2 206 571		
Malmö stad	10	—	—	16	7 157 828	20 194	35,4
Hälsingborgs stad	3	1	1		2 914 251	18 165	40,1
Malmöhus län i övrigt... {st. 8	8	—	1		5 619 077	15 185	25,1
{lb. 12	12	1	—		2 400 638		
Hallands län {st. 6	6	—	—	2	3 748 619	18 410	25,7
{lb. 3	3	—	—		509 193		
Göteborgs stad	17	1	1	30	14 271 394	20 421	38,8
Göteb. o. Bohus l. i övr. {st. 6	6	—	—		2 703 729	13 721	19,9
{lb. 7	7	2	—		1 397 072		
Älvsborgs län.... {st. 8	8	1	—	17	6 445 002	15 905	24,7
{lb. 10	10	4	—		2 583 136		
Skaraborgs * {st. 8	8	—	—	11	4 926 998	16 624	25,3
{lb. 6	6	1	—		1 378 922		
Värmlands * {st. 7	7	—	—	34	5 376 890	13 615	27,1
{lb. 9	9	5	—		2 363 789		
Örebro * {st. 8	8	2	—	5	5 002 401	12 038	26,5
{lb. 7	7	4	—		1 689 065		
Västmanlands * {st. 7	7	—	—	12	4 356 986	13 179	26,3
{lb. 7	7	2	—		1 188 772		
Kopparbergs * {st. 7	7	—	—	40	3 648 240	11 946	24,4
{lb. 15	15	1	—		3 044 789		
Gävle stad	3	—	1	28	1 938 518	16 372	39,5
Gävleborgs län i övr. ... {st. 4	4	—	—		3 001 892	13 373	21,9
{lb. 10	10	4	—		2 259 029		
Västernorrlands län.... {st. 7	7	—	—	35	5 145 758	15 991	24,4
{lb. 8	8	3	—		1 889 097		
Jämtlands * {st. 2	2	—	1	37	1 978 267	10 375	26,0
{lb. 8	8	4	—		1 803 123		
Västerbottens * {st. 4	4	—	1	55	2 658 553	10 635	22,5
{lb. 14	14	4	—		2 599 280		
Norrbottens * {st. 5	5	—	—	54	3 126 269	14 677	23,5
{lb. 11	11	1	—		2 745 183		
Hela riket 1953 Total	414	80	13	518	203 945 508	14 559	28,4
Därav rikets städer cities...	233	22	13	..	163 815 154	13 690	46,9
rikets landsb. country	181	58	—	..	40 130 354	15 487	10,8
Hela riket 1952	414	78	13	514	192 077 557	14 534	26,9

¹ Sjukhusapotek ej medräknade.

Tab. 7. Folktandvård. Verksamhet m. m. år 1953

Public dental care. Activity etc.

Huvudman (landsting, städer utom landsting) <i>Sponsor (counties, county boroughs)</i>	Antal tand- polikliniker <i>Policlinics</i>		Antal tand- läkare vid <i>No. of dental surgeons</i>		Antal vid distriktstand- poliklinikerna behandlade <i>Number of persons treated at district policlinics</i>				Arbetstimmar av tandläkare i tand- vård (i distr.) <i>Hours worked at district policlinics</i>	
	cen- tral- den $\frac{1}{2}$ 54 cen- tral	dis- trikts- den $\frac{1}{2}$ 54 dis- trict	central- tand- polikli- nikerna den $\frac{1}{2}$ 54 central	dis- trikts- tand- polikli- nikerna den $\frac{1}{2}$ 54 district	barn <i>children</i>		vuxna <i>adults</i>		hela antalet total	därav i org. barn- tandv. thereof org. child- rendental care
					full- stän- digt <i>compl. treat- ment</i>	par- tiellt <i>partial treat- ment</i>	full- stän- digt <i>compl. treat- ment</i>	par- tiellt <i>partial treat- ment</i>		
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	20	—	61	28 521	2 715	6 777	13 765	103 082	60 072
Uppsala »	1	14	3	27	11 577	811	2 937	4 153	39 303	24 451
Södermanlands »	1	14	2	47	25 915	2 983	7 933	10 807	77 075	46 777
Norrköpings stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands län i övrigt ..	1	15	2	36	19 877	1 227	5 601	6 578	64 014	35 198
Jönköpings län	1	24	2	43	19 198	3 522	6 383	19 640	72 430	43 979
Kronobergs »	1	10	1	11	5 203	505	1 800	2 607	20 216	11 463
Kalmar läns norra	—	12	—	16	7 376	759	3 903	2 321	29 036	16 117
» » södra	1	13	1	30	14 656	1 338	4 119	6 382	50 097	30 090
Gotlands län	—	7	—	12	3 705	1 078	988	3 392	17 890	11 239
Blekinge »	—	10	—	17	6 569	515	1 679	3 196	30 667	17 954
Kristianstads »	1	26	2	43	19 213	3 346	4 346	6 338	69 366	41 485
Malmö stad	—	12	—	36	18 553	2 619	1 159	2 469	50 685	38 656
Hälsingborgs stad	—	3	—	17	5 095	1 252	924	2 333	25 916	15 637
Malmöhus län i övrigt	1	21	2	47	16 976	3 314	6 522	9 436	74 112	41 261
Hallands län	1	12	1	24	10 777	3 649	2 105	5 293	40 730	27 528
Göteborgs stad	1	23	5	91	30 082	4 109	7 592	16 505	131 747	75 532
Göteb. o. Bohus län i övr. ..	—	18	—	26	10 974	2 090	3 244	6 903	47 167	30 076
Älvsborgs län	1	27	1	53	18 874	2 697	7 024	9 717	85 977	52 544
Skaraborgs »	1	9	1	18	8 111	562	2 267	3 280	30 255	18 520
Värmlands »	—	17	—	37	13 897	2 937	5 495	8 843	65 083	38 025
Örebro »	—	10	—	21	8 920	941	154	686	27 613	25 894
Västmanlands »	1	10	1	25	13 524	1 998	2 049	4 574	37 626	24 356
Kopparbergs »	1	20	2	39	18 373	1 216	6 761	8 992	60 271	32 803
Gävle stad	—	1	—	6	4 801	923	718	697	8 752	6 291
Gävleborgs län i övrigt	—	18	—	36	19 069	2 470	8 721	12 746	56 521	30 631
Västernorrlands län	—	18	—	30	14 644	2 799	5 537	8 813	53 397	30 110
Jämtlands »	—	21	—	27	13 939	2 426	4 418	7 753	48 725	26 389
Västerbottens »	1	21	2	35	21 887	2 488	9 076	19 870	62 491	37 276
Norrbottnens »	1	35	2	60	26 476	5 662	10 364	23 503	111 391	63 630
Summa Total	16	461	30	971	436 732	63 151	130 596	231 592	1 591 635	953 984
därav landsting <i>Counties</i> ..	15	422	25	821	378 251	54 248	120 203	209 588	1 374 535	817 868
städer utom lands- ting ² <i>County bor- oughs</i>	1	39	5	150	58 481	8 903	10 393	22 004	217 100	136 116
Summa Total 1952	16	431	28	875	378 359	63 065	111 898	197 871	1 376 907	820 138
» » 1951	14	416	18	761	327 151	(76 460)	93 044	166 623	..	..

¹ Dessutom fanns 23 annextandpolikliniker. — ² Omfattar icke Stockholm och Norrköping, vilka har kommunal tandvård, som icke är inordnad i folktandvården.

Tab. 8. Folktandvårdens utgifter och inkomster år 1953
Distrikts- och centraltandpolikliniker

Public dental care, operation cost and receipts

Huvudman (landsting, städer utom landsting) <i>Sponsor (counties, county boroughs)</i>	Utgifter för driften, 1 000-tal kr <i>Running cost, 1 000 kr</i>			Inkomster att täcka vidstående driftutgifter, 1 000-tal kr <i>Receipts to cover running cost, 1 000 kr</i>				
	Avlö- ningar <i>Salaries</i>	Övrigt utom för lokaler, städning, värme, lyse <i>Other expenses except for premises</i>	Summa <i>Total</i>	Stats- bidrag till driften <i>Subsidies from the State</i>	Årsav- gifter av kom- muner <i>Receipts for child- ren from local com.</i>	Behand- lings- avgifter <i>Fees</i>	Vissa övriga in- komster <i>Other sources</i>	Huvud- mannens (lands- tingets, stadens) kostnad <i>Spon- sor's cost</i>
Stockholms län	2 246	336	2 582	456	63	660	38	1 365
Uppsala »	821	196	1 017	183	60	347	—	427
Södermanlands »	1 807	404	2 211	415	130	736	—	930
Östergötlands »	1 261	382	1 643	318	99	586	37	603
Jönköpings »	1 531	423	1 954	306	91	560	2	995
Kronobergs »	483	127	610	74	19	223	—	294
Kalmar läns norra	634	177	811	118	33	305	14	341
Kalmar läns södra	1 038	351	1 389	293	38	485	66	507
Gotlands län	365	77	442	34	11	140	—	257
Blekinge »	568	123	691	105	30	224	—	332
Kristianstads »	1 325	340	1 665	304	107	526	—	728
Malmö stad	1 169	141	1 310	148	—	156	5	1 001
Hälsingborgs »	547	74	621	41	—	127	0	453
Malmöhus län i övrigt	1 647	461	2 108	270	80	711	—	1 047
Hallands län	931	173	1 104	173	48	356	2	525
Göteborgs stad	3 452	679	4 131	241	—	1 132	—	2 758
Göteborgs o. Bohus län i övr.	987	194	1 181	175	63	390	—	553
Älvsborgs län	1 878	392	2 270	298	97	751	—	1 124
Skaraborgs »	642	184	826	132	44	276	0	374
Värmlands »	1 428	413	1 841	221	75	705	—	840
Örebro »	487	91	578	143	39	30	19	347
Västmanlands »	851	205	1 056	216	71	274	—	495
Kopparbergs »	1 417	391	1 808	294	87	665	—	762
Gävle stad	206	68	274	38	—	56	—	180
Gävleborgs län i övrigt	1 423	473	1 896	328	65	834	2	667
Västernorrlands län	1 169	294	1 463	234	28	686	—	515
Jämtlands »	1 043	277	1 320	221	68	578	—	453
Västerbottens »	1 662	374	2 036	342	47	862	131	654
Norrbottens »	2 482	621	3 103	423	134	1 173	35	1 338
Summa Total	35 500	8 441	43 941	6 544	1 627	14 554	351	20 865
därav landsting Counties ...	30 126	7 479	37 605	6 076	1 627	13 083	346	16 473
städer utom landsting County boroughs ...	5 374	962	6 336	468	—	1 471	5	4 392
Summa Total 1952	30 713	7 271	37 984	5 609	1 423	12 226	223	18 503
» » 1951	22 475	6 144	28 619	4 497	(1 220)	9 793	65	13 044

Tab. 9. Översikt av vårdplatserna på kroppssjukhusen den 31/12 1953

Sjukhus och sjukvårdsområden <i>Type of hospital. Sponsors' districts (counties, county boroughs)</i>	Platser på all- männa sjuk- avd. <i>At non- spe- cial- ized dep:ts</i>	Platser på lasarettsskavdelningar (kliniker) eller anstalter med <i>Beds at general hospital departments (or special hospitals)</i>							
		medi- cin <i>At medi- cine</i>	kirurgi <i>sur- gery</i>	medi- cinsk barn- sjuk- vård <i>pedia- trics</i>	ögon- sjuk- domar <i>opthal- mology</i>	öron-, näs- o. hals- sjuk- domar <i>oto-, rhino-, laryngo- logy</i>	radio- logi <i>radio- logy</i>	hud- o. köns- sjuk- domar <i>der- mato- vene- reology</i>	reuma- tologi <i>rheu- mato- logy</i>
1 Lasarett <i>General hospitals</i> (tab. 10 o. 11 A)	3 806	7 968	8 155	1 671	780	1 328	482	651	413
2 Vissa andra sjukhus av lasarettskaraktär <i>Other hosp. type establishments</i> (tab. 11 B)	298	—	198	349	—	—	—	—	731
3 Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i> . (tab. 11 C)	1 562	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Sjukhärbergen <i>Infirmaries</i> .. (tab. 11 D)	25	—	—	—	—	—	—	—	—
5 Enskilda sjukh. <i>Private hosp.</i> (tab. 11 E)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Epidemisjukhus och epidemisjukstugor <i>Epidemic hosp.</i> (tab. 11 F)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Anst. f. lungtbc <i>Sanatoria</i> ... (tab. 11 G)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fristående förlossningsanst. ¹ (tab. 11 H):	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 allmänna <i>of the Community</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 enskilda <i>private</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronikeranstalter (tab. 11 I):	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 landstings ² etc.	23	—	—	—	—	—	—	—	—
11 primärkommuners ³	5	—	—	—	—	—	—	—	—
12 enskilda ⁴	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13 Summa vårdplatser <i>Total</i>	5 719	7 968	8 353	2 020	780	1 328	482	651	1 144
Därav <i>Thereof</i> :									
14 Riksplatser ⁵ i Stockholms stad o. län ...	—	292	266	57	37	44	114	48	251
15 » på övriga orter.....	—	—	—	—	—	—	—	—	893
Vårdplatser disponerade av:									
16 Stockholms stad	—	1 475	1 095	301	62	148	58	245	—
17 Stockholms län	141	321	437	68	25	65	18	47	—
18 Uppsala »	64	153	180	57	20	74	—	—	—
19 Södermanlands »	227	220	226	114	27	47	11	—	—
20 Norrköpings stad	—	94	122	56	10	37	—	10	—
21 Östergötlands län i övr.	243	230	223	60	29	48	—	25	—
22 Jönköpings län	398	159	230	54	31	27	—	—	—
23 Kronobergs »	153	102	117	22	14	20	8	—	—
24 Kalmar läns n:a	34	76	109	—	8	9	5	—	—
25 » » s:a	199	114	137	—	20	27	7	—	—
26 Gotlands län	—	63	104	20	6	8	—	—	—
27 Blekinge »	—	287	240	—	19	26	8	—	—
28 Kristianstads »	106	301	334	61	46	30	16	—	—
29 Malmö stad	—	157	215	167	23	48	6	74	—
30 Hälsingborgs stad	—	67	69	48	—	13	4	—	—
31 Malmöhus län i övr.	248	259	405	164	29	70	22	40	—
32 Hallands län	246	113	122	26	15	30	9	—	—
33 Göteborgs stad	69	960	536	150	29	62	25	129	—
34 Göteborgs och Bohus län i övr.	325	111	161	6	22	22	11	2	—
35 Älvsborgs län	307	250	285	81	31	58	17	2	—
36 Skaraborgs »	251	202	254	38	24	51	15	—	—
37 Värmlands »	513	128	147	52	23	35	25	—	—
38 Örebro »	147	257	248	40	32	31	16	29	—
39 Västmanlands »	96	181	311	25	20	30	7	—	—
40 Kopparbergs »	613	120	169	49	32	45	29	—	—
41 Gävle stad	—	67	89	26	13	16	14	—	—
42 Gävleborgs län i övr.	279	220	289	42	26	32	13	—	—
43 Västernorrlands län	241	324	436	73	42	64	—	—	—
44 Jämtlands »	103	96	154	33	15	23	—	—	—
45 Västerbottens »	331	243	301	58	25	55	17	—	—
46 Norrbottens »	385	326	342	72	25	33	7	—	—

¹ Independent maternity hospitals and homes. — ² Homes for chronically sick operated by county councils (or c. särskilt sjukvårdsområde. Available to all citizens on same terms.

Survey of beds at hospitals for somatic diseases

specialläkare för with a specialist physician of its own								Platser på barn- börds- avd. utan egen special- läkare <i>Ma- ternity wards without spec.</i>	Platser på andra lasa- retts- avd. <i>Other dep.ts at gen. hosp.</i>	Platser på kro- niker- avd. <i>For chro- nically sick</i>	Platser på en- skilda sjukhem (utom bb- platser) <i>Private hospitals (except ma- ternity wards)</i>	Platser på epi- de- miavd. <i>Beds at epi- demic hospi- tals</i>	Summa vård- platser <i>Total</i>		
orto- pedi <i>ortho- pedics</i>	neuro- logi <i>neuro- logy</i>	neuro- kirurgi <i>neuro- surgery</i>	psyki- atri <i>psychi- atry</i>	tbc-sjukd. <i>TB</i>		obstetrik o. (el.) gynekologi <i>obstetrics, gynecology</i>		lung- tbc <i>lung</i>	led-, ben- o. körtel- tbc <i>joint-, bone- etc.</i>	ob- stetr. platser <i>obstet- rics</i>	gynek- platser <i>gynecology</i>	—	—	—	—
470	138	186	723	601	62	1 747	1 243	1 019	190	961	—	143	32 737	1	
490	—	—	12	—	743	—	—	4	—	—	—	—	2 825	2	
—	—	—	—	—	—	—	—	355	—	284	—	25	2 226	3	
—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	40	4	
—	—	—	—	—	—	—	—	27	—	—	1 215	—	1 242	5	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 240	4 240	6	
—	—	—	—	7 230	—	—	—	—	—	46	—	—	7 276	7	
—	—	—	—	—	—	206	76	218	—	—	—	—	500	8	
—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	10	9	
—	—	—	—	—	—	—	—	23	32	7 655	—	—	7 733	10	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 426	—	—	1 431	11	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	760	—	—	760	12	
960	138	186	735	7 831	805	1 953	1 319	1 671	222	11 132	1 215	4 408	61 020	13	
206	42	65	104	—	23	36	46	—	—	—	—	—	1 631	14	
308	—	—	340	125	720	—	—	—	—	—	—	—	2 386	15	
108	31	46	101	820	62	464	280	—	34	2 687	699	518	9 234	16	
—	10	7	—	315	—	62	83	79	—	516	53	237	2 484	17	
—	—	—	—	159	—	89	75	26	—	197	100	160	1 354	18	
—	—	—	—	130	—	48	34	61	—	244	—	154	1 543	19	
—	—	—	—	78	—	54	17	—	67	217	—	93	855	20	
48	—	—	34	186	—	91	41	46	—	372	—	203	1 879	21	
—	—	3	—	205	—	48	33	75	3	430	90	185	1 971	22	
—	1	3	—	136	—	—	—	65	—	131	—	64	836	23	
—	—	2	—	112	—	—	—	37	—	167	—	59	618	24	
—	1	3	—	169	—	26	25	40	—	149	70	59	1 046	25	
—	—	—	—	109	—	—	—	25	—	161	—	64	560	26	
—	1	3	—	259	—	—	—	70	—	151	—	88	1 152	27	
18	1	5	22	187	—	50	45	60	—	232	—	60	1 574	28	
106	—	3	46	199	—	94	56	4	15	590	35	236	2 074	29	
—	1	2	—	68	—	36	30	—	—	167	—	59	564	30	
132	18	13	—	327	—	46	46	65	11	524	28	214	2 661	31	
—	1	3	—	149	—	—	—	70	—	245	—	60	1 089	32	
—	31	28	88	481	—	248	115	20	—	380	94	340	3 785	33	
—	—	—	—	201	—	—	3	84	—	253	—	68	1 269	34	
—	—	—	—	349	—	91	65	83	17	468	—	155	2 259	35	
—	—	—	—	144	—	50	43	53	26	318	—	183	1 652	36	
—	—	—	—	279	—	65	29	80	—	358	—	127	1 861	37	
34	—	—	—	226	—	52	29	53	49	413	—	151	1 807	38	
—	—	—	—	209	—	60	30	60	—	246	6	64	1 345	39	
—	—	—	—	341	—	30	29	76	—	247	15	174	1 969	40	
—	—	—	—	60	—	27	15	—	—	44	25	50	446	41	
—	—	—	—	197	—	27	15	90	—	276	—	102	1 608	42	
—	—	—	—	563	—	85	53	52	—	308	—	175	2 416	43	
—	—	—	—	275	—	22	32	21	—	103	—	84	961	44	
—	—	—	—	384	—	42	40	119	—	111	—	132	1 858	45	
—	—	—	—	389	—	10	10	157	—	427	—	90	2 273	46	

boroughs). — * Ditto operated by local communes. — * Ditto, private. — * Som ej genom avtal disponerats av

Lasarett	Huvudman		Platser på allmän sjuk-avd.	Platser med egen specialläkare på lasarettensavdel.						
	Kategori	Länsbokstav		medicin	kirurgi	medicinsk barnsjukvård	ögon-sjukdomar	öron-, näs- o. hals-sjukd.	radio-logi ¹	hud- o. köns-sjukd.
1 Delade lasarett <i>Spec. hospitals</i>	.	.	.	7 420	8 155	1 671	780	1 306	482	518
2 Karolinska sjukh., Stockholm	S	—	—	(†) 345	(†)*349	(†)*158	(†) 70	(†) 89	(†) 149	(†) 165
3 Serafimerlasarettet, »	S	—	—	(†) 181	(†) 187	—	—	—	—	—
4 Akademiska sjukh., Uppsala ..	S	C	—	166	195	67	30	89	—	—
5 Lunds lasarett	S	M	—	162	191	138	49	57	80	40
6 Malmö allmänna sjukhus	U	(M)	—	157	215	167	23	48	—	74
7 Sahlgrenska sjukh., Göteborg .	U	(O)	—	412	425	—	34	62	89	—
8 Sabbatsbergs sjukh., Stockholm	U	A	—	277	202	—	25	66	—	—
9 S:t Görans » »	U	A	—	236	203	—	—	—	—	106
10 S:t Eriks » »	U	A	—	409	152	—	—	—	—	—
11 Södersjukhuset, » »	U	A	—	380	274	65	19	57	28	69
12 Norrköpings lasarett	U	(E)	—	94	127	61	15	44	—	10
13 Hälsingborgs »	U	(M)	—	134	137	48	—	26	—	—
14 Norrtälje »	L	B	—	53	70	—	—	—	—	—
15 Södertälje »	L	B	—	91	135	—	—	—	—	—
16 Mörbys » , Stocksund	L	B	—	103	141	—	—	30	13	—
17 Nyköpings »	L	D	—	105	108	49	12	22	—	—
18 Eskilstuna »	L	D	—	115	118	65	15	25	11	—
19 Linköpings »	L	E	—	148	132	55	24	50	—	25
20 Vadstena »	L	E	—	82	86	—	—	—	—	—
21 Jönköpings »	L	F	—	102	136	54	31	27	—	—
22 Värnamo »	L	F	—	57	94	—	—	—	—	—
23 Växjö »	L	G	—	102	117	22	8	20	—	—
24 Kalmar »	L	H	—	114	137	—	20	27	—	—
25 Västerviks »	L	H	—	76	109	—	8	—	—	—
26 Visby »	L	I	—	63	104	20	6	8	—	—
27 Karlskrona »	L	K	—	225	154	—	19	26	—	—
28 Karlshamns »	L	K	—	62	86	—	—	—	—	—
29 Kristianstads »	L	L	—	143	135	61	32	30	—	—
30 Ängelholms »	L	L	—	116	135	—	—	—	—	—
31 Hässleholms »	L	L	—	72	94	—	—	—	—	—
32 Landskrona »	L	M	—	—	116	26	—	—	—	—
33 Halmstads »	L	N	—	113	122	26	15	30	—	—
34 Uddevalla »	L	O	—	111	154	—	18	—	—	—
35 Vänersborgs »	L	P	—	108	125	33	15	28	—	—
36 Borås »	L	P	—	142	150	45	15	30	—	—
37 Falköpings »	L	R	—	95	124	41	24	20	—	—
38 Lidköpings »	L	R	—	107	130	—	—	31	—	—
39 Karlstads »	L	S	—	128	147	52	23	35	9	—
40 Örebro »	L	T	—	161	144	40	32	31	16	29
41 Karlskoga »	L	T	—	96	104	—	—	—	—	—
42 Västerås »	L	U	—	123	132	25	20	30	7	—
43 Sala »	L	U	—	—	110	—	—	—	—	—
44 Köpings »	L	U	—	58	69	—	—	—	—	—
45 Falu »	L	W	—	120	169	49	32	45	29	—
46 Gävle »	L	X	—	133	177	52	26	31	27	—
47 Hudiksvalls »	L	X	—	75	117	16	13	17	—	—
48 Bollnäs »	L	X	—	79	84	—	—	—	—	—
49 Härnösands »	L	Y	—	72	88	—	—	—	—	—
50 Sundsvalls »	L	Y	—	152	208	50	28	44	—	—
51 Örnsköldsviks »	L	Y	—	100	140	23	14	20	—	—
52 Östersunds »	L	Z	—	96	154	33	15	23	—	—
53 Umeå »	L	AC	—	153	133	28	25	25	17	—
54 Skellefteå »	L	AC	—	90	168	30	—	30	—	—
55 Bodens » (garnis.) ..	S	BD	—	126	123	44	25	33	7	—
56 Luleå »	L	BD	—	63	65	—	—	—	—	—
57 Piteå »	L	BD	—	69	86	—	—	—	—	—
58 Gällivare »	L	BD	—	68	68	28	—	—	—	—
59 Speciallasarett <i>One speciality</i> se tab. 11, A2			—	548	—	—	—	—	—	133
60 Odel. lasarett <i>Non-spec. gen. hosp.</i> » » 11, A3			3 806	—	—	—	—	22	—	—
61 Samtliga lasarett Total			3 806	7 968	8 155	1 671	780	1 328	482	651

¹ För radiologifall avdelade platser på medicinska och kirurgiska kliniker medräknade. — * Kir. barnklinik — † Riksplatser. — (†) Riksplatser ingår. (English translation, see also table 9.)

ningar (kliniker) eller anstalter för									Platser på barn- börds- avd. utan egen spec.läk.	Platser på andra lasarett- avd.	Platser på kro- niker- avd.	Platser på epi- demi- avd.	Summa vård- platser <i>Total No. of beds</i>	
reuma- tologi	orto- pedi	neuro- logi	neuro- kirurgi	psyki- atri	tbc-sjukd.		obstetrik o. (el.) gynecologi							
					lung- tbc	led-, ben- o. körtel-	obstetr. platser	gynecol.- platser						
413	470	138	186	723	518	62	1 747	1 243	479	190	572	143	27 216	1
—	—	—	—	† 109	—	—	(†) 87	(†) 66	—	—	—	—	1 587	2
—	—	(†) 83	(†) 82	—	—	—	—	—	—	—	—	—	533	3
—	—	—	—	† 115	121	—	96	85	—	—	—	—	964	4
† 68	(†) 156	24	40	† 105	94	—	3 46	3 46	—	11	—	—	1 307	5
† 61	106	—	—	46	121	—	3 94	3 56	—	—	—	—	1 171	6
—	—	31	28	88	—	—	248	118	—	—	—	—	1 535	7
—	—	—	—	—	—	—	96	82	—	—	—	—	748	8
—	76	—	—	—	149	62	—	—	—	—	92	—	924	9
—	—	—	—	—	—	—	30	71	—	—	—	—	662	10
—	32	—	36	84	—	—	137	41	—	34	118	—	1 374	11
† 56	—	—	—	—	—	—	3 64	3 20	—	67	—	93	651	12
—	—	—	—	—	—	—	3 36	3 30	—	—	—	—	411	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	26	—	162	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	54	—	305	15
—	—	—	—	—	—	—	30	63	—	—	—	—	380	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	—	—	—	319	17
—	—	—	—	—	—	—	3 48	3 34	—	—	—	—	431	18
—	48	—	—	34	—	—	50	38	—	—	88	—	692	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	176	20
—	—	—	—	—	—	—	48	33	—	3	—	—	434	21
—	—	—	—	—	30	—	—	—	28	—	—	—	209	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	287	23
—	—	—	—	—	—	—	26	25	—	—	—	—	349	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	—	—	206	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	220	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	454	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	165	28
—	18	—	—	22	—	—	3 50	3 45	—	—	—	—	536	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	—	—	—	278	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	182	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	—	—	—	168	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	—	—	—	335	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	—	—	311	34
—	—	—	—	† 120	—	—	35	27	—	—	16	—	507	35
—	—	—	—	—	—	—	3 53	3 36	—	—	—	—	471	36
—	—	—	—	—	—	—	34	23	—	26	25	—	412	37
† 56	—	—	—	—	—	—	19	22	—	—	—	—	365	38
—	—	—	—	—	—	—	65	29	—	—	—	—	488	39
—	34	—	—	—	—	—	52	29	—	—	—	—	568	40
† 56	—	—	—	—	—	—	60	30	19	49	—	—	268	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	483	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	121	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	143	44
—	—	—	—	—	—	—	30	29	—	—	—	—	503	45
—	—	—	—	—	—	—	54	30	—	—	—	—	530	46
—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	257	47
—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	—	—	187	48
—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	180	49
—	—	—	—	—	—	—	57	33	—	—	—	—	572	50
—	—	—	—	—	—	—	3 28	3 20	—	—	—	—	345	51
—	—	—	—	—	—	—	22	32	—	—	—	—	375	52
† 60	—	—	—	—	—	—	22	23	—	—	—	—	486	53
† 56	—	—	—	—	—	—	3 20	3 17	—	—	—	—	355	54
—	—	—	—	—	—	—	3 10	3 10	—	—	—	50	484	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	54	—	202	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	57	—	227	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	42	—	221	58
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	271	—	952	59
413	470	138	186	723	601	62	1 747	1 243	540	190	961	143	4 569	60
413	470	138	186	723	601	62	1 747	1 243	1 019	190	961	143	32 737	61

på 61 vårdpl. ingår i kol. för kir. — 3 Uppdelningen på gynecologiska och obstetriska platser är ungefärlig.

Tab. 11. Anstalter för kroppsjukvård år 1953

Hospitals for somatic diseases

Tabellen avser att utgöra en fullständig förteckning över de svenska kroppsjukhus, som varit i verksamhet under redovisningsåret. Av texten kap. 1.1 framgår, hur gränsen för vad som uppfattats som sjukvårdsanstalt dragits. Av gränsdragningen följer bl. a., att en rad konvalescenthem (se härom kap. 3.22 under rubriken »Övriga anstalter») icke medräknats. Icke heller omfattar tabellen institut för blinda och döva eller avdelningar för akut sjuka vid ålderdomshem m. m. — Begreppet anstalt avser den förvaltningsekonomiska enheten. Ehuru huvudindelingsgrunden är vårdformen (lasarettsvård, förlösningssvård, tuberkulosvård o. s. v.), kommer härigenom en avdelning för t. ex. tuberkulosvård vid lasarett att

räknas som del av lasarettet, om räkenskaperna är gemensamma. Vid t. ex. kronikeranstalter förekommer av samma skäl avdelningar för lasarettsvård och t. o. m. förlösningar. I samtliga dessa och liknande fall har förhållandet anmärkts i not till vårdplatsantalet. Å andra sidan förekommer, att anstalter, som ligger i samma byggnadskomplex, har skild ekonomi och på den grund räknats som skilda anstalter, vilket icke framgår av tabellen.

Parentes kring summatal betyder, att talet är ofullständigt, enär uppgift för en eller flera anstalter saknas. — Tecken- och kodförteckning finnes på sidan IX i början av boken.

Anstaltens namn, adress (och huvudman) ¹ <i>Hospital, address (sponsor)</i>	Länsbokstav ² <i>County</i>	Vårdplatser den ³¹ / ₁₂ Beds		Antal intagna under året <i>Admissions</i>	Antal vård- dagar under året <i>Bed-days</i>	Anstaltens namn, adress (och huvudman) ¹ <i>Hospital, address (sponsor)</i>	Länsbokstav ² <i>County</i>	Vårdplatser den ³¹ / ₁₂ Beds		Antal intagna under året <i>Admissions</i>	Antal vård- dagar under året <i>Bed-days</i>
		Hela an- talet <i>Total</i>	Därav på bb.- avd. <i>Maternity</i>					Hela an- talet <i>Total</i>	Därav på bb.- avd. <i>Maternity</i>		
A. Lasarett General hospitals		32 737	2 766	692 456	9911252	4. Odelade lasarett (huvudman L, där ej annat anges) Non special- ized general hospitals.....		4 569	540	110 011	1400 924
1. Undervisningslasarett Universi- ty (teaching) hospitals.....		7 097	571	136 105	2173117	Löwenströmska lasarettet, Upp- lands Väsby	B	1 175	14	2 183	53 885
Karolinska sjh., Sthlm†(S)	—	1 587	87	29 054	430 214	Östhammars lasarett	B	68	5	1 157	20 292
Serafimerlas., Sthlm†(S)	—	533	—	7 322	153 152	Enköpings »	C	55	16	2 049	18 277
Akademiska sjh., Uppsala(S)	C	964	96	17 668	292 973	Flens »	D	93	13	1 918	24 213
Lunds lasarett(L)	M	1 307	46	22 894	411 173	Kullbergsska sjh., Katrineholm ..	D	90	12	2 794	29 615
Allmänna sjh., Malmö(U)	(M)	1 171	94	21 036	386 080	Söderköpings lasarett.....	E	109	7	1 339	31 118
Sahlgrenska sjh., Göteborg ... (U)	(O)	1 535	248	38 131	499 525	Kisa »	E	58	6	1 412	18 039
2. Speciallasarett (huvudman U) With one single specialist depart- ment.....		952	—	3 194	304 588	Finspångs »	E	83	8	2 522	27 776
Holtermanska sjh., Göteborg? ...	(O)	133	—	1 395	34 179	Eksjö »	F	126	12	3 694	42 548
Vasa sjh., » ? ...	(O)	819	—	1 799	270 409	Nässjö »	F	77	15	2 061	24 394
3. Övriga delade lasarett (huvud- man L, där ej annat anges) Other specialized general hospitals		20 119	1 655	443 146	6032623	Ljungby »	G	120	18	3 026	33 575
Sabbatsbergs sjukhus.....(U)	A	748	96	13 063	189 943	Borgholms »	Hs	95	9	2 133	27 497
S:t Görans »(U)	A	924	—	9 175	245 200	Oskarshamns »	Hs	126	14	3 842	43 990
S:t Eriks »(U)	A	662	30	10 678	188 049	Simrishamns »	L	116	10	3 015	41 491
Södersjukhuset »(U)	A	1 374	137	22 766	346 318	Ystads »	M	104	13	2 910	33 490
						Hörby »	M	87	12	1 929	26 399
						Trelleborgs »	M	96	14	2 633	33 365
						Varbergs »	N	140	13	3 993	45 352
						Falkenbergs »	N	94	12	2 712	28 620
						Ekmaniska sjh., Göteborg(U)	(O)	69	—	1 789	22 998
						Mölnadalss lasarett	O	222	22	5 830	69 114

Norrtälje lasarett	B	* 162	13	2 746	49 352	Strömstads lasarett	O	52	8	1 400	17 607
Södertälje	B	* 305	25	7 097	86 914	Kungälv	O	62	7	1 783	19 892
Mörby	B	380	30	10 652	109 870	Lysekils	O	76	12	2 181	25 606
Nyköpings	D	319	23	7 507	89 910	Alingsås	P	¹⁰ 183	20	3 349	54 987
Eskilstuna	D	431	* 48	10 161	126 660	Mariestads	R	126	16	2 841	34 998
Norrköpings	(U) (E)	* 651	* 64	11 828	183 473	Filipstads	S	83	14	2 029	24 561
Linköpings	E	* 692	50	12 744	216 270	Torsby	S	128	12	3 323	42 504
Vadstena	E	176	8	4 181	56 638	Ärjängs	S	75	9	1 036	21 197
Jönköpings	F	434	48	11 462	127 552	Arvika	S	77	9	2 711	22 673
Värnamo	F	* 209	28	4 517	58 575	Kristinehamns	S	90	15	2 306	25 224
Växjö	G	287	18	7 940	105 492	Säffle	S	52	7	1 582	17 913
Västerviks	Hn	206	13	4 753	69 427	Fagersta	U	88	16	2 012	26 965
Kalmar	Hs	349	26	9 146	99 750	Smedjebackens	W	35	4	1 017	10 409
Visby	I	220	19	4 669	65 608	Mora	W	128	12	2 770	32 326
Karlskrona	K	454	30	9 077	124 406	Avesta	W	140	17	3 269	41 692
Karlshamns	K	165	17	3 851	52 881	Ludvika	W	133	12	3 175	41 142
Kristianstads	L	536	* 50	11 734	163 477	Söderhamns	X	120	12	2 260	32 515
Ängelholms	L	278	27	5 970	83 825	Ljusdals	X	109	17	2 580	34 402
Hässleholms	L	182	16	4 134	63 487	Sollefteå	Y	125	19	4 103	44 330
Hälsingborgs	(U) (M)	411	* 36	12 042	144 263	Backe	Y	62	10	1 455	17 861
Landskrona	M	168	26	3 714	47 958	Svegs	Z	¹⁰ 94	9	1 386	25 293
Halmstads	N	335	29	8 873	106 253	Haparanda	BD	¹⁰ 92	9	2 044	28 349
Uddevalle	O	311	28	7 737	102 429	Kalix	BD	¹⁰ 123	15	2 579	40 925
Vänersborgs	P	* 507	35	10 550	155 315	Kiruna	BD	108	14	1 879	21 505
Borås	P	471	* 53	14 661	163 413	B. Vissa andra sjukhus av lasarettskaraktär					
Falköpings	R	* 412	34	9 790	139 818	<i>hospital type establishments</i>					
Lidköpings	R	365	19	9 405	118 317	1. Garnisonssjukhus (huvudman S) Military hospitals					
Karlstads	S	488	65	13 371	164 648	Garnisonssjukhuset i Stockholm (ingår i Karolinska sjukhuset, tab. 11 A)					
Örebro	T	568	52	16 582	163 778	Garnisonssjukhuset i Eksjö					
Karlskoga	T	268	19	6 361	77 752	Garnisonssjukhuset i Skövde					
Västerås	U	483	60	11 177	157 262	Garnisonssjukhuset i Karlsborg					
Sala	U	121	11	2 828	33 622	Garnisonssjukhuset i Sollefteå					
Köpings	U	143	16	3 626	47 485	Garnisonssjukhuset i Boden (se tab. 11 A)					
Falu	W	503	30	12 940	153 890	2. Barnsjukhus (huvudman U el. F) Children's hospitals					
Gävle	(L+U) X	530	54	12 774	170 844	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Hudiksvalls	X	257	19	6 000	80 248	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Bollnäs	X	187	24	4 985	60 371	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Härnösands	Y	180	20	3 908	57 520	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Sundsvalls	Y	572	57	13 942	194 997	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Örnsköldsviks	Y	345	* 28	8 388	111 682	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Östersunds	Z	375	22	10 867	123 197	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Umeå	AC	486	22	11 022	155 088	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Skellefteå	AC	355	* 20	6 330	87 623	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Bodens (garnisonssjh.) (S)	BD	* 484	10	* 8 760	* 112 035	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Luleå	BD	* 202	20	4 345	67 746	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Piteå	BD	* 227	15	3 634	65 168	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					
Gällivare	BD	* 221	15	4 683	66 824	Norrulls sjh. barnpsykiatr. klinik, Sthlm					

Noter se i slutet av tabellen.

Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Länsbokstav	Vårdplatser den 31/12		Antal intagna under året	Antal vård- dagar under året	Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Länsbokstav	Vårdplatser den 31/12		Antal intagna under året	Antal vård- dagar under året
		Hela an- talet	Därav på bb.- avd.					Hela an- talet	Därav på bb.- avd.		
Kronprinsessan Lovisas vårdan- stalt för sjuka barn, Sthlm (F)	A	150	—	4 731	47 309	(forts. C)	X	30	—	138	2 802
Samariten, barnsjh., Sthlm ... (F)	A	125	—	1 560	34 525	Ljusne	X	26	—	488	8 298
Göteborgs barnsjukhus (U)	(O)	284	—	5 555	74 827	Sandviken	Y	12	3	63	851
3. Anstalter för vanföra (huvud- man F) <i>Hospitals for the crippled</i>		490	—	5 441	157 028	Kilforsen	Z	16	—	195	3 774
Eugeniahemmet, sj.-avd., Sthlm†	—	35	—	154	13 139	Gäddede	Z	10 80	6	683	27 187
Norrbackainst., sj.-avd. Sthlm† ..	—	171	—	2 153	51 413	Ström, Strömsund	AC	14	—	249	4 539
Vanförest. sjukavd., Hälsingb.†	—	80	—	1 249	25 582	Bjurholm	AC	20	—	262	6 946
„ „ „ Göteborg†	—	97	—	948	31 417	Bureå	AC	31	8	489	8 479
„ „ „ Härnösand†	—	107	—	937	35 477	Bycke	AC	40	8	259	4 632
4. Pensionsstyrelsens fristående anstalter (huvudman S) <i>Hospi- tals of the Pensions Board</i>		607	—	3 209	206 601	Dorotea	AC	10 14 39	9	551	8 212
Pens.-styr. sjh. i Nynäshamn† ..	—	251	—	1 199	81 116	Jörn (se tab. 11 I I)	AC	10 14 51	7	924	13 531
„ „ „ Tranås†	—	182	—	1 323	64 951	Lycksele	AC	10 31	7	1 003	10 948
Broströmska sjh. f. barn, Gtbg†	—	30	—	46	8 971	Malåträsk	AC	27	7	846	8 606
Äre fjällkuranstalt†	—	144	—	641	51 563	Nordmaling	AC	30	7	551	8 343
5. Reumatikersjukhus (huvudman F) <i>Hospital for rheumatic diseases</i>						Norsjö	AC	28	7	462	8 176
Spenshults sjh.	—	124	—	278	14 031	Robertsfors	AC	10 27	6	478	6 773
6. Anstalter för led-, ben- o. kör- teltbc (huvudman F) <i>Hospitals for surgical TB</i>		743	—	1 499	181 533	Sorsele	AC	39	9	928	9 684
Guldbröllopsminnet, Nynäsh.† . .	—	23	—	22	4 959	Stensele	AC	11 19	3	282	3 767
Kronpr. Viktorias Kustsanato- rium, Vejbystrand†	—	13 259	—	342	63 191	Tärna, Tärnaby	AC	26	8	744	10 517
Kustsanat. Äpelviken, Varberg†	—	13 371	—	675	83 091	Vilhelmina	AC	16	—	265	4 626
Solhems sjukhus, Borås†	—	90	—	460	30 292	Vindeln	AC	10 32	7	420	8 083
C. Sjukstugor (huvudman L, där ej annat anges) <i>Cottage hospitals</i>		2 226	355	46 793	684 881	Åsele	BD	10 24	4	648	10 898
Leufsta bruk	C	16	2	166	4 532	Arjeplog	BD	10 60	9	1 224	17 982
Tierp	C	19	8	865	7 102	Jokkmokk	BD	10 45	7	352	8 746
Mariefred	D	18	—	419	6 612	Pajala	BD	10 29	5	664	9 750
						Vittangi	BD	10 22	4	357	7 401
						Överkalix, Tallviksudden	BD	10 64	9	923	19 555
						Övertorneå (se tab. 11 I I)					
D. Sjukhärbärgen (huvud- man L) <i>Infirmaries</i>						D. Sjukhärbärgen (huvud- man L) <i>Infirmaries</i>		40	15	723	5 875
						Dikanäs	AC	4	2	44	344
						Saxnäs, Marsfjäll	AC	4	—	33	496
						Junosuando	BD	8	3	147	1 396
						Karesuando	BD	6	2	121	947
						Korpilombolo	BD	10 4	4	195	1 351
						Muodoslompolo	BD	4	2	70	435
						Tärendö	BD	4	2	113	906

[illegible]

Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den ³¹ / ₁₂	Antal intagna under året	Antal vård dagar under året	Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den ³¹ / ₁₂	Antal intagna under året	Antal vård dagar under året
F. Epidemivårdanstalter <i>Epidemic hospitals and cottage hospitals</i>		4 240	34 799	651 699	Örnsköldsvik	Y	46	756	9 899
Debiterade vård dagar för epidemilags- fall ³⁴		—	—	399 544	Skellefteå	AC	38	121	1 475
1. Epidemisjukhus (huvudman L, där ej annat anges) <i>Epidemic hospitals</i>		2 779	26 730	509 331	Umeå	AC	69	324	6 462
Debiterade vård dagar för epidemilags- fall ³⁴		—	—	299 775	Arjeplog	BD	12	1	6
Stockholm (U)	A	518	5 980	134 511	Boden (ing. i Bodens las., tab. 11 A)				
Sundbyberg	B	97	1 423	25 272	Kiruna	BD	28	21	468
Uppsala	C	160	811	22 687	Luleå (nedlagd ³ / ₁)	BD	—	—	40
Eskilstuna	D	131	1 232	23 439	G. Anstalter för lungtuber- kulos <i>Sanatoria and cottage hospitals for TB of the lungs</i>		7 276	14 445	2 054 823
Norrköping (ing. i Norrk. las., tab. 11 A)					1. Sanatorier (A-anstalter) <i>Sanatoria</i> (huvudman L, där ej annat anges)		6 828	13 811	1 944 472
Linköping	E	130	919	25 204	Hessleby, Hessleby sanatorium Jub- fond. †	—	136	* 128	* 32 736
Jönköping	F	106	1 110	23 513	Hålahult Jub.fond.† (nedlagd ³ / ₁₃) (F)	—	—	* 186	* 31 753
Växjö	G	64	999	15 963	Österåsen, Österåsens sanatorium Jub.fond. †	—	124	* 247	* 46 720
Kalmar	Hs	59	738	10 063	Söderby sjukhus, Uttran (U)	A	448	1 252	124 164
Kristianstad	L	60	396	6 781	Uttran, länssanatoriet	B	232	464	75 431
Malmö (U)	(M)	236	2 049	35 668	Väsby sanatorium (ingår i Löwenstr. las., tab. 11 A)				
Hälsingborg (U)	(M)	108	1 346	20 281	Uppsala, centralsanatoriet (ingår i Akad. sjukhuset, tab. 11 A)				
Lund	M	90	930	13 631	Löt, länssanatoriet, Malmby	D	106	194	32 804
Göteborg (U)	(O)	360	2 412	38 238	Kolmårdssanatoriet {Norrk. stad (U)	(E)	78	105	23 287
Borås	P	83	724	10 034	Kolmårdssanatoriet {landst.	E	156	248	43 053
Arvika	S	48	596	10 126	Eksjö sanatorium	F	221	812	57 285
Karlstad	S	79	756	15 482	Lugnet, länssanatoriet	G	136	274	34 214
Örebro	T	110	1 071	23 955	Målilla sanatorium, Målilla kyrkby ..	{ Hn Hs	112 169	299	80 137
Västerås	U	¹⁷ 64	533	7 665	Follingbo sanatorium, Visby	I	109	160	23 674
Falun	W	48	473	9 176	Fur, länssanatoriet, Saleboda	K	259	289	62 005
Gävle (U+L)	X	61	735	12 921	Broby sanatorium	L	187	324	55 046
Sundsvall	Y	83	649	10 270	Kungshults * , Hälsingborg... (U)	(M)	68	136	19 076
Östersund	Z	84	848	14 461					

Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den 31/12	Antal intagna under året	Antal vård dagar under året	Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den 31/12	Antal intagna under året	Antal vård dagar under året
H. Fristående förlossnings- anstalter Maternity hospitals and homes		510	15 909	135 578	(forts. I I)				
1. Barnbördshus Maternity hospitals		282	9 910	90 018	Eira sjukhus, länets avd.	B	40	116	15 244
Allmänna b.b., Stockholm (F)	A	19 144	4 643	42 918	Färingsö sjukhem, Svartsjö	B	19	10	6 783
Södra b.b., " (U)	A	19 107	4 019	34 712	Lidingö "	B	71	83	20 058
Motala b.b. (L)	E	31	1 248	12 388	Norrtälje "	B	40	79	13 515
					Lövstalunds " , Södertälje	B	17	17	6 047
2. Förlossningshem och förlossnings- rum, statsbidragsberättigade, drivna av landsting eller primärkommun (huvudman L, där ej annat anges) Maternity homes, operated by county council (L) or local commune (K)		218	5 876	44 395	Upplands Väsby "	B	30	36	10 197
Nynäshamns förl.-hem	B	7	144	1 181	Vaxholms "	B	34	58	11 587
Gustavsbergs förl.-rum	B	4	118	1 117	Västerhaninge "	B	34	40	12 098
Hallstaviks "	B	4	91	836	Östhammars "	B	39	37	11 624
Sånga " , Svartsjö	B	2	27	214	Enköpings "	C	36	165	12 823
Vaxholms "	B	2	44	379	Älvkarleö " , Älvkarleby	C	21	33	2 102
Västerhaninge "	B	3	87	602	Tierps sjukstugas kron. avd.	C	12	56	4 294
Valdemarsviks förl.-hem	E	6	120	1 090	Uppsala sjukhem	C	94	64	32 120
Boxholms förl.-rum	E	3	72	576	Eskestuna "	D	73	95	26 091
Österbymo "	E	2	59	511	Flen, landstingets sjukhem	D	29	28	6 750
Markaryds förl.-hem	G	6	137	1 272	Nyköpings sjukhem	D	70	52	24 690
Älgshultsby " , Älgshult	G	4	45	422	Strängnäs "	D	18	5	6 488
Älmhults "	G	6	191	1 513	Sandbyhovs sjukhus, Norrköping ^{2a} (U)	(E)	136	443	48 536
Hultsfreds "	Hn	5	161	1 222	Mjölby sjukhem	E	37	29	13 233
Virserums "	Hn	3	79	566	Motala "	E	72	115	26 658
Nybro "	Hs	7	119	809	Söderköpings "	E	41	30	14 915
Torsås "	Hs	6	133	1 017	Vadstena "	E	30	24	10 580
Högsby förl.-rum	Hs	4	103	712	Huskvarna "	F	50	38	18 068
Mörbylånga "	Hs	2	116	815	Jönköpings "	F	70	78	24 016
Bunge " , Färösund	I	2	89	573	Nobynäs " , Stjärneborg	F	50	38	17 775
Öja " , Burgsvik	I	4	73	536	Sävsjö "	F	24	26	8 686
Ronneby förl.-hem	K	12	333	2 093	Sa Unnaryds " , Unnaryd	F	16	17	5 726
Sölvesborgs " (K)	K	6	160	1 047	Vetlanda "	F	50	73	17 989
					Värnamo "	F	55	199	16 915
					Ljungby "	G	44	37	15 207
					Växjö "	G	43	40	15 553
					Gamleby "	Hn	26	21	9 497
					Hjorteds " (med statsbidr.)	Hn	12	5	4 375
					" (med landst:s bidrag)	Hn	28	35	9 861
					Hultsfreds sjukhem	Hn	79	62	26 149
					Vimmerby "	Hn	22	55	8 364
					Borgholms "	Hs	26	51	7 350
					Kalmar "	Hs	16	10	5 050

Olofströms förl.-rum	K	5	120	834	Mönsterås »	Hs	15	16	5 782
Osby förl.-hem	L	7	189	1 277	Söderåkra sjukstuga, kron. avd.	Hs	24	24	8 365
Härleby » , Gilleby	O	7	240	1 747	Hemse sjukhem	I	39	27	13 849
Kinna »	P	10	242	1 768	Mariahemmet, Visby	I	68	43	24 484
Herrljunga förl.-rum	P	5	106	996	Asarums sjukhem	K	18	8	6 456
Limmareds »	P	2	49	426	Karlskrona »	K	53	74	17 726
Surte »	P	5	140	1 093	Ronneby »	K	14	9	5 253
Skövde förl.-hem (i garnisonssjukh.)	R	14	551	3 470	Sölvesborgs »	K	25	16	9 169
Tidaholms förl.-hem	R	6	124	1 147	Gyllebo » , Simrishamn	L	30	17	10 861
Vara »	R	7	221	1 470	Hässelholms »	L	54	60	18 474
Fjugesta »	T	6	161	1 375	Manadala » , Ovesholm	L	68	92	24 201
Hjortkvarns (Röda kors.) förl.-hem	T	3	34	251	Vittskövle » , Vittskövleby	L	25	64	9 069
Hofors förl.-hem (K)	X	6	197	1 612	Åstorps »	L	33	42	11 978
Sandvikens »	X	12	349	3 078	Malmö » (U)	(M)	20 176	223	63 210
Gäddede förl.-rum	Z	2	57	422	Värnheims vårdhem, Malmö ²³ (U)	(M)	429	659	154 877
Hede »	Z	2	66	417	Bergalid, vårdhemmet, Hälsingb. ²³ (U)	(M)	128	230	44 860
Svenstaviks »	Z	2	69	404	Romares stiftelse, Hälsingborg ... (U)	(M)	25	8	9 058
Vännäs förl.-hem	AC	10	264	1 935	Anderslövs sjukhem	M	26	10	9 083
Fredrika förl.-rum	AC	2	29	249	Billesholms »	M	16	3	5 176
Älvsbyns förl.-hem	BD	5	167	1 321	Höganäs »	M	27	20	6 924
3. Enskilda förlossningshem (huvudman P) Private maternity homes..		10	123	1 165	Hörby »	M	40	10	14 558
Röda korsets förl.-hem, Björkvik ...	D	3	32	274	Landskrona »	M	22	18	2 480
» » , Rockneby...	Hs	5	52	523	Lunds »	M	75	38	26 568
Porjus förl.-hem	BD	2	39	368	Sjöbo »	M	20	2	7 203
I. Kronikeranstalter Homes for chronically diseased.....		9 924	(13 869)	(3323820)	Skurups »	M	26	32	2 390
1. Kronikeranstalter drivna av landsting och städer utom landsting (huvudman L, där ej annat anges) Operated by counties and county boroughs.....		7 733	(11 699)	2 566 577	Svedala »	M	18	8	6 344
Blackebergs sjukhus, Bromma... (U)	A	112	179	34 851	Teckomatorps »	M	24	—	3 348
Högalids vårdhem ²³ (U)	A	268	665	98 238	Trelleborgs »	M	37	30	12 714
Rosenlunds » ²³ (U)	A	510	418	184 145	Ystads »	M	20	40	11 345
Sabbatsbergs vårdhem ²³ (U)	A	363	270	128 218	Falkenbergs »	N	43	112	14 840
Stigberget-Åsö sjukhus (U)	A	241	691	78 100	Kungsbacka »	N	40	82	8 215
Stureby vårdh., sjukavd., Enskede ²³ (U)	A	593	793	181 710	Laholms »	N	36	88	13 012
Södermannagatan 2, vårdhemmet ²³ (U)	A	97	81	33 498	Varbergs »	N	10	16	3 588
Fristad, Spånga ²³ (U)	A	19	16	7 066	Svenshögens »	O	64	191	20 448
Eira sjukhus, stadens avd. (U)	A	85	305	29 231	Uddevalle »	O	53	67	16 727
					Alingsås vårdhem	P	28	55	9 492
					Bolltorps » , Alingsås	P	40	40	12 848
					Borås »	P	30	24	9 975
					Dalboborgens » , Vänersborg	P	37	108	11 306
					Dannebackens » , Trollhättan	P	21	13	210
					Fritsla »	P	31	18	452
					Högsäters »	P	20	20	7 107
					Melleruds »	P	26	16	9 529
					Skene »	P	26	32	9 148
					Svenljunga »	P	25	23	785

Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den ³¹ / ₁₂	Antal intagna under året	Antal vård dagar under året	Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den ³¹ / ₁₂	Antal intagna under året	Antal vård dagar under året
Trollhättans sjukhem	P	40	22	14 180	(forts. I 2)				
Ulricehamns vårdhem	P	31	24	11 359	Landskrona sjukhem	M	22	63	7 946
Falköpings »	R	29	43	11 382	Mårtenslunds vårdhem, Lund	M	50	76	16 389
Lidköpings »	R	22	16	7 961	Ystads sjukhem	M	16	39	7 163
Mariestads »	R	19	15	6 781	Hemgården, Eldsberga	(Kf) N	7	7	2 371
Sjöryds » , Hjo	R	41	27	14 311	S:t Laurentiihemmet, Falkenberg	N	27	15	9 661
St. Ekebergs sanat. kron. avd., Axvall	R	32	25	11 384	S:t Olofshemmet, Halmstad	N	49	68	17 747
Arvika sjukhem	S	22	23	6 694	Östergården, Varberg	N	33	31	11 579
Filipstads sjukhem	S	16	16	5 445	Brastads ålderdomshem	O	6	2	2 190
Arvika nya »	S	³¹ 54	60	17 887	Bro » , Brodalen	O	3	3	1 095
Kristinehamns »	S	30	48	10 699	Krokstads » , Hedekas	O	5	1	1 816
Säffle »	S	22	70	7 572	Fridhem, Kungälv	(Kf) O	10	11	3 614
Torsby »	S	19	46	6 899	Lilldals sjukstuga, Källekärr	(Kf) O	³⁰ 5	95	5 361
Karlstads »	S	50	75	17 797	Lysekils ålderdomshem	O	5	2	2 904
Askersunds »	T	28	57	9 536	Råda m. fl. ålderdomsh., Mölnlycke	(Kf) O	10	10	3 524
Kopparbergs »	T	60	65	11 286	Skee sjukhem	O	6	21	1 098
Lindesbergs »	T	24	21	7 173	Sotenäs kronikerhem, Tossene	O	16	27	5 687
Örebro »	T	120	212	40 717	Strömstads sjukhem	O	10	11	3 597
Sala »	U	54	52	19 557	Tanums ålderdomshem, Orrekläpp ...	O	10	10	3 597
Västerås »	U	184	205	66 393	Uddevalla » (avd. nedlagd ³⁰ / ₄)	O	—	—	2 471
Elfgårdens » , Djurås	W	20	31	6 704	Alingsås »	P	10	15	3 650
Hovgårdens » , St. Tuna	W	21	..	7 497	Kullings-Skövde sjukhem, Vårgårda ..	P	5	—	1 956
Krylbo »	W	22	24	7 671	Möjeredes ålderdomshem, Öxnered	P	6	..	..
Leksands »	W	19	10	6 860	Örby » , Kinna	P	6	8	1 943
Malungs »	W	30	44	2 231	Fågre »	(Kf) R	4	—	1 460
Svärdsjö »	W	10	5	3 658	Haga » , Tidaholm ...	R	29	21	10 523
Södra Dalarnes » , Hedemora	W	30	14	10 561	Lidköpings »	R	12	10	4 540
Västerdalarnes » , Vansbro	W	22	43	7 131	Mariestads »	R	13	20	4 745
Älvdalens »	W	22	8	7 987	Skara sjukhem	R	18	23	6 623
Gävle ålderdomshem ³¹	(U) (X)	44	155	15 291	Skövde ålderdomshem	R	14	21	4 673
Bergsjö sjukhus	X	30	51	10 798	Tidaholms »	R	18	37	6 594
Ljusdals sjukhem	X	30	35	1 081	Eda » , Charlottenberg	S	11	17	3 835
Näs » , Storvik	X	32	22	12 124	Ekshärads »	S	11	23	3 597
Gävleborgs läns kronikerh., Sandviken	X	24	34	6 046	Filipstads »	S	18	41	4 442
Sävstaås vårdhem, Bollnäs	X	35	47	7 788	Fogdhyttans »	S	6	29	2 451
Valbo sjukhem, Hagaström	X	20	34	2 387	Klaraborg, Karlstad	S	14	30	4 030
Forse » , Österforsa	Y	38	67	6 640	Stagnellska sjukhemmet, Karlstad	S	34	20	6 822
Frånö sjukhem	Y	55	27	19 946	Kroppa ålderdomshem, Nykroppa	S	12	19	4 340
Hammars » , Nyland	Y	40	85	8 340	Norra Råda » , Myra	S	12	13	4 080
Husums »	Y	23	13	8 251	Backa, Molkom	S	12	23	4 064
					Degerfors ålderdomshem	T	11	9	4 195

Utane	», Edsele.....	Y	20	27	7 404	Ö. Bohrs vårdhem, Vedeåvåg.....	T	14	28	4 908
Kvarnsveds	», Frösön.....	Z	20	14	7 203	Rällsön, Rällsö.....	T	17	23	5 987
Jörns	».....	AC	20 36	300	11 222	Örebro vårdhem.....	T	139	69	50 110
Lövångers	».....	AC	20 36	118	11 020	Köpings ålderdomshem.....	U	8	6	2 905
Bodens	».....	BD	47	58	17 264	Malungs » (avd. nedlagd %/10)	W	—	11	1 684
Kiruna	».....	BD	31	117	9 673	Rättviks ».....	W	12	10	4 618
Öjebyns	».....	BD	34	43	10 717	Färila ålderdomshem.....	X	5	10	1 547
Övertorneå	».....	BD	20 48	605	12 511	Hanebo-Kilafors ålderdomsh., Kilafors	X	10	25	2 634
						Hedesunda ålderdomshem.....	X	4	3	1 438
						Hille » , Hilleby...	X	9	8	3 177
						Hudiksvalls ».....	X	15	12	2 453
						Ljusdals ».....	X	11	31	3 451
						Ångsbackens sjukavd., Sandviken...	X	10	8	3 650
						Söderala ålderdomshem.....	X	20	45	7 323
						Söderhamns ».....	X	17	11	5 596
						Österfärnebo ».....	X	4	1	1 438
						Anundsjö vårdhem, Bredbyn.....	Y	9	..	..
						Nätra ålderdomshem, Bjästa.....	Y	12	12	4 282
						Själövads ».....	Y	10	6	3 597
						Sundsvalls sjukhem.....	Y	56	103	20 180
						Torps sjukhem, Fränsta.....	Y	15	30	7 675
						Östersunds ålderdomshem.....	Z	11	9	3 656
						Byske ».....	AC	10	8	3 481
						Sunnanå » , Skellefteå.....	AC	14	—	4 844
						3. Enskilda sjukhem för kronikervård²²				
						<i>Private and funds.....</i>				
								760	(462)	266 564
						Ersta sjukh., Diakonissanst., Sthlm (P)	A	16	3	5 641
						Stockholms sjukhem.....(P)	A	173	154	62 477
						Flen, Stift. Södermanl. läns sjukh. (F)	D	32	10	11 598
						Lennings sjukhem.....(P)	(E)	81	27	29 134
						Vallahemmet, Linköping.....(P)	E	35	..	12 746
						Berghems sjuk- o. vilohem, Gränna (P)	F	18	15	5 105
						Kjellbergs minne, Jönköping.....(P)	F	15	1	6 035
						Hemmets sjukhem, Kalmar.....(P)	Hs	17	11	5 903
						Gotlands sjukhem, Visby.....(P)	I	28	10	8 809
						Privata sjukhemmet, Osby.....(P)	L	17	18	3 032
						Kjellstorps sjukhem, Hälsingborg (P)	(M)	14	—	5 061
						Ribbings » , Lund.....(F)	M	85	113	30 225
						Göteborgs ».....(F)	(O)	96	30	34 537
						Örgryte privata sjukh., Göteborg (P)	(O)	13	—	4 733
						Jonsereds fabr. åld.-hem, Jonsered (F)	O	11	6	3 873
						Ulricehamn, För. Älvsb. läns sjukh. (F)	P	37	40	13 239
						Stift. Skarab. läns sjukhem, Skövde (F)	R	42	..	13 631
						Fristads sjukhem, Härnösand.....(F)	Y	30	24	10 785

Noter till tab. 11

¹ Beträffande huvudmännen, se koden på sida IX.

² Länsbokstaven avser huvudmannens län (stad) eller eljest det område, som huvudsakligen utnyttjar anstalten. Då fråga är om stad, som ej deltagar i landsting, har länsbokstaven satts inom parentes (dock ej för Stockholm, som har egen bokstav). Se koden sida IX.

³ Ungefärligt antal.

⁴ Därbland även platser för annat än egentlig lasarettsvård. Jfr tab. 10.

⁵ Avser den 30/6.

⁶ Avser budgetåret 1952/53.

⁷ Holtermanska sjukhuset är avsett för hud- och könssjukdomar. Vasa sjukhus har en medicinsk avdelning och en avdelning för kroniskt sjuka (271 vårdplatser).

⁸ Sinnessjukavdelningen ej inräknad här.

⁹ Därav Väsby sanatorium (adr. Upplands Väsby) 83 vårdplatser.

¹⁰ Därav visst antal vårdplatser för kroniskt sjuka, vilket framgår av följande förteckning:

Mölnbalds lasarett	26
Alingsås »	30
Svegs »	22
Haparanda »	20
Kalix »	20

Summa 118 platser för kronikervård

Tingsryds sjukstuga	25
Bäckefors »	20
Sunne »	15
Domnarvets »	39
Ströms »	50
Dorotea »	5
Lycksele »	10
Malåträsk »	6
Sorsele »	7
Åsele »	9
Arjeplogs »	10
Arvidsjaurs »	21
Jokkmokks »	20
Pajala »	12
Vittangi »	10
Överkalix »	25

Summa 284 platser för kronikervård

Finspångs epidemisjukstuga 5 platser för kronikervård

Vid Mölnbalds lasarett dessutom 22 platser för öron-, näs- och hals-sjukdomar.

¹¹ Enligt avtal disponeras större delen av vårdplatserna av landstinget.

¹² Den barnpsykiatriska avdelningen vid Norrulls sjukhus överflyttad till Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt.

¹³ Platser för barnförämningsfall ingår vid Vejbystrand (50 vpl) och vid Apelviken.

¹⁴ Därav visst antal vårdplatser för epidemivård, nämligen

Dorotea sjukstuga	11
Lycksele »	10
Tärna »	4

Summa 25 platser för epidemivård

¹⁵ Visst antal vårdplatser vid anstalten, som disponerats för kroniker-vård, redovisas i Tab. 11 I 1.

¹⁶ Dessutom 40 platser, som disponerats av Halmstads lasarett (mot-svarande antal intagna och vård dagar ingår i lasarettets redovisning i tab. 11 A).

¹⁷ Dessutom 32 vårdplatser, som ingår i Västerås kronikerhem enl. tab. 11 I 1.

¹⁸ Inkluderar kronisk avdelning med 46 vårdplatser, 83 intagna och 10 708 vård dagar.

¹⁹ Gynekologplatser ingår (ca 50 på Allmänna b.b. och 26 på Södra b.b.).

²⁰ Häri ingår vissa platser för lasarettsvård (ev. konvalescens) eller förlossningar enligt följande:

Malmö sjukhem	15 (konv.)
Lilddals »	5 las.
Dalbobergens vårdhem	17 (konv.)
Jörns sjukhem	10 las.
Övertorneå »	13 »

Summa 60 platser för lasarettsvård

Jörns sjukhem	6 förlossningsvård
Lövångers »	6 »
Övertorneå »	11 »

Summa 23 platser för förlossningsvård

²¹ Varav 10 platser för tbc-vård, som disponerats av Arvika central-sanatorium (ingår ej i sanatoriets redovisning i tab. 11 G).

²² Även på ensk. sjukh. enl. punkt E vårdas en del kron. sjuka,

²³ Lyder under socialvårdsmyndighet.

²⁴ Enligt till medicinalstyrelsen inkomna statsbidragsrekvisitioner. I dessa vård dagar ingår i en del fall såväl in- som utskrivningsdagen för patienterna.

Tab. 12. Anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och epileptiker år 1953

Hospitals for mental diseases and deficiency

Tabellen avser att utgöra en fullständig förteckning över de svenska anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och epileptiker, som varit verksamma under redovisningsåret. Psykiatriska kliniker vid lasarett ingår dock i kroppssjukhusen på tab. 11 A (jfr tab. 10). Vidare är att märka, att de i tab. 11 E upptagna enskilda sjukhemmen i en del fall även mottager personer med lät-

tare psykiska rubbningar. Tab. 12 hänför sig i princip till den slutna vården men innehåller, som ett undantag, även uppgifter om externatskolor för sinnesslöa (punkt G). Parentes kring summatal betyder, att talet är ofullständigt, enär uppgift för en eller flera anstalter saknas. — Tecken och kodförteckning finnes på sidan IX i början av boken.

Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Upp- tag- nings- område (region) <i>Region served</i>	Antal vårdplatser den ³¹ / ₁₂ <i>Beds</i>		Antal intagna under året ² <i>Admis- sions</i>	Antal vård- dagar <i>Bed- days</i>	Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Upp- tag- nings- område (region) <i>Region served</i>	Antal vårdplatser den ³¹ / ₁₂ <i>Beds</i>		Antal intagna under året ² <i>Admis- sions</i>	Antal vård- dagar <i>Bed- days</i>
		Pri- mär ¹	Sekun- där ¹					Pri- mär ¹	Sekun- där ¹		
A. Statens och storstädernas (Stockholms, Göteborgs och Malmö) sinnessjukhus <i>Mental hospitals of the State and the three largest cities.....</i>		25 863		15 931	10451711	S:t Lars sjukhus, Lund	9	1 291	—	535	549 762
						S:t Maria » , Hälsingborg...	10	1 293	—	932	603 014
						S:t Jörgens » , Lillhagen	11	410	—	505	194 649
						Restads » , Vänersborg...	12	1 080	—	563	548 782
						Källshagens » , Vänersborg....	³ .	—	870	164	328 812
						Därav för sinnesslöa		—	283	94	109 135
						Mariebergs sjukhus, Kristinehamn .	13	1 040	—	652	406 331
						Säters » , Säter	14	984	⁴ 271	578	560 401
1. Statens sinnessjukhus (huvud- man S) State mental hospitals..		18 132	2 136	10 537	8 536 912	Sidsjöns » , Sundsvall	15	917	—	690	373 665
						Gådeå » , Härnösand	³ .	—	279	68	132 320
<i>För sinnessjuka For mentally diseased</i>		<i>16 332</i>	<i>2 136</i>	<i>10 260</i>	<i>7 885 046</i>	Frösö » , Östersund	16	757	⁴ 55	653	340 979
Psykiatriska sjukh., Sthlm.	³ .	—	312	31	107 988	Umedalens » , Umedalen	17	978	—	586	402 334
Ulleråkers sjukhus, Uppsala	1	1 467	—	695	550 672	Furunäsets » , Piteå	18	682	—	318	274 505
S:t Annas » , Nyköping	2	206	—	216	100 487	<i>För sinnesslöa For mentally deficient</i>		<i>1 800</i>	—	<i>277</i>	<i>651 866</i>
Sundby » , Strängnäs	3	895	⁴ 240	642	463 284	Källshagen (se ovan)					
Birgittas » , Vadstena	4	810	⁴ 74	347	360 811	Västra Ny sjukhus, Motala	—	160	—	90	36 447
Ryhovs » , Jönköping	5	1 350	—	899	593 944	Vipeholms » , Lund	—	914	—	68	365 886
S:t Sigfrids » , Växjö	6	970	⁴ 35	452	436 664	Sästra Marks » , Örebro ⁶	—	392	—	48	126 120
S:t Gertruds » , Västervik	7	986	—	569	449 089	Salberga » , Sala	—	334	—	71	123 413
S:t Olofs » , Visby	8	216	—	165	106 603						

Noter, se slutet av tabellen.

Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Upptag- nings- område (region, län) <i>Region served</i>	Antal vård- platser den ³¹ / ₁₂ <i>Beds</i>	Antal intagna under året <i>Admis- sions</i>	Antal vård- dagar <i>Bed- days</i>	Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Upptag- nings- område (region, län) <i>Region served</i>	Antal vård- platser den ³¹ / ₁₂ <i>Beds</i>	Antal intagna under året <i>Admis- sions</i>	Antal vård- dagar <i>Bed- days</i>
2. Vissa städers sinnessjukhus (huvudman U) Mental hospitals of the three largest cities		5 095	* 5 394	1 914 799	(forts. C 1)				
Beckomberga sjukhus, Bromma . . .	A	1 768	2 887	665 244	Kalmar	Hs	42	5	15 181
Långbro » , Älvsjö	A	888	954	359 009	Nybro	Hs	69	12	24 967
S:t Eriks » , (avd.), Sthlm. . .	A	* 374	22	125 827	Ronneby	K	228	69	82 193
Norrstulls » , »	A	214	49	77 368	Areslöv, Vinnö	L	58	5	21 734
Rånäs »	A	105	14	38 349	Barkåkra, Ängelholm	L	30	3	10 939
Malmö östra »	(M)	532	330	220 093	Bommeryd, Tyringe	L	25	5	9 081
Lillhagens »	(O)	1 214	1 138	428 909	Borrby	L	30	9	10 975
					Kristianstad	L	106	32	37 928
					Värnhem, Malmö (U)	(M)	199	82	78 104
					Hörby	M	33	2	12 032
					Landskrona	M	63	11	22 933
					Ramlösa	M	61	8	22 108
					Trelleborg	M	60	13	21 704
					Ystad	M	63	14	22 694
					Falkenberg	N	73	16	26 466
					Halmstad	N	77	19	28 313
					Varberg	N	31	6	10 568
					Kungälv	O	105	15	38 231
					Herrljunga	P	23	5	8 959
					Torpagården, Vänersborg	P	106	19	38 624
					Aspö, Skövde	R	54	10	19 627
					Sjöryd, Hjo	R	61	12	22 257
					Sala	U	51	19	18 349
					Folkarbo, Krylbo	W	40	5	12 710
					Hovgården, St. Tuna	W	92	14	31 240
					Gysinge	X	79	3	23 324
					Hudiksvall	X	27	11	9 840
					Söderhamn	X	31	1	11 315
					Frånö	Y	44	66	11 401
					Timrå	Y	61	26	16 191
					Mörsil	Z	117	34	36 856
					Flurkmärk	AC	120	38	43 588
					Grannäs, Kvarnbyssund	AC	42	8	15 236
					Björkgården, Öjebyn	BD	236	115	83 225
					2. Enskilda (huvudman P) Private		755	(808)	(201 374)
					Högländsgården, Bromma	A	8	11	2 009
					Borgebo, Nacka	B	15	..	..
					Byle gård, Täby	B	20	223	6 807
					Saltsjöbaden	B	10	—	3 650
					Vrå, Alsike	B	13	..	4 745

Örebro (K + L)	T	102	39	37 914	Göransgården, Bergsbrunna	C	27	14	9 900
Rällsö, Rällsö	T	28	4	9 419	Samariterhemmet, Uppsala	C	24	142	8 676
Ö. Bohr, Vedeväg	T	22	2	8 141	St. Sunnersta, Sunnersta	C	14	..	..
Gävle (X)	(X)	46	22	20 397	Vängelsta, Uppsala (nedlagt)	C	—	..	..
Härnösand	Y	48	5	12 648	Ekvallen, Boxholm	E	28	4	10 160
Västnäs, Sundsvall	Y	85	26	32 357	Berglunda, Eksjö	F	19	8	6 920
Östersund	Z	23	9	6 828	Biskopsbo, Vrigstad	F	18	4	2 715
2. Enskilda (huvudman P) Private		51	271	18 338	Björkhamra, Jönköping	F	13	15	3 720
Lunnagård, Eksjö	F	21	14	9 494	Björkhem, Eksjö	F	12	4	4 380
Betaniastiftelsen, Göteborg	(O)	30	257	8 844	Kongsbacken, Tranås	F	21	..	..
C. Vårdhem för lättskötta					Kullalyckan, Eksjö	F	21	11	7 255
sinnessjuka Nursing homes					Lillvik, Ormaryd	F	16	6	5 765
for mentally diseas-d		4 475	(2 556)	(1 512 561)	Lundagården, Bredaryd	F	20	15	2 282
1. Landstings eller stads utom lands-					Sjövik, Stensjön	F	14	13	5 308
ting (huvudman L, där ej annat					Sjöås, Eksjö	F	20	18	6 629
anges) Of the county councils and					Solhem, Mariannelund	F	16	7	5 374
county boroughs		3 720	1 748	1 311 187	Stora Vänhem, Österkorsberga	F	20	8	7 250
Karlskäll, Stockholm (U)	A	30	5	10 921	Kullagården, Växjö	G	16	5	5 310
Maria sjukhus (avd.), Sthlm . . . (U)	A	31	18	11 225	Vidéns vilohem, Växjö	G	10	11	3 102
Albyhemmet, Fittja	B	16	143	5 145	Järnforsen	Hn	11	18	3 329
Norrby gård, Häverö	B	70	33	25 524	Sjögårda, Skafvet	Hn	14	72	4 043
Norrtälje	B	56	11	20 404	Solhäll, Virserum	Hn	16	6	3 240
Rimbohemmet, Rimbo	B	8	40	2 095	Solviken, Målilla	Hn	14	3	4 553
Ulvunda, Bromma	B	112	366	40 056	Manhem, Tyninge	L	33	12	9 550
Aspa, Ludgo	D	22	16	7 932	Syster Annas sjuk- o. vilohem, Ty-				
Emtnäs gård, Nyköping	D	52	31	18 913	ringe	L	18	15	5 780
Gnesta	D	34	25	11 587	Thulins vilohem, Ängelholm	L	30	57	10 975
Katrineholm	D	25	6	8 749	Bokebo, Ludvigsborg	M	12	4	4 304
Oxelösund	D	22	14	7 820	Eslövshemmet, Eslöv	M	14	1	5 110
Trosa	D	30	17	10 110	Solliden, Åkarp	M	16	11	5 800
Norra sjukhuset, Norrköping . . (U)	(E)	56	97	18 450	Tusculum, Hörby	M	14	—	5 110
Ingelstad, Finspång	E	42	7	15 289	Vintriehemmet, Vintrie	M	14	3	4 372
Kisa	E	38	10	13 495	Fredriksdal, Göteborg	(O)	49	..	..
Motala	E	15	22	3 580	Eskekärr, Tostared	P	35	..	..
Sörby, Klockrike	E	36	14	11 222	Anneborg, Lundsbrunn	R	25	3	9 120
Tjällmo	E	22	5	8 020	Fredriksborg, Salstad	R	25	39	8 591
Vadstena	E	16	4	5 842	Furugården, Mellansel	Y	20	45	5 540
Eksjö	F	38	6	13 965	D. Skolhem för psykopatiska				
Gislaved	F	35	7	12 668	och nervösa barn				
Herrestad, Kärda	F	70	14	21 783	Schools for psychopathic and				
Tranås	F	31	12	11 254	nervous children		177	(138)	(57 335)
Ekebo, Lenhovda	G	37	16	14 386	Barnbyn, Skå (U)	A	63	34	17 331
Hallanäs, Alvesta	G	120	39	40 489	Mellansjö, Täby (F)	B	47	28	16 679
Ingelshov, Ingelstad	G	50	8	20 009	Nyhem, Höör (U)	(M)	20	10	6 784
Hultsfred	Hn	31	42	8 232	Råbylund, Lund (F)	M	24	31	8 452
Högsby	Hs	38	8	13 129	Frölundaborg, Göteborg (nedl.)	(F)	O	—	..
					Skärsbo, Alingsås (F)	P	23	35	8 089

Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Länsbokstav <i>County (borough)</i>	Vårdplatser den 31/12 <i>Beds</i>				Antal in- tag- na ⁷ <i>Ad- mis- sions</i>	Antal vård- dagar under året <i>Bed- days</i>	Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Länsbokstav <i>County (borough)</i>	Vårdplatser den 31/12 <i>Beds</i>				Antal in- tag- na ⁷ <i>Ad- mis- sions</i>	Antal vård- dagar under året <i>Bed- days</i>
		Upp- tagn- hem <i>Nursing home</i>	Skol- hem <i>School home</i>	Arbets- hem <i>Work home</i>	Vård- hem <i>Asylum</i>					Upp- tagn- hem <i>Nursing home</i>	Skol- hem <i>School home</i>	Arbets- hem <i>Work home</i>	Vård- hem <i>Asylum</i>		
E. Anstalter för sinnesslöa <i>Establishments for mentally deficient (se även tab. 12 A)</i>								(forts. E 3)							
1. Statliga (huvudman S) <i>State institutions</i>		242	2124	2438	4722	(1 262)	(8079903)	Torsby, Hemmestavik	B	—	—	43	—	9	15 695
Statens anstalt för blinda med komplikerat lyte, Lund ..	—	—	52	65	58	10	* 54 715	Vallbostrand, Vallentuna	B	—	—	—	47	3	17 574
» uppfostringsanstalt f. sin- nesslöa flickor, Vänersborg ..	—	—	33	—	—	13	* 12 045	Wråå, Alsike	B	—	—	26	13	5	13 300
» uppfostringsanstalt f. sin- nesslöa gossar, Salbohed ..	—	—	40	40	—	29	* 21 243	Överby, Rotebro	B	—	—	—	5	3	1 700
Källshagen, Västra Ny, Vipeholm, Västra Mark med Brotorp, Sal- berga, se tab. 12 A.								Haga, Enköping	C	—	—	—	91	—	34 120
2. Landstings och städers utom landsting anstalter (huvudman L, där ej annat anges) <i>Belonging to county councils and county boroughs</i>		242	1849	1362	2296	823	(1761577)	Helgesta, Grillby	C	—	—	—	24	1	9 753
Carlslund, Upplands Väsby .. (U)	A	—	—	22	150	28	61 344	Lövsåtra, Bro	C	—	—	—	26	4	10 046
Slagsta, Fittja	A	60	123	—	—	11	49 839	Segersta, Ekolsund	C	—	—	30	—	14	10 632
Sättra, Adelsö	A	—	—	81	62	6	36 193	Ålby, Dalboda	C	—	—	—	62	4	25 303
Årsta, Johanneshov	A	—	—	—	42	—	16 060	Charlottendal, Gnesta	D	—	11	3	—	3	2 173
Hammarbo, Tungelsta	B	—	—	—	26	1	9 490	Häckelsta, Röl-Smedsta	D	—	—	—	24	—	—
Upplands Väsby	B	46	62	76	36	78	66 048	Majgården, Gnesta	D	—	—	—	31	3	11 224
Östhammar	B	—	—	—	38	2	13 804	Rinkesta, Årila	D	—	—	29	103	8	48 115
Rickomberg-Häga, Uppsala	C	—	70	74	—	11	—	Solvik, Valla	D	—	—	—	25	—	10 517
Löt, Malmby	D	—	64	44	76	29	69 697	Sävsstaholm, Vingåker	D	—	60	19	—	20	24 730
Värnhem, Norrköping	(E)	—	—	30	64	7	34 248	Liljestad, Söderköping	E	—	—	27	17	4	16 790
Sundbergiska stiftelsen, Linköping	E	—	—	—	16	—	5 840	Schedevi, Opphem	E	—	—	22	81	11	37 292
Storängen, Söderköping	E	—	80	90	* 64	22	82 101	Skogsfrid, Linköping	E	—	—	—	39	6	14 235
Nannylund, Eksjö	F, G, H	—	138	36	—	25	50 685	Bergshyddan, Smålands-Taberg ..	F	—	—	—	25	—	7 665
Vilhelmshöjd, Värnamo	F	—	—	—	70	—	25 963	Betesda, Flisby	F	—	—	—	80	3	29 186
Wilhelminahemmet, Växjö	G	—	—	—	38	9	15 205	Biskopsbo, Vrigstad	F	—	—	6	70	2	29 200
								Björkliden, Kortebo	F	—	—	—	71	6	27 569
								Björksäter, Smålands-Taberg	F	—	—	—	43	—	16 060
								Bredablick, Värnamo	F	—	—	—	34	10	13 140
								Dalary, Tenhult	F	—	—	—	35	2	13 075
								Ebenezerhemmet, Jönköping	F	—	—	—	22	2	8 823
								Fridhem, Vaggeryd	F	—	—	—	39	3	14 276
								Furuberg, Smålands-Taberg	F	—	—	20	—	1	6 967
								Lättarp, Forserum	F	—	—	59	—	2	20 762
								Majgården, Horda	F	—	—	32	33	2	27 927
								Solbacken, Smålands-Burseryd ..	F	—	—	35	—	6	13 497
								Solhem, Sävsjö	F	—	—	13	34	2	17 154
								Tallbacka, Smålands-Taberg	F	—	—	—	45	1	17 266
								Tallebo, Horda	F	—	—	17	45	4	22 692
								Dänningelanda, Växjö	G	—	—	—	18	1	7 643
								Furuliden, Ingelstad	G	—	—	34	—	5	11 605

Ekhagen, Karlshamn	K	—	60	—	27	17 580	Holmsborg, Lagan	G	—	—	39	—	4	14 356		
Stampaholm, Karlshamn	K	—	—	45	3	16 425	Värend, Väckelsång	G	—	—	38	7	13 327			
Backagården, Finja	L	—	95	—	11	29 636	Vartorp, Gamleby	H	—	—	32	—	2	11 973		
Fridhem, Hässleholm	L	—	67	30	25	23 858	Tjället, Nävrågård	K	—	—	39	—	—	14 040		
Osby	L	—	—	37	6	12 808	Ekeliden, Tyringe	L	—	—	17	119	10	49 640		
Håkanstorp, Malmö	(U) (M)	—	30	—	5	11 754	Tallåsen, Tollarp	L	—	—	—	125	12	45 614		
Lindängen, Malmö	(U) (M)	—	—	19	2	6 941	Agnesfrid, Malmö	(M)	—	—	23	2	3 314			
Nyhem, Hålsingborg	L + M	—	—	33	182	78 437	Georgshill, Hörby	M	—	—	76	8	28 174			
Blinkarpshemmet, Röstånga	M	—	—	58	5	21 128	Kullebohemmet, Stehag	M	—	—	25	—	3	9 222		
Mölvångshemmet, Lund	M	—	106	37	13	51 606	Ringvik, Höör	M	—	—	32	4	11 315			
Hallagården, Heberg	N	—	62	—	10	18 128	Rönneholms slott, Stehag	M	—	—	68	38	14	38 325		
Björboholms hemmet, Björbo-							Rönås, Bjärsjölagård	M	—	—	50	—	31	14 372		
holm	(U) (O)	—	—	—	22	17	Älvdalen, Åled (stängt)	N	—	—	—	—	—	—		
Gläborg, Håbygård	(L + U) O	—	—	29	6	10 847	Öringe, Genevad	N	—	—	—	32	5	11 542		
Stretered, Källered	(L + U) O	30	135	78	44	74 238	Betaniahemmet, Askim	(O)	—	42	67	67	10	58 557		
Styrsö	(L + U) O	—	—	—	29	47 088	Höglunda, Gräfsnäs	P	—	—	—	29	8	10 573		
Johannesbergshemmet, Mariestad	P + R	—	132	121	76	133 900	Mary Alsterlund, Alingsås	P	—	—	—	8	—	—		
Haralds minne, Alingsås	P + R	—	—	5	17	8 030	Skansen, Lödöse	P	—	—	27	49	6	27 651		
Lilla Edet	P + R	—	—	3	17	7 900	Talleröd, Strömsfors	P	—	—	44	—	26	—		
Björkåsen, Glava	S	—	—	12	45	6	Aspa, Hasselrör	R	—	—	10	26	5	13 639		
Ulleberg, Karlstad	S	—	91	38	62	20	Höra, Järpås	R	—	—	—	51	3	19 085		
Kristinaskolan, Askersund	T	—	42	14	—	9	Klovasten, Ulvåker	R	—	—	5	22	1	10 220		
Marieborg, Askersund	T	—	—	—	53	1	Hinseberg, Frövi	T	—	—	34	131	33	58 221		
Vasshammar, Hammar	T	—	—	6	54	2	Östanby, Gusselby	T	—	—	—	45	11	16 901		
Sofielund, Strömsholm	U	—	56	60	91	39	Hyddan, Norberg	U	—	—	—	32	3	12 221		
Haggården, Hedemora	W	23	56	41	44	20	Näs, Näs bruk	W	—	—	—	25	1	8 022		
Karlsberg, Gävle	(U) (X)	—	—	33	38	3	Björknäs, Bräcke	Z	—	—	14	34	4	18 525		
Höghammar, Bollnäs	X	42	83	48	30	15	Gevägs vård- och arbetshem, Ge- våg	Z	—	—	14	28	6	14 858		
Bodaborg, Viskan	Y	—	72	60	111	44	Locknegården, Lockne	Z	—	—	9	41	7	18 250		
Furuhagen, Bräcke	Z	17	38	36	48	9										
Bratthby, Vännäsby	AC	—	162	40	—	49										
Norsjö	AC	—	—	—	39	4										
Strömsör, Håknäs	AC	—	—	30	97	13										
Gällivare	BD	—	—	—	196	23										
Hälsan, Antnäs	BD	—	—	—	33	10										
Melderstein, Orrbyn	BD	—	—	—	41	6										
Tallheden, Råncå	BD	24	120	12	—	31										
3. Enskilda, med statsbidrag (hu- vudman P) Private		—	150	971	2368	(387)	(1230323)									
Björkebo, Fagersjö	A	—	—	—	28	—	10 950	Vilhelmsro, Jönköping	(S)	—	7	126	89	—	37	76 422
Rörstrandshemmet, Stockholm	A	—	—	30	—	—	10 304	Stora Sköndal, Enskede	¹⁰ (F)	A	—	—	208	—	29	76 188
Bergåsa, Tullinge	B	—	—	6	6	—	5 110	Erstagården, Nacka	B	—	—	29	—	7	10 347	
Granebo, Västerhaninge	B	—	—	—	42	4	15 695	Margaretahemmet, Knivsta	(F)	B	24	45	17	24	19	36 940
Karlsvik, Södertälje	B	—	—	37	—	2	9 637	Röingegården, Hässleholm	L	—	—	65	—	12	22 766	
Sjövik, Gräddö	B	—	—	14	—	—	2 576	Sönnarslövsg., Ö. Sönnarslöv	(L)	L	—	—	32	—	4	11 480
Söderhaga, Drevviken	B	—	37	14	—	5	16 408	Fogdaröds hemmet, Höör	M	—	—	67	—	6	23 113	
								Sätoftahemmet, Höör	M	—	—	63	28	15	31 140	
								Ervalla	T	—	—	52	—	6	18 494	
								Skogsudden, Korsnäs	W	—	—	32	—	2	11 499	
								Staberg, Korsnäs	W	—	—	29	—	1	11 467	
								Granudden, Härnösand	Y	—	—	19	—	1	6 935	

Anstalt, adress (huvudman) <i>Establishment, address (sponsor)</i>	Läns- bokstav <i>County</i> (borough)	Befintliga vid slutet av året <i>No. of pupils</i>
G. Externatskolor för sinnesslöa <i>Schools for mentally deficient</i>		792
1. Centralskolor (fristående skolor) (huvud- man U)		422
Katarina västra skola, Stockholm	A	202
Norrköping	(E)	38
Malmö	(M)	42
Hälsingborgs stads, RÅÅ	(M)	39
Västra Hagaskolan, Göteborg	(O)	72
Gävle	(X)	29
2. Till internat anslutna skolor		¹¹ 370

¹ Primärplatser är i första hand avsedda för akut sjuka, sekundärplatser för kroniskt klientel. Begreppen tillämpas endast vid statliga sinnessjukhus.

² Uppgiften om intagna patienter är hämtad från den medicinska delen av årsberättelsen utom vad angår Beckomberga sjukhus.

³ Sekundärsjukhusen tager emot patienter från primärsjukhusen, nämligen Psykiatriska sjukhuset från Ulleråkers och Sundby sjukhus, Källshagens från Ryhovs, Restads och Mariebergs sjukhus och Gådeå från Sidsjöns sjukhus.

⁴ Sekundärplatserna är förlagda till sjukhus på andra orter enligt följande. Tillhörande Sundby sjukhus: Ribbingelund, Årila (120 vårdpl.) och Rosöga, Härad (120 vårdpl.); tillhörande Birgittas sjukhus: Hammar (74 vårdpl.); tillhörande S:t Sigfrids sjukhus: Långasjö (35 vårdpl.); tillhörande Sätters sjukhus: Pärby, Grangårde (151 vårdpl.) och Olofsfors, Avesta (120 vårdpl.); tillhörande Frösö sjukhus: Järvsö (55 vårdpl.).

⁵ Inklusive Brotorps arbetshem, Hidingebro (42 vårdpl.).

⁶ Inklusive alkoholistavdelning.

⁷ Under året i slutet vård jämte i familjevård intagna. Det relativt lilla antalet i externatundervisning intagna patienter ingår alltså icke.

⁸ Avser budgetåret 1952/53.

⁹ Inkluderar platser för upptagningshem.

¹⁰ Inklusive annexen Scheve (39 vårdpl.), Norrbyvälle (27 vårdpl.) och Nyhem (27 vårdpl.), samtliga med postadress Järna.

¹¹ Uppgifter för de särskilda skolorna lämnas icke.

Tab. 13. Befattningar och vakanser vid vissa kroppssjukhus den 31/12 1953*Posts and vacancies at certain hospitals for somatic diseases*

Anmärkning. Jfr beträffande läkare, sjuksköterskor och barnmorskor tab. 2 och 3. Full överensstämmelse mellan dessa tabeller och tab. 13 råder icke, då uppgifterna om läkare och barnmorskor i tab. 2 och 3 icke grundar sig på samma material som tab. 13 och icke avser samma tidpunkt. Vad barnmorskorna och sjuksköterskorna angår, gäller dess

utom, att tabellerna icke omfattar exakt samma anstalter. — Jfr även tab. K i kap. 3.22. Denna skiljer sig från tab. 13 bl. a. däri, att den inkluderar en del läkare, sjuksköterskor och barnmorskor, som verkat på anstalterna utan att där inneha tjänst i egentlig bemärkelse.

	Läkare <i>Physicians</i>	Sjuksköterskor (i sjukvård) <i>Nurses</i>	Barnmorskor <i>Midwives</i>	Sjukgymnaster <i>Physiotherapists</i>	Sysselsättnings- o. arbetssterapeuter <i>Occup. therapists</i>	Kuratorer <i>Social workers</i>	Skrivbiträden <i>Doctors' secretaries</i>	Övrig vårdpersonal <i>Auxiliary nursing personnel</i>	Husmodrar <i>Matrons</i>	Övrig förvalt- ningspersonal <i>Administ. staff</i>	Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	Summa <i>Total</i>
A. Befattningar vid:												
Undervisningslasarett..	648	1 622	72	58	18	30	289	4 186	24	219	1 522	8 688
Speciallasarett	13	78	—	6	1	4	7	283	2½	13	102	510
Övriga delade las. i stä- der utom landsting .	342	959	76	36	11	23	155	2 373	16	95	829	4 915
Övriga delade las. inom landsting	835	2 711	212	101	13	38	318	7 074	78	266	2 717	14 363
Odelade lasarett	180	679	118	34	1	4	60	1 903	42	113	1 110	4 244
Summa lasarett	2 018	6 049	478	235	44	99	829	15 819	163	706	6 280	32 720
Vissa andra sjukhus av lasarettskaraktär....	120	308	1	57	23	9	46	901	15	87	664	2 230
Sjukstugor	93	253	52	12	—	—	—	731	1	51	373	1 566
Sjukhärbergen	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	6	14
Epidemisjukhus	72	279	—	42	8	2	18	809	11	25	294	1 560
Epidemisjukstugor	—	64	—	½	—	—	—	186	—	3	68½	322
Sanatorier	112	407	—	8	36	19	30	1 268	36	84	1 181	3 181
Tuberkulossjukstugor .	—	22	—	—	—	—	—	85	—	7	59	173
Fristående förlossnings- anstalter	13	49	66	3	—	1	1½	303	1	12	119	568
Kronikeranstalter i landsting och städer utom landsting	20	429	2	24	10	4½	—	2 115	—	60	727	3 392
Total	2 448	7 860	599	381	121	135	924	22 225	227	1 035	9 771	45 726
B. Vakanser¹ vid:												
Undervisningslasarett..	—	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	5
Speciallasarett	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga delade las. i stä- der utom landsting .	5	38	2	4	1	—	1	66	—	—	—	117
Övriga delade las. inom landsting	8	85	3	1½	—	—	2	56	—	—	—	156
Odelade lasarett	2	44	—	—	—	—	1	23	—	—	—	70
Summa lasarett	15	171	5	5½	1	—	4	146	—	—	—	348
Vissa andra sjukhus av lasarettskaraktär....	1	5	—	2	1	—	—	14	—	—	—	23
Sjukstugor	—	7	—	1	—	—	—	2	—	—	1	11
Sjukhärbergen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epidemisjukhus	—	13	—	—	—	—	—	12	—	—	5½	30
Epidemisjukstugor	—	13	—	—	—	—	—	5	—	—	—	18
Sanatorier	1	35	—	—	—	—	—	100	—	—	—	136
Tuberkulossjukstugor .	—	2	—	—	—	—	—	10	—	—	—	12
Fristående förlossnings- anstalter	—	2	1	—	—	—	—	15	—	—	—	18
Kronikeranstalter i landsting och städer utom landsting	—	10	—	—	—	—	—	22	—	—	8	40
Total	17	258	6	8½	2	—	4	326	—	—	14	636

¹ Som helt saknat vikarie.

Tab. 14. Utgifter och personal vid statens och storstädernas sinnessjukhus år 1953*Running cost and personnel at mental hospitals of the State and the three largest cities*

Anstalt m. m. Type of care and establishment	Sjukhusdriften Hospital operation						Familjevård Care in pri- vate homes		Hjälp- verk- sam- het, utgif- ter, 1 000 kr Out- patients' care
	Befattningar No. of posts				Utgifter för driften Run- ning costs		Vård- dagar Bed- days	Utgif- ter, 1 000 kr Ex- pences	
	Lä- kare Phy- sici- ans	Vård- per- sonal Nurs- ing pers.	För- valtn.- pers. Adm. staff	Eko- nomi- pers. Do- mestic staff	Total, 1 000 kr	Per vård- dag, kr Per bed- day			
Statens sinnessjukhus (huvudman S)	150	6 348	220	1 865	114 334	13,4	254 392	1 417	824
Gemensam kostnad	—	—	—	—	660	—	—	—	—
För sinnessjuka	141	5 872	200	1 700	104 808	13,3	234 035	1 357	814
Psykiatriska sjukh.....	3	93	6	35	2 007	18,6	—	—	12
Ulleråkers »	11	465	14	118	8 122	14,7	54 677	356	45
S:t Annas »	2	80	4	23	1 469	14,6	1 140	6	10
Sundby »	7	315	10	99	5 798	12,5	797	2	53
Birgittas »	6	263	9	83	4 689	13,0	3 666	30	46
Ryhovs »	10	435	13	102	6 920	11,7	—	—	76
S:t Sigfrids »	8	339	12	96	6 018	13,8	36 832	282	47
S:ta Gertruds »	8	336	10	97	5 859	13,0	6 348	40	40
S:t Olofs »	2	79	5	31	1 492	14,0	14 051	54	10
S:t Lars »	10	393	13	111	7 005	12,7	23 371	94	49
S:ta Maria »	11	423	14	94	7 359	12,2	—	—	70
S:t Jörgens »	5	174	8	61	3 362	17,3	—	—	28
Restads »	9	349	11	105	6 099	11,1	527	3	67
Källshagens » ¹	4	216	9	72	3 931	12,0	4 042	14	11
Mariebergs »	7	338	9	93	5 733	14,1	12 182	55	63
Säters »	8	382	12	128	7 017	12,5	11 373	47	39
Sidsjöns »	8	330	10	79	5 813	15,6	—	—	55
Gådeå »	2	94	5	36	1 867	14,1	—	—	—
Frösö »	6	244	9	80	5 036	14,8	2 250	12	13
Umedalens »	8	285	9	86	5 048	12,5	33 993	201	44
Furunäsets »	6	239	8	71	4 164	15,2	28 786	161	35
För sinnesslöa	9	476	20	165	8 866	13,6	20 357	59	10
Västra Ny sjukhus.....	1	52	2	31	999	27,4	—	—	—
Vipeholms »	3	242	8	56	4 177	11,4	—	—	—
Västra Marks » ²	2	90	4	40	1 725	13,7	—	—	10
Salberga »	3	92	6	38	1 965	15,9	20 357	59	—
Storstädernas sinnessjuk- hus (huvudman U)	61	1 866	(49)	(493)	(34 320)	(19,2)			
Beckomberga sjukhus	29	700	14	163	12 741	19,2			
Långbro »	11	379	12	118	8 634	24,0			
S:t Eriks »	3	96	..	..	..	..			
Norrstulls »	³ —	53	6	27	1 538	19,7			
Rånäs »	1	23		9	574	15,0			
Malmö östra »	5	210	5	68	4 018	18,3			
Lillhagens »	12	405	12	108	6 815	15,9			

¹ Inkl. avd. för sinnesslöa. — ² Inkl. Brotorps arbetshem. — ³ Två läkare, gemensamma med S:t Eriks sjukhus.

Tab. 15. Specifikation av under år 1953 intagna på sinnessjukhus, tillhöriga staten eller storstäderna

Admissions into mental hospitals of the State and the three largest cities

Sjukhus <i>Hospitals</i>	Grupp A (samtliga) <i>Group A</i>				Grupp B ¹ <i>Group B¹</i>		För första gången intagna på sinnessjukhus <i>Patients ad- mitted for the first time into mental hospital</i>			
	Hela antalet intagna <i>Total number</i>		Därav f. obser- vation eller unders. ² (M+Kv)	Intagna på egen ansökan (M+Kv) <i>On pat:s request</i>	Män <i>M</i>	Kvin- nor <i>F</i>	I allt <i>All cases</i>		Därav ej förut sinnessjuka <i>Not formerly mentally sick</i>	
	M <i>M</i>	Kv <i>F</i>					M <i>M</i>	Kv <i>F</i>	M <i>M</i>	Kv <i>F</i>
Statens sinnessjukhus <i>State Mental hospitals</i>										
För sinnessjuka <i>For mentally sick</i>	5 377	5 160	297	4 607	4 322	4 358	3 368	3 238	2 725	2 657
Psykiatriska sjukhuset (sek. sjukh.)	23	8	6	6	6	3	6	3	6	3
Ulleråkers sjukhus	337	358	9	172	315	354	239	233	221	191
S:ta Annas »	103	113	10	110	83	91	65	59	63	59
Sundby »	320	322	5	225	298	310	181	179	142	142
Birgittas »	177	170	9	142	154	133	126	93	124	85
Ryhovs »	407	492	9	469	323	394	252	292	198	200
S:t Sigfrids »	204	248	2	187	157	202	119	148	82	100
S:ta Gertruds »	260	309	14	278	226	285	155	162	142	144
S:t Olofs »	91	74	8	119	82	67	73	62	73	62
S:t Lars »	287	248	17	100	230	194	199	166	166	135
S:ta Maria »	491	441	18	522	375	315	300	259	164	187
S:t Jörgens »	228	277	4	313	183	207	147	151	122	143
Restads »	281	282	4	156	272	269	198	194	182	159
Källshagens » (sek. sjukh.)	129	35	—	6	84	27	62	14	21	11
Mariebergs »	328	324	11	255	309	314	213	201	191	193
Säters »	260	318	35	318	193	247	151	207	131	169
Sidsjöns »	350	340	20	414	279	301	245	253	226	216
Gådeå » (sek. sjukh.)	39	29	—	12	14	10	12	9	12	8
Frösö »	370	283	45	440	270	243	208	199	199	192
Umedalens »	319	267	31	220	224	205	189	182	155	148
Furunäsets »	172	146	36	142	152	122	135	107	105	72
För sinnesslöa <i>For ment. deficient.</i>	201	76	4	1	93	65	93	65	—	38
Västra Ny sjukhus	90	—	3	—	7	—	7	—	—	—
Vipeholms »	40	28	—	—	35	27	35	27	—	—
Västra Marks »	—	48	—	—	—	38	—	38	—	38
Salberga »	71	—	1	1	51	—	51	—	—	—
Storstädernas sinnessjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>										
Beckomberga sjukhus, Sthlm	1 282	1 208	11	1 166	1 097	1 032	467	517	439	457
Långbro sjukhus, (d:o)	493	461	5	493	442	410	243	196	223	178
S:t Eriks sjukhus, avd. för sinnes- sjuka, (d:o)	8	14	—	2	4	1	4	1	4	1
Norrulls sjukhus, avd. för sinnes- sjuka, (d:o)	—	49	—	—	—	3	—	3	—	—
Rånäs sjukhus	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö östra sjukhus, Malmö	162	168	6	112	117	134	88	102	86	96
Lillhagens sjukhus, Göteborg	508	630	2	318	361	460	286	310	239	267
Summa Total	7 830	7 704	321	6 698	6 343	6 398	4 456	4 367	3 716	3 656

¹ Grupp B. För vård intagna samt efter observation enl. 4 kap. ssjl. resp. undersökning enl. 6 kap. ssjl. till vård överförda med fränräkning av dem, som tidigare utskrivits och återintagits för samma sjukdomsform utan att däremellan ha varit friska, eller som förflyttats från sinnessjukhus tillhörigt staten eller stad, som övertagit hela sin sinnessjukvård. *Patients admitted for care including those who after observation or forensic exa-*

mination have been transferred to care with exception of those who after having been formerly discharged have been re-admitted for the same form of disease without having been restored in the meantime. Those transferred from one mental hospital to another are also excepted.

² Enligt 4 resp. 6 kap. sinnessjuklagen. *Admitted for examination for forensic purposes.*

³ Brotorps arbetshem ingår.

Tab. 16. Antal den 31 december 1953 befintliga vid sinnessjukhus, tillhöriga staten eller storstäderna

Number of patients at the mental hospitals of the State and the three largest cities on December 31st

Sjukhus <i>Hospitals</i>	För vård <i>For care</i>		Därav <i>Thereof</i>				Hela antalet befintliga (inkl. för observation enl. 4 kap. sjll och undersökning enl. 6 kap. sjll) <i>Total</i>		Exspektanter <i>Expectants</i>	
			i kontrollerad familjevård <i>supervised in private homes</i>		försöks- utskrivna <i>released on probation</i>					
	M. M.	K. F.	M. M.	K. F.	M. M.	K. F.	M. M.	K. F.	M. M.	K. F.
Statens sinnessjukhus <i>State Mental hospitals</i>	16 956	15 187	353	311	4 002	4 124	16 965	15 140	1 115	1 110
För sinnessjuka <i>For mentally sick.</i>	15 592	14 354	306	311	3 768	4 039	15 601	14 357	849	820
Psykiatriska sjukhuset (sek. sjukh.)	165	165	—	—	27	17	168	165	10	4
Ulleråkers sjukhus	1 078	1 102	52	99	210	316	1 078	1 102	44	104
S:ta Annas »	203	203	—	2	54	73	203	203	2	4
Sundby »	804	676	1	—	159	42	804	677	60	9
Birgittas »	767	589	3	6	219	155	767	589	—	79
Ryhovs »	1 121	1 115	—	—	288	330	1 121	1 115	73	67
S:t Sigfrids »	891	800	66	45	196	181	891	800	71	54
S:ta Gertruds »	742	608	11	5	57	41	742	608	28	46
S:t Olofs »	254	262	16	20	95	97	256	262	8	2
S:t Lars »	1 249	1 159	45	17	413	417	1 251	1 159	64	55
S:ta Maria »	1 076	1 028	—	—	249	224	1 078	1 028	11	35
S:t Jörgens »	362	328	—	—	78	88	362	328	27	34
Restads »	958	956	3	—	218	215	958	956	118	54
Källshagens » (sek.sjukh.)	789	328	9	—	174	42	789	328	7	—
Mariebergs »	702	724	19	12	96	166	702	724	102	103
Säters »	943	854	21	5	112	133	943	856	67	36
Sidsjöns »	892	800	—	—	329	356	892	800	45	22
Gådeå » (sek.sjukh.)	212	194	—	—	21	23	212	194	6	8
Frösö »	768	778	4	1	196	421	768	778	52	91
Umedalens »	775	973	26	56	195	352	775	973	24	—
Furunäsets »	841	712	30	43	382	350	841	712	30	13
För sinnesslöa <i>For ment. deficient.</i>	1 384	783	47	—	234	85	1 384	783	266	290
Västra Ny sjukhus	184	—	—	—	83	—	184	—	—	—
Vipeholms »	683	338	—	—	25	12	683	338	254	265
Västra Marks » ¹	—	445	—	—	—	73	—	445	—	25
Salberga »	497	—	47	—	126	—	497	—	12	—
Storstädernas sinnessjukhus <i>Ment. hosp. of the three larg. cit.</i>	2 558	3 141	—	1	226	294	2 558	3 141	79	158
Beckomberga sjukhus	991	943	—	—	107	62	991	943	18	21
Långbro »	532	573	—	—	38	89	532	573	—	—
S:t Eriks sjh., avd. f. sinnessj. ...	57	281	—	—	—	1	57	281	—	—
Norrstulls » »	—	213	—	1	—	5	—	213	—	—
Rånäs sjukhus	—	106	—	—	—	—	—	106	—	—
Malmö östra sjukhus	303	341	—	—	19	22	303	341	61	132
Lillhagens »	675	684	—	—	62	115	675	684	—	—
Summa Total 1953	19 514	18 278	353	312	4 228	4 418	19 523	18 281	1 194	1 263
» » 1952	19 164	17 755	360	297	3 962	4 052	19 174	17 756	1 207	1 158
» » 1951	18 745	17 328	363	285	3 737	3 917	18 753	17 331	1 085	1 004

¹ Brotorps arbetshem ingår.

Tab. 17. Antal under år 1953 avgångna från sinnessjukhus, tillhöriga staten eller storstäderna

Discharges from mental hospitals of the State and the three largest cities

Sjukhus <i>Hospitals</i>	Vid intag- ningen ej i be- hov av vård (17 § ssjl.) <i>Not dis- eased when admitted</i>	Åter- ställda (17 § ssjl.) <i>Re- stored</i>	För- bätt- rade (17 § ssjl.) <i>Im- proved</i>	Av plats- brist el. för vård utom sjh. (18 § ssjl.) <i>From shortage of beds or for care outside of hosp.</i>	För- flyt- tade till an. sinness- sjukh. <i>Trans- ferred to other mental hosp.</i>	Efter slutförd observa- tion el. unders. (4-6 kap. ssjl.) <i>After observa- tion or examina- tion</i>	Andra av- gång- na <i>Others</i>	Av- lidna <i>Dead</i>	Summa <i>Total</i>
Statens sinnessjukhus <i>State Mental hospitals</i>	208	3 465	3 130	195	421	162	749	1 371	9 701
För sinnessjuka. For mentally sick	206	3 465	3 012	195	332	161	747	1 340	9 458
Psykiatriska sjukh. (sek. sjukh.)	2	2	3	—	14	4	1	6	32
Ulleråkers sjukhus	2	200	298	2	18	5	—	124	649
S:t:ta Annas	—	88	57	—	1	6	26	43	221
Sundby	13	192	197	17	18	1	3	67	508
Birgittas	12	157	79	13	6	5	23	62	357
Ryhovs	19	331	190	9	21	6	92	124	792
S:t Sigfrids	10	151	109	3	13	—	56	78	420
S:t:ta Gertruds	5	297	150	8	10	5	48	58	581
S:t Olofs	1	89	17	1	—	5	5	21	139
S:t Lars	14	116	113	3	26	6	43	66	387
S:t:ta Maria	4	279	436	71	10	11	14	110	935
S:t Jörgens	8	189	131	5	12	2	114	37	498
Restads	14	165	156	3	33	2	6	94	473
Källshagens (sek. sjukh.)	—	1	39	12	67	—	—	23	142
Mariebergs	9	321	102	11	5	3	102	77	630
Säters	20	195	299	1	10	21	—	66	612
Sidsjöns	15	281	182	15	41	8	56	49	647
Gådeå (sek. sjukh.)	—	10	6	1	9	—	1	24	51
Frösö	16	205	176	4	7	31	48	56	543
Umedalens	33	102	199	15	6	23	93	98	569
Furunäsets	9	94	73	1	5	17	16	57	272
För sinnesslöa. For ment. deficient.	2	—	118	—	89	1	2	31	243
Västra Ny sjukhus	—	—	22	—	16	—	—	—	38
Vipeholms	—	—	29	—	27	—	2	19	77
Västra Marks ¹	—	—	33	—	9	—	—	7	49
Salberga	2	—	34	—	37	1	—	5	79
Storstädernas sinnessjukhus <i>Mental hosp. of the three largest cities</i>	79	1 078	2 223	202	186	17	662	396	4 843
Beckomberga sjukhus	34	523	1 254	64	88	7	216	167	2 353
Långbro	24	217	514	46	24	2	76	74	977
S:t Eriks sjh., avd. f. sinnessjuka.	—	2	8	2	10	—	—	31	53
Norrstulls	—	—	1	—	16	—	—	10	27
Kånäs sjukhus	—	—	—	—	9	—	—	3	12
Malmö östra sjukhus	6	62	147	4	11	6	52	13	301
Lillhagens	15	274	299	86	28	2	318	98	1 120
Summa Total 1953	267	4 543	5 353	397	607	179	1 411	1 767	14 544
” ” 1952	268	4 252	4 885	416	614	151	1 282	1 786	13 654

¹ Brotorps arbetshem ingår. — * Korrigerad siffra.

Tab. 18. Vissa epidemiska sjukdomar 1875—1953. Sjukdomar och nummer enligt internationell statistisk klassifikation (6:e revisionen)

Epidemic diseases 1875—1953. Numbering according to the international statistical classification (6th revision)

Anmärkning. Materialet till denna tabell utgöres av förste provinsialläkarnas och med dessa jämställda stadsläkarens rapporter.

Vid bedömningen av siffrorna måste hänsyn tagas till att de diagnostiska metoderna undergått betydande förändringar under tiden från 1875. Med bakteriologins utveckling har allt större möjligheter öppnats för en specifik diagnos, som vid t. ex. tyfus-paratyfus kommit att omfatta ett mycket stort antal bakteriearter, flertalet framkallande en annan sjukdomsbild (akuta *Salmonella gastroenteriter*) än den, som var karaktäristisk för sjukdomen

under periodens tidigare skede. Den väsentliga effekten av diagnostikens utveckling torde på denna punkt ha blivit en ökning av antalet rapporterade fall. För barnförämning infördes anmälningsplikt först år 1905. Siffrorna för denna sjukdom påverkas av att fall utan förämningar till en början anmäldes i mindre omfattning än senare.

I difteri har sedan 1894 även strypsjuka inkluderats i de till medicinalstyrelsen inkomna rapporterna. Före nämnda år redovisades strypsjuka särskilt. För att uppnå bättre jämförbarhet har denna sjukdom tillagts difterin även för perioden 1875—1893.

År Year	Scharlakansfeber <i>Scarlatina</i>	Difteri <i>Diphtheria</i>	Barnförämning <i>Polio</i>	Tyfus o. paratyfus <i>Typhoid o. paratyphoid fever</i>	Dysenteri <i>Bacillary dysentery</i>	Meningokockmeningit <i>Meningococcal meningitis</i>	År	Scharlakansfeber	Difteri	Barnförämning	Tyfus o. paratyfus	Dysenteri	Meningokockmeningit
	050 (681)	055	080	040 041	045	057.0	1912	9 043	10 294	4 112	1 214	57	68
							1913	10 228	11 927	1 220	1 513	72	127
							1914	10 204	12 030	325	1 940	60	70
							1915	13 086	11 471	214	1 301	68	910
							1916	10 482	12 385	207	1 495	179	557
							1917	9 490	14 674	99	1 836	576	224
							1918	7 769	27 645	122	2 941	89	118
							1919	9 310	40 514	820	3 827	53	116
							1920	9 750	26 448	181	1 266	71	102
							1921	9 264	15 133	141	1 123	125	120
							1922	10 718	6 610	112	896	63	79
							1923	10 829	4 840	309	808	37	85
							1924	10 882	4 240	656	1 401	82	115
							1925	10 613	3 820	517	1 458	108	136
							1926	8 513	3 561	341	816	59	147
							1927	5 289	3 776	375	417	77	127
							1928	6 017	2 820	482	440	60	131
							1929	8 533	2 630	950	456	97	112
							1930	8 046	4 178	304	541	128	67
							1931	5 922	2 576	98	337	626	62
							1932	5 241	1 933	777	597	1 385	58
							1933	7 425	1 708	506	294	1 437	56
							1934	10 912	935	1 173	382	1 557	48
							1935	8 081	916	1 049	429	776	45
							1936	7 567	781	1 112	511	464	51
							1937	14 572	299	1 888	545	328	51
							1938	26 113	107	1 450	447	522	53
							1939	40 505	181	615	479	228	31
							1940	24 373	290	450	456	166	32
							1941	12 953	280	720	643	652	104
							1942	20 684	1 284	750	270	1 458	110
							1943	29 812	2 457	2 198	444	1 669	77
							1944	29 537	3 868	2 716	258	1 786	118
							1945	15 931	2 620	2 446	359	661	90
							1946	12 087	932	558	677	480	130
							1947	11 111	357	1 481	1 206	442	86
							1948	7 744	206	818	362	123	67
							1949	23 960	73	2 560	212	168	60
							1950	34 527	71	1 704	391	180	45
							1951	13 661	30	551	160	102	46
							1952	7 816	30	492	147	94	30
							1953	5 413	13	5 090	8 770	432	30

¹ Därav 54 fall utan förämning. — ² Därav 24 fall utan förämning. — ³ Därav 517 fall utan förämning. Se, beträffande åren 1946 och följande, tab. 19.

Tab. 19. Insjuknade i vissa infektionssjukdomar med anmälningsplikt åren 1943—1953

Cases of notifiable infectious diseases reported during 1943—1953

År, månad Year, month	Scharlakansfeber <i>Scarlet fever</i>	Difteri <i>Diphtheria</i>	Barnförlamning <i>Acute polio</i>		Paratyfus <i>Paratyphoid fever</i>	Tyfus (nervfeber) <i>Typhus abdominalis</i>	Dysenteri (rödsot) <i>Bacillary dysentery</i>	Inhemsk sömnsjuka <i>Acute infectious encephalitis</i>	Meningo-kockmeningit (epid. hjärnf.) <i>Meningococcal meningitis</i>	Undulantfeber <i>Brucellosis</i>	Weilsjukdom <i>Weill's disease</i>	Infektiös hepatit (hepatitis epid.) <i>Infectious hepatitis</i>
			med förlamning <i>paralytic</i>	utan förlamning <i>non-paralytic</i>								
Säsongfördelning år 1953:												
Januari	557	2	44	12	3	1	54	—	4	—	—	112
Februari	525	3	12	—	2	—	55	—	6	—	—	95
Mars	459	—	15	1	15	—	26	—	2	1	—	99
April	371	2	17	2	11	2	45	—	1	—	—	76
Maj	387	3	19	3	6	—	16	—	1	—	—	88
Juni	395	—	45	7	2 070	—	1	—	—	4	—	75
Juli	191	2	177	66	4 850	—	9	—	—	—	—	87
Augusti	232	—	458	354	829	2	5	—	7	1	—	89
September	390	1	696	569	560	—	47	—	4	—	—	81
Oktober	652	—	764	621	176	2	107	—	2	1	1	91
November	635	—	529	327	197	3	42	1	1	1	—	108
December	619	—	253	99	41	—	25	—	2	1	—	86
Summa 1953 Total¹	5 413	13	3 029	2 061	8 760	10	432	1	30	9	1	1 087
» 1952 ¹	7 816	30	363	129	129	18	94	2	30	6	—	1 200
» 1951 ¹	13 661	30	339	212	140	20	102	5	46	7	3	1 221
» 1950	34 527	71	1 164	540	360	31	180	5	45	17	—	2 522
» 1949	23 960	73	1 843	717	165	47	168	5	60	17	3	6 313
» 1948	7 744	206	636	182	306	56	123	5	67	25	5	11 667
» 1947	11 111	357	1 481	—	1 061	145	442	16	86	32	11	8 648
» 1946	12 087	932	558	—	623	54	480	27	130	45	10	7 122
» 1945	15 931	2 620	2 446	—	359	—	661	8	90	41	12	7 427
» 1944	29 537	3 868	2 716	—	258	—	1 786	5	118	40	37	7 424
» 1943	29 812	2 457	2 198	—	444	—	1 669	13	77	47	44	7 636
Medeltal per år Average 1944—1953	16 179	820	1 842	—	1 443	48	447	8	70	24	8	5 463
Därav under:												
Januari	1 567	89	51	—	25	3	38	1	6	3	1	553
Februari	1 353	72	29	—	26	2	29	0	7	1	0	511
Mars	1 318	73	21	—	21	2	36	1	5	2	1	520
April	1 146	66	18	—	15	2	22	1	5	3	1	450
Maj	1 140	64	18	—	36	1	9	0	6	2	1	415
Juni	1 030	41	30	—	302	3	20	0	5	2	0	343
Juli	714	43	89	—	655	10	15	1	5	2	1	322
Augusti	859	45	300	—	134	7	44	1	7	2	0	394
September	1 413	52	466	—	107	6	73	1	6	2	1	487
Oktober	2 081	110	459	—	49	5	67	1	7	1	1	523
November	1 965	90	255	—	39	3	62	1	5	2	1	510
December	1 593	75	106	—	34	4	32	0	6	2	0	435

¹ Se texten kap. 4 angående materialet. — ² Avser åren 1946—1953.

Tab. 20. Insjuknade i vissa infektionssjukdomar med anmälningsplikt länsvis år 1953

Cases of notifiable infectious diseases reported during the year in each county (county borough)

Län, vissa städer Counties, county boroughs	Schar- lakans- feber Scarlet fever	Difteri Diph- theria	Barn- förlämning Acute polio		Para- tyfus Para- typhoid fever	Tyfus (nerv- feber) Ty- phus abdo- mi- nalis	Dysen- teri (rödsot) Bacil- lary dysentry	In- hemsk sömn- sjuka Acute infec- tious enceph- litis	Meningo- kockme- ningit (epid. hjärn- feber) Meningo- coccal mening.	Meningo- ence- falit (epid. men.- enceph. (stat. class. 096)	Un- du- lant- feber Bru- cel- losis	Weils sjuk- dom Weil's dis- ease	In- fektios hepatit (hepat. epid.) In- fectious hepatitis	Övriga epide- miska sjuk- domar Other notifi- able inf. diseases	Summa Total
			med för- lämning paralytic	utan för- lämning non paralytic											
Stockholms stad	838	4	570	447	1 956	2	15	—	4	—	1	—	231	1 3	4 071
Stockholms län	426	—	303	232	884	2	11	—	4	—	2	—	80	—	1 944
Uppsala »	88	—	100	95	44	—	15	—	2	2	—	—	22	1 25	393
Södermanlands »	119	—	144	137	79	1	—	—	—	52	—	—	57	—	589
Norrköpings stad	62	—	44	27	34	1	2	—	—	—	1	—	8	—	179
Östergötlands län i övr.	165	—	127	68	273	1	1	—	1	—	—	—	18	1 1	655
Jönköpings län	195	—	106	28	104	—	—	—	1	—	1	—	58	—	493
Kronobergs »	44	—	36	23	3 050	—	6	—	—	—	—	—	10	—	3 169
Kalmar »	187	—	52	86	42	1	1	—	—	—	1	—	9	2 1	380
Gotlands »	26	—	21	54	15	—	1	—	1	3	—	—	17	—	138
Blekinge »	123	—	59	16	127	—	—	—	1	3	—	—	13	—	342
Kristianstads »	95	—	67	53	32	1	9	—	2	3	1	—	16	—	279
Malmö stad	188	1	36	74	31	—	92	—	—	—	—	—	42	1 1	465
Hälsingborgs »	103	—	12	22	22	—	1	—	—	—	—	—	—	—	160
Malmöhus län i övr.	152	—	30	49	38	—	58	—	—	—	1	—	12	—	340
Hallands län	66	—	98	38	47	—	—	—	1	2	—	—	9	—	261
Göteborgs stad	496	—	53	4	521	—	108	—	—	7	—	—	61	—	1 250
Göteborgs o. Bohus län i övr.	143	1	32	6	103	—	4	—	1	1	—	—	17	—	308
Älvsborgs län	222	—	191	63	40	1	—	—	2	—	—	—	33	—	552
Skaraborgs »	187	—	114	37	16	—	—	—	1	3	1	—	69	—	428
Värmlands »	248	—	131	56	41	—	—	—	3	5	—	—	22	2 7	533
Örebro »	232	3	84	94	30	—	1	—	—	1	—	—	39	1 1	485
Västmanlands »	243	—	58	15	132	—	—	—	—	—	—	—	28	1 2	478
Kopparbergs »	165	—	108	109	36	—	—	—	3	—	—	—	55	1 16	492
Gävleborgs »	185	—	172	56	60	—	—	1	—	3	—	—	34	1 256	767
Västernorrlands »	146	—	79	63	953	—	107	—	2	—	1	—	28	—	1 379
Jämtlands »	35	—	112	59	13	—	—	—	—	—	—	—	25	1 1	245
Västerbottens »	84	—	49	28	22	—	—	—	—	—	—	—	58	—	241
Norrbottens »	150	4	41	22	15	—	—	—	1	—	—	—	16	—	249
Hela riket	5 413	13	3 029	2 061	8 760	10	432	1	30	85	9	1	1 087	334	21 265

1 Tularemi. — 2 Malaria. — 3 26 epidemisk dyspepsi hos späda barn och 1 tularemi.

Tab. 21. Fall av venerisk sjukdom år 1953 fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort jämte översikt för åren 1944–1952

Cases of venereal diseases according to place of domicile and place of infection

Län, vissa städer <i>Counties, county boroughs</i>	Ärvt syfilis <i>Congenital syphilis</i>		Förvärvat syfilis <i>Acquired syphilis</i>			Gonorré <i>Gonorrhoea</i>			Ulcus molle <i>Chancroid</i>			Summa <i>Total</i>	På 1 000 av folk- mängden <i>Per 1000 in- habitants</i>
	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	Summa <i>Total</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	Summa <i>Total</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	S:a <i>Total</i>		
Bostadsort. Patients' domicile.													
Stockholms stad	—	—	29	18	47	2 587	1 514	4 101	2	—	2	4 150	5,4
„ „ län	—	1	3	5	8	465	236	701	1	—	1	711	1,9
Uppsala „	1	—	1	1	2	250	117	367	—	—	—	370	2,3
Södermanlands „	—	1	2	2	4	152	74	226	—	—	—	231	1,1
Norrköpings stad	—	—	4	—	4	191	97	288	—	—	—	292	3,3
Östergötlands län i övr. .	—	—	—	1	1	163	77	240	—	—	—	241	0,9
Jönköpings län	—	2	5	4	9	181	84	265	—	—	—	276	1,0
Kronobergs „	—	—	—	—	—	44	18	62	—	—	—	62	0,4
Kalmar „	—	—	2	3	5	154	39	193	1	—	1	199	0,8
Gotlands „	—	1	2	1	3	70	20	90	—	—	—	94	1,6
Blekinge „	1	—	6	5	11	106	31	137	—	—	—	149	1,0
Kristianstads „	—	—	1	3	4	133	49	182	—	—	—	186	0,7
Malmö stad	—	—	4	4	8	631	416	1 047	1	—	1	1 056	5,2
Hälsingborgs stad	—	—	3	2	5	136	78	214	2	—	2	221	3,0
Malmöhus län i övr.	—	—	3	2	5	232	74	306	—	—	—	311	1,0
Hallands län	—	—	—	1	1	55	33	88	—	—	—	89	0,5
Göteborgs stad	—	—	19	5	24	1 075	647	1 722	2	—	2	1 748	4,8
Göteb. o. Boh. län i övr. .	—	—	2	5	7	150	69	219	1	1	2	228	1,1
Älvsborgs län	2	—	1	3	4	219	119	338	—	—	—	344	0,9
Skaraborgs „	—	—	1	—	1	135	57	192	1	—	1	194	0,8
Värmlands „	—	—	2	1	3	228	108	336	—	—	—	339	1,2
Örebro „	—	1	—	2	2	242	115	357	—	—	—	360	1,4
Västmanlands „	—	—	1	5	6	153	62	215	—	—	—	221	1,0
Kopparbergs „	—	—	2	—	2	316	144	460	—	—	—	462	1,7
Gävleborgs „	2	—	3	3	6	362	174	536	—	—	—	544	1,9
Västernorrlands „	—	—	6	1	7	332	131	463	—	—	—	470	1,6
Jämtlands „	—	—	1	—	1	211	108	319	—	—	—	320	2,2
Västerbottens „	—	—	2	1	3	109	36	145	—	—	—	148	0,6
Norrbottnens „	1	—	—	1	1	179	64	243	—	—	—	245	1,0
Summa Total 1953	7	6	105	79	184	9 261	4 791	14 052	11	1	12	14 261	2,0
Smittningsort för ovanstående fall. Place of infection.													
De fem största städerna ..	—	—	27	29	56	4 625	2 811	7 436	—	—	—	7 492	..
Sverige i övrigt	6	5	19	29	48	3 475	1 809	5 284	1	1	2	5 345	..
Danmark	—	—	6	—	6	314	25	339	—	—	—	345	..
Finland	—	—	1	—	1	35	11	46	—	—	—	47	..
Norge	—	—	2	—	2	50	8	58	—	—	—	60	..
Övriga utlandet	—	—	41	3	44	618	27	645	10	—	10	699	..
Okänd ort	1	1	9	18	27	144	100	244	—	—	—	273	..
Summa Total 1952	8	4	208	127	335	9 852	5 111	14 963	26	4	30	15 340	2,1
„ „ 1951	10	10	273	180	453	9 170	4 124	13 294	26	1	27	13 794	1,9
„ „ 1950	8	12	358	250	608	7 005	3 207	10 212	40	3	43	10 883	1,5
„ „ 1949	11	15	436	290	726	6 831	2 912	9 743	58	6	64	10 559	1,5
„ „ 1948	9	18	659	342	1 001	7 411	3 101	10 512	83	5	88	11 628	1,7
„ „ 1947	12	19	787	489	1 276	8 083	3 567	11 650	90	11	101	13 058	1,9
„ „ 1946	16	26	812	525	1 337	10 234	4 758	14 992	82	6	88	16 459	2,4
„ „ 1945	7	12	733	628	1 361	10 556	5 037	15 593	36	3	39	17 012	2,5
„ „ 1944	10	11	759	564	1 323	13 619	6 424	20 043	24	6	30	21 417	3,2

Tab. 22. Fall av venerisk sjukdom år 1953 efter ålder och kön*Cases of venereal diseases by age and sex*

Sjukdom <i>Disease</i>	Summa <i>Total</i>	Den smittades ålder <i>Age of the infected</i>										
		under 1 år <i>under 1 year</i>	1-9 år <i>years</i>	10-14 år <i>years</i>	15-19 år <i>years</i>	20-24 år <i>years</i>	25-29 år <i>years</i>	30-39 år <i>years</i>	40-49 år <i>years</i>	50-59 år <i>years</i>	60 år o. däröver <i>60 years and more</i>	okänd ålder <i>un- known age</i>
Syfilis ¹ (M. M.)	112	6	1	—	11	26	22	29	10	4	3	—
Syphilis (Kv. F.)	85	4	—	—	9	24	16	17	11	4	—	—
Summa Total	197	10	1	—	20	50	38	46	21	8	3	—
Gonorré (M. M.)	9 261	3	3	8	1 027	3 001	2 188	2 183	662	140	36	10
Gonorrhoea (Kv. F.)	4 791	2	14	26	1 122	1 554	847	836	313	68	7	2
Summa Total	14 052	5	17	34	2 149	4 555	3 035	3 019	975	208	43	12
Ulcus molle (M. M.)	11	—	—	—	3	4	2	2	—	—	—	—
Chancroid (Kv. F.)	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Summa Total	12	—	—	—	4	4	2	2	—	—	—	—

¹ Häri ingår samtliga fall av syfilis, såväl medfödd som förvärd. *Congenital and acquired.***Tab. 23. Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar 1946—1953. Antal undersökta civila personer (exkl. patienter på sinnessjukhus) och gjorda fynd**
Massradiofluorography of the Royal Medical Board

Län, städer <i>Counties, county boroughs concerned</i>	Antal skärmbildsundersökta per- soner <i>Number of persons examined</i>				Därav med nedanstående fynd 1946—1953 <i>Number of findings</i>			
	1946— 1951	1952	1953	Summa 1946— 1953 <i>Total</i>	Pågående el. ej säkert läkta fall av tuberkulos ¹	Procent undersökta ²	Övrigt patolo- giskt <i>Other findings</i>	Osäkra fynd <i>Uncertain findings</i>
Stockholms stad	413 009	—	—	413 009	16 271	3,9	..	1 950
Stockholms län	239 523	—	38 441	277 964	9 040	3,3	..	2 189
Södermanlands län	165 267	—	41 793	207 060	4 973	2,4	..	1 188
Norrköpings stad	61 380	—	—	61 380	2 284	3,7	..	435
Östergötlands län i övr.	205 509	—	—	205 509	5 717	2,8	..	1 669
Jönköpings län	101 029	53 842	30 959	185 830	6 342	3,4	373	1 483
Kronobergs län	3 021	28 831	67 350	99 202	2 796	2,8	518	828
Kalmar län	180 227	—	—	180 227	5 905	3,3	..	1 494
Blekinge län	102 154	—	—	102 154	4 729	4,6	..	1 085
Hälsingborgs stad	—	—	53 592	53 592	1 410	2,6	207	339
Hallands län	29 228	93 733	2 129	125 090	3 976	3,2	359	1 207
Göteborgs stad	26 531	150 126	83 190	259 847	9 890	3,8	1 194	1 428
Göteborgs o. Bohus län i övr.	71 747	74 032	4 882	150 661	6 059	4,0	..	1 304
Älvsborgs län	226 883	46 656	—	273 539	10 619	3,9	..	2 362
Skaraborgs län	183 984	—	—	183 984	5 285	2,9	..	1 325
Värmlands län	—	—	65 296	65 296	1 588	2,4	360	645
Västmanlands län	—	14 653	77 547	92 200	2 015	2,2	553	640
Kopparbergs län	75 988	104 708	25 874	206 570	7 103	3,4	..	1 548
Gävle stad	—	—	32 269	32 269	881	2,7	135	126
Gävleborgs län i övr.	186 918	—	—	186 918	6 008	3,2	..	1 302
Västernorrlands län	221 886	—	—	221 886	9 804	4,4	..	2 015
Summa Total	2 494 284	566 581	523 322	3 584 187	122 695	3,5	..	26 562

¹ Active or not definitely healed TB. Inklusive fall under dispensärkontroll. *Inclusive of cases already controlled by TB dispensary.* — ² Per cent of persons examined.

Tab. 24. Tuberkulossjukligheten och -dödligheten år 1953 enligt uppgifter från Nationalföreningen mot tuberkulos

Tuberculosis morbidity and mortality

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Tbc-fall kvarstående i central- dispensärregister den 31/12 <i>Persons with TB registered at Central dispensaries</i>					Nyupptäckta tbc-fall införda i centraldispensärregister <i>New findings of TB entered into registers of Central dispensaries</i>					Avlidna i tbc (alla slag) enligt statis- tiska central- byråns mater- ial (prelimi- när uppgift) <i>Deaths from TB (all forms)</i>	
	Hela an- talet <i>All cases</i>	På 1 000 inv. <i>Per 1 000 inh.</i>	Därav lungtbc <i>TB of the lungs</i>			Hela an- talet <i>All cases</i>	På 1 000 inv. <i>Per 1 000 inh.</i>	Därav lungtbc <i>TB of the lungs</i>				
			Hela an- talet <i>All cases</i>	Öppen tbc <i>Contagious</i>				Hela an- talet <i>All cases</i>	Öppen tbc <i>Contagious</i>			
				Antal <i>Num- ber</i>	På 1 000 inv.					Antal <i>Num- ber</i>	På 1 000 inv.	
Stockholms stad	9 581	12,5	7 770	851	1,1	912	1,2	598	176	0,2	174	0,23
Stockholms län	3 945	10,6	3 212	292	0,8	418	1,1	293	54	0,1	50	0,13
Uppsala län	1 826	11,6	1 481	101	0,6	149	0,9	92	19	0,1	22	0,14
Södermanlands län	1 706	7,8	1 328	190	0,9	191	0,9	97	33	0,2	18	0,08
Norrköpings stad	767	8,9	623	84	1,0	86	1,0	59	16	0,2	11	0,13
Östergötlands län i övrigt .	2 556	9,6	1 972	237	0,9	178	0,7	101	32	0,1	32	0,12
Jönköpings län	2 140	7,8	1 638	230	0,8	263	1,0	167	47	0,2	30	0,11
Kronobergs län	1 617	10,2	1 236	261	1,6	213	1,3	155	25	0,2	21	0,13
Kalmar län (norra o. södra)	2 648	11,1	2 125	230	1,0	185	0,8	113	18	0,1	33	0,14
Gotlands län	784	13,4	641	45	0,8	85	1,5	50	15	0,3	7	0,12
Blekinge län	1 954	13,4	1 491	304	2,1	112	0,8	82	30	0,2	17	0,12
Kristianstads län	3 061	11,8	2 289	255	1,0	204	0,8	148	34	0,1	26	0,10
Malmö stad	2 076	10,4	1 730	118	0,6	165	0,8	125	39	0,2	29	0,14
Hälsingborgs stad	594	8,2	508	36	0,5	170	2,4	154	28	0,4	12	0,17
Malmöhus län i övr.	3 449	10,8	2 957	120	0,4	220	0,7	171	45	0,1	30	0,09
Hallands län	1 151	7,0	916	196	1,2	102	0,6	66	19	0,1	18	0,11
Göteborgs stad	4 156	11,4	3 231	321	0,9	487	1,3	368	67	0,2	40	0,11
Göteborgs o. Bohus län i övr.	2 192	10,7	1 676	172	0,8	224	1,1	140	50	0,2	25	0,12
Älvsborgs län	2 696	7,4	2 078	251	0,7	247	0,7	150	46	0,1	53	0,15
Skaraborgs län	1 242	5,0	673	126	0,5	261	1,0	94	19	0,1	32	0,13
Värmlands län	2 324	8,2	1 668	175	0,6	320	1,1	218	78	0,3	45	0,16
Örebro län	2 214	8,7	1 450	326	1,3	218	0,9	101	42	0,2	38	0,15
Västmanlands län	1 533	7,3	1 066	333	1,6	171	0,8	113	32	0,2	32	0,15
Kopparbergs län	2 146	7,8	1 680	204	0,7	326	1,2	207	68	0,2	43	0,16
Gävle stad	459	9,4	356	21	0,4	61	1,3	49	17	0,3	8	0,16
Gävleborgs län i övr.	2 477	10,3	1 904	217	0,9	301	1,2	187	53	0,2	38	0,16
Västernorrlands län	4 528	15,7	3 188	270	0,9	391	1,4	228	48	0,2	44	0,15
Jämtlands län	1 475	10,2	932	95	0,7	288	2,0	197	67	0,5	20	0,14
Västerbottens län	3 668	15,7	2 811	228	1,0	356	1,5	203	66	0,3	40	0,17
Norrbottnens län	3 684	14,9	2 474	396	1,6	420	1,7	265	108	0,4	56	0,23
Summa Total 1953	74 649	10,4	57 104	6 685	0,9	7 724	1,1	4 991	1 391	0,2	1 044	0,15
1952	77 754	10,9	58 324	7 043	1,0	8 516	1,2	5 438	1 496	0,2	1 293	0,18
1951	80 840	11,4	59 320	7 537	1,1	10 108	1,4	6 660	1 590	0,2	1 561	0,22
1950	82 542	11,8	59 320	7 905	1,1	10 550	1,5	6 588	1 655	0,2	1 553	0,22
1949	84 633	12,2	59 172	8 443	1,2	11 611	1,7	7 392	1 775	0,3	1 995	0,29
1948	86 938	12,6	59 192	8 474	1,2	12 808	1,9	7 933	2 117	0,3	2 813	0,41

Tab. 25. Förlossningar¹ och födda barn år 1953 fördelade efter sjukvårdsområden och vårdform

Deliveries¹ and newborn according to regions and type of care

Sjukvårdsområden och vårdform ⁴ <i>Counties, county boroughs and type of care</i>	Antal förloss- ningar ¹ <i>No. of deliveries</i>		Antal födda barn ² <i>No. of newborn</i>								Summa födda <i>Total No. of newborn</i>
	Hela antalet <i>Total</i>	Därav fall, då modern avlidit <i>Cases when mother died</i>	Fullgångna ³ <i>Mature</i>				Ofullgångna <i>Immature</i>				
			Levande födda ⁵ <i>Liveborn</i>	Därav avlidna ⁶ <i>Deceased</i>	Dödfödda <i>Stillborn</i>	Därav döda under förlossningen <i>Dead during delivery</i>	Levande födda ⁵ <i>Liveborn</i>	Därav avlidna ⁶ <i>Deceased</i>	Dödfödda <i>Stillborn</i>	Därav döda under förlossningen <i>Dead during delivery</i>	
Stockholms stad och län											
Förlossningsanstalt av typ I	14 742	5	14 047	47	128	63	600	111	122	28	14 897
» II (endast länet).....	1 697	1	1 609	6	15	9	78	15	12	4	1 714
» III (» »).....	494	—	483	2	3	3	11	2	—	—	497
Utom anstalt, staden	43	—	41	—	1	..	1	—	—	..	43
» » , länet	97	—	93	—	—	—	5	—	1	..	99
Uppsala län											
Förlossningsanstalt av typ I	2 065	—	1 963	5	24	9	91	18	12	2	2 090
» » , II ⁷	390	—	371	—	4	4	13	6	6	—	394
Utom anstalt	16	—	15	—	—	—	1	1	—	—	16
Södermanlands län											
Förlossningsanstalt av typ I	1 284	2	1 222	1	14	8	56	5	10	5	1 302
» » , II	1 963	2	1 898	7	22	11	67	19	6	3	1 993
» » , III	32	—	31	—	—	—	1	—	—	—	32
Utom anstalt	27	—	25	—	—	—	2	—	—	—	27
Norrköpings stad											
Förlossningsanstalt av typ I	1 690	2	1 624	4	9	6	68	14	15	5	1 716
Utom anstalt	4	—	4	—	—	—	1	1	—	—	5

¹ Tabellen omfattar förlossningar på anstalter samt utom anstalt, när barnmorska biträdd. Icke redovisat i tabellen är det lilla antal förlossningar utom anstalt, där barnmorska icke biträdd. *The table comprises deliveries at hospitals and maternity homes as well as in private homes in case a midwife has assisted, i. e. practically all deliveries which have taken place.*

² Barn = levande födda och sådana dödfödda, som mäter minst 35 cm i längd. *Child = all liveborn and stillborn having a length of at least 35 cm.*

³ Fostrets vikt över 2 500 g. *Weight of fetus more than 2 500 g.*

⁴ Typ I = Specialanstalt för förlossningsvård med särskild, specialutbildad läkare. *Maternity hospital (department) with a specialist obstetrician of its own.*

Typ II = Annan förlossningsavdelning än typ I vid

lasarett eller förlossningsavdelning vid sjukstuga. *Other maternity department at general hospital or cottage hospital than type I.*

Typ III = Andra anstalter än typ I och II (t. ex. förlossningshem, förlossningsrum). *Other maternity institution than type I and II (maternity home).*

Utom anstalt = t. ex. i patientens eller barnmorskans hem. *Not in maternity institution but under the care of a midwife.*

⁵ Levande födda = foster, som andats. *Liveborn = Fetus, who has breathed.*

⁶ Beträffande på anstalt födda inom 7 dagar från födelsen och beträffande övriga 10 dagar. *Within 7 days from delivery (10 days as regards children not born at maternity institution).*

⁷ Exkl. Tierps sjukstugas förlossningsavdelning.

TAB. 25 (forts.). FÖRLOSSNINGAR OCH FÖDDA BARN ÅR 1953 FÖRDELADE EFTER SJUKVÅRDSOMRÅDEN OCH VÅRDFORM 125

Sjukvårdsområden och vårdform	Antal förloss- ningar		Antal födda barn								Summa födda
	Hela antalet	Därav fall, då modern avlidit	Fullgångna				Ofullgångna				
			Levande födda	Därav avlidna	Dödfödda	Därav döda under för- lossningen	Levande födda	Därav avlidna	Dödfödda	Därav döda under för- lossningen	
Östergötlands län i övrigt											
Förlossningsanstalt av typ I	2 331	—	2 213	17	28	15	102	25	11	1	2 354
» » » II	1 033	—	997	1	8	7	43	12	4	2	1 052
» » » III	235	—	230	—	1	—	4	1	—	—	235
Utom anstalt	94	—	88	1	1	—	6	2	1	..	96
Jönköpings län											
Förlossningsanstalt av typ I	1 758	1	1 673	10	16	6	74	18	16	3	1 779
» » » II	2 488	2	2 375	12	22	9	107	27	22	9	2 526
Utom anstalt	78	—	75	—	—	—	1	—	2	..	78
Kronobergs län											
Förlossningsanstalt av typ II	1 805	5	1 707	6	37	18	72	13	18	5	1 834
» » » III	353	—	344	1	2	—	12	1	1	1	359
Utom anstalt	249	—	241	—	—	—	11	—	1	..	253
Kalmar läns n:a											
Förlossningsanstalt av typ II	895	—	825	9	15	8	50	5	18	5	908
» » » III	231	—	223	—	2	—	6	1	1	—	232
Utom anstalt	22	—	22	—	1	..	—	—	1	..	24
Kalmar läns s:a											
Förlossningsanstalt av typ I	1 030	—	958	3	13	6	63	16	10	3	1 044
» » » II	740	—	705	4	13	7	27	3	5	3	750
» » » III	494	—	483	1	3	—	13	2	—	—	499
Utom anstalt	52	—	48	—	2	..	2	2	1	..	53
Gotlands län											
Förlossningsanstalt av typ II	598	1	563	4	7	2	34	9	3	—	607
» » » III	153	—	152	—	—	—	2	—	—	—	154
Utom anstalt	206	—	201	—	2	..	5	1	—	—	208
Blekinge län											
Förlossningsanstalt av typ II	1 354	—	1 253	3	27	12	82	21	11	2	1 373
» » » III	579	—	565	4	5	1	13	4	2	—	585
Utom anstalt	100	—	97	—	1	..	2	—	—	—	100
Kristianstads län											
Förlossningsanstalt av typ I	1 477	1	1 409	5	23	16	60	16	10	5	1 502
» » » II	2 113	1	2 015	9	24	14	81	17	11	1	2 131
» » » III	177	—	171	—	1	—	8	—	1	—	181
Utom anstalt	138	—	133	—	3	..	3	1	1	..	140
Malmö stad											
Förlossningsanstalt av typ I	3 088	—	2 974	11	36	16	98	25	21	3	3 129
» » » III	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	5
Utom anstalt	17	—	17	—	—	—	—	—	—	—	17
Hälsingborgs stad											
Förlossningsanstalt av typ I	1 564	—	1 484	6	14	7	76	11	11	—	1 585
Utom anstalt	12	—	11	—	—	—	1	—	—	—	12

126 TAB. 25 (forts.). FÖRLOSSNINGAR OCH FÖDDA BARN ÅR 1953 FÖRDELADE EFTER SJUKVÅRDSOMRÅDEN OCH VÅRDFORM

Sjukvårdsområden och vårdform	Antal förloss- ningar		Antal födda barn								Summa födda
	Hela antalet	Därav fall, då modern avlidit	Fullgångna				Ofullgångna				
			Levande födda	Därav avlidna	Dödfödda	Därav döda under för- lossningen	Levande födda	Därav avlidna	Dödfödda	Därav döda under för- lossningen	
Malmöhus län i övrigt											
Förlossningsanstalt av typ I	2 303	—	2 226	17	19	10	71	17	12	5	2 328
» » » II	1 721	1	1 628	10	22	11	79	15	22	3	1 751
Utom anstalt	39	—	36	3	1	..	1	—	1	..	39
Hallands län											
Förlossningsanstalt av typ II	2 480	3	2 367	10	21	10	88	21	19	3	2 495
Utom anstalt	41	—	40	—	—	—	1	—	—	—	41
Göteborgs stad											
Förlossningsanstalt av typ I	5 652	4	5 379	18	46	28	254	27	44	13	5 723
» » » III	168	—	157	—	—	—	11	2	3	1	171
Utom anstalt	35	—	32	—	1	..	1	1	1	..	35
Göteb. o. Bohus län i övr.											
Förlossningsanstalt av typ II	2 686	2	2 565	11	39	32	102	13	25	6	2 731
» » » III	179	—	175	—	2	1	5	—	1	1	183
Utom anstalt	174	—	174	—	1	..	1	—	—	—	176
Älvsborgs län											
Förlossningsanstalt av typ I	2 753	3	2 602	5	25	7	132	19	38	8	2 797
» » » II	2 036	2	1 949	13	22	11	74	12	15	7	2 060
» » » III	516	—	510	—	2	1	5	1	1	1	518
Utom anstalt	89	—	85	—	2	..	2	—	—	—	89
Skaraborgs län											
Förlossningsanstalt av typ I	2 065	1	1 949	1	30	19	84	14	18	4	2 081
» » » II	816	2	781	2	10	4	29	5	4	—	824
» » » III	863	—	825	6	8	4	36	3	3	2	872
Utom anstalt	87	—	87	—	—	—	—	—	—	—	87
Värmlands län											
Förlossningsanstalt av typ I	1 380	—	1 327	7	15	10	47	9	6	—	1 395
» » » II	2 484	2	2 379	15	21	11	94	25	11	7	2 505
Sjukstuga utan barnbördsavd.	156	—	153	1	1	1	1	1	1	—	156
Utom anstalt	177	—	171	1	—	—	7	—	—	—	178
Örebro län											
Förlossningsanstalt av typ I	1 801	3	1 738	9	23	—	48	20	19	—	1 828
» » » II	1 428	1	1 380	4	12	6	42	5	6	1	1 440
» » » III	185	—	182	—	—	—	4	—	—	—	186
Utom anstalt	140	—	138	—	—	—	2	—	1	—	141
Västmanlands län											
Förlossningsanstalt av typ I	1 701	—	1 633	8	11	6	58	15	16	1	1 718
» » » II	1 569	1	1 495	11	24	9	70	9	8	3	1 597
» » » III	78	—	76	—	1	—	1	—	—	—	78
Utom anstalt	92	—	88	—	1	..	3	—	—	—	92

TAB. 25 (forts.). FÖRLOSSNINGAR OCH FÖDDA BARN ÅR 1953 FÖRDELADE EFTER 127
SJUKVÅRDSOMRÅDEN OCH VÅRDFORM

Sjukvårdsområden och vårdform	Antal förlossningar		Antal födda barn								
	Hela antalet	Därav fall, då modern avlidit	Fullgångna				Ofullgångna				Summa födda
			Levande födda	Därav avlidna	Dödfödda	Därav döda under förlossningen	Levande födda	Därav avlidna	Dödfödda	Därav döda under förlossningen	
Kopparbergs län											
Förlossningsanstalt av typ I	1 701	1	1 630	12	27	14	58	11	14	4	1 729
» » » II	2 346	—	2 230	6	26	11	99	9	11	3	2 366
Utom anstalt	198	—	193	2	—	—	5	—	2	..	200
Gävle stad											
Förlossningsanstalt av typ I	1 455	—	1 382	11	27	14	56	11	15	5	1 480
Utom anstalt	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Gävleborgs län i övrigt											
Förlossningsanstalt av typ II	2 209	2	2 093	11	32	10	98	18	12	5	2 235
» » » III	518	—	493	2	6	5	16	1	5	1	520
Utom anstalt	110	—	104	—	2	..	2	—	2	..	110
Västernorrlands län											
Förlossningsanstalt av typ I	2 747	—	2 604	13	36	18	123	18	16	4	2 779
» » » II	1 422	1	1 357	—	11	10	64	11	9	2	1 441
Utom anstalt	365	—	351	1	6	..	7	1	3	..	367
Jämtlands län											
Förlossningsanstalt av typ I	1 167	—	1 081	6	15	6	77	8	13	6	1 186
» » » II	330	—	305	1	3	2	20	4	4	—	332
» » » III	185	—	179	2	4	2	2	1	—	—	185
Utom anstalt	595	—	580	5	4	..	12	2	3	..	599
Västerbottens län											
Förlossningsanstalt av typ I	1 821	—	1 691	12	29	22	100	15	23	7	1 843
» » » II	1 680	1	1 618	6	14	8	53	17	11	2	1 696
» » » III	442	—	429	4	8	4	3	—	2	—	442
Utom anstalt	152	—	147	1	3	..	3	2	—	—	153
Norrbottnens län											
Förlossningsanstalt av typ I	627	1	573	1	12	4	42	6	3	2	630
» » » II ¹	3 652	3	3 445	30	46	25	176	32	30	5	3 697
» » » III ²	392	—	378	4	5	2	11	1	—	—	394
Utom anstalt	203	..	..	..	..	..	..	..	..	..	(203)
Hela riket ³	110 227	(57)	(104 876)	(461)	(1203)	(595)	(4 433)	(827)	(820)	(202)	*(111 535)
Därav anstalt av typ I ...	58 202	24	55 382	229	620	310	2 438	449	475	114	58 915
» » » II ...	41 935	33	39 910	191	497	261	1 742	343	303	81	42 452
» » » III ...	6 279	—	6 091	26	53	23	164	20	20	7	6 328
Sjukstuga utan barnbördsavd.	156	—	153	1	1	1	1	1	1	—	156
Utom anstalt	3 655	..	(3 340)	(14)	(32)	..	(88)	(14)	(21)	..	(3 684)

¹ Exkl. Vittangi sjukstugas förlossningsavdelning.

² Exkl. Porjus förlossningshem.

³ Exkl. förlossningsavdelningarna vid Tierps och Vittangi sjukstugor samt Porjus förlossningshem. Dessa

anstalter vårdade år 1952 tillsammans 387 förlossningsfall.

⁴ Enligt preliminär uppgift från statistiska centralbyrån uppgick år 1953 antalet födda i hela riket till 112 087, varav 110 105 levande och 1 982 dödfödda.

Tab. 26. Fall av skador genom våld intagna på sjukhus år 1953

Cases of injuries through accidents, poisonings and violence admitted into hospitals

Anmärkning. Materialet utgöres av årsberättelser från lasarett, sjukstugor, sjukhärbargen, garnissonssjukhus, barnsjukhus och de största, enskilda sjukhemmen. Uppgifter saknas dock från en del anstalter (eller avdelningar av anstalter), som veterligen vårdat skadefall. Med anledning härav har summorna för anstalter, som inkommit med uppgift, höjts i den proportion, med vilken vårdplatsantalet för samtliga sjukhus av angivna slag översteg platsantalet för dem, som lämnat uppgift. Hänsyn

har härvid tagits endast till vårdplatser på avdelningar, som vanligtvis tar emot olycksfall. Denna komplettering har utförts separat för förgiftningar resp. övriga skador ävensom för pediatrika avdelningar. Effekten på skadefallens totalsumma har blivit en höjning från 42 521 till här redovisade 47 946 (32 211 + 15 735), d. v. s. med 12,8 %. Antalet döda är höjt i samma mån.

Nr i den internationella klassifikationen	Beskrivning (nummer i svensk klassifikation)	Intagna Persons admitted		Döda på sjukhuset Dead in hospital		Nr	Beskrivning	Intagna		Döda på sjukhuset	
		m.	kv.	m.	kv.			m.	kv.	m.	kv.
	Trafikolycksfall	10 817	3 773	285	56	E 916	Skada av eld och explosion i brännbart ämne	324	86	11	8
						E 917	Skada av frätande eller hett ämne .	684	373	8	3
E 860-866	Lufttrafik (E 1)	24	2	2	—	E 918	» » strålning (radium, röntgen), ej terapeutiskt använd	3	—	—	—
E 850-858	Vattentrafik (E 2)	86	3	—	—	E 919	Skada genom skott och sprängning	368	15	7	—
E 810-825	Motortrafik på allmänt befaren väg					E 920	Främmande kropp i öga eller orbita	355	46	—	—
	motorcyklar (E 3)	3482	513	96	11	E 921	Inandning och nedsväljning av föda med kvävning eller andningshinder				
	andra motorfordon (E 5)	3665	1649	122	30			10	7	—	—
E 830-835	Motortrafik på enskilt område					E 922	Inandning och nedsväljning av annat föremål med kvävning eller andningshinder				
	motorcyklar (E 4)	76	7	1	—			10	3	—	1
	andra motorfordon (E 6)	84	20	1	1	E 923	Främmande kropp, inkommen genom naturliga öppningar, utan andningshinder	238	206	—	—
E 800-802	Järnvägstrafik (E 7)	136	26	6	—	E 924	Kvävning i bädd	—	—	—	—
E 840, 841	Spårvagnstrafik (E 8)	94	62	8	2	E 925	Kvävning under andra och ospecificerade omständigheter	2	2	—	—
E 844, 845	Annan vägtrafik utom med trampcykel (E 9)	414	148	16	6	E 926	Bristande omvårdnad av barn under 1 års ålder	4	3	—	—
E 842, 843	Trampcykelolyckor (E 10)	2 756	1 343	33	6	E 927	Bett och sting av giftigt djur	149	132	1	—
	Olycksfall genom förgiftning	825	494	5	5	E 928	Skada av djur på annat sätt (ej i trafik)	397	129	2	—
E 870	Morfin och andra opiumderivat ...	18	11	—	—	E 929	Drunkning	22	13	2	—
E 871	Barbitursyre-derivat	216	204	1	3	E 930	Skada av högt eller lågt lufttryck .	2	1	—	—
E 872	Acetylsalicylsyra och salicylat ...	15	9	—	—	E 931	Skada av hetta eller solstrålning ..	20	14	—	1
E 873	Bromider	10	6	—	—	E 932	Förfrysning	25	6	—	—
E 874	Andra analgetica och hypnotica ...	11	17	—	—						
E 875	Sulfonamider	5	2	—	—						
E 876	Stryknin	1	1	—	—						
E 877	Belladonna, atropin och hyoscin ..	11	2	—	—						
E 878	Andra och ospecificerade läkemedel	51	52	2	—						

E 879	Svamp och andra födoämnen (ej genom bakterier eller bakterietoxiner)	23	31	—	—	E 933	Hunger, törst och utmattning	8	—	—	—
E 880	Alkoholer (ej alkoholism)	61	7	1	—	E 934	Skada vid naturkatastrof (ej blyxt)	—	—	—	—
E 881	Petroleum-produkter	55	16	—	—	E 935	Skada av blyxt	10	8	1	—
E 882	Övriga industriella lösningsmedel ..	33	14	—	—	E 936	Andra och ospecificerade olyckshändelser	2 924	577	17	5
E 883	Frätande ämnen	42	16	—	1		Själv mord och själv-tillfogad skada	981	1 387	63	64
E 884	Kvikksilver och dess föreningar ...	17	18	1	—	E 970	Själv mord o. s. v. genom förgiftning med analgetica och hypnotica ..	682	1163	34	43
E 885	Bly » » » (ej blyarsenat)	21	2	—	—	E 971	Själv mord o. s. v. genom förgiftning med andra fasta och flytande ämnen	66	77	5	5
E 886	Arsenik och antimon och deras föreningar	2	4	—	—	E 972	Själv mord o. s. v. genom förgiftning med lys-(kok-, annan nytto-)gas .	51	50	—	3
E 887	Fluorider	—	—	—	—	E 973	Själv mord o. s. v. genom förgiftning med andra gaser	5	7	1	—
E 888	Andra och ospecificerade fasta och flytande ämnen	79	51	—	—	E 974	Själv mord o. s. v. genom hängning eller strypning	17	10	5	1
E 890	Lys- (kok-, svets- och annan nytto-) gas	34	15	—	1	E 975	Själv mord o. s. v. genom dränkning	9	8	—	2
E 891	Avgaser från motorfordon (ej i trafik)	15	—	—	—	E 976	Själv mord o. s. v. genom skott eller sprängning	25	1	10	—
E 892	Annan kolmonoxid (ej brand eller explosion)	60	11	—	—	E 977	Själv mord o. s. v. genom skärande eller stickande vapen	99	31	5	—
E 893	Cyngas	2	—	—	—	E 978	Själv mord o. s. v. genom hopp från höjd	15	31	3	8
E 894	Andra specificerade gaser och ångor (ej brand eller explosion, ej narkos)	28	3	—	—	E 979	Själv mord o. s. v. på annat eller ospecificerat sätt	12	9	—	2
E 895	Gaser och ångor utan närmare specifikation	15	2	—	—		Misshandel, mord, dråp	371	62	3	3
	Övriga olycksfall	19 217	10 019	213	204	E 980	Mord o. s. v. genom förgiftning ...	1	2	—	—
E 900	Fall i trappor	840	898	20	16	E 981	Mord o. s. v. genom skott eller sprängning	1	2	—	1
E 901	Fall från stege	294	94	2	—	E 982	Mord o. s. v. med skärande eller stickande vapen	19	2	—	1
E 902	Andra fall från höjd	3 369	1 304	61	18	E 983	Mord o. s. v. på annat eller ospecificerat sätt	344	56	3	1
E 903	Fall i samma plan	4 150	5 291	61	145	E 984	Skador uppkomna genom polisingripande	6	—	—	—
E 904	Ospecificerade fall	439	257	2	7		Summa Total	82 211	15 785	569	832
E 910	Fallande föremål	1 561	130	11	—						
E 911	Skada av fordon, ej i trafik (t. ex. i industri, gruvidrift o. d.)	156	9	1	—						
E 912	Skada av maskin(-eri), alla slag ...	887	57	3	—						
E 913	Skada av skärande eller stickande föremål	1 780	333	1	—						
E 914	Skada av elektrisk ström (ej blyxt)	171	19	2	—						
E 915	Skada vid explosion av tryckkärl .	15	6	—	—						

Tab. 27. Verkställda legala aborter enligt år 1953 till medicinalstyrelsen inkomna berättelser fördelade efter indikationer, kvinnans civilstånd, ålder och föregående förlossningar

No. of abortions induced for medical or legal indications

	Grupp I. Medicinalstyrelsens tillstånd <i>Authorization of the Medical Board</i>											Grupp II. Tillstånd av två läkare <i>Authorization of two physicians</i>		Grupp III Nödfall <i>Emer- gency</i>	Summa <i>Total</i>	
	Eugenisk indikation									Med. o. soc.-med. indikation		Huma- nitär indi- kation	Med. o. social- med. indika- tion (rätts- kapabla)			Huma- nitär indika- tion
	Sinnes- sjukdom			Sinnesslöhet			Svår kroppslig sjukd., epilepsi			Rätta- in- kapabla	Rätta- kapabla					
	M	Kv	Båda	M	Kv	Båda	M	Kv	Båda							
Civilstånd <i>Marital status</i>																
Gifta	17	19	7	4	47	5	5	8	9	97	2671	—	473	—	3	3 365
Förut gifta	7	7	3	1	12	—	—	—	—	24	319	1	48	—	—	422
Ogifta	22	9	1	4	32	4	1	6	1	86	793	17	104	8	—	1 088
Uppgift saknas	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	32	—	1	—	3	40
Ålder <i>Age</i>																
—19 år	3	—	—	1	10	1	—	—	1	19	189	13	15	8	—	260
20—24 »	8	3	1	1	15	—	2	3	2	38	564	4	86	—	1	728
25—29 »	14	10	4	4	18	3	—	8	—	50	821	—	127	—	3	1 062
30—34 »	12	9	4	2	22	2	1	2	—	45	983	—	159	—	1	1 242
35—39 »	8	11	2	—	18	3	2	1	5	35	784	1	145	—	1	1 016
40—44 »	1	2	—	1	10	—	1	1	2	16	429	—	80	—	—	543
45— »	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	45	—	14	—	—	64
Antal föregående förlossningar (exkl. aborter) <i>No. of earlier deliveries</i>																
0	16	10	1	3	19	2	1	3	1	83	609	17	117	8	2	892
1	14	5	2	3	13	2	1	4	1	36	569	1	147	—	1	799
2	8	7	3	2	11	1	1	6	3	48	859	—	147	—	2	1 098
3	5	6	2	—	16	1	2	1	3	27	779	—	110	—	—	952
4	3	3	3	—	12	1	1	1	1	9	452	—	57	—	1	544
5	—	2	—	—	12	1	—	1	—	3	257	—	24	—	—	300
6	—	—	—	—	5	1	—	—	—	1	139	—	14	—	—	160
7	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	64	—	2	—	—	71
8	—	—	—	1	2	—	—	—	1	—	42	—	3	—	—	49
9 o. fler	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	—	3	—	—	45
okänt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	5
Hela antalet <i>Total</i>	46	85	11	9	98	9	6	16	10	207	3 815	18	626	8	6	4 915

Tab. 28. Verkställda steriliseringar enligt år 1953 till medicinalstyrelsen inkomna berättelser fördelade efter indikationer, civilstånd, ålder och föregående förlossningar

No. of sterilizations induced for medical or legal indications

	Grupp I (medicinalstyrelsens tillstånd) <i>Authorization of the Medical Board</i>									Grupp II (medicinalstyrelsens tillstånd i samband med abort) <i>Authorization of Medical Board (combined with abortion), kvinnor female</i>			Grupp III (tillstånd av två läkare) <i>Authorization of two physicians, kvinnor female</i>		Grupp IV (nöd-fall) <i>Emergency, kvinnor female</i>	Summa <i>Total</i>	Därav män <i>Male</i>
	Eugenisk indikation						Social indikation		Medicinsk indikation, kvinnor female								
	Sinnes-sjukdom		Sinnes-slöhet		Kroppslig sjukdom, epilepsi												
	m m	kv f	m m	kv f	m m	kv f	m m	kv f		Sinnes-sjukdom	Sinnes-slöhet	Kroppslig sjd., epilepsi	Utan abort	Med abort			
Civilstånd <i>Marital status</i>																	
Gifta	2	9	7	35	2	5	7	11	1164	29	48	6	41	36	5	1407	18
Förut gifta	1	1	—	4	—	—	1	11	53	9	11	—	—	5	—	96	2
Ogifta	2	7	34	61	2	1	16	29	44	11	35	4	3	4	1	254	54
Uppgift saknas	—	2	—	—	—	—	—	—	14	2	—	—	—	55	9	82	—
Ålder <i>Age</i>																	
—20 år	—	1	4	20	—	—	4	5	1	—	8	—	—	1	—	44	8
20—24 »	2	2	13	15	—	2	6	14	28	5	19	2	2	3	1	114	21
25—29 »	1	2	5	31	1	2	5	13	134	16	19	6	8	16	2	261	12
30—34 »	—	5	6	20	2	2	4	10	355	14	21	—	11	24	4	478	12
35—39 »	1	5	3	8	1	—	1	7	467	13	20	1	14	31	7	579	6
40—44 »	—	3	5	6	—	—	3	2	272	3	7	1	8	23	1	334	8
45— »	1	1	5	—	—	—	1	—	18	—	—	—	1	2	—	29	7
Antal genomgångna förlossningar <i>No. of earlier deliveries</i>																	
0		7		34		1		16	24	12	19	1	4	17	1	136	
1		2		19		—		6	51	8	15	3	7	17	2	130	
2		4		13		1		11	148	11	9	5	12	22	5	241	
3		1		6		1		7	271	8	18	—	9	26	1	348	
4		2		9		3		5	253	7	12	—	4	12	2	309	
5		—		12		—		3	201	2	11	1	5	3	—	238	
6		1		1		—		1	143	1	5	—	—	1	1	154	
7		—		3		—		—	71	2	3	—	1	—	1	81	
8		1		1		—		1	51	—	1	—	—	—	1	56	
9 o. fler		—		1		—		—	58	—	1	—	1	1	—	62	
okänt		1		1		—		1	4	—	—	—	1	1	1	10	
Hela antalet <i>Total</i>	5	19	41	100	4	6	24	51	1 275	51	94	10	44	100	15	1 839	74

¹ Inkl. männen.

Tab. 29. De år 1953 på statens och storstädernas sinnessjukhus intagna, grupp B (jfr tab. 15), fördelade efter hemort

Admissions, group B (cf. table 15), into mental hospitals of the State and the three largest cities, according to the patients' domicile

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Lands- bygd <i>Country</i>		Städer <i>Towns</i>		Summa <i>Total</i>		Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Lands- bygd <i>Country</i>		Städer <i>Towns</i>		Summa <i>Total</i>	
	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.		m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.
Stockholms stad...	—	—	1435	1298	1435	1298	Älvsborgs län	170	150	88	95	258	245
Stockholms län	131	145	117	115	248	260	Skaraborgs »	92	142	42	65	134	207
Uppsala »	63	69	50	55	113	124	Värmlands »	172	164	75	96	247	260
Södermanlands »	90	97	92	83	182	180	Örebro »	89	101	96	96	185	197
Östergötlands »	88	71	93	121	181	192	Västmanlands »	76	62	59	75	135	137
Jönköpings »	125	115	108	93	233	208	Kopparbergs »	122	147	60	74	182	221
Kronobergs »	91	101	18	26	109	127	Gävleborgs »	131	130	41	61	172	191
Kalmar »	153	167	50	60	203	227	Västernorrlands »	214	207	72	64	286	271
Gotlands »	48	44	28	24	76	68	Jämtlands »	134	126	36	28	170	154
Blekinge »	61	57	25	48	86	105	Västerbottens »	132	104	29	43	161	147
Kristianstads »	146	109	36	37	182	146	Norrbottnens »	127	101	43	51	170	152
Malmöhus »	109	95	271	252	380	347	Utländet eller okänt						
Hallands »	78	57	58	70	136	127	Abroad or unknown	42	41	70	108	112	149
Göteb. o. Bohus »	137	163	430	495	567	658	Summa Total	2821	2765	8522	8653	6343	6398

Tab. 30. Ålder vid första insjuknandet hos de år 1953 för första gången för vård på statens etc. sinnessjukhus intagna

Patients admitted for the first time into mental hospitals of the State and the three largest cities according to age when disease started

Åldersår Age	-15	15- 20	20- 25	25- 30	30- 35	35- 40	40- 45	45- 50	50- 60	60- 70	70-	Okänd Un- known	Ej vård- behov ¹	Summa Total
Män Male	374	210	309	412	442	409	439	345	541	380	470	101	24	4 456
Kvinnor Female	232	226	294	362	437	446	392	367	653	440	440	65	13	4 367
Summa Total 1953	606	436	603	774	879	855	831	712	1194	820	910	166	37	8 823
1952	524	409	621	738	808	824	803	685	1029	805	804	189	54	8 293
1951	553	410	611	794	843	815	740	678	1037	790	798	131	38	8 238
1950	656	404	679	776	822	797	665	602	889	707	707	115	59	7 878
1940	463	395	467	511	512	430	364	334	523	296	252	256	..	(4 803)

¹ Not needing hospital care.

Tab. 31. För sinnessjukvård år 1953 omhändertagna fördelade efter sjukdomsform

Patients at mental hospitals and nursing homes according to type of disease

Sjukdomsform (Ssjd = Sinnessjukdom) <i>Form of disease</i>	Statens o. storstädernas sinnessjukhus <i>Mental hospitals of the State and the three largest cities</i>						Mindre, komm. o. enskilda sinnessjukhus <i>Ment. hosp. of second order</i>		Kommunala vårdhem <i>Nursing homes</i>		Samtliga anstalter <i>Total</i>	
	Intagna (grupp B) <i>Admissions</i>		Döda <i>Dead</i>		Befintliga d. ^{31/12} <i>Remaining patients</i>		Befintliga d. ^{31/12}		Befintliga d. ^{31/12}		Befintliga d. ^{31/12}	
	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.
Manisk-depr. ssjd. <i>Manic-depressive reaction</i> ..	595	987	44	55	876	1 621	39	77	54	95	969	1 793
Schizofreni <i>Schizophrenic disorder</i>	1 181	1 272	200	206	11 266	9 877	303	307	1 286	972	12 855	11 156
Kronisk förryckthet <i>Paranoia</i>	27	17	—	4	79	59	12	21	12	11	103	91
Epileptisk ssjd. <i>Psychosis resulting from epilepsy</i>	92	59	12	8	361	312	12	7	18	20	391	339
Presenil ssjd. <i>Presenile psychosis and dementia</i>	318	776	49	80	539	1 637	22	60	82	216	643	1 913
Senil ssjd. <i>Senile psychosis</i>	428	457	252	298	636	859	51	98	103	152	790	1 109
Sinnessjukdom på grund av:												
Arteriosklerotiska förändr. <i>Psychosis with cerebral arteriosclerosis</i>	211	209	143	114	286	305	37	54	44	53	367	412
Andra grövre förändr. i hjärnan <i>Psychosis and dementia due to cerebral injury</i>	266	133	44	46	593	225	13	13	47	29	653	267
Syfilitisk infektion, paralyse <i>General paralysis of insane</i>	17	10	11	5	161	68	12	—	18	11	191	79
D:o annan form i centr. nervsyst. <i>Other psychosis and dementia due to syphilis of central nervous system</i>	2	5	3	—	26	17	1	1	2	2	29	20
Annan infektion <i>Psych. due to other infection</i>	47	56	8	2	72	68	2	7	5	9	79	84
Alkoholförgiftning <i>Alcoholic psychosis</i>	714	35	17	—	296	12	10	2	5	—	311	14
Annan förgiftning <i>Psych. due to other intoxicat.</i>	95	58	3	3	36	35	2	—	3	—	41	35
Autointoxikation <i>Psych. due to auto-intoxicat.</i>	43	167	7	5	24	150	1	3	1	1	26	154
Psykogen ssjd., hysterisk form <i>Hysteria</i>	22	113	—	5	22	124	7	11	1	3	30	138
Annan form <i>Psychosis due to mental injury and acquired emotion</i>	817	887	23	11	442	477	51	84	20	20	513	581
Abnorm personlighet <i>Psychopathic personality</i> .	1 047	860	19	10	1 233	742	32	21	48	28	1 313	791
Sinnessvaghet <i>Imbecility</i>	231	170	25	22	1 887	1 219	34	32	86	109	2 007	1 360
Sinnesslöhet <i>Idiocy</i>	46	39	19	8	682	473	12	13	20	10	714	496
Ej sinnessjuk vid intagn. <i>Not insane at admittance</i>	144	88	—	1	6	1	—	—	1	1	7	2
Summa Total	6 343	6 398	879	883	19 523	18 281	653	811	1 856	1 742	22 032	20 834

Tab. 33. År 1953 på statens etc. sinnessjukhus intagna, som haft ärftlig psykopatisk belastning, fördelade efter sjukdomsform

Patients admitted during the year into mental hospitals of the State and the three largest cities who suffer from a hereditary psychopathic taint.

Distribution according to form of disease

Sjukdomsform <i>Form of disease</i>	Män <i>Male</i>	Kvinnor <i>Female</i>
Manisk-depressiv sinnessjukdom <i>Manic-depressive reaction</i>	192	302
Schizofren sinnessjukdom <i>Schizophrenic disorder</i>	374	430
Kronisk förryckthet <i>Paranoia</i>	5	3
Epileptisk sinnessjukdom <i>Psychosis from epilepsy</i>	28	16
Sinnessjukdom under involutionsåren och vid hög ålder		
presenil form <i>Presenile psychosis and dementia</i>	43	134
senil form <i>Senile psychosis</i>	36	39
Sinnessjukdom på grund av arteriosklerotiska förändringar. <i>Psychosis with cerebral arteriosclerosis</i>	15	15
Sinnessjukdom på grund av andra grövre förändringar i hjärnan <i>Psychosis and dementia due to cerebral injury</i>	37	23
Sinnessjukdom på grund av syfilitisk infektion		
paralytisk form <i>General paralysis of insane</i>	1	1
annan form i centrala nervsystemet <i>Other psychosis and dementia due to syphilis of central nervous system</i>	—	—
Sinnessjukdom på grund av annan infektion <i>Psychosis due to other infection</i>	8	12
Sinnessjukdom på grund av förgiftning av alkohol <i>Alcoholic psychosis</i>	130	10
Sinnessjukdom på grund av annan förgiftning <i>Psychosis due to other intoxication</i>	10	12
Sinnessjukdom på grund av autointoxikation <i>Psychosis due to auto-intoxication</i>	3	35
Psykogen sinnessjukdom		
hysterisk form <i>Hysteria</i>	5	31
annan form <i>Psychosis due to mental injury and acquired emotion</i>	150	229
Abnorm personlighet <i>Psychopathic personality</i>	232	273
Sinnessvagheter <i>Imbecility</i>	94	68
Sinnesslöhet <i>Idiocy</i>	14	11
Ej sinnessjuk vid intagningen <i>Not insane at admittance</i>	—	—
Summa Total 1953	1 377	1 644
" " 1952	1 281	1 478

Tab. 34. Vissa uppgifter angående återställda på statens och storstädernas sinnessjukhus*Special data referring to patients cured at mental hospitals of the State and the three largest cities***A. Sjukdomens varaktighet hos de under år 1953 återställda***Duration of the disease of patients cured during the year of account*

Sjukdomsform <i>Form of disease</i>	0—1 månad <i>month</i>		1—6 mån. <i>months</i>		6—12 mån. <i>months</i>		1—3 år <i>years</i>		Mer än 3 år <i>More than 3 years</i>		Okänt <i>Un- known</i>		Summa <i>Total</i>	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
	m.	f.	m.	f.	m.	f.	m.	f.	m.	f.	m.	f.	m.	f.
Manisk-depressiv sinnessjukdom <i>Manic-depressive reaction</i>	74	113	178	265	64	96	73	64	27	31	1	11	417	580
Schizofren sinnessjukd. <i>Schizophrenic disorder</i>	57	69	130	124	61	61	50	55	45	28	3	6	346	343
Kronisk förryckthet <i>Paranoia</i>	—	—	2	2	2	—	1	2	5	—	—	—	10	4
Epileptisk sinnessjukdom <i>Psych. from epilepsy</i>	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	3
Sinnessjukdom under involutionsåren och vid hög ålder														
presenil form <i>Presenile psych. and dementia</i>	17	14	52	86	25	38	24	44	7	19	1	8	126	209
senil form <i>Senile psychosis</i>	3	2	5	7	—	3	1	1	1	2	—	—	10	15
Sinnessjukdom på grund av arteriosklerotiska förändringar <i>Psychosis with cerebral arteriosclerosis</i>	—	—	4	1	2	2	3	1	—	—	—	—	9	4
Sinnessjukdom på grund av andra grövre förändringar i hjärnan <i>Psychosis and dementia due to cerebral injury</i>	7	2	11	14	5	4	11	2	4	1	—	—	38	23
Sinnessjukdom på grund av syfilitisk inf., paralytisk form <i>General paralysis of insane</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
annan form i centr. nervsyst. <i>Other psychosis and dementia due to syphilis of central nervous system</i>	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Sinnessjukdom på grund av annan infektion <i>Psychosis due to other infection</i>	8	8	8	18	3	5	1	3	2	2	—	—	22	36
Sinnessjukdom på grund av förgiftning med alkohol <i>Alcoholic psychosis</i>	143	5	66	5	26	1	23	—	37	2	3	1	298	14
Sinnessjukdom på grund av annan förgiftning <i>Psychosis due to other intoxication</i>	21	13	7	19	3	8	6	2	5	2	—	—	42	44
Sinnessjukdom på grund av autointoxikation <i>Psychosis due to auto-intoxication</i>	8	25	3	34	2	11	1	6	2	2	1	—	17	78
Psykogen sinnessjukdom														
hysterisk form <i>Hysteria</i>	2	16	6	17	1	2	1	2	2	1	—	—	12	38
annan form <i>Psychosis due to mental injury and acquired emotion</i>	148	122	227	299	75	76	63	44	25	7	6	10	544	558
Abnorm personlighet <i>Psychopathic personality</i>	51	53	99	146	34	45	62	37	111	48	9	7	366	336
Summa Total	539	442	799	1039	303	353	320	263	273	146	24	43	2 258	2 286

B. Återställda bland de under de sista 10 åren intagna*Number of cured patients of all patients admitted during the 10 last years*

	Den återställdes intogs nedanstående år före redovisningsåret <i>The cured patient was admitted years ago</i>									
	9:e året eller 1944	8:e året eller 1945	7:e året eller 1946	6:e året eller 1947	5:e året eller 1948	4:e året eller 1949	3:e året eller 1950	2:a året eller 1951	1:sta året eller 1952	redovis- nings- året el. 1953
Hela antalet återställda <i>Number of patients cured</i>	2 073	2 419	2 905	2 944	3 160	3 545	3 754	4 013	4 122	3 077
Samtliga intagna enl. tab. 15, grupp B <i>Patients admitted, group B, table 15</i>	7 561	8 518	9 433	9 767	10 177	10 692	11 353	11 876	12 157	12 741
Återställda på 100 intagna <i>Cured per 100 admissions</i>	27	28	31	30	31	33	33	34	34	24

Tab. 35. Dödsorsaker för de å statens och storstädernas sinnessjukhus avlidna år 1953

Causes of death of deceased at mental hospitals of the State and the three largest cities

Dödsorsaker ¹ <i>Causes of death</i>	Män <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	Dödsorsaker ¹ <i>Causes of death</i>	Män <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>
Lungtuberkulos <i>Pulmonary tuberculosis</i>	35	26	Trombos och emboli <i>Thrombosis and embolism</i>	13	19
Tbc i andra organ <i>Tuberculosis of other organs</i>	2	3	Hjärtfel <i>Organic heartvalvular disease</i> ..	1	6
Kardiovaskulär syfilis <i>Cardiovascular syphilis</i>	2	2	Hypertoni <i>Hypertension</i>	4	4
Tabes dorsalis <i>Tabes dorsalis</i>	—	—	Allmän arterioskleros <i>General arteriosclerosis</i>	40	39
Paralysie générale <i>General paralysis of insane</i>	3	1	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen <i>Other diseases of circulatory system</i> ...	30	28
Septikemi <i>Septicæmia</i>	1	6	Influensa <i>Influenza</i>	3	12
Malign tumör i <i>Malignant neoplasm of</i> digestionsorgan och peritoneum <i>digestive organs and peritoneum</i>	27	25	Akut lobär lunginflammation <i>Acute lobar pneumonia</i>	24	28
respirationsorganen <i>respiratory system</i> ..	1	1	Bronkopneumoni <i>Broncho pneumonia</i> ..	212	170
bröstkörtel och uro-genitalorgan <i>breast and genito-urinary organs</i>	2	26	Andra sjukdomar i respirationsorganen <i>Other diseases of respiratory system</i> ...	30	18
på annat ställe eller UNS <i>other and unspecified sites</i>	4	7	Magsår <i>Ulcer of stomach</i>	6	2
Tumör cerebri <i>Neoplasm of brain</i>	6	5	Levercirros <i>Cirrhosis of liver</i>	1	4
Andra tumörer eller UNS <i>Other or unspecified neoplasms</i>	4	4	Andra leversjukdomar <i>Other diseases of liver</i>	—	2
Leukemi <i>Leukæmia and aleukæmia</i>	3	—	Gallstenssjukdom <i>Cholelithiasis</i>	—	3
Sockersjuka <i>Diabetes mellitus</i>	—	7	Kolecystit <i>Cholecystitis</i>	1	4
Andra endokrina systemets sjukdomar <i>Other diseases of the endocrine system</i> ..	—	1	Andra sjukdomar i digestionsorganen <i>Other diseases of the digestive system</i> ..	21	23
Perniciös anemi <i>Pernicious anæmia</i>	1	2	Kronisk nefrit <i>Chronic nephritis</i>	4	3
Andra anemier <i>Other anæmias</i>	3	4	Infektiösa njursjukdomar <i>Infections of kidney</i>	5	2
Senil psykos <i>Senile psychosis</i>	15	24	Andra sjukdomar i urogenitalorganen <i>Other diseases of the genito-urinary system</i>	—	1
Andra psykoser <i>Other psychosis</i>	15	2	Dekubitalsår <i>Decubitus ulcer</i>	1	6
Senil demens <i>Dementia of old age</i>	1	5	Andra sjukdomar i huden <i>Other diseases of skin</i>	2	2
Blödning i hjärna och meninger <i>Cerebral and meningeal hæmorrhage</i>	58	50	Uremi utan närmare specifikation <i>Uræmia unqualified</i>	1	4
Cerebral arterioskleros <i>Cerebral arteriosclerosis</i>	19	19	Marasm <i>Marasmus</i>	33	82
Meningit <i>Meningitis</i>	1	2	Benbrott <i>Fracture of bone</i>	1	2
Encefalit UNS <i>Encephalitis NOS</i>	4	—	Hjärnkontusion <i>Cerebral contusion</i>	2	—
Disseminerande skleros <i>Multiple sclerosis</i>	—	1	Aspiration <i>Aspiration</i>	1	—
Fallandesot <i>Epilepsy</i>	4	3	Själv mord, hängning <i>Suicide, hanging</i> ..	12	2
Huntingtons chorea <i>Huntington's chorea</i>	1	1	» , drunkning » , drowning ..	2	2
Andra hjärnsjukdomar <i>Other diseases of brain</i>	4	5	» , UNS » , NOS ...	7	5
Andra nervsystemets sjukdomar <i>Other diseases of nervous system</i>	—	2	Andra orsaker UNS <i>Other causes NOS</i> ..	8	6
Arteriosklerotisk hjärt- och kranskärls- sjukdom <i>Arteriosclerotic heart disease including coronary disease</i>	90	70	Okänd dödsorsak <i>Unknown cause of death</i>	34	26
Kronisk myokardit <i>Chronic myocarditis</i>	52	60	Summa Total 1953	878	893
Kardiosklerosis <i>Cardiosclerosis</i>	21	24	» » 1952	907	879
			» » 1951	876	840
			» » 1950	869	784

¹ UNS = Utan närmare specifikation NOS = Not otherwise specified.

Utkom från trycket den 30 april 1955.